ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AB SU ÇERÇEVE DİREKTİFİ'NİN TÜRKİYE'DE SU KAYNAKLARI YÖNETİMİNE ETKİSİ

Merve BULUT

ORMAN MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

ÇANKIRI
2019

Her hakkı saklıdır

TEZ ONAYI

Merve BULUT tarafından hazırlanan **"AB Su Çerçeve Direktifi'nin Türkiye'de Su Kaynakları Yönetimine Etkisi"** adlı tez çalışması 16/04/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalında **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Üstüner BİRBEN

Jüri Üyeleri :

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Üstüner BİRBEN

Üye: Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Nimet VELİOĞLU

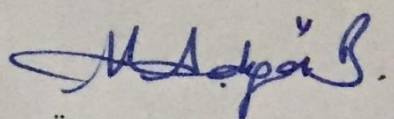
Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Tamer KEÇELİ

Enstitü Müdürü

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Çankırı Karatekin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "AB Su Çerçeve Direktifi'nin Türkiye'de Su Kaynakları Yönetimine Etkisi" konulu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tezin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı, tezde kullandığım eserleri usulüne göre kaynak olarak gösterdiğimi, tezin Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluna akademik amaç ve unvan almak amacıyla vermediğimi ve bu çalışmanın Çankırı Karatekin Üniversitesi tarafından kullanılan "Bilimsel İntihal Tespit Programı"yla tarandığını, "intihal içermediğini" beyan ederim. Çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm. Çankırı Karatekin Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim. (16/04/2019).

Öğrencinin Adı Soyadı

Merve BULUT

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

AB SU ÇERÇEVE DİREKTİFİ'NİN TÜRKİYE'DE SU KAYNAKLARI YÖNETİMİNE ETKİSİ

Merve BULUT

Çankırı Karatekin Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Üstüner BİRBEN

Türkiye'de su kaynakları politikası ve yönetimi; su ve gıda güvenliği, ekonomik ve sosyal kalkınma, AB ile tam üyelik müzakereleri ve bölgedeki gelişmelerin değerlendirilmesi ile oluşturulmaktadır. Bu başlıklardaki değişmelere göre de revize edilmektedir. Türkiye, AB adaylık sürecinde AB mevzuatı ve ilgili mevzuatları etkin bir şekilde uyumlaştırma ve mevcut mevzuatı kendi iç hukukuna yansıtma zorunluluğu vardır. Bu süreçte, uyumlaştırmanın önemli olduğu alanlardan birisi de çevredir. Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi (SÇD) de çevre konusunda, AB ile uyum süreci için en önemli yasal konulardan birisidir. Böylece, bu tez çalışmasının amacı, SÇD'nin Türkiye'deki su kaynakları yönetimine olan etkilerinin hukuki, örgütsel ve politik açılardan incelenerek bir değerlendirmesinin yapılmasıdır. Bu değerlendirmelerin yapılmasında SÇD'nin sekiz ana amacı, kriter olarak kullanılmıştır. Türkiye'de AB mevzuatına uyum sürecinde birçok yasal düzenleme yapılmıştır. Buna karşın, Türkiye'de AB SÇD standartlarına uygun bir su kanununun olmayışının, suyun etkin bir şekilde yönetimi ve kurumlar arası koordinasyonu olumsuz şekilde etkilediği tespit edilmiştir. 2012 yılında hazırlanan "Su Kanunu Tasarısı" günümüz şartları ve AB SÇD ile uyumlu olacak şekilde güncellenerek yürürlüğe konulması, su yönetimi açısından politik, örgütsel ve hukuki bütünlüğü sağlayabilecektir.

2019, 183 sayfa

ANAHTAR KELİMELER: Su çerçeve direktifi, Su hukuku, Su politikası, Kaynak yönetimi

ABSTRACT

Master Thesis

EFFECT OF THE EU WATER FRAMEWORK DIRECTIVE ON WATER RESOURCES MANAGEMENT IN TURKEY

Merve BULUT
Çankırı Karatekin University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Forest Engineering

Supervisor: Dr. Üstüner BİRBEN

Water resources policy and management in Turkey are formed by water and food security, economic and social development, full membership negotiations with the EU and evaluation of developments in the region. In this respect, it is also revised according to changing conditions mentioned. Therefore, Turkey has an obligation to harmoniza the EU legislation and related other regulations to the current domestic law in the EU accession process effectively. One of the areas where alignment is important in this process is the environment. The European Union Water Framework Directive (WFD) is one of the legal regulations for the harmonization process in the EU accession process on the topic of environment. The purpose of this thesis is to assess the effects of the WFD on water resources management in Turkey by investigating the legal, organizational and political aspects. The eight main objectives of the WFD were used as criteria for making these assessments. Many legislative arrangements have been made in the process of harmonization with EU legislation. However, the lack of proper water law to EU WFD standards in Turkey effects water management and inter-agency coordination has been found to adversely affect. If the draft Water Law prepared in 2012 is updated in accordance with the current conditions and the EU WFD, it would provide political, organizational and legal integrity in terms of water management.

2019, 183 pages

Key Words: Water framework directive, Water law, Water policy, Resource management

ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR

“AB SU ÇERÇEVE DİREKTİFİ’NİN TÜRKİYE’DE SU KAYNAKLARI YÖNETİMİNE ETKİSİ” adlı bu çalışma 2012-2019 yılları arasında hazırlanarak Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsüne “Yüksek Lisans Tezi” olarak sunulmuştur.

Bu tez çalışması Çankırı Karatekin Üniversitesi BAPK 2014-02 nolu proje ile desteklenmiştir.

Tez çalışmamın her safhasında bana yol gösteren, ilgisini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesi ile büyük destek sağlayan danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Üstüner BİRBEN’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Değerli fikir ve görüşlerinden yararlandığım, bilgisini ve yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Sezgin ÖZDEN’e ayrıca teşekkür ederim.

Bu tezde jüri üyesi olma nezaketini gösteren, tezin incelenerek hataların düzeltilmesinde değerli vakitlerini harcayan ve önerileri ile katkıda bulunan sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Nimet VELİOĞLU’na ayrıca teşekkür ederim.

Hayatım boyunca her koşulda yanımda duran aileme ve sevgili eşim Arş. Gör. Sinan BULUT’a şükranlarımı sunarım.

Merve BULUT
Çankırı, Mayıs 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR ..... **iv**
SİMGELER DİZİNİ ..... **viii**
ŞEKİLLER DİZİNİ ..... **ix**
ÇİZELGELER DİZİNİ ..... **x**
1. GİRİŞ **1**
2. KAYNAK ÖZETLERİ **3**
2.1 Suyun insan yaşamında ve ilişkilerindeki önemi **5**
2.2 Yeryüzündeki su kaynakları ve su potansiyeli **7**
2.2.1 Dünya'daki su kaynakları **7**
2.2.2 Türkiye'deki su kaynakları **8**
2.2.3 Türkiye'nin sınır oluşturan ve sınıraşan su kaynakları **11**
2.2.4 Türkiye'nin sınıraşan havzaları **13**
2.3 Avrupa Birliği SÇD **15**
3. MATERYAL VE YÖNTEM **23**
4. BULGULAR **27**
4.1 Suyun Farklı Hukuk Sistemlerindeki Yeri **27**
4.1.1 Roma Hukukunda Sular **27**
4.1.2 Cermen Hukukunda Sular **28**
4.1.3 Fransız Hukukunda Sular **28**
4.1.4 Anglo-Amerikan Hukukunda Sular **28**
4.1.5 Avusturya Hukukunda Sular **28**
4.1.6 Sosyalist Hukukta Sular **29**
4.1.7 İslam Hukukunda Sular **30**
4.2 Su İle İlgili Uluslararası Örgüt ve Kuruluşlar **32**
4.2.1 Küresel Örgütler **33**
4.2.1.1 Birleşmiş Milletler (BM) **33**
A. Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) **34**
B. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) **35**
C. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) **35**
D. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) **35**
E. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP) **36**
F. Dünya Bankası (DB) **36**
G. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) **37**
H. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) **37**
İ. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) **38**
J. Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) **38**
K. Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO) **39**
L. Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) **39**
M. Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü (UNIDO) **40**
4.2.1.2 İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) **40**
4.2.1.3 D-8 ..... **42**
4.2.1.4 G-20 ..... **44**
4.2.1.5 İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) **45**

4.2.2 Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler 46
4.2.2.1 Küresel Çevre Fonu (GEF) 46
4.2.2.2 Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) 47
4.2.2.3 Dünya Su Konseyi (WWC) 47
4.2.2.4 Uluslararası Sulama ve Drenaj Komisyonu (ICID) 48
4.2.3 Bölgesel Örgütler 48
4.2.3.1 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) 48
4.2.3.2 Avrupa Konseyi (AK) 49
4.2.3.3 Avrupa Birliği (AB) 49
4.2.3.4 Körfez Arap Devletleri İşbirliği Konseyi (KİK) 50
4.2.3.5 Arap Ligi Devletleri (Arap Birliği) 50
4.2.3.6 Afrika Birliği 50
4.3 SÇD'nin Su Kaynakları Yönetimine Etkisi 51
4.3.1 SÇD'nin Avrupa Birliğinde Su Politikalarına Etkisi 51
4.3.1.1 Direktifin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önceki Su Politikası 51
4.3.1.2 Direktifin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Su Politikası 55
4.3.1.3 SÇD'nin Türkiye'de Su Politikalarına Etkisi 56
4.3.1.3.1 Türkiye'de SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önceki Su Politikaları 56
4.3.1.3.2 Türkiye'de SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Su Politikaları 67
4.3.1.3.2.1 Kalkınma planlarındaki durum 67
4.3.1.3.2.1.1 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) 67
4.3.1.3.2.1.2 9. Kalkınma Planı (2007-2013) 69
4.3.1.3.2.1.3 10. Kalkınma Planı (2014-2018) 71
4.3.1.3.2.1.4 Hükümet programlarındaki durum 75
4.3.1.3.2.1.5 57. (V. Ecevit) Hükümet 75
4.3.1.3.2.1.6 58. (Gül) Hükümet 75
4.3.1.3.2.1.7 59. (I. Erdoğan) Hükümet 76
4.3.1.3.2.1.8 60. (II. Erdoğan) Hükümet 76
4.3.1.3.2.1.9 61. (III. Erdoğan) Hükümet 76
4.3.2 SÇD'nin Türkiye Su Kaynakları Yönetiminde Örgütlenmeye Etkileri 79
4.3.2.1 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önceki Su İle İlgili Örgütsel Yapı ... 80
4.3.2.2 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Su İle İlgili Örgütsel Yapı .. 86
4.3.3 AB SÇD'nin Türkiye'de Su ile İlgili Mevzuata Etkileri 95
4.3.3.1 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önce Su İle İlgili Mevzuat 95
4.3.3.2 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonra Su İle İlgili Mevzuat 102
4.3.3.2.1 SÇD Sonrası Çıkarılan Yönetmelikler 115
4.3.3.2.1.1 Sulama Sistemlerinde Su Kullanımının Kontrolü ve Su Kayıplarının Azaltılmasına İlişkin Yönetmelik 115
4.3.3.2.1.2 Hassas Su Kütleleri İle Bu Kütleleri Etkileyen Alanların Belirlenmesi ve Su Kalitesinin İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik 116
4.3.3.2.1.3 Taşkın Yönetim Planlarının Hazırlanması Uygulanması ve İzlenmesi Hakkında Yönetmelik 116
4.3.3.2.1.4 Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik 117
4.3.3.2.1.5 İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Hakkında Yönetmelik 117
4.3.3.2.1.6 Yüzeysel Sular ve Yeraltı Sularının İzlenmesine Dair Yönetmelik 118

4.3.3.2.1.7 Alabalık ve Sazan Türü Balıkların Yaşadığı Suların Korunması ve İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik 119
4.3.3.2.1.8 Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği 119
4.3.3.2.1.9 Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik 120
4.3.3.2.1.10 İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik 121
4.3.3.2.1.11 Ormancılık ve Su Şurası Yönetmeliği 122
4.3.3.2.1.12 Atıksu, Alt Yapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik 122
4.3.3.2.1.13 Yüzme Suyu Kalitesine İlişkin Yönetmelik 122
4.3.3.2.1.14 Kentsel Atık Suyun Arıtımı Yönetmeliği 123
4.3.3.2.1.15 Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği 123
4.3.3.2.1.16 İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik 124
4.3.3.2.1.17 Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği 124
4.3.3.2.1.18 Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği 124
4.3.3.2.2 SÇD Sonrası Çıkarılan Tebliğler 125
4.3.3.2.2.1 Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Suların Kalitesi Hakkında Tebliği 125
4.3.3.2.2.2 İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği 125
4.3.3.2.2.3 Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliğ 126
4.3.3.2.3 SÇD Sonrası Çıkarılan Tasarı 127
4.3.3.2.3.1 Su Kanun Tasarısı 127
5. TARTIŞMA VE SONUÇ 129
KAYNAKLAR 135
EKLER 140
Ek 1 AB Su Çerçeve Direktifi 140
Ek 2 (Eski) Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Yeni Su Yasası Taslağı" 169
ÖZGEÇMİŞ 183

SİMGELER DİZİNİ

AB	Avrupa Birliği
AK	Avrupa Konseyi
BM	Birleşmiş Milletler
DB	Dünya Bankası
DSİ	Devlet Su İşleri
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
EİE	Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü
EİT	Ekonomik İşbirliği Teşkilatı
FAO	Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
GEF	Küresel Çevre Fonu
ICID	Uluslararası Sulama ve Drenaj Komisyonu
IFAD	Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu
IMO	Uluslararası Denizcilik Örgütü
IWRA	Uluslararası Su Kaynakları Birliği
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KİK	Körfez Arap Devletleri İşbirliği Konseyi
OECD	İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OGM	Orman Genel Müdürlüğü
SÇD	Su Çerçeve Direktifi
SUEN	Su Enstitüsü
SYKK	Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu
UNCTAD	Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu
UNIDO	Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü
WFP	Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı
WMO	Dünya Meteoroloji Örgütü
WWC	Dünya Su Konseyi

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1 Dünyadaki suyun dağılımı 8
Şekil 2.2 Türkiye'de bulunan hidrolojik havzalar..... 11
Şekil 2.3 Türkiye'nin sınıraşan havzaları..... 14
Şekil 2.4 Kıtalara göre sınıraşan havza sayısı..... 14
Şekil 3.1 Sözel analiz sürecinin adımları 24
Şekil 4.1 KKTC su temin projesi..... 66
Şekil 4.2 1954 yılı DSİ teşkilat şeması 83
Şekil 4.3 2019 yılı DSİ teşkilat şeması 88
Şekil 4.4 DSİ'nin zaman içerisinde yer aldığı bakanlıklar 90

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 2.1 Dünyadaki su kaynakları 7
Çizelge 2.2 Akarsu havzalarının yıllık ortalama su potansiyelleri 10
Çizelge 2.3 Türkiye'deki sınıraşan ve sınır oluşturan akarsular 12
Çizelge 2.4 Türkiye'nin su ve kara sınırları 13
Çizelge 2.5 SÇD'nin yürürlüğe giriş evreleri 15
Çizelge 2.6 SÇD'nin uygulama zaman çizelgesi 18
Çizelge 4.1 SÇD sonrası kalkınma planlarının direktif kriterlerine göre irdelenmesi 74
Çizelge 4.2 SÇD sonrası hükümet programlarının direktif kriterlerine göre irdelenmesi 74
Çizelge 4.3 SYGM verilerine göre eylem planları, yönetim planları ve strateji belgeleri 77
Çizelge 4.4 Türkiye'deki kurum ve kuruluşların temel yetkileri 87
Çizelge 4.5 Kronolojik sıraya göre su ile ilgili kanunlar 98
Çizelge 4.6 Kronolojik sıraya göre su ile ilgili tüzük, yönetmelik ve tebliğler 101
Çizelge 4.7 AB mevzuat ve yönetmelikleri 103
Çizelge 4.8 SÇD'den sonra çıkarılan yönetmelik ve tebliğler 104
Çizelge 4.9 SÇD sonrası mevzuatın direktif kriterlerine göre irdelenmesi 112

1. GİRİŞ

Dünyadaki su kaynakları ve sahip oldukları potansiyelleri belirli bir dengededir. Tatlı suyun denizden elde edilmesi gibi oldukça maliyetli bir yöntem düşünülmediği takdirde, kullanılabilir su miktarının arttırılması ekonomik yollarla mümkün değildir. Fakat yapılacak etkin planlamalarla sürdürülebilir kullanılmaları, su kaynaklarının gelecek nesillere iyi bir şekilde aktarılmasına olanak sağlayabilecektir (Çiçek 2010, Köse 2017).

Yasama ve yürütme su yönetiminin en önemli iki aracıdır. Türkiye'de su konusundaki yasa çokluğu ve bu yasaların ihtiyaçları karşılama noktasında birbirleri ile olan uyumsuzlukları dikkat çekmektedir. Türkiye'de su kaynakları yönetimi ile ilgili olarak çeşitli kanunların bulunmasına karşın bu kanunları tek bir çatı altında toplayabilecek, geniş kapsamlı bir su yasası bulunmamaktadır (Çıvgın 2013).

T.C. Dışişleri Bakanlığı'nca Türkiye'deki su kaynakları politikası, suyun Türkiye'nin sosyal ve ekonomik açıdan kalkınması, su ve gıda güvenliği bakımından önceliklerimiz, Avrupa Birliği (AB) ile tam üyelik müzakereleri, bölgesel gelişmelere göre oluşturulmakta ve değişen şartlara göre revize edilmektedir. Bununla birlikte, AB adaylık sürecinde olan Türkiye, bu aşamada etkin bir biçimde AB mevzuatı ve ilgili Türk mevzuatını uyumlaştırma çalışmaları yapmaktadır. Buna ek olarak bu mevzuatı iç hukukuna yansıtmak zorundadır. Bu süreçte Türkiye'nin sürdürdüğü uyumlulaştırma çalışmalarının önemli alanlarından biri de çevredir. AB'ye uyum programında çevre konusu için planlanan yasal düzenlemelerden biri de AB'nin 2000/60/AT sayılı Su Çerçeve Direktifi (SÇD) gereğince gerçekleştirilecek olan su mevzuatı çalışmalarıdır (Küçükçelebi 2014).

Böylece bu tez çalışmasının amacı, SÇD'nin Türkiye'deki su kaynakları yönetimine olan etkilerinin hukuki, örgütsel ve politik açılardan araştırılarak bir değerlendirmesinin yapılmasıdır. Araştırma ile konu hakkındaki literatüre de katkıda bulunulmuş olacaktır. Türkiye'de su kaynakları yönetiminde karşılaşılan sorunlar, bu sorunların kaynakları, AB SÇD'nin mevcut mevzuat, yönetsel yapılanmaya ve politikalara olan etkileri

hakkında ayrıntılı bilgi veren bir çalışma yapılmış olacaktır. Dolayısıyla, Ayrıca araştırma sonucu elde edilecek veriler, gelecekte olası mevzuat iyileştirmeleri, konuyla ilgili teknik ve idari düzenlemeler ve nihayetinde uygulamada yapılacak iyileştirmeler için önemli bir gösterge olacaktır.

2. KAYNAK ÖZETLERİ

Türkiye'de su kaynakları yönetiminin güçlü ve zayıf yönlerinin ortaya konulabilmesi adına bu bölüm başlığı altında konu ile ilgili önemli çalışmaların özeti, aşağıda verilmiştir.

Maden (2010) yapmış olduğu tez çalışmasında Meriç Nehri Havzası'nda kıyıdaşların mevcut durumu ve havzanın geleceği ve AB SÇD'nin etkisini tartışmıştır. AB SÇD'nin gelişim süreci sınıraşan sular üzerinde gerçekleştirdiği işbirlikleri ve Türkiye üzerinde durulmuştur. Meriç Nehri havzasında işbirliği yapılması ve direktif uygulaması sınıraşan sularının geleceği açısından incelenmiştir.

Perçin (2014a) yapmış olduğu uzmanlık tezinde ABD, AB ve Türk Su Hukukları, yeraltı, yerüstü ve sınıraşan suları tarihsel açıdan değerlendirmiştir. Bu değerlendirmeyi yaparken de temel ilkeler, ilgili yargı kararları, yasal ve kurumsal yapıları esas alarak ana hatları itibariyle açıklamıştır.

Can (2015) yapmış olduğu uzmanlık tezinde entegre su yönetiminde yasal-kurumsal yapı ve işleyişi ele almıştır. Yapmış olduğu çalışmada entegre su yönetimi yaklaşımı çerçevesinde farklı ülkelerin yasal ve kurumsal anlamda yaşadığı değişimleri incelemiş ve Türkiye'deki su yönetimi ve kurumsal yapıya ilişkin incelemelerde bulunmuştur.

Çiçek (2010) yapmış olduğu tez çalışmasında AB'nin yasal ve kurumsal yapısını, SÇD başta olmak üzere direktifler kapsamında incelemiş ve su kalitesinin korunmasına ilişkin gelişim evrelerini anlatmıştır. Ayrıca her bir su kalite direktifini adım adım işleyerek birbirleri ile bağlantılarını belirtmiştir. Daha sonra Türkiye'deki yasal ve kurumsal mevcut durumu inceleyerek AB üyelik sürecindeki gelişmeleri açıklamıştır. Özellikle çerçeve direktif olan SÇD'nin esas aldığı Nehir Havzası Yönetim Planlarının nasıl hazırlanması gerektiğini ve diğer direktiflerle ne şekilde entegrasyonun sağlanması gerektiğini vurgulayarak Büyük Menderes Nehir Havzası Yönetim Planını irdelemiştir.

Bu planla havzanın genel karakterizasyonunu yaparak, söz konusu havzada mevcut durum üzerindeki önemli su yönetimi konularını belirlemiş ve önlemler programı tanımlamıştır.

Türker (2015) yapmış olduğu doktora tezi çalışmasında orman içi sulardan yararlanmada karşılaşılan hukuki sorunlar ve çözüm önerileri konusunu Belgrad Ormanı örneği üzerinden incelemiştir. Çalışmasında orman içi sulardan yararlanma sırasında karşılaşılabilecek hukuki sorunlara yer vermiştir. Bunun yanında uluslararası ve Türk Hukuku'nda suyun nasıl değerlendirildiği üzerinde durmuştur. Ayrıca çalışmada su kanun taslağının pozitif ve negatif yönleri irdelenmiştir. Çalışmanın sonunda orman içi sularda karşılaşılan sorunlara çözüm üretmek amacı ile bir model geliştirilmiş ve konu ile ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur.

Aküzüm vd. (2010) yaptıkları çalışmada Türkiye'de su kaynakları yönetimini ele almışlardır. Çalışmada AB tarafından kabul edilmiş SÇD'ne uyum sürecinde yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Bunun yanında Türkiye'nin su yönetimin SÇD'ye uyumu konusunda değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Doğrusöz (1997) yapmış olduğu Sular Hukuku kitabında Sular Hukuku'nun tarihsel gelişimini ele alarak Medeni Kanun'da kabul edilen kurallar açıklandıktan sonra ilgili kanun, tüzük ve yönetmelikler ile Yargıtay'ın en son yerleşik kararlarına yer vermiştir.

Akkaya vd. (2006) yaptıkları çalışmada AB'nin su kaynakları ve su politikaları ile ilgili bilgi vermişlerdir. AB SÇD'ye yönelik olarak Türkiye'de yürütülen çalışmalar hakkında bilgi vermişlerdir. Ayrıca Türkiye'nin su yönetimi ile ilgili mevcut durum ve politikalar da dikkate alınarak SÇD'nin Türkiye'de uygulanabilirliği açısından değerlendirme yapmışlardır.

Sahtiyancı (2014) yapmış olduğu uzmanlık tezinde AB'ye üye ülkelerin, çevresel hedeflerin belirlenmesi ve önlemler programının oluşturulması aşamalarında edinilen tecrübeleri belirtmiştir. Önlemler programının oluşturulması ve uygulanması

aşamalarında Lasse Baaner (2011) tarafından yapılan çalışma kapsamında Norveç, İsveç ve Danimarka'yı karşılaştırmıştır. Ayrıca bu kıyaslamayı Türkiye açısından da irdelemiş ve Bafa Gölü için su kütlesi bazında bir uygulama çalışması yapmıştır.

2.1 Suyun insan yaşamında ve ilişkilerindeki önemi

İnsanlık tarihi boyunca ekonomik ve toplumsal uzlaşmalarda suyun önemi oldukça büyüktür. Su, sürdürülebilir ekonomi ve toplumsal gelişmeler için büyük bir öneme sahiptir. İlk çağlardan bu yana kutsal bir değer olarak görüldüğünden insanlar hayatlarını devam ettirebilmek için suya yakın yerlerde yaşamaya çalışmışlardır. Suya ulaşmanın zor olduğu alanlarda insanlar ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla çeşitli tüneller, açık kanallar ve çeşitli malzemelerden yapılmış (toprak, kurşun, ahşap, taş, vb.) borular yardımıyla suya erişimi sağlamaya çalışmışlardır (Küçükçelebi 2014).

Su, canlıların yaşaması için elzem bir unsurdur. Diğer doğal kaynaklar gibi su açısından da yeryüzünde sonsuz bir kaynak bulunmamaktadır. Tarihte kavimlerin yerleşim yeri seçiminde önemli bir role sahip olan su, aynı zamanda devletlerarasında savaş sebebi olmuştur. Son bir asırda Nil, Ürdün, Ganj ve Parana Nehirleri komşu ülkeler için gerilim nedeni olmuştur. Günümüzde ise küresel ısınma, kentleşme, sanayileşme ve artan su kullanımı nedeni ile suyun önemi farklı bir boyut kazanmıştır. Bu nedenlerden dolayı doğanın sınır değerleri aşılmakta ve yeryüzünün temiz su kaynakları giderek azalmaktadır (Özgüler 1997, Aküzüm vd. 2003, Akman vd. 2000, Mengü ve Akkuzu 2008).

Su, insan yaşamının devamlılığı için vazgeçilmez ihtiyaçlardan birisidir. Su, insan ihtiyaçlarının hayati gerekliliği yanında tarım, endüstri ve teknolojide uzun yıllardır kullanılmaktadır. Hayatı sürdürmenin yanında su, canlıların biyolojik sistemlerinin devamlılığı açısından da önemli bir rol oynar. Küresel açıdan yenilenebilir bir kaynak olmasına rağmen su, yerel açıdan sınırlı kullanıma sahip bir kaynaktır (Küçükçelebi 2014).

Suyun yaşam için vazgeçilmez olması toplumlar arasındaki sorunları da beraberinde getirmiştir. İnsanlar tarih boyunca suya "güç" olarak bakıldığı için, su toplumlar arasında anlaşmazlıklara neden olmuştur. Zaman içinde sudan azami ölçüde faydalanmak istenmiş, ilk başlarda içme ve kullanma amacıyla kullanılan su, gelişen teknolojiler ile sulama, sanayi, ulaşım ve enerjide de kullanılmaya başlanmıştır (Küçükçelebi 2014).

Su, insanın beslenme, dolaşım, solunum, boşaltım, üreme gibi hayati faaliyetlerini gerçekleştirebilmesi için en önemli gereksinimlerden biridir. Suyun insan için önemini anlamada istatistiki bilgiler büyük önem arz etmektedir. Örneğin yetişkin bireylerde vücuttaki su oranı %50-60 arasındadır. Çocuklarda ise bu oran daha fazla olmakla birlikte %70 civarındadır. Su bir insan için oksijenden sonra en önemli gereksinimdir. Beyin ve kasların %75'i olmakla birlikte kemiklerin % 22'si ve kanın % 83'ü sudur. Bu gereksinimleri sağlamak ve yaşama gücü elde etmek için bir insanın tüketmesi gereken günlük su miktarı ise 3 litredir. Bu miktarın yeterli seviyede tüketilmesi ile de kişinin fiziksel ve zihinsel aktivitelerini gerçekleştirme, sorunlara çözüm üretme ve algılama yetisinde gelişme meydana gelmektedir (URL 1, Akın ve Akın 2007).

Teknolojinin gelişmesi ile şehirleşme ve sanayi hız kazanmaktadır. Bunun yanı sıra hızlı nüfus artışı ve değişen iklim şartları su fakiri ülkeleri su zengini ülkelere yöneltmektedir. İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze kadar gelen süreçte savaşta ya da barışta suyun önemli bir unsur olduğu görülmüştür. Bu sebeple suyu doğru kullanılmalı, tükenebilir bir kaynak olduğu unutulmamalıdır. Bu bağlamda doğal kaynakların sürdürülebilirliğini temin etmek için havza yönetimine önem verilmesi, ulusal ve uluslararası boyutta suya yönelik politikaların geliştirilmesi elzemdir (Çıvgın 2013, Köse 2017).

2.2 Yeryüzündeki su kaynakları ve su potansiyeli

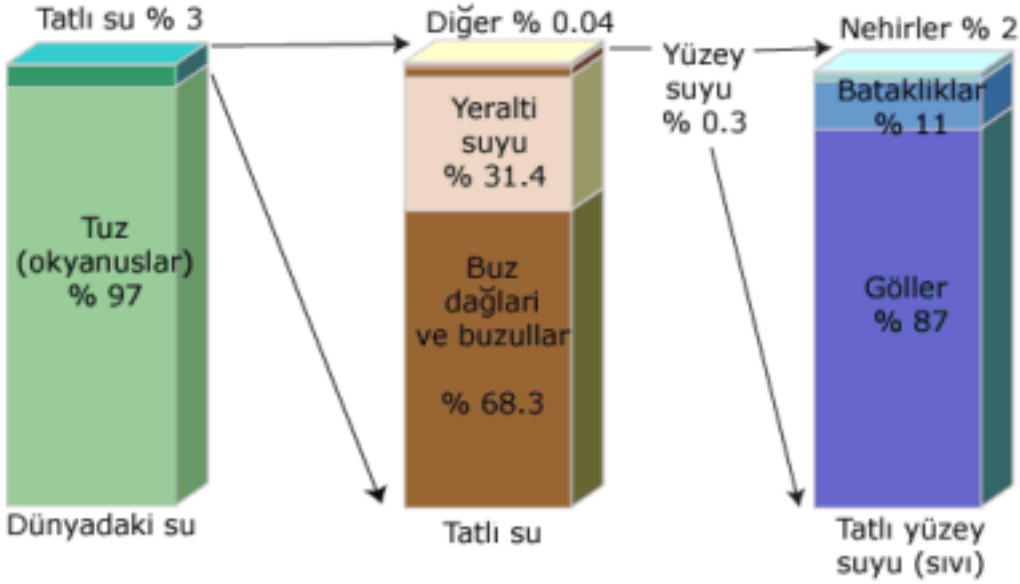
2.2.1 Dünya'daki su kaynakları

Dünyadaki su kaynakları yeraltı ve yerüstü olmak üzere iki sınıftır (Çizelge 2.1). Dünya'nın sahip olduğu bu su kaynakları ile toplam su miktarı 1.4 km^3'tür. Bu su miktarının %97'sini okyanus ve denizlerdeki tuzlu su, geriye kalan %3'lük kısmı ise nehir ve göllerdeki tatlı su oluşturmaktadır. Dünyadaki tuzlu su kaynakları doğrudan kullanılamamaktadır. Bunun yanısıra tuzlu su kaynaklarından elverişli su elde etmek oldukça zor ve pahalı bir yöntemdir. Tatlı su kaynaklarının %90'nını kutuplar ve yeraltındaki sular oluşturmaktadır ve insanlık için kullanılabilecek elverişli su miktarı yeterli değildir (URL 2).

Çizelge 2.1 Dünyadaki su kaynakları

Yerüstü Suları		Yeraltı Suları ve Kaynaklar	
Akarsular	Durgun Sular	Soğuk Su Kaynakları	Sıcak Su Kaynakları
Irmak (Nehir)	Okyanuslar	Tabaka Kaynakları	Fay Kaynakları
Çay	Denizler	Yamaç Kaynağı	Gayzer Kaynaklar
Dere	Göller	Artezyen Kaynaklar	
	Barajlar	Karstik Kaynaklar	
		Vadi Kaynakları	

Dünyadaki suların %97'si okyanusları %3'ü tatlı suları oluşturur. Tatlı suların %68.3'ünü buzullar, %31.4'ünü yeraltı suları ve %0.3'ünü de yüzey suları kapsamaktadır. Yüzey sularının %87'si göller, %11'i bataklıklar ve %2'si ise nehirlerdir (Şekil 2.1). Yeryüzü su kaynaklarının ülkelere göre dağılımını incelediğimizde ise Kuzey Amerika %15, Güney Amerika %26, Avrupa %8, Afrika %11, Asya %36, Avustralya ve Adalar %5'lik bir payı vardır (Uğurelli 2011, Küçükçelebi 2014).

Şekil 2.1 Dünyadaki suyun dağılımı

Canlı yaşamının devamı için suya ihtiyaç vardır fakat dünya üzerindeki mevcut su kaynakları artan taleplere cevap veremeyecektir. Su yenilenebilir fakat oldukça sınırlı bir doğal kaynaktır. Bu durum su kaynakları için büyük bir sorun olarak görülmektedir. Birleşmiş Milletlere göre dünya nüfusunda sağlıklı suya ulaşma oranının toplam nüfusa oranı %82'dir. Bu oran gelişmekte olan ülkelerde %66, sanayileşmiş ülkelerde %99, Afrika'da %38, Asya ve Pasifikte %63, Karayipler, Latin Amerika, Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da %77 ve bu oran Türkiye'de ise %93'tür. Kullanılabilir sağlıklı suya ulaşım her geçen gün zorlaşmaktadır ve Türkiye'de ki bu oran gittikçe azalmaktadır. İnsanların özellikle de kadınların yaşam standartlarının artması düşünülürse 2050 yılında 10,5 milyar olacağı tahmin edilen dünya nüfusunun ilerde daha da artması beklenmektedir. Bu durumda pek çok ülkede su sıkıntısı yaşanacaktır (Tutar vd. 2012).

2.2.2 Türkiye'deki su kaynakları

Türkiye'de ortalama yıllık yağış miktarı 501 km^3 olup yılda 643 mm yağış almakta, bu da 501 milyar m^3 suya karşılık gelmektedir. Toplamdaki bu suyun 274 milyar m^3'ü buharlaşarak atmosfere dönmekte, 69 milyar m^3'ü yeraltı sularını beslemekte, 158

milyar m^3'ü ise akışa geçerek göller ve denizlere boşalmaktadır. 69 milyar m^3'lük yeraltı sularının 28 milyar m^3'ü pınarlar aracılığı ile yerüstü sularıyla tekrar birleşir. Bununla birlikte komşu ülkelerden de Türkiye'ye yılda 7 milyar m^3 su gelmektedir ve Türkiye'nin toplam yerüstü su potansiyeli 193 milyar m^3'tür (Burak vd. 1997, Bilen 2008).

Türkiye'nin yenilenebilir toplam su potansiyeli yeraltı suyunu besleyen 41 milyar m^3'te dikkate alındığında brüt olarak 234 milyar m^3 olmaktadır. Türkiye'de çeşitli amaçlar için tüketilecek yerüstü su potansiyeli 95 milyar m^3'ü yurt içi, 3 milyar m^3'ü komşu ülkelerden gelen akarsular olmak üzere, yılda ortalama 98 milyar m^3'tür. Türkiye'nin yeraltı su potansiyeli 14 milyar m^3'tür ve Türkiye'de tüketilebilir yeraltı ve yerüstü su potansiyeli 112 milyar m^3 şeklindedir ve bunun 44 milyar m^3'ü kullanılmaktadır (Burak vd. 1997, Bilen 2008).

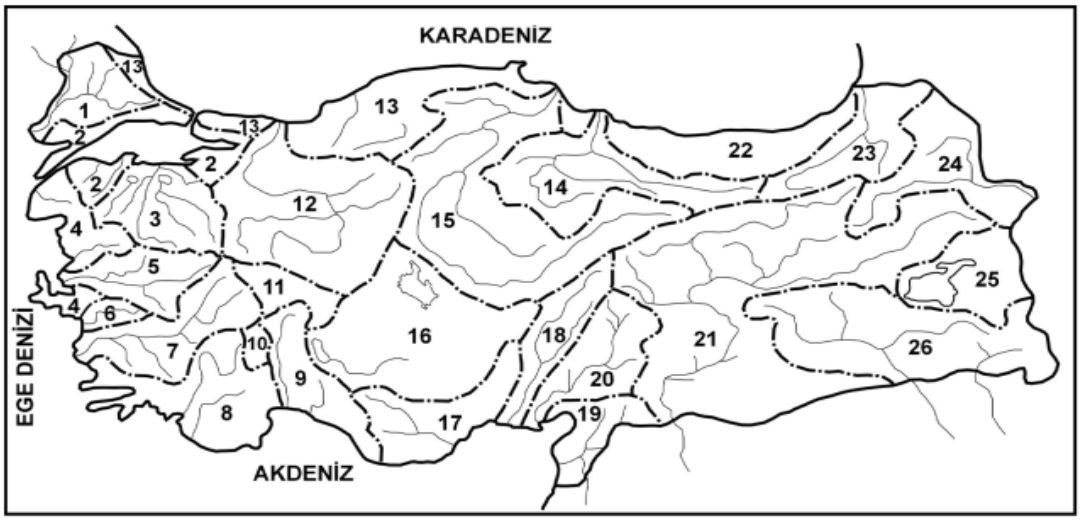
Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 2025 yılına kadar Türkiye nüfusunun 80 milyonun üzerinde olacağı hesaplanmakta ve kişi başına düşen kullanılabilir su miktarının 2025 yılı için 1.375 m^3 seviyesine düşeceği öngörülmektedir. Su tüketim alışkanlıklarının farklılık göstermesi, mevcut büyüme hızı gibi faktörlerin etkisiyle su kaynakları üzerine oluşabilecek baskıların giderek artacağı tahmin edilmektedir ki, bu projeksiyonlar mevcut kaynakların 25 yıllık sürecin sonunda hiçbir şekilde tahribat yapılmadan aktarılması durumunda geçerlidir (URL 3).

Ülkeler su kullanım miktarı açısından 3 grupta sınıflandırılmaktadır. Yılda kişi başına kullanılabilir su miktarı 8.000-10.000 m^3'ten fazla olan ülkeler su zengini, 2.000 m^3'ten daha az olan ülkeler su azlığı ve 1.000 m^3'ten daha az olan ülkeler ise su fakirliği çeken ülkeler olarak gruplandırılmaktadır. Türkiye'de kullanılabilir su miktarı yıllık ölçekte kişi başına 1.519 m^3 civarındadır. Buna göre Türkiye'yi su kullanım miktarına göre su zengini olmayan ve su azlığı yaşayan bir ülke olarak sınıflandırılmaktadır (Konukçu vd. 2007).

Çizelge 2.2 Akarsu havzalarının yıllık ortalama su potansiyelleri

No	Havza Adı	Ortalama Yıllık Akış (km^3)	Potansiyel Oranı
1	Fırat Havzası	31.61	17.0
2	Dicle Havzası	21.33	11.5
3	Doğu Karadeniz Havzası	14.90	8.0
4	Doğu Akdeniz Havzası	11.07	6.0
5	Antalya Havzası	11.6	5.9
6	Batı Karadeniz Havzası	9.93	5.6
7	Batı Akdeniz Havzası	8.93	4.8
8	Marmara Havzası	8.83	4.5
9	Seyhan Havzası	8.1	4.3
10	Ceyhan Havzası	7.18	3.9
11	Kızılırmak Havzası	6.48	3.3
12	Sakarya Havzası	6.40	3.4
13	Çoruh Havzası	6.30	3.4
14	Yeşilırmak Havzası	5.80	3.1
15	Susurluk Havzası	5.43	2.9
16	Araş Havzası	4.63	2.5
17	Konya Kapalı Havzası	4.52	2.4
18	Büyük Menderes Havzası	3.3	1.6
19	Van Gölü Havzası	2.39	1.3
20	Kuzey Ege Havzası	2.9	1.1
21	Gediz Havzası	1.95	1.1
22	Meriç-Ergene Havzası	1.33	0.7
23	Küçük Menderes Havzası	1.19	0.6
24	Asi Havzası	1.17	0.6
25	Burdur Gölleri Havzası	0.50	0.3
26	Akarçay Havzası	0.49	0.3
	Toplam	186.05	100.0

Türkiye'de 26 adet hidrolojik havza bulunmaktadır ve bu havzaların potansiyelleri birbirinden farklıdır. Çizelge 2.2'de Türkiye'nin toplam su potansiyelinin yaklaşık %28.5'inin Fırat ve Dicle havzalarına ait olduğu görülmektedir (URL 4). Fırat ve Dicle havzalarından sonra en fazla su potansiyeli Doğu Karadeniz ve Doğu Akdeniz havzalarına aittir (%8-6). En küçük orana sahip havzalar ise Burdur Gölleri ve Akarçay havzalarıdır (%0.3). Şekil 2.2'de Türkiye'deki havzalar harita üzerinde gösterilmiştir (Akın ve Akın 2007).

Havza adı ve su potansiyeli

1. Meriç-Ergene Havzası (1.33 milyar m^3)
2. Marmara Havzası (8.33 milyar m^3)
3. Susurluk Havzası (5.43 milyar m^3)
4. Kuzey Ege Havzası (2.09 milyar m^3)
5. Gediz Havzası (1.95 milyar m^3)
6. Küçük Menderes Havzası (1.19 milyar m^3)
7. Büyük Menderes Havzası (3.03 milyar m^3)
8. Batı Akdeniz Havzası (8.93 milyar m^3)
9. Antalya (Orta Akdeniz) Havzası (11.06 milyar m^3)
10. Burdur Gölü Havzası (0.50 milyar m^3)
11. Akarçay (Afyon) Havzası (0.49 milyar m^3)
12. Sakarya Havzası (6.40 milyar m^3)
13. Batı Karadeniz Havzası (9.93 milyar m^3)
14. Yeşilırmak Havzası (5.80 milyar m^3)
15. Kızılırmak Havzası (6.48 milyar m^3)
16. Konya (Orta Anadolu) Havzası (4.52 milyar m^3)
17. Doğu Akdeniz Havzası (11.07 milyar m^3)
18. Seyhan Havzası (8.01 milyar m^3)
19. Asi (Hatay) Havzası (1.17 milyar m^3)
20. Ceyhan Havzası (7.18 milyar m^3)
21. Fırat Havzası (31.61 milyar m^3)
22. Doğu Karadeniz Havzası (14.90 milyar m^3)
23. Çoruh Havzası (6.30 milyar m^3)
24. Aras Havzası (4.63 milyar m^3)
25. Van Havzası (2.39 milyar m^3)
26. Dicle Havzası (21.33 milyar m^3)

Şekil 2.2 Türkiye'de bulunan hidrolojik havzalar

2.2.3 Türkiye'nin sınır oluşturan ve sınıraşan su kaynakları

Bir ülkenin sınırları içerisinde bulunup yine aynı ülkenin sınırları içerisinde bir havzaya boşalan yeryüzü sularına ulusal akarsu adı verilmektedir (Rüştü ve Salem 2004). Ulusal akarsuların tanımının daha kolay olmasına karşın, uluslararası akarsular uzun süre aynı kolaylıkla tanımlanamamıştır. Sadece üzerinde taşımacılık yapılabilen akarsular olarak değerlendirilmiştir. Uluslararası Hukuk Terminolojisi Sözlüğünde, ulaşıma elverişli kısmında, iki ya da daha fazla ülkeyi ayıran ya da kesen suyolları olarak tanımlanmıştır. Zaman içinde akarsulardan yararlanmaların çeşitlenmesi ve artması ile "uluslararası sular" ve "sınıraşan sular" terimi kullanılmaya başlanmıştır. Sınıraşan sular, bir ülkenin sınırları içerisinden gelip bir başka ülke veya ülkelerin topraklarından akan sular veya bir ülkeden çıkıp ve bu ülkenin toprakları üzerinde geçtikten sonra bir veya birden fazla ülkenin sınırlarını geçerek devam eden akarsular şeklinde tanımlanmaktadır. TDK'ya göre sınıraşan sular ise bir ülke sınırları içinde doğup başka bir ülke topraklarına geçen sular şeklinde tanımlanmaktadır (Cirit 2007, Tırıl 2010, TDK 2011).

Çizelge 2.3 Türkiye'deki sınıraşan ve sınır oluşturan akarsular

	Nehir Adı	İlgili Ülkeler
	Sınır Oluşturan Sular	
1	Meriç Nehri	Bulgaristan-Türkiye-Yunanistan
2	Aras Nehri	Türkiye-Azerbaycan-İran Ermenistan
3	Arpaçay	Türkiye-Ermenistan sınır suyu
4	Hezil Ç. (Diclenin kolu)	Türkiye-Irak sınır suyu
5	Mutlu Deresi (Rezve)	Türkiye-Bulgaristan sınır suyu
6	Asi Nehri	Türkiye Suriye
	Sınıraşan Sular	
1	Fırat Nehri	Türkiye-Suriye-Irak
2	Habur Ç. (Res-ul-Ayn.Pınar)	Türkiye-Suriye
3	Nusaybin Çağ-Çağ Pınar	Türkiye-Suriye
4	Sacir Suyu (Fırat'ın kolu)	Türkiye-Suriye
5	Culap D (Fırat'ın kolu)	Türkiye-Suriye
6	B.Cırcıp suyu (Fırat'ın kolu)	Türkiye-Suriye
7	Karacurum Çayı	Türkiye-Suriye
8	Balık Suyu	Türkiye-Suriye
9	Zerkan Suyu	Türkiye-Suriye
10	Senpas Suyu	Türkiye-Suriye
11	Dicle Nehri	Türkiye-Suriye (Sınır)-Irak
12	Zap Suyu (Dicle'nin kolu)	Türkiye-Irak
13	Şemdinen Çayı (Zap'ın kolu)	Türkiye-Irak
14	Drahini D. (Hezil'in kolu)	Türkiye-Irak
15	Nerduç Çayı	Türkiye-Suriye
16	Çoruh Nehri	Türkiye-Gürcistan
17	Asi Nehri	Lübnan-Suriye-Türkiye
18	Afrin Çayı (Asi Nehri'nin kolu)	Türkiye-Suriye-Türkiye
19	Sabun Suyu (Afri'nin kolu)	Türkiye-Suriye-Türkiye
20	Kura (Kür) Çayı	Türkiye-Gürcistan-Azerbeycan
21	Sarısu (Gürbulak sınır kapı)	Türkiye-İran
22	Kocadere (Veleka)	Türkiye-Bulgaristan

Türkiye ile sınır oluşturan 6 ve sınıraşan 22 adet akarsu bulunmaktadır (Çizelge 2.3). Bunlardan Meriç ve Arpaçay nehirleri, Türkiye'nin diğer ülkeler ile sınır oluşturduğu en önemli akarsularıdır. Bulgaristan ile Mutlu dere ve Irak ile Hezil çayı, sınır oluşturan diğer akarsularımızdandır. Komşu ülkeler ile olan su sınırımızın uzunluğu 615 km'dir (Çizelge 2.4). Türkiye'nin sınıraşan ve sınır oluşturan su kaynakları toplam potansiyeli

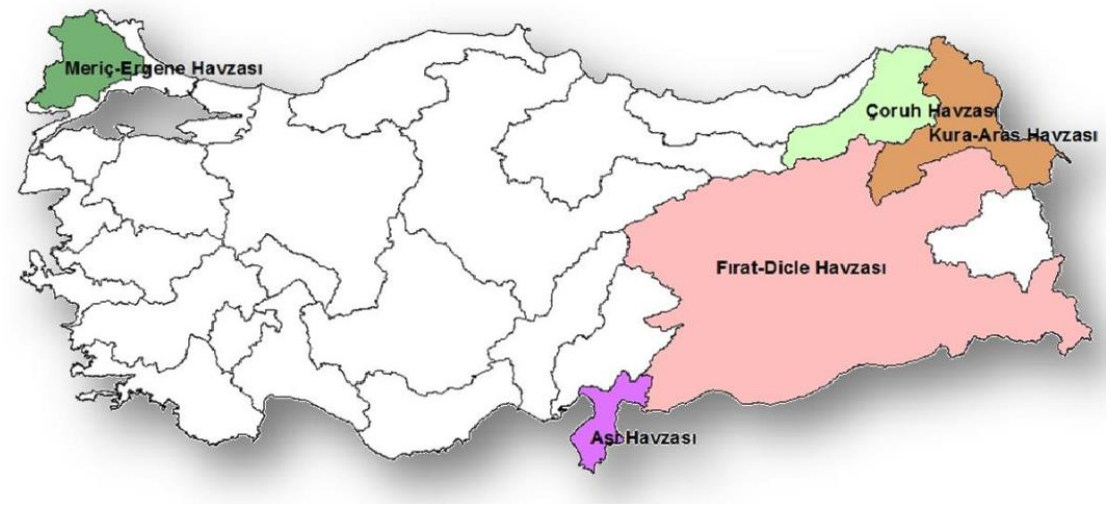
66.4 milyar m^3'tür. Bunun toplam su potansiyelimizdeki payı ise yaklaşık %36 ve kara sınırlarımızın %22'si nehirlerden oluşmaktadır (Avcı ve Yanık 1997).

Çizelge 2.4 Türkiye'nin su ve kara sınırları

Komşu Ülkeler	Türkiye ile Olan Sınır Uzunluğu (km)	Sınır Teşkil Eden Nehir Uzunluğu (km)	Kara Sınırına Olan Oranı (%)
Suriye	877	76	9
Ermenistan, Azerbaycan (Nahçıvan), Gürcistan	610	243	40
İran	454	20	4
Irak	331	38	11
Bulgaristan	269	50	19
Yunanistan	212	188	89
Toplam	2753	615	22

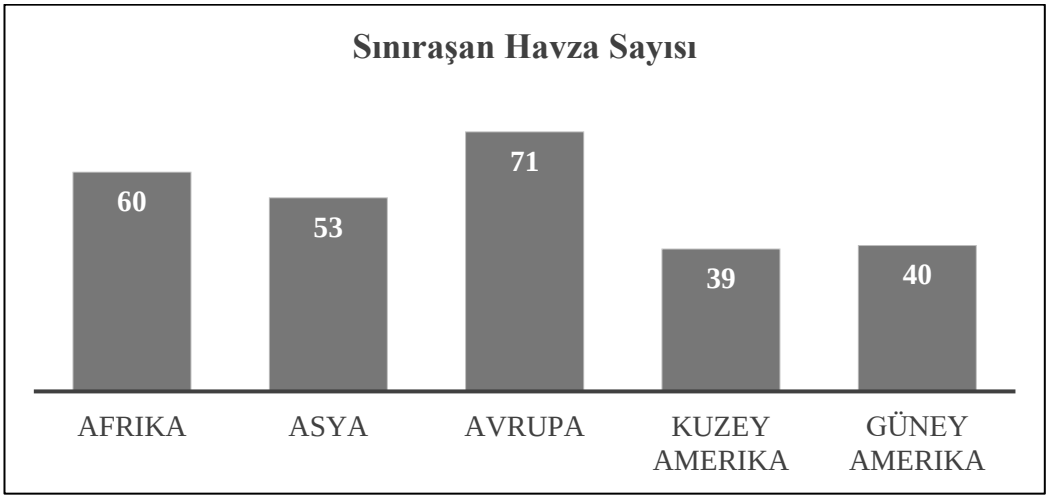
2.2.4 Türkiye'nin sınıraşan havzaları

Türkiye'de bulunan 25 nehir havzasından 5'i sınıraşan nehir havzasıdır (Şekil 2.3). Bunlar, Bulgaristan'dan doğarak Türkiye ve daha sonra Yunanistan ile sınır teşkil eden Meriç-Ergene, Gürcistan'a akan Çoruh, Gürcistan ve Azerbaycan ile sınır oluşturan Aras, Suriye ve Irak'a akan Fırat-Dicle ve Lübnan'dan doğup Suriye'den geçtikten sonra Türkiye'ye giren Asi Nehiri'nin oluşturduğu havzalardır (Onur vd. 2010). Türkiye sınıraşan suları, yıllık toplam kullanılabilir su potansiyelimize katkısı 112 milyar m^3'tür. Ayrıca sınıraşan havzalar 254.694 km^2'lik alanı kaplamakta ve bu da Türkiye yüzölçümünün (783.562 km^2) yaklaşık olarak üçte birine tekabül etmektedir (Öziş vd. 1997).

Şekil 2.3 Türkiye'nin sınıraşan havzaları

Sınıraşan su havzalarının kıtalara göre dağılımı Şekil 2.4'te verilmiştir. Buna göre en fazla sayıda sınıraşan havzaya sahip kıta Avrupa'dır (71). Ardından 60 sınıraşan havzaya sahip Afrika kıtası ve 53 sınıraşan havza ile Asya kıtası gelmektedir. Kuzey Amerika'da 39 ve Güney Amerika'da ise sırasıyla 40 adet sınıraşan su havzası bulunmaktadır. Ortalamaya bakacak olursak her kıta yaklaşık 52 adet sınıraşan havzaya sahiptir (Orhon 2015).

Şekil 2.4 Kıtalara göre sınıraşan havza sayısı (Varis et al. 2008, Orhon 2015)

2.3 Avrupa Birliği SÇD

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak sanayileşme ve şehirleşmenin giderek artması, çevre ve özellikle su kirliliğini gündeme getirmiştir. Su kirliliğinin zaman geçtikçe daha büyük bir hal almasından dolayı ülkelerin bu konuda bazı önlemler almasına neden olmuştur. Bu da su ile ilgili birçok mevzuatın oluşmasına neden olmuştur (Perçin 2014a).

Sanayi devrimini gerçekleştirmiş birçok Avrupa Birliği üyesi ülkeler sanayi üretimi sonucu zarar gören çevre ile beraber ortak sularının zarara uğramasından dolayı oluşan kirliliği gidermeye yönelik politikalar üretmek zorunda kalmıştır (Çizelge 2.5). Buna bağlı olarak Avrupa Birliği su politikalarında 1970'li yıllardan itibaren daha çok koruma ağırlıklı bir yol izlemiştir (Perçin 2014a).

Çizelge 2.5 SÇD'nin yürürlüğe giriş evreleri

1972	Stockholm Konferansı (BM İnsan ve Çevre Konferansı)
1975	Yüzey Suları Direktifi, İçme Suyu Direktifi
1980	Yüzey Suları Direktifi, İçme Suyu Direktifi
1988	Avrupa Tek Senedi
1991	Kentsel Atık Su Yönetimi Direktifi
1991	Nitrat Direktifi
1991	Yeni İçme Suyu Direktifi
1996	Entegre Kirlilik Önleme ve Kontrolü Direktifi
1996	SÇD Taslağının AB Komisyonu tarafından hazırlanması
2000	SÇD'nin (2000/60/EC) yürürlüğe girmesi

AB su politikaları literatürde üç büyük dalga şeklinde gelişim göstermiştir. Avrupa su hukukunda birinci dalga 1975-1980 yıllarını kapsar ve bu tarihler arasında "Çevresel Kalite Standartları" ve "Emisyon Limit Değerleri" ortaya çıkarılmıştır. İkinci dalga 1980-1995 yıllarını kapsamıştır ve bu dönemde 1991 yılında "Kentsel Atıkların Ele Alınması Direktifi" ve "Nitratlar Direktifi", 1996 yılında "Entegre Kirlenmenin

Önlenmesinin Kontrolü İçin Direktif" ve 1998 yılında "İçme Suyu Direktifi" belirlenmiştir. Son olarak üçüncü dalga ise 1995 ve günümüzü kapsamaktadır. Üçüncü dalgada su politikalarının yeniden ele alınması gerektiği kanısına varılmıştır. 1995'ten bu yana daha bütünsel ve detaycı bir yasa öngörülmüştür ve SÇD için 1995-2000 yılları arasında çalışmalar başlatılmıştır. Nihayetinde 22 Kasım 2000 tarihinde 2000/60/EC SÇD yürürlüğe girmiştir (Çiçek vd. 2008).

İsmi tam olarak "Avrupa Parlamentosu ve Konseyin Topluluğun Su Politikası Alanındaki Tedbirlerine Hukuki Bir Çerçeve Oluşturmaya Yönelik Direktif" olan SÇD çevre ile uyumlu sürdürülebilir su tüketimi, su kaynakları kullanımına bütüncül açıdan yaklaşan ve maliyetin karşılanması ilkesini benimseyen su politikasıdır (Perçin 2014a).

SÇD Avrupa'da suyun yönetimi ve kullanımı için ortak bir çerçeve oluşturan ve bunu Avrupa su sektörüne dönüştürmeyi amaçlayan hukuki bağlayıcılığı bulunan bir politikadır (Kaika 2003, Maden 2010).

SÇD'nin ana amaçları şu şekilde sıralanabilmektedir:

- Suların daha iyi duruma getirilmesi ve iyi durumda bulunan suların mevcut durumunun korunması,
- Suların korunmasına dair düzenlemelerin kıyı sularını da kapsayacak şekilde yerüstü ve yeraltı suları olarak bütün suları içermesi,
- Suların ileriye dönük sürdürülebilirlik politikasına uygun olarak bütüncül şekilde Avrupa Topluluğu politikasının oluşturulması,
- Salım sınır değerleri ve kirlilik kontrolü için ortak bir yaklaşım belirlenmesi,
- Nehir havzalarının sadece üye devletlerin sınırı içinde olması veya üye olmayan devletlerin de sınırları içerisinde bulunmasını da kapsayacak ilkelere sahip bir nehir havzalarına dayalı su yönetimi,
- Kirleten öder ve maliyetlerin karşılanması ilkelerine bağlı kalınarak su kullanımı ile ilgili kullanım bedellerinin belirlenmesi,
- Vatandaşların su yönetimine katılımını sağlamak,
- Vatandaşları su hukuku hakkında bilgilendirmek,

- Mevzuatların toparlanıp düzenlenmesini sağlamak (Küçükçelebi 2014).

Ayrıca yeraltı sularında kirlenmeyi en aza indirmek, taşkın ve kuraklıkların neden olduğu zararları azaltmak, tehlikeli maddelerin emisyonunun engellenmesi veya kullanımının tamamen ortadan kaldırılmasını sağlayarak sucul ekosistemin korunmasını sağlamak SÇD'nin diğer amaçları olarak dikkati çekmektedir (Sahtiyancı 2014).

SÇD Avrupa Birliği'nin sahip olduğu suları korumayı ve mevcut durumlarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca SÇD Avrupa çevre yasaları için bir çerçeve oluşturmakta ve Avrupa Birliği su politikalarını uyumlaştırmak ve topluluk sınırları içindeki sulak alanlarda su kalitesini artırmak ve sürdürülebilir kullanımı sağlamaktadır. Avrupa Birliği SÇD Avrupa Birliği'nin oluşturduğu en genç su ile ilgili yasasıdır (Rekoalinen et al. 2003, Maden 2010).

SÇD'nin getirdiği yeni unsurlardan en önemlisi nehir havzası yönetimidir. Nehir havzalarının sınırları idari sınırlarla çoğunlukla çakışmadığından farklı bölge ve ülkeler için ortak çalışmalar gerektirmektedir. Nehir havzası yönetimine göre havza sınırları politik sınırlara göre değil doğal sınırlara göre ayrılarak yönetilecektir. Nehir havza bölgesinin sınırları iki veya daha fazla üye ülkeyi kapsaması durumunda, havzalar "uluslararası nehir havza bölgesi" olarak adlandırılarak her bölgeye ilişkin yetkililer atanacaktır. SÇD bu konuda planlamayı üç aşamalı olarak öngörmektedir. Bu aşamalar, her havza bölgesinin karakteristik özelliklerinin analiz edilmesi, koruma tedbirlerinin belirlenmesi ve Nehir Havzası Yönetim Planlarının oluşturulmasıdır (Kibaroğlu vd. 2006, Coşkun 2010).

Nehir havza yönetimi su yönetimini farklı bir şekilde yorumlamıştır. Nehir havzasının sınırları ülkelerin idari sınırları ile paralellik göstermemekte ve ayrıca nehir havza yönetiminde su yönetimi ile ilgili bazı organizatörler bulunmaktadır. Nehir Havzası Yönetim Planlarının amacı, su kaynaklarının kimyasal ve biyolojik olarak ileride ne durumda olacaklarını belirlemektir. Su tipleri için hedefler ortaya konulmakta ve bu hedeflere ulaşılmaya çalışılmakta eğer bu mümkün görünmüyorsa bununla ilgili

önlemler alınmaktadır. Nehir havzalarının entegre yönetimi şu esaslardan oluşmaktadır (Çizelge 2.6):

- Havza tabanlı yaklaşım,
- Farklı su formlarının dikkate alınması,
- Arazi tipi ve farklı su formları arasındaki ilişkinin dikkate alınması,
- Doğal sınırların, sosyal ve ekonomik gereksinimlerin, politik ve idari süreçlerin kombinasyonudur (Uğurelli 2011).

Çizelge 2.6 SÇD'nin uygulama zaman çizelgesi (Maden 2010).

Son Tarih	**Direktif Maddesi**	**Görev**
22 Aralık 2000	22	Direktif yürürlüğe girdi
22 Aralık 2003	24	SÇD'nin ulusal mevzuata aktarımı
22 Haziran 2004	3	Nehir havza bölgelerinin ve yetkili kurumların belirlenmesi
22 Aralık 2004	5-6-7	Nehir havzasının tanımlanması: Baskılar, etkiler ve ekonomik analiz, Koruma alanları için kayıt oluşturulması
22 Aralık 2005	4-17	Yeraltı suyu kirliliğine ilişkin tanımlamalar ve üye ülkelerin uygun kriterlerini oluşturması
22 Aralık 2006	8-14-16	Su kalitesinin izlenmesi, çalışma programlarının oluşturulması ve sucul ortamlar için çevre kalite standartlarının oluşturulması
22 Aralık 2007		Önemli su yönetim konularının ilan edilmesi ve başvurulması
22 Aralık 2008		Taslak nehir havza yönetim planlarının tamamlanması
22 Aralık 2009	11-13	Nehir havzaları için belirlenen çevresel hedeflerle ulaşmak için önlemler programının ilan edilmesi ve ilk planın yayınlanması
22 Aralık 2010		Suyu fiyatlandırma politikaları
22 Aralık 2012	11	Çevresel hedeflere ulaşılması
22 Aralık 2015	4	Birinci yönetim döngüsünün tamamlanması – çevresel hedeflere ulaşılması
22 Aralık 2015 ve devamındaki her 6 yıl	13-14-15	Planların gözden geçirilmesi ve güncelleştirilmesi

Nehir Havzası Yönetim Planları oluşturulurken üye devletlerin bu planlarını direktifin yürürlüğe girdiği tarih baz alınarak en geç 9 yıl içinde (22 Aralık 2009) yayımlama ve 15 yıl içinde de (22 Aralık 2015) gözden geçirme zorunluluğu vardır. Bu durum her altı yılda bir tekrarlanacaktır. 2010 yılında fiyatlandırma politikasının oluşturulması, 2012 yılında uygulama programlarının hazırlanması ve 2015 yılında çevresel hedeflerin gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. İlerleyen yıllarda ise ilk yönetim dönemi sonu olarak 2021 ve ikinci yönetim dönemi sonu ve amaçların yerine getirilmesi için son tarih olarak 2027 yılı öngörülmüştür (Uğurelli 2011).

SÇD'de tüm yüzey suları için geçerli iki hedef vardır: "İyi ekolojik duruma ulaşmak" ve "İyi kimyasal duruma ulaşmak". İyi kimyasal durumda olmak SÇD maddelerinin ve ilgili Avrupa Birliği direktiflerinin çevresel kalite standartlarının belirtilen sınır değerlerde olmasıdır. İyi ekolojik durumda olmak aşağıda belirtilen koruma alanlarının korunmasıyla mümkündür.

- İnsan tüketimi için günlük 10 $m^{3'}$ den daha fazla su tüketilen bölgeler,
- Kabuklu sucul hayvanların bulunduğu sular,
- Yüzme amaçlı kullanılan yerler,
- Besin maddesine hassas bölgeler,
- Kuş ve Habitat Direktifi'nde geçen yerlerdir (Uğurelli 2011).

SÇD bahsedilen hedeflerine ulaşmasında üye ülkelere düşen görevleri ise şu şekilde sıralayabiliriz:

- Avrupa Komisyonuyla beraber çalışan ekolojik durum sınıflandırma sistemi oluşturmak,
- Ülke sınırları içindeki akarsu havzalarını belirleyerek bunlara Akarsu Havza Bölgesi (AHB) oluşturmak ve 2023 yılına kadar sorumlu kurumları belirlemek,
- Akarsu havza bölgelerinin sosyo-ekonomik açıdan özelliklerini belirlemek,
- Su kaynakları için sürdürülebilirliği sağlayacak su tarifelendirme politikaları oluşturmak,

- Ülke sınırları içindeki her bir Akarsu Havza Bölgesi için Havza Yönetim Planlarını oluşturmak,
- SÇD hedeflerine ulaşmayı sağlayacak önlemler programı oluşturmak (Yıldız ve Dişbudak 2006).

SÇD maddeleri genel anlamda şu şekilde açıklanmaktadır: 1. maddesinde direktifin amacından bahsedilerek tüm suların mevcudiyetinin korunması ve iyi duruma getirilmesi, sulardaki tehlikeli maddelerin giderilmesi ve kirlenmenin en aza indirilmesi, suyun sürdürülebilir bir şekilde gelecek kuşaklara eşit ve dengeli bir biçimde aktarılması amaçlanmıştır (Çıvgın 2013).

Direktifin 2. maddesinde tanımlamalara yer verilmiş. Direktifte "yüzey suyu, yeraltı suyu, iç sular, geçiş suları, kıyı suları, akifer, nehir havzası, nehir havza bölgesi, iyi yüzey suyu durumu, iyi yeraltı suyu durumu, kalite durumu" kavramları net olarak açıklanmış, bilgi kirliliği ve kavram karmaşasının önüne geçilmiştir. Direktifin asıl hedefini de içeren "nehir havzası" ve "nehir havza bölgesi" kavramları şu anlamları karşılamaktadır:

Nehir havzası, "*yerüstü dereleri, nehirleri ve göller aracılığı ile yerüstündeki bütün akışların su güzergâhındaki belli bir noktadan tek bir nehir ağzı, haliç ya da delta aracılığıyla denize döküldüğü yeryüzü alanı*" olarak tanımlanmıştır. Nehir havza bölgesi ise "*nehir havzaları yönetimi için ana ünite olarak tanımlanan bir ya da biden fazla komşu nehir havzalarının yer altı suları geçiş ve kıyı suları ile birlikte oluşturduğu kara ve denizalanı*" anlamına gelmektedir (Çıvgın 2013).

Bu tanımlamalar esas alınarak nehir havza bölgeleri politik ve idari sınırlardan ziyade söz konusu nehrin doğal, coğrafi ve hidrolojik açıdan niteliklerine göre meydana getirilecektir. Nehir havzaları ise birçok üye devletin topraklarından geçmektedir ve uluslararası nehir havza bölgesine dâhil edilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Üye devletler söz konusu nehrin kendi topraklarında bulunan bölümünde uygun bir yetkili makam belirleyerek direktifin kurallarını yerine getirecektir (Perçin 2014a).

Direktifin 3. maddesinde su konusunda uluslararası işbirliği durumu ele alınmış ve sınır aşan suların yapısına vurgu yapılmıştır. Ayrıca direktifin giriş, 5., 11., 15., 16., 23. ve 35. maddelerinde de bu konuya değinilmiştir. 5. madde içerisinde nehir havzası bölgesinin niteliklerinin tespit edilmesi, insan aktivitelerinin çevreye olan etkilerinin gözden geçirilmesi ve su tüketiminin ekonomik analizinin yapılmasına dair hususlar ele alınmıştır (Çıvgın 2013).

SÇD'nin 4. maddesinde direktifin üye devletlere getirdiği çevresel hedefler düzenlenmiştir. SÇD özgün özellikler taşımaktadır. Bunu da; koyduğu çevresel hedefleri kapsadığı suların tamamına uygulamak yerine bunları yerüstü suları, yeraltı suları ve korunmuş alanlar olarak ayrı ayrı ele almasıyla görmekteyiz. Üye devletler 22 Aralık 2005 tarihine kadar yerüstü ve yeraltı sularını biyolojik, kimyasal ve kalite bakımından iyi duruma getirmekle ve korunan alanlar için belirlenen amaçları yerine getirmek durumundadırlar (Perçin 2014a).

6. madde de korunan alanlar için tüzük oluşturulmasından, 7. madde de içme suyu elde etme amacıyla kullanılan su kütlelerinin belirlenmesinden bahsedilmiştir. Madde 8'de ise yeraltı ve yerüstü suların durumunun ve korunan alanların izlenmesi amacıyla üye devletlere izleme programları hazırlanması zorunluluğu getirilmiştir (Perçin 2014a).

Direktifin 9. maddesi suyun fiyatlandırılmasına konu edilmiştir. Özellikle "kirleten öder" vurgusu yapılarak üye devletler su hizmetleri bedelinin ödenmesi prensibini uygulamakla yükümlü kılınmıştır. Bununla birlikte 2010 yılına kadar üye devletler endüstriyel, evsel ve tarımsal olarak farklı su tüketimlerinin maliyetlerini karşılamakla mükelleftirler. Madde 11 önlemler programını içermektedir. Daha başka bir deyişle üye devletler madde 4'e konu olan çevresel hedeflere ulaşmak adına bir önlemler programı oluşturmakla yükümlüdürler (Çıvgın 2013).

SÇD'nin 13. maddesi nehir havzası yönetim planlarına ilişkin hükümler içermektedir. Nehir havzası yönetim planları siyasi sınırları baz almayarak tamamen doğal ve

hidrolojik özellikleri dikkate alarak doğal kaynakların korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını amaçlamaktadır. Üye devletlerin her biri kendi sınırları içinde kalan nehir havzası bölgesi için bir nehir havzası yönetim planı hazırlamakla görevlendirilmişlerdir. Madde 13'ün ikinci ve üçüncü fıkrası üye devletlerin nehir havzası yönetim planları konuları ile ilgilidir. Nehir havzası yönetim planları su yönetiminin özel yanlarını ele almak için, alt havza, sektör, sorun ya da su tipi için daha detaylı programlar ve yönetim planları ile tamamlanmasına olanak sağlamaktadır (Sahtiyancı 2014).

Direktifin 14. maddesi yerel düzeyde tüm halkın ve paydaşların işbirliği yapması ve katılımı ile ilgilidir. Üye devletler nehir havzası yönetim planlarının hazırlanmasından güncelleştirilmesine kadar ilgili katılımcı ve paydaşları teşvik etmekle yükümlüdürler (Perçin 2014a).

SÇD'nin 15. maddesinden itibaren gelen diğer maddeleri raporlama, idari düzenlemeler ve hukuki yaptırımlarla ilgilidir. SÇD Avrupa'nın sahip olduğu en genç ve en kapsamlı direktiftir. Ayrıca suyun yönetimi, korunması ve iyileştirilerek sürdürülebilir bir şekilde gelecek kuşaklara aktarılmasında özgün fikirler sunmaktadır. Direktifteki bütün amaçlar ve hedefler "bütünleşik" kavramı içerisindedir. Gerek havza yönetiminde bütünleşiklik, gerek halkın ve örgütlerin işbirliği içinde olması, tüm üyelerin ve bu süreçte olanların ortak çalışması buna örnek teşkil etmektedir (Sahtiyancı 2014).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın ana materyalini, AB Su Çerçeve Direktifi, Türkiye'de su kaynakları yönetimiyle ilgili çıkarılmış kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri, tüzük, yönetmelikler; konuyla ilgili kurumların arşiv ve kütüphanelerinde bulunan plan, kitap, makale, yayın, dergi, rapor ve bildiriler oluşturmaktadır. Ayrıca ulusal ve uluslararası elektronik veri tabanlarından da yararlanılarak, konuyla ilgili ulusal ve uluslararası çalışmalarla ortaya konulan güncel bilgiler edinilmiştir.

İsmi tam olarak "Avrupa Parlamentosu ve Konseyin Topluluğun Su Politikası Alanındaki Tedbirlerine Hukuki Bir Çerçeve Oluşturmaya Yönelik Direktif" olan çevre ile uyumlu sürdürülebilir su tüketimi, su kaynakları kullanımına bütüncül açıdan yaklaşan ve maliyetin karşılanması ilkesini benimseyen bir su politikası olan AB SÇD'nin Türkiye'deki su kaynaklarına olan etkisini araştırmayı amaçlayan bu tez çalışmasında öncelikle yerli ve yabancı kaynaklar ile literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasının önemli bir kısmını bu konuda yapılmış olan lisansüstü tezler ve uzmanlık tezleri ve kitaplar oluşturmaktadır. Bu amaçla Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tez tarama kataloğu taranmıştır. Çalışma için gerekli kaynak temininin bir kısmı ise İstanbul'da tamamlanmıştır. Bunun için İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi, İstanbul Baro Kütüphanesi ve İstanbul Su Enstitüsündeki ilgili kaynaklar taranmıştır. İstanbul Su Enstitüsünde görev yapan mühendislerle görüşülmüş ve konu ile ilgili dokümanlar temin edilmiştir.

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı'nda (Eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı) konu ile ilgili uzman yardımcılarından tez konusunda görüşülmüş ve kurum bünyesindeki kaynaklar elde edilmiştir. Ulusal ve uluslararası düzeyde gerçekleştirilen sempozyumlarda bu konuda yapılmış akademik çalışmalar internet aracılığı ile taranmıştır. Gerek T.C Tarım ve Orman Bakanlığı gerekse İstanbul Su Enstitüsü resmi internet sayfalarındaki konu ile ilgili dokümanlar taranmıştır.

Çalışma özü itibariyle sözel analiz metoduna dayanmaktadır (Şekil 3.1). Sözel analiz, ilişki kalıpları ve anlamlarının altında yatan nedenleri ortaya koymak amacı ile gözlemlerin sayısal olmayan şekilde incelenmesi ve yorumlanmasıyla yapılmaktadır (Babbie 2007). Sözel analizler sosyal olayların ve meydana getirdiği sonuçlarının, nasıl ve ne şekilde meydana geldiğini kavramamızı sağlayan tekniklerdir. Sözel analizlerin ölçümü doğrudan sayım yöntemleri ile aynı değildir. Örneğin bir gazetedeki köşe yazısında, belirli bir kelimenin sayısını saymak gibi doğrudan belirlenebilen nitel verilerin unsurlarını algılamaktadır (Weber 1985). Sözel analizler için gerekli veriler görüşme, gözlem, katılımcı gözlem ve belgelerden oluşmaktadır. Bunlardan en temel veri toplama aracı görüşmedir. Gözlem, psikologlar ve eğitim alanındaki araştırmacılar tarafından daha yoğun bir şekilde kullanılmaktadır (Irwin 1980, Brandt 1981, Punch 2005). Katılımcı gözlem etnografik veri toplama tekniği olup, gözlemcinin araştırmaya konu olan ortamın içinde bulunarak veri elde etmesidir. Belgeler ise geçmişten ve güncel olacak şekilde elde edilir ve araştırmacı için zengin bir veri kaynağıdır (Punch 2005).

Şekil 3.1 Sözel analiz sürecinin adımları (Neuman 2012, Karataş 2015)

Sözel analizler tek boyutlu sayısal analizlerin aksine, sosyal hayata olan bakış açılarının farklılığından dolayı çeşitlidir. Bundan dolayı sözel analizler karmaşık, değişken, tartışmalı ve farklı birçok yöntem ve uygulamanın olduğu bir alandır. Uygulanan farklı teknikler sayesinde elde edilen nitel verilerin farklı özellikleri ortaya çıkmakta ve analize farklı boyutlar kazandırmaktadır (Punch 2005). Sözel analizlerin tutarlı bir şekilde takip edilmesi için bazı aşamaların gözetilerek planlanması gerekmektedir. Bu aşamalar problemin ortaya konulması, teorik çerçevenin oluşturulması, araştırma sorularının belirlenmesi, araştırma evren ve örneklemenin belirlenmesi, araştırmacıların görevlerinin belirlenmesi, envanter araçlarının geliştirilmesi, verilerin elde edilmesi, verilerin analizi ve değerlendirilmesi, sonuçların sınıflandırılması ve analitik genellemelere ulaşılmasıdır (Karataş 2015).

Sözel araştırmanın ve sözel analizin nihai amaçları, kuram geliştirmek, çalışmanın konusunu oluşturan şahıs, vaka, durum hakkında ve belirli hedefler doğrultusunda veri almaktır (Maxwell 1996). Nitel bağlamda mantık, kıyaslama ve analiz kabiliyetlerine ilişkin bir değerlendirme yapmaktır. Ölçüm yapmaktan ziyade, değişkenlerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesidir. Sözel analiz, cümle cümle okunan bir metinden ne anlaşıldığını kodlamak, bir çıkarım veya alakasız bir yorum olup olmadığını algılamak için kullanılmaktadır (Chi et al. 1994).

Çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan belgesel tarama (doküman metodu) yönteminden de faydalanılmıştır. Mevcut kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama adı verilmektedir. Belgesel tarama, belli bir amaca yönelik, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsamaktadır. Belgesel tarama, hemen her araştırmacı için kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniğidir (Karasar, 2014).

Çalışmada ayrıca elde edilen bulguları somutlaştırmak adına Güneş (2010) ve Perçin (2014b) tarafından SÇD'nin ana amaçları dikkate alınarak belirlenen sekiz adet kriterden yararlanılmıştır. Bu kriterler sırasıyla: Kriter 1-Havzaların belirlenmesi ve

nehir havza bölgelerinin oluşturulması, Kriter 2- Suların analizi ve izlenmesi, Kriter 3-Çevresel hedefler, Kriter 4- Önlemler programı, Kriter 5- Yönetim planları, Kriter 6-İdari tedbirler, Kriter 7-Maliyetin karşılanması, Kriter 8-Kamuoyunun katılımıdır. Bu kriterler yardımıyla SÇD'den sonra ortaya konulan politikalar, örgütsel yapılanma ve mevzuat ayrı başlıklar altında analiz edilmiş ve bu başlıklarının SÇD'nin ana amaç ve hedefleriyle ne ölçüde uyumlu olduğu/karşılandığı ortaya konulmuştur.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu aşamasında suyun farklı hukuk sistemlerindeki yerinden ve mülkiyete ne şekilde konu olduğundan bahsedilmiştir. Bunun yanında çağımızda suyun ne kadar önemli bir yer edindiğine dikkat çeken örgüt ve kuruluşlara yer verilmiş ve bunlar küresel örgütler, hükümetler dışı uluslararası örgütler ve bölgesel örgütler olarak ayrı ayrı ele alınmıştır. Çalışmanın en önemli kısmını SÇD'nin Türkiye'de su yönetimi konusunda politikaya, örgütsel yapıya ve hukuki duruma etkisi oluşturmaktadır. Burada çalışmanın daha iyi anlaşılabilmesi adına SÇD öncesi ve sonrası durumlar ayrı ayrı ele alınmıştır. Ayrıca Güneş (2010) ve Perçin (2014b) çalışmalarından yola çıkılarak elde edilen SÇD'nin temel hükümlerini oluşturan kıstaslara göre Türkiye'deki su politikası, su ile ilgili örgütsel yapı ve hukuki durumlar irdelenmiştir.

4.1 Suyun Farklı Hukuk Sistemlerindeki Yeri

4.1.1 Roma Hukukunda Sular

Roma hukukunda toprak üstü ve toprak altı sular toprak mülkiyetinden ayrı düşünülmemiştir. Toprak ve su ayrılmaz bir parçadır. Bunun yanında suya sahiplik toprağa sahip olmak demektir. Roma hukukunda akarsular özel mülkiyete konu olmuştur. Roma hukukundaki bu anlayış Pandekt Hukukuna da hakim olmuştur. Avrupa'da 19. yüzyılda medeni kanunların ve daha sonraki süreçlerde İsviçre-Türk medeni kanunlarının hazırlanmasına zemin hazırlamıştır (Doğrusöz 1997).

Roma hukukunda genel sular-özel sular ayrımı daha çok yerüstü suları dikkate alınarak yapılmıştır (Yazman 1970, Türker 2015). Sürekli akan suları genel su ve sürekli olmayan suları özel su olarak kabul eden roma hukukunda sürekli akışa sahip küçük suların özel sayıldığı kabul edilmiştir (İmre 1951). Roma hukukundaki bahsedilen bu sistem aynen eski Türk Medeni Kanunu'nda da uygulanmıştır. Akarsular haricindeki yer altı ve kaynak suları özel mülkiyete konu olmuştur (Yazman 1970).

4.1.2 Cermen Hukukunda Sular

Cermen hukukunda sular konusunda Roma hukukunun tam tersi bir sistem benimsenmiştir. Cermen hukukunda ayrım, sularda gemi ve sallarla ulaşım niteliğinin varlığına göre yapılmıştır. Bu nitelikteki sular genel su sayılmıştır. Kaynaklar ve sular üzerindeki haklar eyaletin tarla ortaklığına dayanmıştır yani su toplumun ve eyaletin malıdır. Fakat bu görüş 16. yüzyılda etkisini yitirerek Roma hukuku sisteminin etkisi altına girilmiştir (Doğrusöz 1997).

4.1.3 Fransız Hukukunda Sular

Fransız hukukunda sudan ulaşım amacıyla yararlanılması önemli bir kıstas oluşturmuş ve ulaşıma elverişli yani "navigabilite" ve "flottabilite" özellikli sular kamuya aitti ve kanunda yeri sayılmıştır. Bunun dışında kalan sular genel olarak özel sular olarak tarif edilmiştir (Doğrusöz 1997).

4.1.4 Anglo-Amerikan Hukukunda Sular

Anglo-Amerikan hukuk sisteminde Fransız hukukunda suları "navigabilite" ve "flottabilite" olarak ayıran özellik hala geçerliliğini korumakta ve İngiliz "Common Law" ve ABD hukukunda varlığını sürdürmektedir (Yazman 1970, Doğrusöz 1997, Türker 2015).

4.1.5 Avusturya Hukukunda Sular

Hukukta bir konu ile ilgili düzenleme yapılırken maddede bazı durumlar belirlenir ve düzenlenen maddeler sadece belirlenen durumlarda uygulanabilir. Böylece benzer olaylara getirilebilecek farklı yorumlar ile maddelerin farklı uygulanma hali engellenir. Bu uygulama sayma usulü olarak adlandırılır. Sayma usulü benimsenen Avusturya hukukunda sular genel ve özel olarak sınıflandırılmış ve bu kanundaki yerleri

açıklanmıştır. Fakat genel suların hepsi kanunda sayılmamıştır. Buna karşın özel su olmayan tüm sular genel su sayılmıştır (Yazman 1970, Doğrusöz 1997, Türker 2015).

4.1.6 Sosyalist Hukukta Sular

Eski Doğu Bloku ülkeleri ve dağılan Sovyetler Birliği, kapitalistleşen dünyadaki hukuk anlayışına farklı bir seçenek olduğuna inandıkları bir hukuk sistemini uygulamışlardır. Bu doğrultuda Sosyalist Hukuk, Marksist düşüncenin özel bir değerlendirmesine göre tasarlanmıştır. Karl Marx daha çok kapitalist toplum düzenine hâkim olan hukuk anlayışının yargılanması ve ideolojik ön dayanaklarının asılsız bırakılmasını savunmaktadır. Mülk sahibi sınıflar ile mülksüz sınıfların kanunlar önünde eşit olduğunu öngören burjuva hukukunun gerçek anlamda hakkaniyeti sağlamayacağını ve bunun sınıflar arasında yapılacak haksızlıkların meşru gösterilmeye yarayacağını savunmuştur. Sosyalist hukuk sistemlerinde sadece çalışanların iradesine itibar olunur egemenlik çalışan sınıfa ait olmalıdır (Dönmezer 1990).

Sosyalist Hukuk devlet mülkiyetinin konusunu ormanlar, maden ocakları, sular, değirmenler, fabrikalar, madenler, toprak ve toprağın altı, bankalar, iletişim araçları, her türlü ulaştırma, devlet tarafından kurulmuş olan büyük tarımsal işletmeler (sovhozlar), şehirde ve sanayi merkezlerindeki konutlar şeklinde belirlemiştir. Devlet mülkiyeti, tüm halkın mülkü anlamına gelir ve devlet bütün bu malların yöneticisi konumundadır. Sosyalist Hukuk suyu ayrıca ele almamış, devlet mülkiyetinin bir konusu olarak görmüştür. Suyun yönetimini sosyalist hukukta devletin kendisi sağlar ancak halk tüm devlet mülkiyetinin olduğu gibi suyunda sahibidir. Kişisel mülkiyette ise; eski Sovyet Medeni Yasası'nın 105. maddesi "*Yurttaşlar, maddi ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kişisel mülkiyet sahibi olabilirler. Her vatandaş, çalışmaktan ve kendi tasarrufundan doğan gelire, bir eve veya bir evin bir kısmına, yardımcı ev araçlarına, evde yararlanılan eşyaya ve kişisel kullanma ve konfor eşyasına sahip olabilir. Kişisel mülkiyet konusu olan mallar, çalışmadan gelir elde etmek amacıyla kullanılamaz*" hükmü dikkate alınmıştır. Bu hükümden anlaşılacağı üzere kişisel mülkiyet kapsamına nelerin gireceği, kültürel-teknik gelişmeler ve anlayışa göre şekillenmektedir (Uzun vd. 2012).

4.1.7 İslam Hukukunda Sular

İslam hukuku Türkiye üzerinde Osmanlı su hukukunun düzenlenmesinde önemli bir rol oynamıştır. İslam hukukunda devlet mülkiyetinde olan arazinin sadece kullanım ve yararlanma hakkı şahsa aitti. Suların kullanım şekli devlet tarafından belirlenmişti ve tabii sular üzerinde özel mülkiyet söz konusu değildir. İslam hukukunda hukuk kaynağı olarak örf, adet ve teamüller hâkim olduğu için sular üzerinde alışılagelmiş kullanım şekli esas alınmıştır. Yani fiili faydalanma sahiplikmiş gibi korunsa da, içerikte yasal olarak faydalanma hakkından öteye gidilmemiştir. Bu şekilde kullanma devletin izniyle kurulmuştur ve hukuki düzen fetvalarla düzenlenmiştir (Yavuz 2007).

4.1.7.1 Mecelle'de Sular

Osmanlı'nın son dönemlerinde farklı içtihadı birleştiren ve kanun yerine kullanılan mecelle kuralları uzun sure yürürlükte kalarak su hukukunun oluşumunda önemli bir paya sahiptir. Mecellede tüm sulardan herkesin yararlanabileceği kuralı kabul edilmiştir. Doğal şekilde var olan yeraltı ve yerüstü sularını kazanılmamış hak olarak kabul etmiş fakat sahipsiz mal şeklindeki suları özel mülkiyette kabul etmiştir. Mecellede sularla ilgili düzenlenen kanunlar aşağıdaki gibidir.

- 1235. maddesi "Yeraltında cereyan eden sular kimsenin mülkü değildir."
- 1237. maddesi: "Denizler ve büyük göller mubahtır."
- 1238. maddesi "Mülk olmayan nehirlerden herkes faydalanabilir."
- 1264. maddesi "Herkes hava ve ziya ile intifa eylediği gibi denizler ve büyük göller mubahtır."
- 1266. maddesi "Sahipsiz sulardan cümle insanların ve hayvanların su içme hakkı vardır." hükümleri kabul edilmiş ve genel sulardan herkesin faydalanabileceği sonucu kabul edilmiştir (Berki ve Çumralı 1959).

Mecelle çağına göre ileri sayılabilecek hükümleri içermiş olup, özel mülkiyeti ve bunlardan yararlanma hakkını esas alarak medeni kanundan daha ileri bir sistemi kabul

etmiştir ve 1961 anayasasının 130'uncu maddesine paralel sulardan yararlanma biçimini getirmiştir (Doğrusöz 1997).

4.1.7.2 Arazi Kanunnamesi'nde Sular

Toprak sistemleri ve bunlar üzerindeki hukuk rejimleri bir ülkenin hukuki, toplumsal, ekonomik ve askeri özelliklerine göre önemli bilgiler içermektedir. Osmanlı Devleti'nde 1858 (9 Şevval 1274) yılında Bosna ve Niş dışında hemen hemen tüm imparatorluk topraklarında yürürlüğe giren Arazi Kanunnamesi Osmanlı hukuk tarihi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca Osmanlı Devleti'nin son dönem sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel hayatı açısından büyük bir önem teşkil eder. Arazi Kanunnamesi'nin hazırlanmasındaki sebepler; bozulan tımar sisteminin kaldırılması ile ortaya çıkan boşluğun doldurulması, merkezi sistemin kuvvetlendirilmesi ve arazi hukukuyla ilgili değişikliklerin yapılması şeklinde sıralanmaktadır. Arazi Kanunnamesi 1926 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Arazi Kanunnamesi'nin Türk Medeni Kanunu ile çatışmayan maddeleri Cumhuriyet Dönemi'nde de etkinliğini koruduğu bazı hukukçular tarafından savunulmuştur. Osmanlı toprak rejimini düzenleyen Arazi Kanunnamesi'nde araziler mülk, miri, vakıf, metruk ve mevat/ölü arazi olarak beş şekilde sınıflandırılmıştır (Yazıcı 2014).

1- Mülk Araziler (Arazi-i memlüke): Mutasarrıfının mülkü olan yani rakabe ve tasarruf yetkisini ihtiva eden mutlak ve inhisarı mülkiyet hakkının üzerinde istimal edildiği toprakları kapsamaktadır. Mülk arazi kendi içinde şu şekilde ayrılmıştır (Cin 1987).

2- Vakıf Araziler (Arazi-i mevkufe): Arazi Kanunnamesi vakıf arazisini iki kısma ayırmaktadır. İlki esasında mülk olup malikleri tarafından vakfedilen arazidir ve arazi-i mevkufe-i sahiha adını alır. Diğeri ise miri topraklardan muayyen bir kısmın tasarruf hakkının yahut sadece gelirinin veyahut da her ikisinin padişahın izni ile belli bir gayeye tahsisinden meydana gelen gayrı sahih vakıflardır bunlarda arazi-i mevkufe-i gayri sahiha ismini alır.

3- Miri Araziler (Arazi-i emiriye): Mülkiyeti devlete ait bu arazinin çıplak mülkiyeti devlete ait olup tasarruf hakkı mutasarrıflara bırakılmıştır.

4- Metruk Araziler (Arazi-i metruke): Ziraat arazisi olmayan ve devlet tarafından umumun veya bir köy veya da kasabanın istifadesine terk edilen topraklardır.
5- Mevat Araziler (Arazi-i mevat): Maliki veya zilyedi mevcut olmayan ve ahaliye terk ve tahsis edilmemiş olan, boş, ziraata elverişsiz, küçük otların ve çalılıkların yetiştiği alanlardır. Bu araziler köy veya kasabadan bir buçuk mil uzakta olan topraklardır (Birben 2009).

1858 tarihli Arazi Kanunnamesi'nde su ile ilgili açık bir düzenleme bulunmamaktadır. İslam hukukunda toprak büyük oranda devlet mülkiyetinde idi ve bu alanlarda kişilere kullanma dolayısı ile intifa hakkını tanımıştır. Bundan dolayı sular üzerinde özel mülkiyet söz konusu olmamıştır ve suların kullanımına ilişkin esaslar devlet tarafından düzenlenmiştir. Suların kullanımı da teamüllere göre yani kullanıla gelen şekli ile ve kullananlara saygılı bir şekilde olmuştur. Ayrıca sular ile ilgili anlaşmazlıklar fetvalarla çözüme kavuşturulmuştur (Güloğlu 2010).

4.2 Su İle İlgili Uluslararası Örgüt ve Kuruluşlar

21. yüzyılın başlarından bu yana çoğalan nüfus ve gelişen ihtiyaçlar suya talebin giderek artmasına yol açmıştır ve bu da kullanılabilir su kaynaklarına olan bağımlılığı arttırmıştır. Kullanılabilir su kaynaklarını sürdürülebilir şekilde gelecek kuşaklara aktarmak adına kirleten öder prensibi benimsenmiş ve hayata geçirilmeye çalışılmıştır. Dünyada ve Türkiye'de bu doğrultuda çalışmalar yapılmakta, çeşitli resmi ve gayrı resmi birçok kuruluş suyun sürdürülebilir kullanımını sağlamak adına bazı misyonlar üstlenmişlerdir (Tuğrul 2010).

Çağımızda ülkelerin karşılıklı ilişkileri sonucu meydana gelebilecek herhangi yapıcı veya yıkıcı olaylar, mevcut ülkeleri ilgilendirmekle kalmayıp bulunduğu bölgeyi de ilgilendirmektedir. Bunun nedeni devletlerin sahip oldukları konum ve zenginlik ile alakalıdır. Bu durum sanayi devriminin bir sonucu olarak günümüz bilgi çağında daha da büyüyerek üst seviyelere çıkmış ve küreselleşme ile önemini büyük ölçüde arttırmıştır. Söz konusu bu durum ülkelerin politikalarını belirlenmesinde büyük rol

oynamaktadır. Su konusunda faaliyet gösteren örgütler küresel, hükümetler dışı uluslararası ve bölgesel örgütler olarak alt başlıklar altında incelenmiştir (Ateş 2015).

4.2.1 Küresel Örgütler

Bu başlık altında Türkiye'nin de üyesi olduğu İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), Birleşmiş Milletler (BM), G-20 ve D-8 gibi küresel örgütler incelenmiştir.

4.2.1.1 Birleşmiş Milletler (BM)

1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler, 51 ülkenin katılımı ile II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulmuştur. BM uluslararası barış ve güvenliği sağlamayı amaçlamaktadır. Günümüzde dünya üzerindeki en geniş katılımlı uluslararası örgüttür ve 193 üyesi bulunmaktadır. BM insan hakları, göçmen sorunu, çevre, terörizm, sürdürülebilir kalkınma, gıda üretimi gibi pek çok alanda etkin bir örgüttür. Bu örgüt tatlı su kaynakları ile ilgili geniş ve devamlı olarak yenilenen verilere sahiptir ve suyu toplumsal değil ekonomik bir varlık olarak tanımlar. Ayrıca suyun fiyatlandırılması, temel ilkelerinden biridir (Küçükçelebi 2014).

BM herkes için suyun ve sıhhi koşulların sürdürülebilir bir şekilde ulaşılabilir olması amacı ile 2020 ve 2030 yılları için gerçekleştirilmesi gereken bazı hedefler belirlemiştir. Bunları şöyle sıralanabilmektedir:;

- Evrensel ve eşit bir şekilde içme suyunu herkes için güvenilir ve erişilebilir hale getirmek,
- Herkesin yeterli temizlik ve sağlıklı koşullara eşit bir şekilde ulaşmasını sağlanmak bunun yanında kamuya açık alanlarda dışkılamanın sona erdirilmesini sağlayarak kadınlar, kız çocukları ve kırılgan durumda olan insanların ihtiyaçlarına önem göstermek,

- Kirliliği azaltmak, zararlı kimyasal maddelerin salınımını minimuma indirgemek, çöp boşaltmayı ortadan kaldırmak, arıtılmamış atık su oranını %50 azaltarak geri dönüşümü ve güvenilir bir şekilde tekrar kullanımı küresel anlamda artırarak su kalitesinin yükseltilmesini sağlamak,
- Su sıkıntısı yaşayan insan sayısını azaltmak ve sürdürülebilir tatlı su teminini sağlamak
- Gerektiğinde sınır ötesi işbirliği ile her düzeyde bütünleşik su kaynakları yönetimini uygulamak ve sağlamak,
- Su ekosistemlerinin koruyarak ve iyileştirerek 2020 yılına kadar eski haline getirilmesini sağlamak (URL 5).

Birleşmiş Milletler bünyesinde bulunan ve su konusunda herhangi bir uygulaması ya da politikası olan program, fon veya uzmanlık kuruluşları ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir (Şahin 2014).

A. Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF)

Birleşmiş Milletler Çocuk Fonu (UNICEF) 11 Aralık 1946 tarihinde BM Genel Kurulu tarafından kurulmuştur. Amacı savaş sonrasında yoksul ülkelerde yaşayan çocuklara gıda, sağlık, giyim gibi konularda yardım etmektir. UNICEF devletler ve sivil toplum örgütleri tarafından oluşturulan bir bütçe ile kurulmuştur (Mackenzie 2010, Ateş 2015).

UNICEF öncelikli olarak çocuk sağlığını ön planda tutmaktadır. Bununla birlikte su kaynaklı hastalıkların önlenmesi için suyun dezenfeksiyonu ve arıtımı ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. UNICEF ve DSÖ tarafından yapılan bir araştırmaya göre dünyada 2,5 milyar insan hala temiz içme suyuna erişim sağlayamamakta ve 768 milyon insan da güvenilir olmayan içme suyu kaynaklarını kullanmaktadır. Bundan dolayı UNICEF tarafından oluşturulan WASH programı ile 100'den fazla ülkede temiz içme suyu ve sanitasyon hizmetleri sağlanmaya çalışılmaktadır. Ayrıca UNICEF çocuklar için 15 Ekim Dünya El Yıkama Günü, 19 Kasım Dünya Tuvalet Günü ve 22 Mart Dünya Su Günü gibi su ile ilgili etkinlikler düzenlemektedir (Ateş 2015).

B. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD)

23 Mart-16 Haziran 1964 tarihlerinde Cenevre'de Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı (UNCTAD) bağımsızlıklarını yeni kazanan sömürge ülkelerinin toplanması ile çalışmalarına başlamıştır. UNCTAD BM'in ekonomik, kültürel ve sosyal konularda çalışmalarını yürüten Ekonomik ve Sosyal Konsey'e (ECOSOC) bağlı sürekli uzmanlık kuruluşlarından ticaret ve kalkınma ile ilgili faaliyet gösteren en önemli kuruluştur ve çevre konusundaki politikalarının belirlenmesinde su krizleri, gıda ve iklim etkili olmuştur (Karluk 2014).

C. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

1965 yılında BM Genel Kurul'unca kurulan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) hedefleri yoksulluğun azaltılması, eşitsizliklerin ve ayrımcılığın kaldırılması amacıyla ülkeler için politika geliştirme, kurumsal kapasitelerin yükseltilmesi ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması konularında yardımcı olmaktır (Hasgüler ve Uludağ 2007, Ateş 2015).

UNDP'nin üç görev alanından ikisi su ve çevre ile ilgilidir. Bunlar sürdürülebilir kalkınma, iklim ve doğal felaketlerdir. Su yönetimi konusunda UNDP, entegre havza yönetimi anlayışını benimsemekte olup sürdürülebilir arazi yönetimi, okyanus ve deniz sistemlerinin kalitesinin korunması, bozulmuş alanların restorasyonu, tarımsal üretim ve sağlık konularında suyun verimli bir şekilde tüketimini ön plana çıkarmaktadır (Şahin 2014).

D. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP)

Önceleri konferans kapsamında bulunan Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) 20. yüzyılın son çeyreğinde çevresel olumsuzluklara daha ayrıntılı bir şekilde eğilmek

amacıyla kurumsal bir yapıya dönüşerek BM sistemi içerisinde bir uzmanlık kuruluşu olarak yer almıştır. 2012 yılında UNEP'in küresel çevre konularında daha etkin olması ve küresel çevre otoritesi gibi bir kurum olması kararı Rio'da düzenlenen Rio+20 Zirvesi'nde alınmıştır (Hasgüler ve Uludağ 2007).

Türkiye UNEP bünyesindeki faaliyetlere sektörel olarak taraf olduğumuz çevre sözleşmelerini takip ederek katılmaktadır. Bu sözleşmeler; Tehlikeli Atıkların Sınır Ötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne ilişkin Basel Sözleşmesi, Ozon Tabakasının Korunmasına ilişkin Viyana Sözleşmesi, Ozon Tabakasını İncelten Maddelere ilişkin Montreal Protokolü, Biyogüvenlik Kartagena Protokolü, Biyoçeşitlilik Sözleşmesi, Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunmasına ilişkin Barselona Sözleşmesi gibi UNEP'in sekretarya hizmeti yaptığı çok yönlü çevre sözleşmeleridir (Ateş 2015).

E. Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP)

Asıl olarak BM Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) bir yönetim birimi olan Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı (WFP), BM Genel Kurulu ve FAO tarafında 1961 yılında kurulmuş olup 1963 yılında çalışmalarına başlamıştır ve merkezi Roma'da bulunmaktadır. WFP iklim değişikliğinin gıda üretimine etkisi üzerine çalışmalar yapmaktadır. WFP ileriye yönelik olarak UNICEF ve FAO ile birlikte beslenme ihtiyaçlarının giderilmesi için tarım alanlarında su yönetimi konusunda uzun soluklu çözümler oluşturmak ve iklim değişikliği ve afetlerden kaynaklı besin kıtlığıyla mücadele konularında çalışmaktadır (Karluk 2014).

F. Dünya Bankası (DB)

Dünya Bankası 22 Temmuz 1944 tarihinde kurulmuştur ve merkezi Washington'da yer almaktadır. DB'nin esas politikaları, 188 üye devlet ve ülkelere ait kalkınma bakanlarının yılda bir kez toplanarak oluşturdukları Guvernörler Kurulu tarafından belirlenir. DB'nin ana politikası yerel yönetimlerin etki alanında kalan içme suyu,

kanalizasyon ve katı atık hizmetlerinin kamu hizmeti sınıfından çıkarılarak serbest pazar piyasasına aktarılmasını sağlamaktır. Bununla birlikte arz odaklı yönetimden talep odaklı yönetime geçmek için politikalar ile uygulama kredileriyle geçiş sağlanmaya çalışılmaktır. DB'nin su kaynakları yönetiminde; suyun ekonomik bir meta olarak ele alınması, çıkar gruplarının doğrudan su yönetimine katılması, suyun yerel şekilde işletimi ve dağıtımı, fiyatlandırma ve geniş bir su politikası çerçevesinin benimsenmesi gibi yaklaşımları vardır. Bu kuruluş suyu daha çok kamu malından piyasa malına dönüştürmeyi hedeflemektedir (Mert 2008).

G. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)

Dünya Sağlık Örgütü 7 Nisan 1948 tarihinde kurulmuştur. DSÖ'nün temel amacı ise insanların ey yüksek seviyede sağlık refahına ulaşmalarıdır (Ateş, 2015). BM kapsamında su ve çevre alanlarındaki aktif örgütlerdendir. DSÖ'nün su alanındaki uygulamaları su arzı ve sanitasyon izlemesi, su ve sanitasyonun yönetimi, içme suyu kalitesi yönetimi, kolera denetimi ve korunması, su kaynakları yönetimi ve diğer aktiviteler yani ekonomik, iklim değişikliği ve Bin Yıl Kalkınma Hedefleridir. DSÖ suyun sağlık üzerindeki etkilerine yönelik birçok konuda bilimsel çalışmalar gerçekleştirmiştir. Su dağıtım sistemlerinde su güvenliği, "cyanobacter" sorunu gibi su güvenliğini etkileyen ve sağlık problemlerine neden olabilecek alanlarda öneri metinleri oluşturmuştur. DSÖ'nün küresel ölçekte derleyip hazırladığı belgeler de vardır. Uluslararası Sağlık Tüzüğü buna örnek olarak gösterilebilir. DSÖ mevzuatından olan bu tüzük 2005 yılında kabul edilmiş ve küresel ölçekte standartlar getirmiştir (Hasgüler ve Uludağ 2007).

H. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO)

BM Genel Kurulu sadece askeri ve ekonomik sorunların çözülmesi ile dünya barışının sağlanamayacağı fikrinden yola çıkarak 16 Kasım 1945 tarihinde Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nü kurmuş ve örgüt 4 Kasım 1946 tarihinde uygulamalarına başlamıştır. Türkiye de UNESCO'nun kurucu üyeleri arasında yer

almaktadır. UNESCO suyu toplumlar arasındaki barışı sağlanmanın ve sürdürülebilir kalkınmanın temeli olan bir doğal kaynak olarak görmektedir. Daha sağlıklı çevre koşulları için su döngüsünün, yüzey ve yeraltı sularının niteliklerinin dağılımı, şehir suyu ve tatlı su kaynaklarının yönetiminin bilimsel çalışmalarla yapılması konusuna öncelik vermektedir. Bundan dolayı UNESCO 300'den fazla uluslararası örgüt ve 24 kuruluş ile birlikte işbirliği yapmaktadır ve AB olmakla birlikte çok yönlü kalkınma bankaları ile de işbirliği içerisindedir. UNESCO kapsamında Uluslararası Hidroloji Programı (IHP), Su Eğitim Enstitüsü (IHE) ve Dünya Su Değerlendirme Programı (WWAP) su konusunda faaliyet gösteren yapılardır (Ateş 2015).

İ. Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

16 Ekim 1945 tarihli Quebec'te yapılan toplantıyla kurulan Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün merkezi Roma'da yer almaktadır. FAO'nun ana hedefleri açlık ve gıda emniyetsizliğinin azaltılması, yetersiz beslenme, yoksulluğun giderilmesi ve toprak, su, hava, iklim ve genetik kaynaklar gibi doğal kaynakların kullanımı ve süreklilik ilkesi doğrultusunda yönetiminin sağlanması şeklinde sıralanır. Su güvenliği konusunda aktif olarak çalışmalarda yer alan FAO, iklim değişikliği, çevresel bozulmalar, doğal su felaketlerinin gıda üretimi üzerinde etkileri ve bunların yönetimi gibi su rejimlerini olumsuz anlamda etkileyen konularla ilgili politikalar belirleyerek ülkelere destek vermektedir (Karluk 2014).

J. Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD)

1977 yılında BM'ye bağlı bir uzmanlık kuruluşu olan Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD), 1974 yılında yapılan Dünya Gıda Konferansı'nın bir çıktısı olarak kurulmuştur ve temel amacı gıda üretimi ile ilgili zirai kalkınma projelerinin desteklenmesidir. IFAD tarımsal kalkınmanın sağlanabilmesi için gıda üretimi ile ilgili projeleri desteklemekte ve geliştirmektedir. Su konusunda geliştirilen gıda güvenliği, iklim ve çevre, yağmur destekli tarım ve su konuları ile ilgili projeler olup örgütün ana ekseni tarımsal sulama üzerinedir (Mert 2008).

K. Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO)

Uluslararası Denizcilik Örgütü (IMO), 19 Şubat-6 Mart 1948 tarihlerinde Cenevre'de yapılan BM Denizcilik Konferansı ile kurulmuştur. İlk adı Hükümetler arası Denizcilik Danışma Örgütü'dür. 17 Mart 1958 tarihinde onay işlemleri tamamlanarak 1959 yılında faaliyete geçmiştir. 1982 yılında adını bugünkü şekli ile almıştır. Örgütün görevi ise küresel anlamda gemi taşımacılığı güvenliği ve uluslararası taşımacılık sonucu meydana gelen çevresel kirlilik ile ilgili standartlar oluşturmaktır. Ana konusu deniz olan IMO, çevre koruma alanında da deniz çevresinin ve kalitesinin korunması için bünyesinde Deniz Çevresinin Korunması Komitesi bulundurmaktadır. Güvenlik önlemleri dokümanı, deniz ekosistemine zarar verebilecek gemilerden kaynaklı balast sularının deşarj yönetimi konusunda rehber dokümanı gibi düzenleyici belgeler IMO tarafından hazırlanmıştır (Ateş 2015).

L. Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO)

Meteoroloji konusunda ilk örgütlenme devletlerin istasyon sorumlularından oluşan ve 1873 tarihinde kurulan Uluslararası Meteoroloji Örgütüdür. Buna rağmen BM kurulduktan sonra 1948'de imzalanan ve 1950'de yürürlüğe giren bir sözleşme ile Dünya Meteoroloji Örgütü olarak BM sistemi içerisinde kurulmuştur. Örgütün merkezi Cenevre'de bulunmaktadır. Örgütün ilk görev alanı hava, iklim, hidroloji ve jeofizik bilimleridir ve çalışma alanlarını okyanuslar, iklim ve su kaynaklarının oluşturmaktadır.

WMO hava, iklim ve su döngüsünü küresel ölçekte iklim olaylarının ve hidrolojik uygulamaların izlenmesi görevini üstlenmiştir. Bünyesinde kurduğu Hidroloji ve Su Kaynakları Programı (HWRP) ve Felaket Risk Azaltımı Programı gibi teknik birimler ile su konusu üzerine çalışmaktadır. Bu programlar çevre güvenliği, doğal felaketler, su kaynakları, gıda güvenliği ve taşımacılık alanlarına büyük oranda teknik destek sağlamaktadır. Ayrıca su konusu özelinde HWRP suyun enerji üretimi, sulama ve evsel kullanım için elzem oluşunu dikkate alarak su kaynaklarının değerlendirilmesi için

tarımsal sulama faaliyetleri, su depolama ve suyun kentsel kullanımı gibi bütün sektörlerine yönelik kombine yönetim şeklinin oluşturulabilmesini desteklemek amacı ile bilimsel tahminler üretmektedir. Daha sonra bu veriler paylaşılarak su kaynaklarının etkin yönetimi ile ilgili politikalar oluşturulmaktadır. Ayrıca WMO ülkelerdeki su kaynaklarının kombine yönetimi ve tatlı su kaynaklarının sürdürülebilir kalkınma açısından önemi için WMO Dünya Hidrolojik Döngü Gözlem Sistemi (WHYCOS)'ni geliştirmiştir (Hasgüler ve Uludağ 2007).

M. Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü (UNIDO)

Birleşmiş Milletler Sanayi Kalkınma Örgütü ilk olarak BM Genel Sekreterliğine bağlı olarak çalışmış ve 1 Ocak 1986 tarihinde UNIDO sözleşmesinin onaylanması ile uzmanlık kuruluşu olarak faaliyetlerine başlamıştır. UNIDO temel amacını küreselleşme ve çevresel sürdürülebilirliği kapsayacak şekilde yoksulluğun azaltılması için endüstriyel kalkınma şeklinde belirlemiştir (Ateş 2015). UNIDO su kaynaklarının sanayi tesisleri kaynaklı deşarjlardan koruma ve suyun verimli kullanımı için en etkin çevresel teknolojilerin kullanımı ve uygulanması için çalışmaktadır (Ochqun 2015).

4.2.1.2 İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)

Avrupa Ekonomik İşbirliği Sözleşmesi'nin kabulü ile Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü olarak 16 Nisan 1948 tarihinde kurulmuştur. 14 Aralık 1960 tarihinde imzalanan Paris Sözleşmesi ile İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Örgütü olarak değiştirilerek 30 Eylül 1961'de yürürlüğe girmiştir. Türkiye de sözleşmede yer alan 16 devletten birisidir. OECD'nin misyonu dünyadaki bütün insanların ekonomik ve sosyal refahını sağlayacak politikaların desteklenmesidir. OECD'nin yapısı içerisinde su ile ilgili konular Çevre Direktörlüğü (ÇD) altında yürütülmekte olup örgüt kapsamında oluşturulacak çevre konusundaki taslak politikalar burada tartışılıp sonuca ulaşılmaktadır. Çevre Direktörlüğü çevrenin birçok boyutu ile ilgilenmekle birlikte ÇD altında biyolojik çeşitlilik, su ve doğal kaynakların yönetimi alt komite şeklinde görev yapmaktadır (Özen ve Tonus 2013).

OECD yapısı içerisinde biyolojik çeşitlilik, su ve doğal kaynaklar yönetimi gibi alt gruplar bulunmakta ve bu gruplar su ile ilgili konuların çalışıldığı alt birimleri oluşturmaktadır. Ancak su ile ilgili ayrı bir alt birim bulunmamakta, alt grup tarafından hazırlanan su konusunda çeşitli dokümanlar yenilikçi yaklaşımlar ve politikaları benimseyen kaynaklar olup, OECD tarafından konunun uzmanlarınca hazırlanıp yayınlanmaktadır. Buna örnek olarak güncel olan Sürdürülebilir Geleceğin Sağlanması: Su ve Şehirler, Su Kaynaklarının Tahsisi: Risklerin ve Fırsatların Paylaşılması, Su Düzenleyicilerinin Yönetişimi ve Kapsayıcı Su Yönetişimi için Paydaş Katılımı raporları verilebilir. Söz konusu raporlarda ülkelerden alınan veriler değerlendirilmekte ve bu bağlamda en uygun yönetim politikası ve istatistiki veriler ortaya konularak üyelerin kullanımına sunulmaktadır. Bunun yanında OECD su konusunda diğer uluslararası örgütlerle de yakın işbirliği içerisinde olup Küresel Su Ortaklığı kapsamında Suyu Koruma-Büyümeyi Sürdürme, Sürdürülebilir Kalkınma için Su Güvenliği Hakkında Politik Bildiri ve WWC ile birlikte Su Güvenliğinde Yatırım Yoluyla Ulusal Büyümenin Hızlandırılması girişimlerinde de yer almaktadır. OECD'nin su ile alakalı iklim değişikliği, su kaynakları yönetimi, su reformu, su kalitesi ve tarım, ülkelerdeki su yönetim mekanizmaları ve bunlara yönelik yapısal öneriler, suyun sürdürülebilir kullanımı, suyun fiyatlandırılması-arz odaklı değil talep odaklı yönetiminin sağlanması, su ve sanitasyon hizmetleri gibi diğer konularda da birçok yayını bulunmaktadır (Ateş 2015).

OECD üye ülkelerde su yönetimi politikalarının genel hatları ile belirlenmesi amacıyla OECD Su Yönetimi Girişimi adı altında yeni bir mekanizma oluşturarak su yönetimi ile ilgili genel çerçeveleri ve ilkeleri belirleyerek uygulanacak ulusal politikalara katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Söz konusu girişimle küresel anlamda önemlilik arz eden konu ile alakalı bütün paydaşların katılımının sağlanması, politikaların değerlendirilmesi için performans göstergelerinin oluşturulması, nehir havza yönetim anlayışının uygulanması, doğal afetlere karşı hazırlıklı olunması bağlamında entegre su kaynakları yönetimi prensibine uygun çalışılması, su sektöründe entegre yapının korunması ve şeffaf su bütçesi süreçlerinin oluşturulması konuları ile sınır aşan sular hedeflenmektedir (Ochqun 2015).

4.2.1.3 D-8

Türkiye'de 1996 yılında gelişmekte olan Müslüman ülkeler arasında işbirliğinin kurulması fikri ortaya atılmış ve bu fikir 1996 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen Kalkınmada İşbirliği Çalıştayı kapsamında ele alınmıştır. Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından İstanbul Deklarasyonu ile D-8 15 Haziran 1997'de resmi olarak açıklanmıştır. Örgütün amacı, üye ülkeler arasında küresel ekonomide çeşitliliği ve imkânları iyileştirerek ticareti geliştirmeyi ve uluslararası ölçekte karar alma mekanizmalarına katılımı genişletmek olarak belirlenmiştir. 2006 yılında ise Bali'de gerçekleştirilen Zirve'de üyeler arasındaki ekonomik farklılıkları gidermek, enerji ve yenilenebilir enerji kaynaklarını geliştirilmek ve üyelerin ekonomik kalkınmalarını desteklenmek konularında kararlar alınmıştır (Özen ve Tonus 2013).

D-8 su konusundaki faaliyetleri ayrı bir başlık veya çalışma olarak düzenlenmemiş faaliyetler genellikle çevre konusunda yürütülmüştür. Fakat son zamanlarda su konusundaki farkındalık artmaya başlamıştır. D-8'in kurucu metninde madde 2'nin 5. bendinde işbirliği yapılacak alan olarak çevre ifadesi kullanılmıştır (D-8 şartı olarak). Ayrıca 1997 yılında İstanbul, 1999 Dhaka, 2001 Kahire ve 2008 Kuala-Lumpur Zirve Deklarasyonlarında işbirliği yapılacak olan alanlar arasında çevre ve çevre koruma hususları dile getirilmiştir (D-8, Zirve Deklarasyonları). Ayrıca Türkiye'nin koordinasyonunda çeşitli Konsey ve Komisyon teknik çalışma grupları altında üyeler arasında çevre ağı kurulması, çalışma grubu olarak çevre komisyonu oluşturulması, çevre teknolojileri alanında işbirliği yapılması gibi çevre alanında işbirliği konuları görüşülmüştür (Ochqun 2015).

20-21 Eylül 2000 tarihlerinde Çevre Çalışma Grubu ilk defa Türkiye tarafından organize edilmiştir ve bu tarihten sonra çevre başlığı alt başlıkları ve işbirliği konuları da çeşitlenmiştir. 11-12 Ağustos 2003 tarihlerinde Johannesburg Deklarasyonu ve Rio Zirvesi'ne atıfta bulunularak Kahire'de gerçekleştirilen 12. Komisyon Toplantısı'nda çevre konusunda uluslararası anlaşmaların uygulamalarının ve standartlarının sağlanması ile ilgili teknolojilerin geliştirilmesi konuları da işbirliği yapılabilecek alanlara eklenmiştir. 14-15 Kasım 2001 tarihlerinde Tahran'da düzenlenen Çevresel

İşbirliği Çalışma Grubu Toplantısı'nda teknik detayların görüşüldüğü, toprak ve su kirliliği, suyun korunması ve damlama sulama sistemleri, deniz çevresinin korunması, şehir arıtma sistemleri, hava ve gürültü kirliliği ile ilgili konularda ortak projeler geliştirilmesi, bilgi ve deneyim paylaşımının sağlanması kararları alınmıştır (Ochqun 2015).

Mart 2009'da D-8 Su Forumu'nun düzenlenmesi gündeme getirilmiş ve 30-31 Ekim 2009 tarihinde Kuala-Lumpur'da düzenlenen 27. Komisyon Toplantısı'nın Türkiye'de yapılmasına karar verilerek daha somut faaliyetler için adım atılmıştır. Bunu takip eden 21-22 Şubat 2013 tarihlerinde İstanbul'da yapılan toplantı D-8 bünyesinde su konusunda düzenlenen ilk faaliyet olmuştur ve toplantının çıktısı olarak suyun sürdürülebilir yönetimine yönelik işbirliği yapılması konusunda karar verilmiştir. Söz konusu toplantı sonucunda Türkiye'nin diğer ülkelere su yönetimi suyun etkin kullanımı ile ilgili yönetim stratejileri, desalinizasyon, atık suyun yeniden kullanımı, modern sulama ve drenaj teknolojileri ve yağmur suyu yönetimi konularında destek olabileceği görülmüştür. Ayrıca D-8'in de katıldığı Uluslararası Sulama ve Drenaj Komisyonu (ICID) tarafından Mardin'de 1. Dünya Sulama Formu gerçekleştirilmiş ve su alanında Türkiye ile işbirliği olanakları görüşülmüştür. Ancak bunlar henüz hayata geçirilememiştir. Bunun yanında 27 Mart 2015 tarihinde Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) tarafından Safranbolu'da İklim Değişikliği Bakanlar Konferansı düzenlenmiş ve işbirliği konuları değerlendirilmiştir. Bahsi geçen bu iki toplantıya D-8 Genel Sekreter düzeyinde katılmıştır (Karluk 2014).

Güncel çevresel gelişmeler D-8 örgütü tarafından dikkate alınmıştır fakat kuruluşunun birincil amacı ticaret ve ekonomik konular olduğundan dolayı çevre ve su ile ilgili meseleler önem sırasında geri planda yer almaktadır. Şu ana kadar su konusunda toplantı ve çalıştay gerçekleştirilmiş olup, somut bir proje ya da eğitim faaliyeti yapılmamıştır (Ateş 2015).

4.2.1.4 G-20

G-20 dünyanın 19 büyük ekonomisinden sorumlu olan Maliye Bakanları ve Merkez Bankası Başkanlarından oluşmaktadır. G-20 1997, 1998 ve 1999 yıllarındaki krizlerden sonra küresel ölçekte ekonomik kararlar alınmasında ve mali sistemlerin daha iyi yönetilerek istikrar ortamının sağlanması amacıyla kurulan bir platformdur. Katılımcılarını 19 büyük ekonomiye sahip devletler ve AB oluşturmaktadır. Türkiye, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler sınıfında yer almaktadır ve G-20'nin çalışmalarında aktif bir şekilde bulunmaktadır. Türkiye G-20'yi ekonomik işbirliği ve koordinasyon açısından en uygun platform olarak görmektedir (Mert 2008).

G-20'nin direkt olarak su ile ilgili bir çalışması olmamakla beraber 2008 yılından sonra düzenlenen zirve bildirilerinde kalkınmanın çevresel boyutlarının göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca çevresel stratejilerin geliştirilmesi (G-20, Pittsburg Zirve Deklarasyonu), deniz çevresinin korunması (Toronto ve Seul Zirve Deklarasyonları), iklim değişikliği, çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması ve biyolojik çeşitliliğin yok olmasının önlenmesi (Seul Deklarasyonu) konularının gerekliliği bildirilmiştir (Ochqun 2015).

G-20 çerçevesinde su önemli bir konu haline gelmemesine karşın örgüt, diğer uluslararası örgütlere özellikle OECD'ye gıda, tarım ve su ile ilgili konularda rapor hazırlatarak bu raporlar üzerinden değerlendirmelerde bulunmaktadır. 2014 yılında Brisbane'de düzenlenen Zirve'de su ile ilgili tek konu şehir içme suyu temini üzerine olmuştur. G-20 yeşil büyüme, iklim değişikliği, çevresel sürdürülebilirlik etkileri bağlamında deniz çevresinin korunması, kalkınma bağlamında ise şehir içme suyu temini konuları üzerinde durmaktadır. 2015 yılında Türkiye örgütün dönem başkanlığını almıştır ve su konusu Zirve kapsamında daha önemli bir hale gelmiştir (Ateş 2015).

4.2.1.5 İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT)

21 Ağustos 1969 tarihinde İsrail'in işgali altında bulunan Kudüs'teki, Al-Aksa Mescidi'nin yakılması islam dünyasında büyük bir tepkiye neden olmuştur. Bunun üzerine 22–25 Eylül 1969 tarihlerinde Rabat'ta ilk kez İslam Zirve Konferansı düzenlenmiş ve bunun sonucunda alınan bir kararla İslam Konferansı Örgütü kurulmuş 2011 yılında Astana'da düzenlenen 38. Dışişleri Bakanları Konseyi'nde İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) olarak ismi değiştirilmiştir. Örgüt İslam dünyasının hak ve çıkarlarını korumak ve üye devletlerin birbiri ile işbirliği ve dayanışmasını güçlendirmek amacıyla kurulmuştur. Merkezi Cidde'de ve 57 üyesi bulunmaktadır (Özen ve Tonus 2013).

İİT ilk kuruluşunda siyasi bir örgüt vasfı taşısa da küreselleşmenin etkisi ile daha küresel konuların ele alındığı görülmüştür. 2000 yılında Aral Gölü'nün rehabilitasyonu konusuna dikkat çekilmesi amacı ile çevre bakanlarının özel bir toplantı gerçekleştirmesi kararı alınmış ve örgüt tarafından çevre konusu ciddi bir şekilde ele alınmıştır. 18-20 Haziran 2008 tarihlerinde Kampala'da düzenlenen 35. DBK'da COMSTECH (İslam İşbirliği Teşkilatı Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Daimi Komitesi) tarafından Su Kaynaklarının Geliştirilmesi Merkezi kurulmasına dikkat çekilmiştir. 18-20 Mayıs 2010 tarihlerinde Duşanbe'de alınan kararla suyun sürdürülebilir kalkınma, yoksulluk ve açlığın giderilmesi ve insan sağlığı için hayati bir değer olduğu ve BM organları ile su politikaları ve su güvenliğinin sağlanması üzerine işbirliği yapılması konuları görüşülmüştür (Karluk 2014).

16-22 Mart 2012 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen 5. Dünya Su Forumu'na İİT Genel Sekreter seviyesinde katılmıştır. İİT Mesleki Eğitim ve Öğrenme Programı (OIC-VET) çatısı altında İslam Ülkeleri İstatistik Ekonomik ve Sosyal Araştırma ve Eğitim Merkezi (SESRIC) tarafından özellikle sağlık ve su kaynakları yönetimi alanlarında üye ülkelerin ihtiyaçlarına cevap verilmeye çalışılmıştır. Bunu takiben eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından ilki Hartum'da diğeri ise Bakü'de olmak üzere ilgili bakanlıkların teknik personeline su kaynaklarının yönetimi konusunda eğitim programı düzenlenmiştir (Ochqun 2015).

15-16 Kasım 2017 tarihlerinde İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Genel Sekreterliği ve SUEN'nin ortak çalışmaları ile İİT 1. Su Konseyi Toplantısı gerçekleştirilmiş ve sonucunda Su Vizyonu Uygulama Planı kabul edilmiştir. Ayrıca üye ülkelerin ihtiyaçları ile sahip oldukları kapasitelerinin değerlendirilmesi, lider (mükemmellik) su merkezleri ağının oluşturulması, işbirliğine dayalı araştırma ve kapasite geliştirme faaliyetleri ile kaynak dağıtımı konularında işbirliği içinde olunması dile getirilmiştir. Ayrıca Türkiye son yıllarda yoğun bir şekilde yaşanan göç olaylarına, islam coğrafyasında sudan kaynaklanan felaketler ve hastalıklara ve özellikle az gelişmiş ülkelerde yaşanan acil su sorunlarının bir an önce çözüme kavuşturulması konularına vurgu yapmıştır (Ateş 2015).

4.2.2 Hükümetler Dışı Uluslararası Örgütler

4.2.2.1 Küresel Çevre Fonu (GEF)

Küresel Çevre Fonu (GEF) ilk olarak 1991 yılında küresel çevrenin korunması ve çevresel sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi amacıyla 1 milyar $ bütçe ile Dünya Bankası altında pilot bir program olarak oluşturulmuştur. 1994'te Cenevre'de düzenlenen müzakere sürecinden sonra 73 ülkenin onayı ile kesin olarak kurulmuştur. GEF küresel anlamda çevrenin faydasına olabilecek projelere destek veren bir örgüttür (Ateş 2015).

Türkiye adına GEF projelerinde politik konularda Hazine Müsteşarlığı Genel Müdürü ve uygulamalardan sorumlu ise Tarım ve Orman Bakanlığı (Eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı) Müsteşarı görev yapmaktadır. Türkiye'nin bölgesel anlamda yer aldığı 21 projesi bulunmaktadır ve bunların konulara göre dağılımı; iklim değişikliği 7 adet, biyolojik çeşitlilik 6 adet, entegre su havzası yönetimi 1 adet, arazi bozunumu 1 adet, öncelikli kirleticilere yönelik 3 adet ve çok taraflı alanlarda 3 adet şeklinde sıralanmaktadır (Ateş 2015).

4.2.2.2 Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA)

1971 yılında kurulmuş olan Uluslararası Su Kaynakları Birliği (IWRA) hükümetler dışı kar amacı olmayan su kaynakları ile ilgili farklı alanlarda uzmanların bir araya gelerek oluşturdukları bir örgüttür. Örgüt üyelerini alanlarında uzman olan öğrenciler, akademisyenler, kurumlar ve kuruluşlar oluşturmaktadır. Örgütün esas amacı ülkeler arasında eğitim, araştırma ve bilgi değişimi yaparak su ile ilgili bilgi ve anlayışın geliştirilmesidir. Çalışma alanını ise su konusunda fiziksel, kimyasal, kurumsal, ekonomik, sosyal ve ekolojik alanlar oluşturmaktadır. Ayrıca su kaynakları konusunda bilgi, politika ve yönetim ile ilgili küresel ölçekte yapılan faaliyetleri (Dünya Su Kongresi hariç) desteklemektedir (Ochqun 2015).

4.2.2.3 Dünya Su Konseyi (WWC)

Dünya Su Konseyi (WWC) 1996'da su konusundaki farkındalığı geliştirmek için konu uzmanları ve uluslararası örgütlerin girişimi ile oluşturulmuştur. Konsey'in merkezi Marsiya'da bulunmaktadır. WWC'nin amacı çevresel sürdürülebilirlik ilkesinde suyun bütün boyutlarıyla geliştirilmesi, planlanması, kullanımı, yönetimi ve korunması konularında politika geliştirmek ve maksimum düzeyde karar vericilere politik taahhütleri verme ve eyleme geçme konularında destek olmaktır. Örgüt söz konusu konuların tartışılması, bilgi paylaşımı sağlanması ve su konularına politik çözümler getirmek amacıyla 3 yılda bir Dünya Su Forumu'nu düzenlemektedir. Ayrıca örgüt bünyesinde Dünya Enerji Konseyi ile birlikte enerji ve su arasında etkileşim üzerine çalışan Su ve Enerji programı ile yıllık olarak çıkan ve akademisyen makalelerinin yer aldığı Su Politikası Dergisi bulunmaktadır (URL 6). Ayrıca Dünya Su Konseyi, üyelerinin bir çoğunluğunu küresel su şirketleri oluşturmaktadır. Şirketlerin suyun fiyatlandırılması ve suya ekonomik bir değer gözüyle bakıldığı yönündeki politikaları nedeniyle Dünya Su Konseyi fikirleri tartışılmaktadır (URL 7).

4.2.2.4 Uluslararası Sulama ve Drenaj Komisyonu (ICID)

1946 yılında Sulama ve Enerji Merkezi Yönetimi Hindistan hükümetine tarımsal sulamanın geliştirilmesi amacıyla çağrıda bulunulmuş ve bunun üzerine Türkiye'nin de dahil olduğu 11 ülke tarafından 24 Haziran 1950 tarihinde Uluslararası Sulama ve Drenaj Komisyonu (ICID) kurulmuştur. Merkezi Yeni Delhi'de bulunmaktadır. ICID'in amacı bilgi ve su yönetimi teknolojilerinin paylaşımını sağlayarak sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda tarımsal sulamayı esas alarak detaylı bir şekilde su yönetimi çerçevesi belirlemek, kalkınma, araştırma ve yenilikçi yaklaşımların desteklenmesidir. Örgüt sürdürülebilir tarımsal sulama için drenaj, taşkın yönetimi, su yönetimi ve sulanan arazi kaynaklarının verimli kullanımı ile ilgili çalışmalar gerçekleştirmiştir (Ochqun 2015).

Uluslararası Sulama ve Drenaj Komisyonu kendi girişimleri ile Dünya Sulama Forumu düzenlenmesi için büyük bir çalışma göstermiş ve bu kapsamda 29 Eylül-5 Ekim 2013 tarihleri arasında Mardin'de "Değişen Dünyada Sulama ve Drenaj: Küresel Gıda Güvenliği Sorunları ve Fırsatları" ana teması ile 1. Dünya Sulama Forumu'nu gerçekleştirmiştir (Ochqun 2015).

4.2.3 Bölgesel Örgütler

4.2.3.1 Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT)

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) 22 Temmuz 1964 tarihinde Türkiye, İran, Pakistan ve İngiltere arasında kurulan bu örgüte 28-29 Kasım 1992 tarihlerinde yapılan bir Bakanlar Konseyi ile Özbekistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazakistan, Tacikistan ve Afganistan gibi ülkelerin de katılımı sağlanmıştır. Ulaştırma, ticaret, petrol ve enerji alanlarında ortak çalışma amacı güden EİT'nin su ile ilgili olarak sürdürülebilir kalkınma ve çevrenin korunması da bir diğer misyonudur (Ateş 2015).

4.2.3.2 Avrupa Konseyi (AK)

İnsan hakları ve soykırım sorunlarına karşı kurulan Avrupa Konseyi (AK), Londra'da 5 Mayıs 1949'da 10 ülkenin (Belçika, Danimarka, Fransa, İrlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Norveç, İsveç ve İngiltere) Londra Sözleşmesi'nin imzalanması ile kurulmuştur. Türkiye 47 üyesi bulunan AK'ya 13 Nisan 1950'de ilgili sözleşmeyi imzalayarak girmiştir. Konseyin Öncelikli konuları farklı olmasına karşın 1990'lı yıllardan sonra çevresel konular da gündeme alınmaya başlanmıştır. Özellikle su ile ilgili en önemli belge ise Bakanlar Komitesi tarafından çıkarılan 26 Mayıs 1967 tarihli ve 67/10 karar sayısı ile kabul edilen ve Mayıs 1968'de yürürlüğe giren 12 maddeli Avrupa Su Şartı'dır (Özen ve Tonus 2013).

4.2.3.3 Avrupa Birliği (AB)

Avrupa'nın II. Dünya Savaşı'ndan sonra yeniden yapılandırılması için OEEC Avrupa'da ekonomik birleşmeye dayalı bir örgütün kurulması öngörmüştür. Bu amaçla çok farklı isimlerle oluşturulan örgütler 1987 yılında imzalanan ve 1 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe giren Avrupa Tek Senedi ile Avrupa Topluluğu (AT) adını almıştır. AT yapısını derinlemesine değiştirmek amacı ile 1991'de Maastricht'te yapılan Zirve sonucunda Antlaşma kabul edilerek 1 Kasım 1993'te yürürlüğe girmiştir. Bu antlaşma ile de Avrupa Birliği (AB) kurulmuştur. AB'nin su politikaları ile ilgili faaliyetleri AB Parlamentosu'nun ve Konsey'inin 2000/60/EC karar sayılı SÇD ile düzenlenmiştir. Bu direktifin amacı kıta içi yüzey sularının, geçiş sularının, kıyı sularının ve yeraltı sularının korunması için genel çerçevenin belirlenmesi olarak Madde 1'de ifade edilmiştir (Karluk ve Dural 2013).

Avrupa Birliği kendisine üye devletlerin su kaynaklarını ayrı ayrı değerlendirmek yerine bir bütün halinde yönetimini öngörmektedir. Bunu yaparken de "Bütüncül Havza Yönetimi" prensibini benimsemiştir. Ayrıca Avrupa Birliği bünyesine katılmaya aday olan ülkeler için SÇD'yi şart koşarak uyumlaştırma sürecini belirlemektedir (URL 8).

4.2.3.4 Körfez Arap Devletleri İşbirliği Konseyi (KİK)

Körfez Arap Devletleri İşbirliği Konseyi (KİK) 25 Mayıs 1981 tarihinde Abu Dabi'de 6 ülkenin (Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Suudi Arabistan, Umman, Katar ve Kuveyt) katılımı ile devletlerarasındaki tüm alanlarda koordinasyon ve birleşmenin sağlanması için kurulmuştur. Örgütün hedefleri çok geniş çaplı olup finans, ekonomi, gümrük, ticaret, yönetim ve turizm gibi konularda ortak düzenlemelerin geliştirilmesidir. Ayrıca madencilik, endüstri, tarım, hayvancılık ve su konularında bilim ve teknoloji kullanımının desteklenmesi olarak belirlenmiştir. Körfez ülkelerinin bulunduğu bölgede su kaynaklarının kısıtlı olması ve kalkınmayı olumsuz etkilediğinden dolayı su işbirliğinin geliştirilmesi, su politikaları ve programların oluşturulması, su güvenliğinin tesisi için Elektrik ve Su Kaynakları Komitesi kurulmuştur (Ochqun 2015).

4.2.3.5 Arap Ligi Devletleri (Arap Birliği)

Filistin bölgesinde İsrail'in kurulmasına karşı 22 Mart 1945 tarihinde Suudi Arabistan, Mısır, Suriye, Irak, Kuzey Yemen, Lübnan ve Ürdün Arap Birliği Misakını Kahire'de kabul ettiler. 22 üyeye sahip olan Arap Birliği'nin amacı, üyelerin bağımsızlık ve egemenliklerini korumak için işbirliği yapmak, ekonomik ve sosyal alanlarda yakın ilişkiler kurmaktır. Türkiye ve Arap Ligi arasında su politikaların oluşturulması, su kaynaklarının yönetimi konusunda bilgi ve deneyim paylaşımı, ortak su projelerin gerçekleştirilmesi, sınıraşan sular hakkında anlaşmalar gibi konuları içeren bir çalıştayın yapılması planlanmaktadır (Ateş 2015).

4.2.3.6 Afrika Birliği

Yıllarca sömürge düzeni ile yönetilen Afrika ülkelerinde çok ciddi insani ve ekonomik sorunlar bulunmaktaydı. Bu sorunlara çözüm üretmek amacı ile Afrika ülkeleri Addis Ababa'da 25 Mayıs 1963 tarihinde Afrika Birliği Örgütü'nü kurmuşlardır. Uzun yıllar boyunca açlık ve sefaletle boğuşan Afrika ülkeleri birliği 1999 yılından sonra faaliyete geçebilmiştir. Bu örgüt, Afrika kıtasında gıda ihtiyacı ve temiz suya erişim gibi

öncelikli sorunlar bulunduğu için küresel ölçekteki çevre sorunlarına eğilim gösterememektedir. (Karluk 2014).

4.3 SÇD'nin Su Kaynakları Yönetimine Etkisi

4.3.1 SÇD'nin Avrupa Birliğinde Su Politikalarına Etkisi

SÇD'nin 22 Aralık 2000 tarihinde yürürlüğe girmesi ile AB su politikalarında da farklı bir dönem başlamıştır. 1970'li yıllardan günümüze kadar su yönetimi ile alakalı birçok direktif yayınlanmış ve ihtiyaç halinde yenilenmiştir. Su ile ilgili bahsi geçen bu yenilenmeler 1973-2000 yıllarını kapsayan üç dönem şeklinde incelenmiştir. Oldukça uzun bir süreci takip eden yasal düzenlemeler bütünsel olmayan ve farklı ekonomik sektörlerde su tüketimine bütüncül olmayan çözümler üretmeye çalışmıştır. Bu amaçladır ki bir çerçeve direktifi hazırlanarak dağınık olan su politikaları bütünleştirilmek istenmiştir (Bilen 2008).

4.3.1.1 Direktifin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önceki Su Politikası

1972 yılında Stockholm'de düzenlenen BM İnsan Çevresi Konferansı'nda çevre ve kalkınma arasındaki ilişki uluslararası düzeyde ele alınarak Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun çevre ve su konusundaki çalışmalarının başlangıç noktası olmuştur. Stockholm Konferansı'nı takiben Avrupa Topluluğu hükümet ve devlet başkanları Paris'te yaptıkları zirve toplantısında topluluğun ortak bir çevre politikası izlemesi gerektiği kararını almışlardır. Bu karar ile birlikte Avrupa Komisyonu'na ilk çevre eylem programı hazırlanması görevi verilmiş ve program 1973 yılında yürürlüğe girmiştir (Sahtiyancı 2014).

1973-1986 yıllarını kapsayan ve çevre eylem programını içeren Avrupa Topluluğu su mevzuatını oluşturan çeşitli direktifler yayınlanmıştır. Bu yasal düzenlemeler iki grupta incelenmiştir. Birinci grupta belirli amaçlar için kullanılacak suların kalite standartlarını

belirleyen, ikinci grupta ise yüzeysel ve yeraltı sularının kirlenmesine neden olan zararlı maddelerin emisyon miktarını sınırlayan direktifler yer almıştır (Çıvgın 2013).

Birinci gruptaki direktifler suların farklı ve özel kullanım amaçlarını dikkate alarak, içme suyu amacı ile kullanılacak sular, içinde yüzülebilen sular ayrıca balık ve kabuklu deniz canlılarının yaşadığı su ortamlarına ait kalite standartlarını belirlemiştir. Ayrıca bahsi geçen uygulamanın denetlenmesi ve raporlarının oluşturulması için ikincil bir mevzuat oluşturulmuştur (Aküzüm vd. 2010).

İkinci gruptaki direktifler maddelerin zamanla azaltılması için çeşitli sektörlerden alınacak önlemleri bütünleştiren programlar hazırlanması amaçlanmıştır ve bu durum yeraltı suları içinde benimsenmiştir. Fakat yeraltı suları direktifi yeraltı sularının kirlenme açısından hassas olmasından dolayı daha katı kurallar getirmiştir ve birinci grupta adı geçen kirleticilerin yeraltı sularına karışması yasaklanmıştır (Aküzüm vd. 2010).

Özellikle ilk direktiflerde suların kullanım amacı dikkate alınmıştır. Böylece birçok üye devletin su yönetiminde şeffaflık, toplumun bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi sağlanmıştır. Ayrıca direktiflerin getirdiği standartlar ile ilgili araştırma ve bilimsel çalışmalarda artış görülmüş ve tarımsal ilaçların içme suyu kaynaklarında oluşturduğu kirlilik halkın ve politikacıların dikkatini çekmiştir (Aküzüm vd. 2010).

1 Temmuz 1987 yılında Avrupa Topluluğu kuruluş anlaşmalarını gözden geçiren Avrupa Tek Senedi yürürlüğe girmiş ve çevre koruma ile alakalı özel hükümler getirmiştir. Çevre konusu söz konusu senette bağımsız bir politika başlığı olarak yer almıştır. Tek Senet, Avrupa Topluluğunun çevre politikalarını ortak bir politika üretmesi gereken alan olarak görmüştür. 1988 yılında Frankfurt'ta çevre bakanlarının katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda su ve çevre sorunları ile ilişkili olarak kıyı, yüzey ve yeraltı sularının kalitesindeki bozulmaların engellenememesi konusunda eksiklikler bulunmuştur. Bununla birlikte özellikle nitrat kirlenmesinin arıtılma maliyetlerinin azaltılması ve ötrofikasyon oluşumunu en aza indirgemek amacıyla "Kentsel Atık

Suların Arıtılması" ve "Nitrat Kirliliğinin Önlenmesi" amaçlarına yönelik iki direktif yayınlanmıştır (Perçin 2014a).

Kentsel Atık Suların Arıtılması Direktifi kanalizasyon sularının toplanması ve arıtılması ile alakalı olup, kanalizasyon şebekelerinin ve var olan arıtma sistemlerinin geliştirilmesi için bir takım kurallar koymuş ve kentlerin büyüklüğüne göre önlemler takvimi oluşturulmuştur (Aküzüm vd. 2010).

Nitrat Kirliliğinin Önlenmesi Direktifi kirlilik tehdidi ya da bu risk altında bulunan su ortamlarının belirlenmesi ve bu su ortamlarının hassas bölgeler olarak belirlenmesini öngörmüştür. Direktif üye devletlere yardımcı olarak söz konusu bölgelerin denetlenmesi ve önlem paketlerinin uygulanmasını amaçlamıştır (Aküzüm vd. 2010).

Bu iki direktif uygulamaya geçildikten sonra oluşan yüksek maliyetler sebebi ile üye devletlerin şikâyetlerine sebep olmuş ve yapılan tesislerin yüksek maliyetleri su sektöründe özelleştirme tartışmalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bununla birlikte çevre vergileri ve harçların konulması, çevre korumada devlet yardımları ve pazarlanabilir emisyon harçları gibi konular yüz üstüne çıkmış ve AB su politikaları önemli bir dönemece girmiştir (Aküzüm vd. 2010).

1993 yılında Avrupa Komisyonu suların ekolojik kalitesi ile alakalı farklı bir direktif teklifi sunmuştur ve bunun yanında 1994 yılında Yüzme Suları Direktifi ile 1995 yılında İçme Suyu Direktifi'nde değişiklikler yapılması önerisinde bulunmuştur. Bunun üzerine üye devletler özellikle İngiltere ve Fransa yerel koşulları dikkate alan bir su yönetimi anlayışı ile gündeme gelen konuları değerlendirmek istemiştir. Bunun yanında İngiltere ve Fransa katı kuralların yerine daha esnek standartların oluşturulmasını desteklemiştir. 1993 yılında İngiltere ve Fransa'nın görüşüne paralellik gösteren Maastricht Antlaşması imzalanmış ve ulusal, bölgesel, yerel düzeyde AB organlarınca ele alınmaları uygun görülmeyen üye ülkelere devrine imkan tanınması yani "yetki devri" ilkesi benimsenmiş ve su sektöründe özelleştirme tartışmaları hız kazanmıştır (Sahtiyancı 2014).

Yerel koşullara uyum sağlayan ve daha esnek standartların oluşturulması AB Komisyonu'nca farklı şekilde ele alınmış ve halk sağlığını ilgilendiren içme suyu standartları konusunda taviz verilmemesi ve bunun yanında standartların bilimselliğe uygun olması gerekliliği vurgulanmıştır. AB Komisyonu halk sağlığı için önem taşıyan parametrelerin korunacağını bunun yanında bilimsel verilerle desteklenerek gerekli yeniliklerin yapılacağı açıklanmıştır. İçme Suyu Direktifi'nde yer alan parametrelerin yenilenmesine ilişkin mutabakat sağlanmış ve 1998 yılında yeni hali kabul edilmiştir ancak Yüzme Suları Direktifi üzerinde değişiklik teklifi konusunda uzlaşma sağlanamamıştır (Türkmenler 2017).

1993 yılında Komisyon tarafından taslak olarak teklif edilen Ekolojik Kalite Direktifi oldukça soyut görülmüştür. Bu direktif suların ekolojik durumu üzerinde yoğunlaşmaktaydı ve üye devletler tarafından suların "iyi ekolojik duruma" gelmesi için alınması gereken önlem paketlerini içermekteydi. Ayrıca suların fiziksel ve kimyasal açıdan denetiminin yapılmasının kolay olmasına karşın, sularda var olan canlı yaşamında insan etkisi ile oluşabilecek değişimlerin elde edilmesinin oldukça zor ve verilerin kısıtlılığından dolayı tereddüt yaşanmasına neden olmuştur. Yukarıda bahsi geçen Kentsel Atık Suların Arıtılması Direktifi mali açıdan külfetli olmasına rağmen büyük başarılar sağlanmıştır ancak bu başarı Nitrat Direktifi'nde sağlanamamış ve bunun sonucunda üye devletlerden bir kısmı ulusal mevzuatlarında değişiklikler yapmıştır (Türkmenler 2017).

1995 yılında dağınık olan birçok direktifin tek bir direktif haline getirilmesi ve nehir havzalarını temel alan bir su yönetimi anlayışının benimsenmesi gerekliliği savunulmaya başlanmış ve Avrupa Parlamentosu'nun çağrısı üzerine AB Komisyonu su politikalarında temel bir değişikliğe gitmek amacıyla bir bildiri yayınlamıştır. Bu bildiri birçok farklı yaklaşımı içinde barındırıyordu ve değişikliğe uğraması gereken daha katı ekolojik standartların getirilmesi, ulus üstü AB organlarının yetkilerinin ve etkinliğinin artırılması gibi konuları içermekteydi. Teklifin her maddesi için farklı yorumlamalar

getirilmiş ve politik muhataplar arasında fikir ayrılıkları üzerine mücadeleler verilmiştir (Perçin 2014a).

4.3.1.2 Direktifin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Su Politikası

AB su politikalarında 1973-2000 yılları arasında yaşanan değişimlerden bir üst başlıkta bahsedilmiştir. Karşılaştırma yapılmak istendiğinde 21.yüzyıl başlarında yürürlüğe giren SÇD su mevzuatında köklü değişikler meydana getirmiştir (Çiçek vd. 2008).

SÇD şöyle bir ayrım yapmıştır: Su ortamları yüzeysel sular, yüzeysel suların deniz suları ile birleştiği geçiş bölgeleri, kıyı suları ve yeraltı suları olarak kullanım amacından bağımsız bir şekilde sınıflandırılmıştır. Söz konusu suların kalite kontrolünün nasıl yapılacağı belirlenmiş, suların istisnai durumlar hariç "iyi duruma" ulaştırılması hedeflenmiş bunun nasıl yapılacağına ilişkin genel çerçeve çizilmiştir (Çiçek vd. 2008).

Bazı Avrupa ülkelerinde su yönetimi idari sınırlara göre uygulanmaktaydı ancak SÇD ile su yönetiminde havza sınırları dikkate alınmaktadır. Bu yaklaşım ile havza sınırları içindeki tüm suların doğal koşulları korunmaya çalışılmıştır. Türkiye'de su kaynaklarını geliştirmek ve etkin bir şekilde kullanmak adına 1954 yılında Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) kurulmuş ve su kaynaklarına yönelik etüt ve planlama çalışmaları nehir havzası odaklı yürütülmeye çalışılmaktadır (Köse 2017).

SÇD ile "Çevresel Kalite Standartları" ile "Atık Su Emisyon Standartları" yani hem alıcı ortamın su kalitesi, hem de atık suların emisyon miktarları dikkate alınarak su kirliliğinin denetlenmesindeki iki yöntem birleştirilmiştir (Bilen 2008).

SÇD "iyi su durumu" tarifi yapmıştır. Direktife göre iyi yüzeysel su durumu dengeli ve sürdürülebilir bir ekosistem ve çevresel kalite standartlarına uygun olan su ortamı olarak tanımlanmıştır. Yeraltı suları için ise bu tanım; yeraltı suyu çekimleri ile yeraltı

sularının beslenmesi arasında uzun süreli sürdürülebilir bir dengenin varlığı ve yeraltı sularında kimyasal kirlenmenin bulunmaması şeklinde yapılmıştır (Bilen 2008).

SÇD her bir nehir havzası planında kullanılan su miktarı ile su kaynaklarının beslenmesi arasında denge kurulmasını benimsemiştir. Herhangi bir su kaynağından kullanılan suyun miktarı ile söz konusu kaynağın beslenmesi ile alakalı miktarsal su yönetimine ilişkin ilk düzenlemenin konusu SÇD'nde ele alınmıştır (Tırıl 2010).

Suyun fiyatlandırılması, çevresel giderler dahil tüm maliyet unsurlarının dikkate alınması gerekliliği farklı bir politika değişikliği olarak dikkati çekmiştir. Bu politika giderek artan su talebine karşın tüketimi denetlemek adına oldukça gerekli bir yol olarak savunulmuştur (Köse 2017).

SÇD su politikalarında katılımcı yaklaşımı ön planda tutarak genişletmiştir. Nehir havza planlarının hazırlanmasında danışma mekanizmasının kurulması ve halkın bilgilendirilmesi sağlanmıştır. SÇD'nde Avrupa'daki suların korunmasına dair aktörlerin de yer alacağı bilgi paylaşımının yapılacağı konferans düzenlenmesi öngörülmüştür (Bilen 2008).

4.3.1.3 SÇD'nin Türkiye'de Su Politikalarına Etkisi

4.3.1.3.1 Türkiye'de SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önceki Su Politikaları

Avrupa devletlerinde olduğu gibi su konusu son yıllarda Türkiye'de de gündemin üst sıralarında yer almaya başlamıştır. Suyun tüm dünyada giderek ilgi çekici bir hal almasının nedenleri arasında hızlı şehirleşme, nüfus artışı ve sanayileşmenin neden olduğu su ihtiyacı ve iklim değişikliği konuları bulunmaktadır. Su sıkıntısının gelecek 20-25 yıl içerisinde Orta Doğu dâhil olmak üzere bazı bölgelerde su krizine dönüşmesi ihtimali oldukça yüksektir. Bunun içindir ki yerine başka bir şeyin konması mümkün

olmayan bu doğal kaynağın 21. yüzyılın stratejik kaynaklarından biri olacağı kabul edilmektedir (URL 9).

Türkiye'nin su kaynakları politikası, ekonomik ve sosyal kalkınması, su ve gıda güvenliği açısından önceliklerimiz, AB ile tam üyelik müzakereleri, bölgesel gelişmeler göz önünde bulundurularak oluşturulmakta ve değişen koşullara göre yenileme çalışmaları yapılmaktadır. Türkiye sınır aşan suları komşu ülkeler arasında anlaşmazlık yerine işbirliği aracı olarak görmekte ve oluşabilecek sorunlara karşı çözüm yollarının aranması gerekliliğini savunmaktadır (Perçin 2014a).

Ayrıca Türkiye'nin sınır aşan su havzalarındaki hukuki durumu 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşması'nın 10. maddesinde şu şekilde ele alınmıştır: "*Tersine hükümler olmadıkça, eğer yeni bir sınırın çizilmesi yüzünden bir devletin sularının düzeni (kanallar açılması, su baskınları, sulama, drenaj, ya da onların benzeri işler) öteki bir devletin toprağında yapılacak işlere bağlı bulunduğu, ya da bir devletin toprakları üzerinde, savaştan önceki yapılagelişler gereğince, öteki bir devletin topraklarından çıkan sular ya da hidrolik enerji kullanılıyorsa, ilgili devletler arasında her birinin çıkarlarını ve kazanılmış haklarını koruyacak nitelikte, bir anlaşma yapmaları gerekir."* Bu madde sınırların tekrar belirlenmesi ile Birinci Dünya Savaşı'ndan önce, mevcut olan su rejimlerinin devamını sağlamak için ilgili devletler arasında anlaşmalar yapılmasını içermektedir (URL 9).

Türkiye'nin milli akarsuları olduğu gibi farklı ülkelerde denize dökülen ya da kaynağını farklı ülkelerden alıp Türkiye'de denize dökülerek sınır aşan veya sınır oluşturan akarsuları bulunmaktadır. Türkiye'nin 2.753 km olan toplam sınır uzunluğunun %22'sini de akarsular oluşturmaktadır (Çiçek vd. 2008). Türkiye hidrolojik anlamda 25 havzasının olmasıyla birlikte bunlardan 5 adedi sınır aşan havzalardandır. Türkiye'nin sınır aşan havzaları Çoruh, Meriç-Ergene, Asi, Fırat-Dicle ve Kura-Aras havzalarıdır. Türkiye Asi ve Meriç-Ergene havzalarında aşağı kıyıdaş, Kura-Aras, Çoruh ve Fırat-Dicle havzalarında ise yukarı kıyıdaş konumundadır (Tombul 2014).

Meriç nehri, Bulgaristan'dan doğan Meriç ana kolu, Tunca Nehri ve doğduktan sonra Yunanistan'ı aşan Arda Nehri'nin Türkiye sınırlarına girdikten sonra Edirne'de bir araya gelmeleri sonucunda meydana gelmektedir. Türkiye ve Yunanistan arasında sınır oluşturan Meriç Nehri, Edirne'de 25 kilometre boyunca akmakta ve ardından Türkiye-Yunanistan arasında 188 kilometrelik bir sınır hattı oluşturmaktadır. Meriç Nehri'nin su potansiyeli yılda 8,50 milyar m^3'tür ve Bulgaristan'ın buna katkısı 6,67 milyar m^3, Türkiye'nin 1,33 milyar m^3 ve Yunanistan'ın ise 0,5 milyar m^3'tür. Havza alanının büyük %66'lık gibi büyük bir kısmı Bulgaristan sınırları içerisindedir. Bulgaristan ile sınır aşan, Yunanistan ile ise sınır oluşturan Meriç Nehri'nin kullanım amaçları söz konusu ülkeler arasında ayrı ayrı yapılan anlaşmalara göre şekillenmiştir (Tombul 2014).

Türkiye ile Yunanistan arasında imzalanan ilk antlaşma 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Barış Antlaşması olup antlaşmanın 6. maddesi gereği Meriç Nehri'nin ana kolunun orta hattı iki ülke arasında sınır kabul edilmiştir (Tombul 2014). Bununla birlikte 1934 ve 1963 yıllarında nehrin faydalanma ve kullanım esaslarını içeren sırayla "Meriç-Ebros Irmağının Her İki Kıyısında Yapılacak Hidrolik Tesisatın Tanzimine Müteallik İtilaf" ve ardından "Türk-Yunan Trakya Hududunun Mühim Kısmını Tayin Eden Meriç Nehri Mecrasının Islahı Dolayısıyla Hudut Tahsisine İlişkin Protokol" imzalanmıştır. Bu iki hukuki düzenlemede Meriç Nehri'nin oluşturabileceği taşkınlardan korunmayı ve taşkınların nehir kıyılarında neden olabileceği zararları engelleme amacına yönelik olarak çıkarılmıştır (Maden 2010).

1934 yılında imzalanan "Meriç-Ebros Irmağının Her İki Kıyısında Yapılacak Hidrolik Tesisatın Tanzimine Müteallik İtilaf" ile iki sınır komşusunun zarara uğramasına sebep olma yasağının bir uluslararası hukuk kuralı olduğu kabul edilmiş, taraflar arasında eşitlik ilkesine dayanan sıkı işbirliği öngörülmüş ve gerekli düzenlemelerin ortaklaşa yapılması hususunda fikir birliğine varılmıştır. Anlaşmanın uygulanması sırasında ortaya çıkabilecek sorunların çözümünde tarafların anlaşmaları durumunda hakem yolu ile anlaşamamaları durumunda ise Uluslararası Adalet Divanı'na başvurulması koşulu getirilmiştir (Tombul 2014).

1963 yılında imzalanan "Türk-Yunan Trakya Hududunun Mühim Kısmını Tayin Eden Meriç Nehri Mecrasının Islahı Dolayısıyla Hudut Tahsisine İlişkin Protokol" ile Meriç nehir havzası sularının Türkiye ile Yunanistan arasında sınır oluşturduğu bölgede bazı dönemlerde yaşanan yatak değişimi problemlerine çözüm getirilmiştir. Nehrin iki yakasında sorunlara yol açan noktalara yapılan seddeler yardımı ile nehir yatağının yer değiştirmesi engellenerek oluşabilecek sınır sorunlarının önüne geçilmiştir. 1963'te imzalanan protokol tarımsal sulamaya ilişkin düzenlemelerde getirmiştir (Maden 2010).

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki hukuki düzenlemeler 1967 yılında "Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Arasında Hudut Olaylarının Önlenmesi ve Halli ile Hudut İşaretlerinin Bakımı Hakkında Antlaşma" ile başlamıştır. Bu antlaşma ile taraf ülkenin oluru olmadan sınır nehirlerinde talveg hattını değişmesine sebep olacak tesislerin inşası ve geceleri balık avlanması şeklinde gelişen sınır problemlerine yasak getirilmiş ve bu yasakların uygulamasını sağlamak üzere sınır komisyonları kurulmasında mutabık kalınmıştır. Bunun yanında her ülke için yapımı ve kullanımı faydalı olacak tesislerin araştırılmasında işbirliği halinde olunmasında ve tesis yapımında diğer ülkeye önemli zararlar verilmemesi kaydı ile tek taraflı hareket edilmesine ve ortaklaşa yapılabilecek proje girişimi için bir uygulama antlaşması yapılmasına karar verilmiştir.

Bunu takiben 1968 yılında "Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Arasında İki Memleket Topraklarından Akan Nehirlerin Sularından Faydalanmada İşbirliği Yapılması Konusunda Antlaşma" imzalanmış ve bu antlaşma ile iki ülke arasında sınır oluşturan Meriç, Tunca, Değirmendere ve Rezve nehirlerinde yapılmış ya da yapımı düşünülen tesisler ile suların niteliği, su taşkınları, buz hareketleri, hidrolojik ve meteorolojik veriler hakkında bilgi alışverişinde bulunulmasına ve işbirliği içinde olunması kararına varılmıştır. İki ülke arasında çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümü ise ülkelerin eşit sayıda uzmanından oluşmuş bir komisyon yardımı ile uyuşulamadığı takdirde taraflarca müzakere edilerek diplomatik yoldan sağlaması uygun görülmüştür (URL 9).

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki hukuki düzenlemeler 1975 yılında imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uzun Vadeli Ekonomik, Teknik, Sınai ve Bilimsel İşbirliği Antlaşması" ile devam etmiş ve bu antlaşma ile iki ülkenin kıyıdaş oldukları sınır aşan ve sınır oluşturan suların enerji üretimi ve sulama amacı ile ortaklaşa kullanılmaları ve işbirliği konuları düzenlenmiştir (URL 9).

Türkiye ve Bulgaristan arasında sadece 1993 yılı ile sınırlı "1993 yılında Meydana Gelen Kuraklığın Olumsuz Etkilerini Azaltmak Üzere Su Alanında Yardımlaşma ve İşbirliği Antlaşması" imzalanmıştır. Bu antlaşmanın amacı; Tunca Nehri ve Meriç Nehri'nin büyük bir kısmını Bulgaristan barajlarında biriktirmekteydi ve bu durum yaz aylarında Türkiye'de sıkıntı yaşanmasına özellikle çeltik tarımında ciddi kayıplara sebebiyet vermekteydi. Ayrıca Tunca Nehri suları kurak dönemlerde Bulgaristan'ın baraj işletmesi şekline bağlı olarak kuruma noktasına gelmekteydi bunun içindir ki sadece 1993 yılı için bir defalığına söz konusu antlaşma imzalanmıştır (Tombul 2014).

Türkiye'nin bir diğer sınır oluşturan suyu Çoruh Nehri yüksek eğiminden dolayı hem tarıma elverişli değildir hem de hızlı bir akışa sahiptir ve üzerinde enerji üretmeye yönelik bazı baraj projeleri bulunmaktadır. Bunlardan en yenisi Deriner Barajı ve Hidroelektrik Santrali olup Türkiye'nin en yüksek dünyanın ise 6. büyük barajı konumundadır. Ayrıca Çoruh Nehri denize döküldüğü noktada delta oyuntuları meydana getirmekte fakat sediment ihtiyacı olan Gürcistan ile bu aramızda bir sorun oluşturmamaktadır. Çoruh ve Aras-Kura Havzasının toplam su potansiyeli 24 milyar metreküp olup kapladığı alanının % 4'ü Azerbaycan, % 18.5'i İran, %17.5'i Gürcistan %15'i Ermenistan %15'i Türkiye topraklarında bulunmaktadır (Maden 2010).

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması ile birlikte bağımsızlıklarına kavuşan Gürcistan ve Ermenistan gibi ülkelerin hem uluslararası hukuka göre antlaşmalara mutabık kalmaları hem de antlaşmalara karşıt bir tutum sergilememeleri nedeniyle antlaşmalar geçerli kabul edilmektedir. Söz konusu Çoruh ve Aras-Kura Havzası'nın

kullanım esasları Türkiye ve SSCB arasında imzalanan antlaşmalar ile düzenlenmiştir (Tırıl 2010).

Söz konusu nehirler ile ilgili ilk hukuki düzenleme 1927 yılında Kars'ta imzalanan 'Türkiye Cumhuriyeti ile Sosyalist Şuralar Cumhuriyeti İttihadı Teşkil Eyleyen Nehir Çay ve Dere Sularından İstifadeye Dair Mukavelename ile Serdarabat Barajı'nın İnşasına Dair Müzeyyel Protokolü" dür. Protokolün bazı maddelerinde 1928 yılında değişiklik yapılmıştır. Buna göre taraflar sınır oluşturan sulardan eşit bir şekilde faydalanacaklar, ölçüm istasyonları kuracaklar ve mevcut nehirler üzerinde baraj inşaa eden taraf diğer tarafın haklarını korumak için tedbir alacaktır (URL 9).

1963 yılında "Türk-Sovyet Karma Komisyonunun, Arpaçay Üzerinde Müşterek Baraj İnşası ile İlgili Toplantı Protokolü" imzalanmış ve baraj yapımı bittikten sonra, barajdaki sular ile Aras Nehri'nden gelen sulardan, her iki tarafın kendi payına düşen suyu, direkt olarak depodan çekebileceği gibi Arpaçay ve Aras nehirlerinin herhangi bir sınır bölgesinden de çekilebileceği düzenlenmiştir (Tırıl 2010).

1973 yılında "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Hükümeti arasında Sınırdaki Arpaçay Nehrinde Baraj inşası ve Baraj Gölünün Teşekkülü Konusunda İşbirliğine Dair Anlaşma" imzalanmıştır. Buna göre su kullanma grafiği uyarınca kendi su payını yıl boyunca kullanmayan tarafın, bu miktarı müteakip yıllarda talep edemeyeceğine ilişkin bir hüküm konulması oldukça dikkat çekici olmuştur. Suların ortak kullanımı, programların yapılması ve yapılan uygulamaların kontrolü taraf üyelerin temsilcilerinden kurulan bir daimi çalışma komisyon ile çıkan olumsuzlukların çözümü ise karma komisyon yardımı ile çözüme kavuşturulması şeklinde düzenlenmiştir (URL 9). 1990 yılında ise Arpaçay ve Çoruh Nehirleri ile Posof Çayı ve Çaksu Deresi yataklarındaki değişikliklerin önlenmesi amacı ile kurulacak tesislerin işbirliği içerisinde inşa edilmesine ilişkin bir antlaşma imzalanmış ve planlama, projelerin hazırlanması ve tesislerin yapımı aşamalarında işbirliği içinde olunması esası kabul edilmiştir (Tırıl 2010).

Türkiye'nin Çoruh Nehri ve Aras-Kura Havzası ile ilgili İran ile yaptığı hukuki düzenlemeler ise 1932 yılında başlamış ve "Türkiye ile İran Arasındaki Hudut Hattının Tayinine Dair Antlaşma" imzalanmıştır. Bu antlaşma iki ülke arasındaki suların bir kısmını kapsamaktadır ve sadece sınır muhafız karakollarının bu sulardan eşit bir şekilde faydalanabileceği hükmünü içermektedir (URL 10).

1955 yılında ise İran ile "Sarısu ve Karasu Sularından Müştereken İstifade Olunması Hakkında Protokol" imzalanmıştır. Protokole göre kurak yıllarda ve su seviyesinin minimuma indiği durumlarda Sarısu'dan İran'a akacak suyun minimum debisi 1.8 metreküp\saniyeden az olmayacaktır. Bunun yanında Karasu yatağı boyunca taraflar sudan faydalanma haklarını antlaşmaya ve mevcut sınır rejimine uymak şartı ile kendi sulama projelerinin ihtiyaçları yönünde kullanabilme hakları vardır (Tırıl 2010).

Asi Nehri ise Türkiye ile Suriye arasında sınır oluşturan suyumuzdur ve potansiyelinin %90'ının Suriye kullanmaktadır. Suriye Asi Nehri'nin döküldüğü toprakları yani Hatay'ı kendi sınırlarında kabul etmekte olup ve Asi Nehri'nin hidrolojik bilgilerini paylaşmamakta ayrıca herhangi bir antlaşmaya da yanaşmamaktadır. Suriye sadece Asi Nehri'nin doğduğu ülke olan Lübnan'la 1994 yılında nehir suyunun kullanım esaslarını belirlemek amacıyla bir antlaşma imzalamıştır. Türkiye ile Suriye 2000 yılında 'Asi Nehri Üzerinde Dostluk Barajı Adı Altında Ortak Baraj İnşa Edilmesi için Mutabakat Zaptı' imzalanmıştır. Bu mutabakat ile inşa edilecek barajdan sulama, enerji üretimi ve taşkın kontrolü huşularında yarar sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca yapımı planlanan barajın temeli iki ülke başbakanının katıldığı bir törenle 2011 yılında atılmıştır (URL 9).

Türkiye'nin ulusal ve uluslararası açıdan su kaynaklarını geliştirmesinde ekonomik, sosyal, hukuksal ve politik açıdan en etkin olanı Fırat ve Dicle havzaları olmuştur. Fırat projeleri adı altında yer alan Karakaya, Atatürk Barajı, Urfa Tünelleri, Birecik ve Karkamış Barajları 1980'li yıllarda Fırat ve Dicle Havzalarının bir bütün olduğu görüşü savunulmuş ve Güneydoğu Anadolu Projesi adı altında Fırat ve Dicle projeleri birleştirilmiştir. Türkiye Fırat ve Dicle ile ilgili olarak dış politikasını şu şekilde şekillendirmiştir (Tırıl 2010).

Fırat ve Dicle nehirleri tek bir havza olarak kabul edilmektedir ve iki nehrin sahip olduğu su potansiyeli sınır oluşturan üç ülkenin de ihtiyacına cevap verecek durumdadır. Fırat ve Dicle nehirlerinin sahip olduğu sular adilane, akılcı ve optimal bir şekilde kullanılmalı, bunun yanında "suların paylaşımı" yerine "faydaların paylaşımı" prensibi benimsenmelidir ayrıca nehir sularından faydalanma sırasında sınır oluşturan ülkelere "ciddi zararlar" verilmemelidir. Bunun yanında Türkiye iki nehrin su potansiyelinin üç eşit şekilde paylaştırılması yerine her ülkenin su ihtiyaçlarının teknik esaslara göre belirlenip su tahsisinin buna göre yapılmasını savunmaktadır. Türkiye her zaman sınır oluşturan ülkelerle iş birliği ve bilgi paylaşımına açık olduğunu dile getirmektedir ve üçüncü tarafların müdahalesini kesinlikle istememektedir. Türkiye 1984 yılında Fırat ve Dicle havzasında oluşabilecek problemlerin çözümü için üç aşamalı plan uygulamasını önermiştir. Söz konusu plan iki nehrin sularının akılcı, adilane ve optimum kullanımı için üç ülkenin yapması gereken ortak çalışmaları içermektedir.

Söz konusu ülkeler ilk aşamada havzadaki su kaynaklarının envanter çalışmasını yaparak seçilen ölçüm ve meteoroloji istasyonlarına ait su kalitesi verilerinin paylaşımı, bu verilerin kontrolü, değerlendirilmesi, düzeltilmesi, su tüketimlerinin ve su kayıplarının tespiti ile sonrasında farklı istasyonlarda doğal akımların hesaplanması çalışmaları yapılacaktır (Tırıl 2010). İkinci aşamada, toprak kaynakları envanterinin yapılması ve her ülkede kabul görmüş toprak sınıflandırma ve drenaj kriterleri hakkında bilgi alışverişinde bulunulması planlanmıştır. Planın son aşamasında sahip olunan su ve toprak kaynaklarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesi sağlanacaktır. Bununla birlikte planlanan projelerdeki su kayıplarını en aza indirebilmek maksadı ile sulama tipinin ve sisteminin tartışılması ve belirlenmesi, işletmedeki projelerin modernizasyon ve ıslah imkanlarının araştırılması, her ülkedeki, içme, kullanma ve endüstri suyu temini, depolardan ve sulama şebekelerindeki iletim sistemlerinden buharlaşma kayıpları dahil olmak üzere tüm projelerin toplam su tüketimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca Dicle'den Fırat'a su transferi durumunu göz önünde bulundurarak arz-talep dengesini oluşturmaya yönelik bir benzeşim modeli geliştirilmesi ve planlama safhasındaki

projelerin ekonomik yapılabilirliklerini belirlemek için yöntemlerin ve kriterlerin tartışılması amaçlanmıştır (Perçin 2014a).

Fırat ve Dicle ile ilgili Türkiye ve Suriye arasındaki ilk hukuki düzenleme 20 Ekim 1921 tarihinde Türk-Fransız İhtilafnamesi olmuştur. Halep şehri ile kuzeyinde yer alan bölge ihtiyaçları göz önünde bulundurularak Kuveik Suyu'nun adil bir biçimde paylaşılması kararına varılmıştır (Tırıl 2010).

1930 yılında ise yine akarsulardan faydalanma ile ilgili olarak "Tahdidi Hudut Nihai Protokolü" imzalanmıştır. Dicle Nehri'nin iki taraf arasında ortak olması gemicilik, avcılık, suların sanayi ve tarımsal alanda kullanılması ve nehir polisi gibi sorunların tam eşitlik temelinde çözülmesi gerektiği durumunu ortaya çıkarmıştır. Bunun yanında "tam eşitlik" ve "ortak olması" durumları vurgulanmıştır (URL 10).

1939 yılında "Hatay-Suriye Tahdidi Hudut Son Protokolü" imzalanmış Karasu Çayı, Afrin Nehri ve Asi Nehri'nin sınır oluşturan kısımlarında bu nehir ve çayların talvegi sınır olarak kabul edilmiştir. Buna göre sınır boyunca bu sulardan her iki tarafın eşit şekilde ve aynı hakla faydalanması kuralı getirilmiştir. Bunu takiben 1952 yılında imzalanan "Çağçağ Deresi Sularının Kullanımına İlişkin Protokol" de sulardan faydalanma konusuna ilişkin düzenlemeler içermektedir (URL 10).

Türkiye ve Suriye arasında 1982 yılında "Karma Ekonomik İş Birliği" imzalanmıştır. Protokolün suya ilişkin bölümünde Türkiye Fırat Nehri'nden Suriye'ye yıllık olarak saniyede ortalama 500 metreküp su bırakmayı aksi durumlarda farkı bir sonraki ay kapatmayı taahhüt etmiştir. Söz konusu durum Atatürk Barajı rezervuarı doluncaya ve Fırat suları hususunda nihai bir anlaşma imzalanıncaya kadar geçerli kabul edilmiştir (Küçükçelebi 2014) .

Fırat ve Dicle Nehirleri ile alakalı olarak Türkiye ve Irak arasında ilk olarak 1946 yılında Dostluk ve İyi Komşuluk Anlaşması'nın su konusuna ilişkin eki olan "Dicle, Fırat ve Kolları Sularının Düzene Konması Protokolü" dür. Bu protokol düzgün su alımı

ve taşkınlar sırasında su basması tehlikesinin önlenmesi amacı ile akımın düzene konması için Dicle, Fırat ve kolları üzerinde yapılması gereken çalışmaları düzenlemektedir (Tırıl 2010).

Diğer bir antlaşma ise 1976 yılında yapılan "Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması" dır. Antlaşma uyarınca kurulan "Ekonomik ve Teknik İşbirliği Komitesi" takip eden yıllarda birçok kez bir araya gelmiştir. İlk yıllarda Fırat ve Dicle akarsuları üzerindeki tesislerin inşaat durumları ile hidrolojik ve meteorolojik bilgi alışverişi gibi konular üzerinde görüşülmüştür. 1982 yılında yapılan toplantıda Türkiye, su kaynaklarının kullanımı göz önüne alınarak her iki nehrin ve kollarının tek bir havza olarak ele alınması fikri ileri sürülmüştür ancak Irak tarafından bu fikre itiraz edilmiştir. 1983 yılında yapılan toplantıya Suriye'de katılmış ve toplantı ilk kez üçlü olarak gerçekleştirilmiştir. Bunu takiben 1984 yılında yapılan toplantıda ise Türkiye tarafından yukarıda bilgisi verilen "Fırat-Dicle Havzası Sınıraşan Akarsularının Hakça, Akılcı ve Optimum Kullanımı İçin Üç Aşamalı Plan" kısa ismi ile "Üç Aşamalı Plan" gündeme getirilmiştir. Komite 1990 yılında 15. toplantısını yapmış ancak Körfez Savaşı nedeniyle ara vererek 1992 yılında tekrar toplanmıştır (URL 10).

Türkiye'nin sınır aşan sular ile ilgili hayata geçen büyük projeleri bulunmaktadır. Bunlar 2012 yılında açılışı yapılan Deriner Barajı ve HES ile 2015 yılında tamamlanan KKTC Su Temin Projesidir. Deriner Barajı ve HES ile ilgili yukarıda bilgi verilmiştir. KKTC Su Temin Projesi (Şekil 4.1) deniz yüzeyinin 250 metre altında borular yardımı ile Mersin Alaköprü Barajı'ndan temin edilen suyun KKTC Geçitköy Barajına aktarılması ile oluşmaktadır. Toplam uzunluğu 106 km olan proje hattının 80 km'si deniz altından geçmektedir. Söz konusu proje ile kısıtlı su kaynakları ile su kıtlığı yaşayan KKTC'ye içme-kullanma ve sanayi suyu temin edilmesi, 2045 yılı su ihtiyacının karşılanması ayrıca yapılacak sulu tarım ile gelir artışlarının sağlanması amaçlanmıştır (Perçin 2014a).

Şekil 4.1 KKTC su temin projesi

Türkiye'de her ne kadar tamamlanmış projeler olsa da rafa kalkmış bazı projelerde vardır. Manavgat Çayı Su Temin Projesi bunlardan birisidir. Bu proje ile Akdeniz'in güneyinde ve doğusunda kalan ülkelere Akdeniz'e dökülen sulardan faydalanılarak bu ülkelerin su teminini karşılamak amaçlanmıştır. Proje ile Manavgat Çayı'nın günlük denize dökülen 4 milyon m^3'lük su miktarının 500.000 m^3'lük kısmı depolanıp kıyı tesisleri ve denizaltı boruları ile su temini sağlanmaya çalışılacaktır ancak büyük bütçelerle hazırlanan proje istenilen sonucu vermediği için kaldırılmıştır (Tırıl 2010).

1987 yılında gündeme gelen, Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin Akdeniz'e dökülen sularını Ortadoğu ülkelerine ulaştırmayı hedefleyen bir diğer projede Barış Suyu Projesi'dir. Projenin doğu ve batı olarak iki hattı olup, batı hattı Suriye, Ürdün, Suudi Arabistan'a doğu hattı ise Irak'tan Kuveyt, Bahreyn, Katar ve Birleşik Arap Emirliklerine ulaşmaktadır. Barış Suyu Projesi sadece bir proje olarak kalmış ve devamı gelmemiştir (Küçükçelebi 2014).

4.3.1.3.2 Türkiye'de SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Su Politikaları

Türkiye'de su kaynakları yönetimine ilişkin temel politikalar; kalkınma planları, hükümet planları, eylem planları, strateji belgeleri ekseninde şekillendirilmekte ve uygulanmaktadır. SÇD'nin yürürlüğe girdiği tarihten sonraki su politikalarını şekillendiren politika araçları sırasıyla aşağıda incelenmiştir.

4.3.1.3.2.1 Kalkınma planlarındaki durum

Türkiye'de SÇD'nin yürürlüğe girdiği tarihten sonra üç adet kalkınma planı hazırlanmış ve uygulanmıştır bunlar: 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005), 9. Kalkınma Planı (2007-2013) ve 10. Kalkınma Planı (2014-2018) dır.

4.3.1.3.2.1.1 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)

8. Beş Yıllık Kalkınma Planında su kaynakları ve yönetimi ile ilgili olarak belirlenen politikalar SÇD için belirlenen sekiz temel kriter ışığında incelendiğinde elde edilen bulgular şu şekildedir:

Planın 1659. maddesinde *"Yeterli ve sağlıklı içme suyu sağlanması için eksik olan atık su altyapısının tamamlanması esastır."*; 1660. maddesinde ise *"Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirlenmeden önce korunması sağlanacak ve atık suların arıtıldıktan sonra tarım ve sanayide kullanılması özendirilecektir."* ifadeleri yer almaktadır. Kriter 3-Çevresel Hedefler koşulu sağlanmaktadır.

Planın 1661. maddesi *"Etkili su kullanımı, altyapı tesislerinin ve su kaynaklarının korunması konusunda toplum bilinçlendirilecek ve su israfını önleyici eğitim programlarının yazılı, sözlü ve görsel basında yer alması sağlanacaktır"* şeklindedir. Bu madde ile Kriter 8-Kamuoyunun Katılımı koşulu sağlanmaktadır.

Planın 1662. Maddesinde "İçme suyu hizmetlerinden yararlananların bu hizmetleri kesintisiz, yeterli ve kaliteli bir biçimde, bedeli ödenmek koşuluyla sağlayabilmeleri güvence altına alınacak, tüketicinin korunmasına özen gösterilecektir." 1668. maddesinde ise "Modern işletmecilik esaslarına uygun tarife sistemi uygulanması sağlanacaktır." 1685. maddesinde ise *"Çevre Temizlik Vergisi hizmetin gerçek maliyeti ile uygun olarak tespit edilecek ve verginin tahsil edilmesinde gerekli titizlik gösterilecektir."* Bu dört madde ile Kriter 7-Maliyetin Karşılanması İlkesi koşulu sağlanmaktadır.

Planın 1665. maddesinde "*Belediyeler, doğal afetlerde altyapı şebekelerinde meydana gelecek hasarlara karşı kısa sürede içme suyu temini ve atıkların bertarafı için eylem planları geliştirecektir.*" ifadesi yer almaktadır. Ayrıca 1671. maddesi "*Su kaynaklarının geliştirilmesi, kullanılması ve korunması ile ilgili hukuki bir düzenleme yapılacaktır."* ve 1673. maddesi ise *"167 sayılı Yeraltı Suları Yasası, yeraltı sularının korunması için kaçak kullanımlara karşı caydırıcı hükümler içerecek şekilde güncelleştirilecektir."* şeklindedir. Böylece Kriter 4- Önlemler Programı koşulu sağlanmış olmaktadır.

Planın 1667. maddesi *"Kaçak su kullanımının önlenmesi için etkin denetim yapılacak, şebeke kaçaklarının azaltılması amacıyla haritalar çıkartılacak, büyük şehirlerde Veri Toplama ve Gözetimli Denetim Sistemine geçilmesi sağlanacaktır."* ve 1672. maddesi *"Su ve atık su standartları AB standartlarına göre yeniden belirlenecektir."* şeklindedir. Bu madde ile Kriter 2- Suların Analizi ve İzlenmesi koşulunu sağlamaktadır.

Planın 1663. maddesinde *"Altyapı sektöründe görev yapan kuruluşlar arasında etkin koordinasyon sağlanacaktır.";* 1670. maddesinde *"Su ve kanalizasyon işletmelerinin özelleştirilmeleri teşvik edilecek ve belediyelerin denetleme mekanizması haline getirilmesi sağlanacaktır.";* 1674. maddesinde ise *"İller Bankası Genel Müdürlüğü yeniden yapılandırılacaktır"*; 1675. maddesinde ise *"Nüfusu 100 bini aşan belediyelerde su ve kanalizasyon idarelerinin kurulması yönünde düzenlemeler*

yapılacaktır." ifadeleri yer almaktadır. Dolayısıyla Plan, Kriter 6- İdari Tedbirler koşulunu sağlamaktadır.

8. Beş yıllık kalkınma planında Kriter 1-Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması ve Kriter 5- Yönetim Planları koşulu sağlanamamaktadır.

4.3.1.3.2.1.2 9. Kalkınma Planı (2007-2013)

9. Kalkınma Planının AB'ye üyelik sürecinde temel strateji dokümanı olarak tasarlandığı Planın giriş bölümünde açıkça ifade edilmiştir. Plan, AB'ye üyelik sürecinin gerektirdiği Katılım Öncesi Ekonomik Program ve Uyum İçin Stratejik Çerçeve gibi önemli dokümanların dışında, başta Orta Vadeli Program, diğer ulusal ve bölgesel planlar, programlar ile sektörel ve kurumsal strateji belgelerinin dayanağını oluşturmaktadır. Aşağıda kalkınma planındaki politika dayanakları ve ona karşılık gelen SÇD kriteri verilmiştir.

Tarımsal Yapının Etkinleştirilmesi başlığı altında "*Su kaynaklarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların, öncelikle havza temelinde bütüncül bir yaklaşımla ve değişen tüketim taleplerini karşılamakta esneklik sağlayan bir şekilde planlamasını mümkün kılacak, ilgili kurumlar arasında güçlü ve yapısal bir eşgüdüm sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmiş kapsamlı bir mekanizma çerçevesinde ve suyun tasarruflu kullanımı sayesinde su kaynaklarının etkin kullanımına önem ve öncelik verilecektir.*" denilmektedir. SÇD'nin öngördüğü havza bazlı planlamanın dikkate alındığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, Kriter 1-Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması kriteri, Kriter 5- Yönetim Planları kriteri ve Kriter 6- İdari Tedbirler kriterini sağlamış olmaktadır.

Planın 466. madddesi *"Su, atık su, katı atık gibi çevre korumaya yönelik altyapı tesislerinin yapılmasında, bakımında ve işletilmesinde ülke şartlarına en uygun sistem ve teknolojiler tercih edilecektir."* denilmektedir. Bu madde SÇD'nin öngördüğü Kriter 2- Suların Analizi ve İzlenmesi kriterini sağlamaktadır.

Planın, Çevrenin Korunması ve Kentsel Altyapının Geliştirilmesi başlığı altında *"455. Tüm sektörlerde yatırım, üretim ve tüketim aşamalarında kirleten ve kullanan öder ilkelerini dikkate alan araçlar etkili bir biçimde kullanılacaktır. AB'ye uyum kapsamında çevre standartları ve yönetimini belirleyen hukuki düzenlemeler güncelleştirilirken ülke koşulları ve kamu yönetiminde etkinlik gözetilecektir"* denilmektedir. Dolayısıyla Kriter 7-Maliyetin Karşılanması İlkesi karşılanmış olmaktadır.

Planın 52. maddesi *"Uyum amacıyla yapılan yasal düzenlemelerin etkili bir şekilde uygulanması için gerekli idari kapasite oluşturulacak, uygulamadan kaynaklanan aksaklıklar tespit edilerek iderilecektir."* denilmektedir. Bu madde ile SÇD'nin öngördüğü Kriter 4- Önlemler Programı kriteri sağlanmış olmaktadır.

Planda 465. maddesinde *"Ülke genelinde çevre korumaya yönelik kentsel altyapı ihtiyacının belirlenmesi için belediyelerin içme suyu, kanalizasyon, atıksu arıtma tesisi ve katı atık bertaraf tesisi gibi altyapı ihtiyaçlarını belirleyecek kentsel altyapı ana planı ve finansman stratejisi hazırlanacaktır.";* 467. maddesinde *"Mevcut su sağlama tesislerinde kayıp ve kaçaklar azaltılarak ülke su kaynaklarının etkin kullanılması ağlanacaktır...";* 468. maddesinde *"Ülkemizde su kaynaklarının tahsisi, kullanılması, geliştirilmesi ve kirlenmeye karşı korunmasıyla ilgili hukuki düzenleme ve idari yapı oluşturulmasına yönelik olarak başlatılmış çalışmalar tamamlanacaktır.";* 469. maddesinde *"Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirlenmeden korunması sağlanacak ve atık suların arıtıldıktan sonra tarım ve sanayide kullanılması teşvik edilecektir."* ifadeleri yer almaktadır. Dolayısıyla, Kriter 3-Çevresel Hedefler koşulu bu maddeler ile sağlanmış bulunmaktadır.

Plan içerisinde Kriter 8-Kamuoyunun Katılımı noktasında doğrudan bir ifade bulunmamasına karşın, planın birçok yerinde katılımcı yaklaşıma vurgu yapılmıştır. Bu kritere en yakın ifade *"676. Sulama altyapısının işletme ve yönetiminin katılımcı mekanizmalarla gerçekleştirilmesi sağlanacak, toprak ve su kaynaklarının etkin ve*

sürdürülebilir kullanımı için üreticilere yönelik programlar uygulamaya konulacaktır." ifadesidir.

9. Kalkınma Planı, SÇD'nin sekiz temel kriter ışığında incelendiğinde kriterlerin büyük oranda karşıladığı anlaşılmaktadır. Bu durum daha başta AB uyum süreci müzakereleri hedef alınarak bu planın hazırlanmış olmasından ileri gelmektedir.

4.3.1.3.2.1.3 10. Kalkınma Planı (2014-2018)

10. Kalkınma Planında; nüfus artışı, hızlı şehirleşme ve iklim değişikliğinin yağış rejiminde ortaya çıkardığı istikrarsızlık nedeniyle, güvenilir su kaynaklarına erişim ve tarıma elverişli alanların korunması daha fazla önem kazandığı ifade edilmektedir. Su kaynakları ile ilgili olarak oluşan kısıtlar ve artan talep baskısı, küresel ve bölgesel düzeyde yeni politika ve önlemler geliştirilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır.

Planında "Toprak ve Su Kaynakları Yönetimi" başlığı altında 1043. maddesinde *"Toprak ve su kaynaklarının etkin şekilde kullanımı yanında doğal kaynakların koruma-kullanma dengesinin havza bazında gözetilmesi öncelikli görülmektedir…su yönetim yapısı havza bazlı yaklaşımlarla geliştirilmeye başlanmış…"* ifadesi yer almaktadır. Dolayısı ile Kriter 1-Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması koşulu sağlanmaktadır. Devamında yine Planın 1044. maddesinde *"Su yönetiminde etkinliği sağlamak üzere havza bazında entegre koruma ve kontrollü kullanma ilkeleri ile kentsel, endüstriyel, tarımsal faaliyetlere bağlı olarak ortaya çıkan baskı ve etkilerin belirlendiği ve tedbirlerin ortaya konulduğu 26 havzanın tamamı için koruma eylem planları hazırlanmıştır."* Kriter 5- Yönetim Planları koşulu sağlanmaktadır.

Planın 1050. maddesi *"Yeraltı ve yerüstü su kalitesinin ve miktarının belirlenmesi, izlenmesi, bilgi sistemlerinin oluşturulması; su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ile kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü sağlanacaktır."* şeklindedir. Bununla birlikte Planın 1055. maddesi *"Sulamada sürdürülebilirliğin sağlanması açısından yeraltı su*

kaynaklarına yönelik miktar kısıtlaması, farklı fiyatlandırma gibi alternatifler geliştirilecektir" ifadesi yer almaktadır. Böylece bu iki madde Kriter 2- Suların Analizi ve İzlenmesi koşulunu sağlamaktadır.

Planın 976. maddesi *"Nüfusun sağlıklı ve güvenilir içme ve kullanma suyuna erişiminin sağlanması; atıkların insan ve çevre sağlığına etkilerinin en aza indirilerek etkin yönetiminin gerçekleştirilmesi"* şeklindedir bununla birlikte Planın 1047. maddesi "Su ve toprak kaynaklarının miktarının ve kalitesinin korunması, geliştirilmesi ve talebin en yüksek olduğu tarım sektörü başta olmak üzere sürdürülebilir kullanımını sağlayacak bir yönetim sisteminin geliştirilmesi temel amaçtır." şeklinde düzenlenmiştir. Bu iki madde Kriter 6- İdari Tedbirler koşulunu karşılamaktadır.

Planın 1051. maddesinde *"Ülkemiz su potansiyelinin tamamının ihtiyaçlar doğrultusunda sürdürülebilir bir şekilde kullanılması ve kullanımın tarifelendirilmesi sağlanacaktır."* ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla Kriter 7- Maliyetin Karşılanması İlkesi koşulu sağlanmaktadır.

Planın 362. maddesi "*Kamuda stratejik yönetimin uygulama etkinliğinin artırılması ve hesap verebilirlik anlayışının, planlamadan izleme ve değerlendirmeye kadar yönetim döngüsünün tüm aşamalarında hayata geçirilmesi temel amaçtır. Bu amaç doğrultusunda kamu hizmetlerinin hız ve kalitesinin artırılması ile katılımcılık, şeffaflık ve vatandaş memnuniyetinin sağlanması temel ilkelerdir."* şeklindedir bu tüm kamu yönetimi etkilediğinden, Kriter 8-Kamuoyunun Katılımı kriterini dolaylı da olsa karşılamaktadır.

Planın 1034. maddesi *"Sürdürülebilir şehirler yaklaşımına uygun olarak şehirlerde atık ve emisyon azaltma, enerji, su ve kaynak verimliliği, geri kazanım, gürültü ve görüntü kirliliğinin önlenmesi, çevre dostu malzeme kullanımı gibi uygulamalarla çevre duyarlılığı ve yaşam kalitesi artırılacaktır."* şeklinde olup, Kriter 3-Çevresel Hedefler koşulunu sağlamaktadır.

Planın 1048. maddesi "Su yönetimine ilişkin mevzuattaki eksiklik ve belirsizlikler giderilerek kurumların görev, yetki ve sorumlulukları netleştirilecek, su yönetimiyle ilgili tüm kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyon geliştirilecektir" şeklinde iken 1049. maddesi *"Ulusal havza sınıflama sistemi, su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımına imkân verecek şekilde geliştirilecektir"* şeklindedir. Planın 1050. maddesinde ise "*Yeraltı ve yerüstü su kalitesinin ve miktarının belirlenmesi, izlenmesi, bilgi sistemlerinin oluşturulması; su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi ile kirliliğinin önlenmesi ve kontrolü sağlanacaktır."* denilmektedir. Son olarak Planın 1056. maddesinde *"Sulama birliklerinin çalışma süreçleri gözden geçirilecek, sistemin daha etkin hale getirilmesi yönünde alternatifler oluşturulacaktır."* İfadesine yer verilmiştir. Bu dört maddeye ek olarak Planın üçüncü bölümünde "Öncelikli Dönüşüm Programları" başlığı altında *"Tarımda Su Kullanımının Etkinleştirilmesi Programı"* başlığına yer verilmiş ve bu program ile tarımda su kullanımının etkinleştirilmesinden başlanarak ülke çapında ve havza bazında iklim şartları, yanlış ve aşırı su kullanımından kaynaklanan veya kaynaklanması beklenen sorunların çözümü amaçlandığı ifade edilmiştir. Sayılan bu dört madde Kriter 4-Önlemler Programı koşulunu yerine getirmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında 10. Kalınma Planının "Kriter 8-Kamuoyunun Katılımı"na ilişkin koşul dışarda bırakıldığında SÇD için tespit edilen sekiz kriterden yedisinin sağlandığı anlaşılmaktadır. SÇD sonrası kalkınma planlarının direktif kriterlerine göre irdelenmesi Çizelge 4.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1 SÇD sonrası kalkınma planlarının direktif kriterlerine göre irdelenmesi

Kalkınma Planları	Direktifin Temel Hükümleri							
	Havzaların Belirlenmesi (NHBO)	Suların Analizi ve İzlenmesi	Çevresel Hedefler	Önlemler Programı	Yönetim Planları	İdari Tedbirler	Maliyetin Karşılanması	Kamuoyunun Katılımı
8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005)	-	+	+	+	-	+	+	+
9. Kalkınma Planı (2007-2013)	+	+	+	+	+	+	+	+
10. Kalkınma Planı (2014-2018)	+	+	+	+	+	+	+	-

Çizelge 4.2 SÇD sonrası hükümet programlarının direktif kriterlerine göre irdelenmesi

Hükümet Programları	Direktifin Temel Hükümleri							
	Havzaların Belirlenmesi (NHBO)	Suların Analizi ve İzlenmesi	Çevresel Hedefler	Önlemler Programı	Yönetim Planları	İdari Tedbirler	Maliyetin Karşılanması	Kamuoyunun Katılımı
57. (V. Ecevit) Hükümet (1999-2002)	-	+	+	+	-	-	-	-
58. (Gül) Hükümet (2002-2003)	-	-	-	-	-	-	-	-
59. (I. Erdoğan) Hükümet (2003-2007)	-	-	+	+	-	+	+	-
60. (II. Erdoğan) Hükümet (2007-2011)	-	-	+	+	-	+	-	-
61. (III. Erdoğan) Hükümet (2011-….)	-	+	+	+	-	+	-	-

\+ : Direktif kriterini sağlar
\- : Direktif kriterini sağlamaz

4.3.1.3.2.1.4 Hükümet programlarındaki durum

Türkiye'de SÇD'nin yürürlüğe girdiği tarihten sonra beş adet hükümet programı hazırlanmış ve uygulanmıştır. SÇD için tespit edilen sekiz kriter sırasıyla: 57. (V. Ecevit) Hükümet (28.05.1999-18.11.2002), 58. (Gül) Hükümet (18.11.2002-14.03.2003), 59. (I. Erdoğan) Hükümet (14.03.2003-29.08.2007), 60. (II. Erdoğan) Hükümet (29.08.2007-06.07.2011) ve 61. (III. Erdoğan) Hükümet (06.07.2011-….) olmak üzere beş ayrı hükümet programı üzerinden değerlendirilmiştir. Hükümetler programlarındaki durum "Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri" isimli kaynaktan özetlenerek alınmıştır (Neziroğlu ve ark. 2013). SÇD sonrası hükümet programlarının direktif kriterlerine göre irdelenmesi Çizelge 4.2'de verilmiştir.

4.3.1.3.2.1.5 57. (V. Ecevit) Hükümet

Hükümet programında "*çevre sorunları, doğanın dengesini bozacak duruma gelmiştir. Hükümetimiz, kalkınma yolunda yapılan atılımlarda doğa dengesinin ve çevre sağlığının korunmasına özen gösterecektir. Sanayi ve ev atıklarının arıtılmadan doğaya bırakılmasının nehir ve göllerimizde yarattığı çevre kirliliği önlenecektir. Büyük kentlerimizin kanalizasyonlarının arıtmalarına özel bir önem verilecektir."* ifadelerine yer verilmektedir. SÇD için belirlenen sekiz kriterden genel bir kabul ile yalnızca Kriter 2- Suların Analizi ve İzlenmesi, Kriter 3-Çevresel Hedefler, Kriter 4- Önlemler Programı koşullarının sağlandığı kabul etmek mümkündür.

4.3.1.3.2.1.6 58. (Gül) Hükümet

Hükümet programında çevreye duyarlılık ve çevreyle ilgili hizmetlerde işbirliğine dayanan modeller geliştirileceğinden bahsedilmiş, su kaynakları ve yönetimi noktasında bu hükümet programında bir bulguya rastlanılamamıştır.

4.3.1.3.2.1.7 59. (I. Erdoğan) Hükümet

Hükümet programında *"…Çevrenin sermaye stoku olarak ele alınması gereken hava, ısı, su, mineral ve diğerleri, tüm ekonomik birimlerin faaliyetlerinin yapı ve kalitesini doğrudan etkilemektedir. Bu konuda duyarlılık artırılacak ve söz konusu stokta değişim yaratan çevresel yapıda kötüye gidiş, gürültü, kirlenme ve değişim maliyetlerini belirlemek amacıyla sosyal refah ağırlıklı gelişim, yaklaşım geliştirilecektir… Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üyeliği, hükümetimizin hedeflerinin başında gelmektedir… Bu çerçevede, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından gerçekleştirilmiş olan uyum yasalarının güçlendirilmesi…*" ifadelerine rastlanmaktadır. Dolayısı ile SÇD için belirlenen sekiz kriterden genel bir kabul ile Kriter 3-Çevresel Hedefler, Kriter 4-Önlemler Programı, Kriter 6- İdari Tedbirler ve Kriter 7-Maliyetin Karşılanması koşullarının sağlandığı kabul etmek mümkündür.

4.3.1.3.2.1.8 60. (II. Erdoğan) Hükümet

Hükümet programında *"…Anayasa'mızda ifadesini bulan "sağlıklı ve dengeli çevrede yaşama hakkı", çevre politikalarımızın temelini oluşturmaktadır... Su kaynaklarımızın çok daha verimli bir şekilde kullanılmasına yönelik çalışmalarımız artarak devam edecektir…. Bu çerçevede, atık su, katı atık, tehlikeli atık gibi çevre korumaya yönelik tesislerin yaygınlaşmasını sağlayacağız… Avrupa Birliği müktesebatını tarama çalışmaları, ülkemizde pek çok alanda gerçekleştireceğimiz yapısal dönüşümün altyapısını hazırlamıştır…"* ifadelerine yer verilmiştir. Böylece SÇD için belirlenen sekiz kriterden genel bir kabul ile Kriter 3-Çevresel Hedefler, Kriter 4- Önlemler Programı, Kriter 6- İdari Tedbirler koşullarının sağlandığı kabul etmek mümkündür.

4.3.1.3.2.1.9 61. (III. Erdoğan) Hükümet

Hükümet programında *"…Bu çerçevede su kaynaklarının da etkin kullanımı ve korunması için bütüncül su kaynakları yönetimi modelini gerçekleştireceğiz. Bu çalışmaları yeni oluşturduğumuz Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile daha etkin şekilde*

yürüteceğiz…Vatandaşlarımızın sağlıklı içme suyuna erişmelerine imkân veren ve çevre açısından önem arz eden atık su ve yağmur suyu sistemlerini kökten çözüyoruz… Bu amaçla Su ve Kanalizasyon Altyapı Projesi'ni başlattık, kısa adıyla SUKAP denilen projeyi başlattık… Şebekeli içme ve kullanma suyundan yararlanan belediye nüfusu oranını yüzde 100'e çıkaracağız. Susuz belde bırakmayacak ve ihtiyaç duyulan yerlerde içme suyu arıtma tesisleri yapacağız..." ifadelerine yer verilmiştir. SÇD için belirlenen sekiz kriterden genel bir kabul ile Kriter 2- Suların Analizi ve İzlenmesi, Kriter 3- Çevresel Hedefler, Kriter 4- Önlemler Programı, Kriter 6- İdari Tedbirler koşullarının sağlandığını söylemek mümkündür.

Yukarıda ana hatları verilen su politikalarının uygulamadaki yansımaları olan eylem planları, yönetim planları ve strateji belgeleri SYGM verilerine göre Çizelge 4.3'te verilmiştir.

Çizelge 4.3 SYGM verilerine göre eylem planları, yönetim planları ve strateji belgeleri

Nehir Havza Yönetim Planları
Meriç-Ergene Nehir Havza Yönetim Planı
Büyük Menderes Nehir Havza Yönetim Planı
Konya Kapalı Havzası Yönetim Planı
Susurluk Nehir Havza Yönetim Planı
Havza Koruma Eylem Planları
Antalya Havzası
Büyük Menderes Havzası
Batı Karadeniz Havzası
Batı Akdeniz Havzası
Burdur Havzası
Ceyhan Havzası
Doğu Akdeniz Havzası
Doğu Karadeniz Havzası
Gediz Havzası
Kızılırmak Havzası
Konya Havzası
Küçük Menderes Havzası
Kuzey Ege Havzası
Marmara Havzası
Sakarya Havzası
Seyhan Havzası
Susurluk Havzası
Van Gölü Havzası

Yeşilırmak Havzası
Su Kalitesi Eylem Planları
Nilüfer Çayı Alt Havzası Su Kalitesi Eylem Planı Sacır Deresi ve Nizip Çayı Su Kalitesinin İyileştirilmesi Eylem Planı Burdur Gölü Alt Havzası Eylem Plan Seyfe Gölü Alt Havzası Eylem Planı Boğazköy Baraj Gölü Alt Havzası Su Kalitesi Eylem Planı Yeraltı Suyu Yönetimi Eylem Planı Göller ve Sulak Alanlar Eylem Planı Uluabat Gölü Alt Havzası Su Kalitesi Eylem Planı Mogan-Eymir Gölü Eylem Planı Akkaya Baraj Gölü Eylem Planı Manyas Gölü Alt Havzası Eylem Planı Ilgın Gölü Alt Havzası Eylem Planı Alabalık ve Sazan Türü Balıkların Yaşadığı Suların Korunması ve İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik Eylem Planı
Hassas Alan Projesi Havza Eylem Planları
Akarçay Havzası Eylem Planı Antalya Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Batı Akdeniz Havzası Eylem Planı Batı Karadeniz Havzası Eylem Planı Burdur Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Büyük Menderes Havzası Eylem Planı Ceyhan Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Doğu Akdeniz Havzası Eylem Planı Doğu Karadeniz Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Gediz Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Kızılırmak Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Konya Kapalı Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Kuzey Ege Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Küçük Menderes Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Marmara Havzası Eylem Planı Sakarya Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Seyhan Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Susurluk Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Van Gölü Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı Yeşilırmak Havzası Hassas Su Kütleleri İyileştirme Eylem Planı
Sektörel Su Tahsis Planları
Seyhan Havzası
İçme Suyu Koruma Planları
Atatürk Baraj Gölü Eğirdir Gölü Beyşehir Gölü Gördes Baraj Gölü Karacaören 1 ve 2 Baraj Gölü Kartalkaya Baraj Gölü Kazandere ve Pabuçdere Baraj Gölü Mamasın Baraj Gölü

Porsuk Baraj Gölü Büyükçekmece Baraj Gölü Elmalı 1-2 Barajı
Ulusal Kuraklık Yönetimi Strateji Belgesi ve Eylem Planı
Havza Koruma Eylem Planları Tedbir Strateji Kitapçıkları Akarçay Kitapçığı, Antalya Kitapçığı, Batı Akdeniz Kitapçığı, Batı Karadeniz Kitapçığı, Burdur Kitapçığı, Büyük Menderes Kitapçığı, Ceyhan Kitapçığı, Doğu Karadeniz Kitapçığı, Doğu Akdeniz Kitapçığı, Gediz Kitapçığı, Kızılırmak Kitapçığı, Konya Kitapçığı, Küçük Menderes Kitapçığı, Kuzey Ege Kitapçığı, Marmara Kitapçığı, Sakarya Kitapçığı, Seyhan Kitapçığı, Susurluk Kitapçığı, Van Gölü Kitapçığı, Yeşilırmak Kitapçığı
Modelleme Hakkında Strateji ve Yol Haritası Eylem Planı
Ulusal Havza Yönetimi Stratejisi

Genel bir değerlendirme yapıldığında; SÇD'nin yürürlüğe girdiği tarihten sonra, içerdiği hedef ve amaçların Türkiye'de su politikaları ve yönetimi açısından yeterli düzeyde ele alındığı ve ilgili dokümanlarda açıklandığı anlaşılmaktadır. Ancak, politikaların uygulama araçları olan eylem planları, yönetim planları ve stratejiler noktasında istenilen düzeyde olmadığı 25 adet nehir havzasının sadece dördünün Nehir Havza Yönetim Planları yapılmasından anlaşılmaktadır.

4.3.2 SÇD'nin Türkiye Su Kaynakları Yönetiminde Örgütlenmeye Etkileri

Türkiye'de su kaynaklarının yönetimi, korunması ve çeşitli amaçlar için hizmete sunulması devletin görevidir ve bu kamu hizmeti olarak vatandaşlara verilmektedir. Kamu hizmetlerinin hukuki açıdan anlamına bakacak olursak "*belli zamanda ve mekanda ortaya çıkan, sürekli ve düzenli bir şekilde tatmin edilmesi gereken genel ve kolektif özellikler arz eden, bir ihtiyacın karşılanması için yapılan faaliyetler*" şeklinde yapılmıştır. Türkiye'de su ihtiyacının karşılanması ve korunmasına ilişkin çalışmalar birçok kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılmaktadır. Ancak bu durum idari yapılanmada karışıklığa ve görev alanının belirlenmesinde bazı sorunlara neden olmaktadır (Sümer ve Muluk 2011).

Su yönetiminin tanımı, su kaynaklarını planlı bir şekilde kullanmak, dağıtımını ve geliştirilmesini sağlamak şeklindedir. Su yönetimi su kaynaklarının geliştirilmesinde

politik ve teknik kararlar almak, suyun fiyatlandırılmasına ilişkin düzenlemeler, çevrenin korunmasını, su hakları ve su tahsisini düzenleyen kuralları, arazi kullanım prensipleri ve kullanıcıların katılımı gibi konularla ilgilenmektedir. Su kaynakları yönetiminde idari sınırlar, arazi kullanımları ve kurumsal yetkiler kanunlara göre yapılmaktadır. Bu durum yönetimin birden çok kurum tarafından paylaşılmasına neden olmaktadır (Can 2015).

Türkiye'de su yönetimine ilişkin birçok mevzuat çıkarılmış ve konu hakkındaki sorumluluklar farklı kurumlara dağıtılmıştır. Denetim, izleme, izin, yaptırım gibi farklı sorumluluklar hem kuruluş kanunları ve diğer kanunlar, hem de yönetmelikler ile dağıtılmıştır.

4.3.2.1 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önceki Su İle İlgili Örgütsel Yapı

Osmanlı döneminde suyun idaresi devlet tasarrufu altında olmuş ve su üzerinde özel mülkiyet söz konusu olmamıştır. Kişiler sadece kullanım hakkına sahip olmuşlardır. Eskiden gelen kullanım şekline riayet edilmiştir. Bununla birlikte suyu kullanım hakkı devlet izni ile verilmiş ve fetvalarla devredilmiştir. Osmanlı Devleti'nde batılı anlamda düzenlenen ilk kanun Islahat Fermanı etkisiyle ve İslam Hukuku örf ve adetlerinin bir nizama konulması amacı ile oluşturulan "Mecelle"dir. Mecelle yeraltı ve yerüstü sularını kamu malı olarak saymıştır ve bununla birlikte su mülkiyetini de benimsemiştir. Doğal kaynaklardan hakkaniyetle eşit bir şekilde yararlanmayı emek ve çalışma esasına göre düzenlemiştir. Mecelle 1879-1926 yılları arasında yürürlükte kalmıştır (Sümer ve Muluk 2011).

Osmanlı Devleti'nde suya konu olan 1838 yılında tarımda sulama hizmetlerini yürütmek amacı ile Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olarak "Ziraat ve Sanayi Meclisi" kurulmuştur. Su yönetiminde örgütlenme sistemli olarak Osmanlı İmparatorluğu'nda 1914 yılında "Nafıa Nezareti"nin yapılanması ve "Umur-u Nafıa Müdüriyet-i Umumiyesi" yani Bayındırlık İşleri Genel Müdürlüğü'nün kurulması ile başlamıştır. Bu kurum 1925 yılında Sular Fen Heyeti Müdürlüğü, 1929 yılında da Sular Umum

Müdürlüğü olarak değişmiş, 1939 yılında Su İşleri Reisliği olarak şekillenmiştir (Ochqun 2015).

1868 yılında Islahat Fermanı etkisi ile Dersaadet Şirketi (Terkos Şirketi) kurulmuştur. Bu su şirketi ile vakıf sularından sağlanan suyun yetersiz kalması ve daha modern binalara su sağlanması amaçlanmıştır. Terkos Şirketi 1883 yılında Terkos Gölü yanında bir terfii merkezi ve 1888'de ise göl seviyesini yükselten bir bağlama çalışması yapmıştır. Bunun yanında 1893 yılında Üsküdar-Kadıköy su şirketi Elmalı Deresi üzerine Elmalı-1 barajını yapmıştır. Böylece bu iki şirket cumhuriyetin ilk yılarına kadar şehre su sağlama ve içme suyu inşaatı çalışmalarına önemli katkılarda bulunmuştur (Dikmen 2012).

Yukarıda da sözü edilen Nafia Müdüriyeti Umumiyesi'ne bağlı olarak 1925 yılında "Su idarelerini taksimat teşkilat ve vezaifi hakkında talimat" ile Sular Fen Heyeti Müdürlüğü kurulmuştur. Bu tarih Cumhuriyet dönemi için su işlerinin başlangıç noktası olarak kabul görmektedir. Sular Fen Heyeti Müdürlüğü ile Türkiye on iki daireye bölünmüştür. Bunların ilki olan ve Bursa'da kurulan Birinci Su İşleri Dairesi'dir. Birinci Su İşleri Dairesi'nden beklenilen verim alınamamış, 1929 yılına kadar sadece yedi tanesi faaliyete geçebilmiştir (Can 2015).

1926 yılında Türk Medeni Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile 831 sayılı Sular Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Bu takiben 1929 yılında 12 milyon dolar ödeneğin 12 yılda harcanması hedeflenmiştir. Bununla birlikte Çubuk 1 barajı, Ankara ovası sulaması, bursa sulaması, Nazilli ovası ana kanal açılması, Cellat gölünün kurutulması, Tarsus (Aynaz) bataklığının kurutulması işleri yapılmıştır (Dikmen 2012).

1931 yılında yukarıda bahsi geçen Terkos Su Şirketi ve 1937 yılında Üsküdar ve Kadıköy Su Şirketleri satın alınarak İstanbul Sular İdaresi'ne devredilmiştir. 1944 yılında da İzmir Su Şirketi satın alınmış ve İzmir Sular İdaresine devri sağlanmış olup Ankara'da da Ankara Sular İdaresi kurulmuştur. Bu üç kurumun özel hukuk

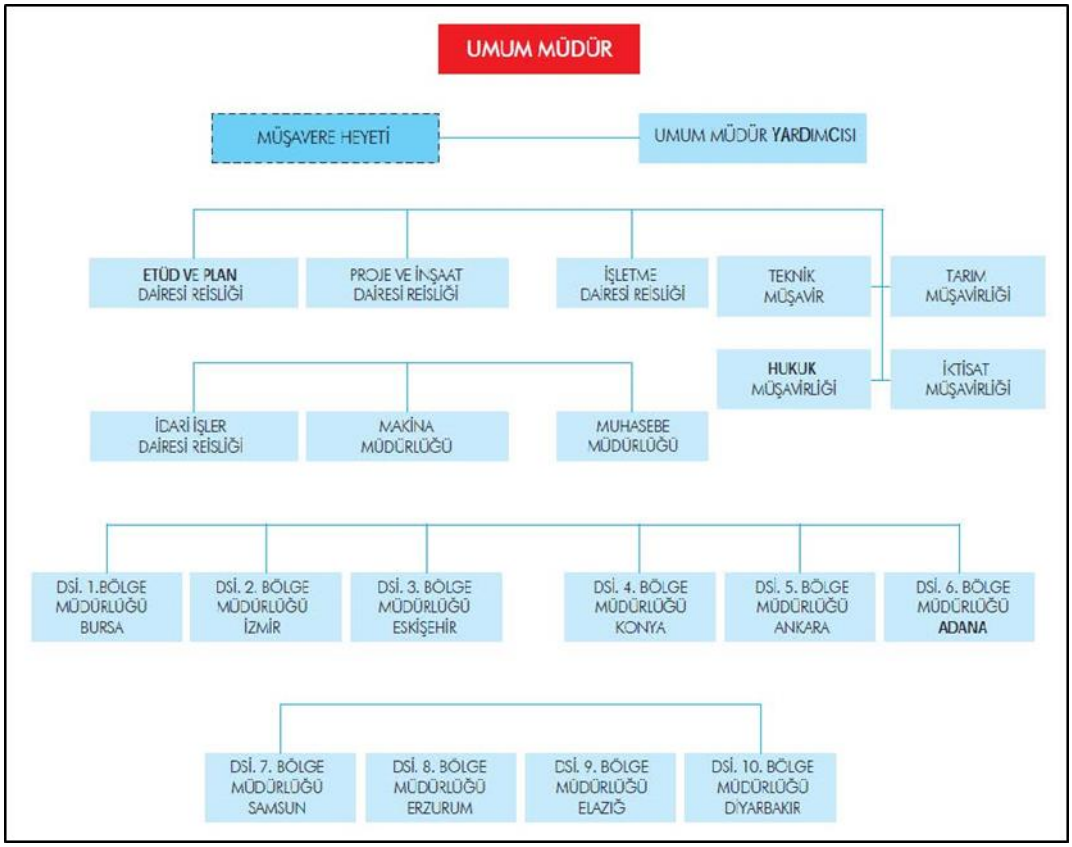
hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip kurumlar olarak oluşturulması ile 1980'li yıllara kadar süregelen kamusal örgütlenme dönemi başlamıştır (Sümer ve Muluk 2011).

Yukarıda bahsettiğimiz cumhuriyet döneminde içme suyu konusunu düzenleyen ilk yasa olan 1926 tarihli Sular Hakkında Kanun ile suların temin ve yönetimi belediyelere verilmiştir. 1930'da çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda su sağlama görevinin belediyelerce yapılacağı vurgusu yapılmış bunun yanında belediyeler tarafından gerçekleştirilecek fenni nitelikte su getirilmesi çalışmalarının maliyetleri Maliye Bakanlığı tarafından karşılanacağı belirtilmiştir. 1933 yılında belediyelerde görev bölümü ile kaynak ve hizmete merkezi hükümetin desteğini sağlamak amacıyla 2301 sayılı yasa ile Belediyeler Bankası oluşturulmuştur. Belediyeler Bankası ilk mali yardım kuruluşu niteliğindedir. 1935 yılında ise nüfusu 10.000'i aşan belediyelerin diğer hizmetlerinin yanında içme sularının da İç İşleri Bakanlığı'nca yaptırılabilmesi amacı ile Belediyeler İmar Heyeti kurulmuştur. Bu heyet ile belediyelere teknik yardım sağlayan bir kurum oluşturulmuştur. 1945 yılında söz konusu iki yapı yani "Belediyeler İmar Heyeti" ve "Belediyeler Bankası" İller Bankası olarak birleştirilmiştir. İller Bankası günümüzde de Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na bağlı bir şekilde çalışmalarına devam etmektedir. İller bankası su hizmetleri açısından sağladığı krediler, yaptığı hibeler ve yatırımlar ile önemli bir yer edinmiştir (Can 2015).

Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü (EİE), 1935'te sistematik akım ölçümlerini ve enerji üretimine yönelik su kaynaklarının planlanması için 2819 sayılı kanun ile kurulmuştur. 1943 yılında 4373 sayılı "Taşkın Koruma Yasası" ile taşkın alanlarının Nafia Vekaleti tarafından, icra vekilleri heyetinin kararı ile belirleneceği belirtilmiştir. Bunun yanında taşkın durumlarında oluşabilecek hak ve taşkın sonrasındaki görev ve sorumluluklar ile ilgili düzenlemeler oluşturulmuştur (Dikmen 2012).

1950 yılında 5516 sayılı "Bataklıkların Kurutulması ve Bundan Elde Edilecek Topraklar Hakkında Kanun" kabul edilmiştir. Eski Bayındırlık Bakanlığı bataklıkların kurutulması projelerinde karar verici bir kurum olarak belirlenmiştir. Böylece

bataklıkların kurutulmasına teşvik olarak su hukuku içerisindeki eksiklik giderilmiştir (Ochqun 2015).

Şekil 4.2 1954 yılı DSİ teşkilat şeması

1953 yılında yürürlüğe giren 6200 sayılı "Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun" ile su kaynaklarının değerlendirilmesinde DSİ odaklı yeni bir dönem başlamıştır (Şekil 4.2). Ayrıca 1954 yılında teşkilatlanan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü çalışmalarını 4 Temmuz 2011 tarihli ve 27984 sayılı resmi gazetede yayımlanan 645 sayılı KHK ile kurulan (eski) Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı olarak yürütmektedir. Söz konusu kanun su kaynaklarının geliştirilmesi için DSİ'ye yetki vermekte, içme suyu, sulama, enerji üretimi ve taşkın kontrolü için gerekli yapılara yönelmektedir. Söz konusu kanun dönemin ihtiyaçları göz önüne alındığında su kalitesinden çok su miktarına yönelik çalışmaları ve su ile ilgili yatırımlara yönelik hedefleri daha ön planda tutmaktadır. 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçilmesi ile 2 Temmuz 2018 tarihli ve 8592 sayılı resmi gazetede 703 sayılı

KHK yayımlanmıştır. Bu KHK ile 6200 sayılı Devlet Su İşleri Umum Müdürlüğü Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında Kanun ile ilgili değişikliğe gidilmiştir ve Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce Yürütülen Hizmetler Hakkında Kanun kabul edilmiştir. Bu değişiklik ile DSİ Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın birleşmesi ile kurulan Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlanmıştır. Bu bakanlık altındaki DSİ su kaynaklarının plânlanması, yönetimi, geliştirilmesi ve işletilmesinden sorumlu, Merkezi Yönetim Bütçesine tabii özel bütçeli yatırımcı bir kuruluş olmuştur (Ochqun 2015).

23 Aralık 1960 tarihinde 10688 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 167 sayılı "Yeraltı Suları Kanunu" ile yeraltı suları genel sular kapsamında devletin hüküm ve tasarrufu altına alınmıştır. Bu kanun ile birlikte yeraltı sularının aranması, kullanılması, tescili, ıslah yetkisi, korunması, tahsisi, aranması ve kuyu açma veya açtırma gibi yetkiler DSİ Genel Müdürlüğüne verilmiştir. 16 Temmuz 1968 tarihinde 12951 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 1053 sayılı Ankara, İstanbul ve Nüfusu 100.000'den Büyük Şehirlere İçme Suyu Temini Hakkında Kanun yürürlüğe girmiştir. Söz konusu kanun ile baraj, su deposu, su tasfiye inşaatları ve isale hattı yapım görevleri Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir. Ancak 2007 yılında 5625 sayılı kanun ile 1053 sayılı kanunun 10. Maddesi değiştirilmiş kanundaki nüfus ibaresi kaldırılarak belediye teşkilatı olan tüm yerleşim birimlerinin içme, kullanma ve endüstri suyu ve gerekli görüldüğü hallerde atık su tesisi yapım görevi DSİ'ye verilmiştir. Ayrıca Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 662 sayılı KHK ile 2011 yılında özel bütçeli bir kuruluş haline getirilmiştir. 11 Ağustos 1983 yılında Çevre Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile çevre politikasının temel prensipleri olan kirliliğin önlenmesi, çevrenin korunması, çevresel etki değerlendirilmesi, raporlama zorunluluğu ve iletme izninin verilmesi, kimyasal maddeler ve gürültü etkinliklerinin yasaklanması durumları ortaya konmuştur. 1989 yılında müsteşarlık haline getirilen Çevre Genel Müdürlüğü başbakanlığa bağlı, çevre için kontrol ve yaptırım yetkisi bulunan bir kuruluştu daha sonra 21 Ağustos 1991 tarihinde 443 sayılı kanun ile Çevre Bakanlığı'na dönüştürüldü. Çevre ve Orman Bakanlıkları 2003 yılında birleştirilmiştir ancak 2011 yılında 644 ve 645 sayılı KHK ile iki farklı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı kurulmuştur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile gelen değişikliklerden

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı üzerinde bir yenilik yapılmamıştır. Buna ek olarak 04.07.2011 tarihli ve 27984 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hala geçerliliğini korumaktadır. Ayrıca eski Çevre ve Orman Bakanlığı'nın çevre kanadı ile eski Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın tek çatı altında toplanması ile kurulan Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın görev, yetki ve sorumlulukları 17.08.2011 tarihli ve 28028 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 648 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile daha da etkin hale getirilmiştir (Can 2015).

Türkiye'de 1970'li yıllarda sınırlı olan su kaynaklarını daha verimli bir şekilde kullanmaya yönelik projelere ağırlık verilmiştir. 1970 ve devam eden yıllarda hidrolik çalışmalara yönelim olmuş ve üniversiteler, DSİ, EİE gibi hidroloji ile ilgilenen kurumlar ortak bir "Türkiye Hidroloji Komisyonu" kurmuşlardır. 1970'li yıllar Hidroloji On yılı olarak adlandırılmıştır (Dikmen 2012).

1981 yılında sular idaresi geçerliliğini yitirmiş, kanalizasyon işlerinin su temini işlerinden ayrı olarak yürütülmesi, merkezi tanımının sınırlı oluşu, mali özerkliğe sahip olmaması, sular idaresinin belediyeye bağlı olması, gelirlerinin belediyeye aktarılabilmesi, doğrudan borçlanma yetkisinin olmayışı gibi eksik yanları bulunmaktaydı. Bunun yanında tarife belirleme yetkisinin mülki amir onayına bağlı olması, kar amacının olmaması, işi bizzat yerine getirme zorunluluğunun olması, su kaynakları konusunda şehrin dışına çıkma gerekliliği ve Dünya Bankası kredisinin etkisi gibi sebeplerden dolayı İSKİ tipi kurumlaşma gündeme gelmiştir. Bundan dolayı 2560 sayılı "İstanbul Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun" kabul edilmiştir ve bu kanun 1986 yılında tüm büyükşehir belediyeleri için geçerli sayılmıştır. Bu kanun ile İller Bankası merkezli model değiştirilerek, sektörün doğrudan belediyelere bırakıldığı dış kredi olanaklarına eğilim başlamıştır (Ochqun 2015).

Ayrıca 1988 yılında su kirliliğini önlemek ve yer altı-yer üstü suları korumak amacı ile Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Ancak 2004 yılında AB uyum

süreci ile yapılan çalışmalar kapsamında birçok kurumun (eski Çevre ve Orman Bakanlığı, eski Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, İl Valileri, DSİ, belediyeler) farklı alanlarda su kirliliği ile ilgili görev ve sorumlulukları yeniden tanımlanıştır. Bunun yanında söz konusu yönetmelik ile birlikte eski Çevre ve Orman Bakanlığı'nca hazırlanacak olan Havza Koruma Planları ile DSİ tarafından hazırlanacak olan Havza Planları'nın oluşturulması gerekliliği ele alınmıştır (Can 2015).

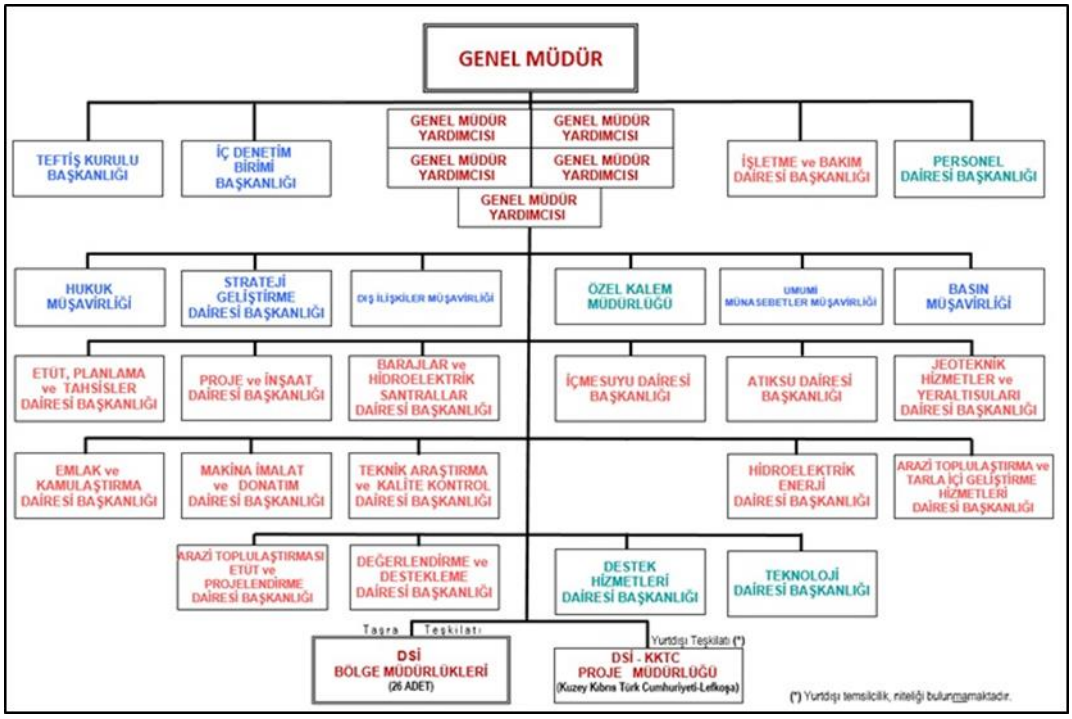
4.3.2.2 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonraki Su İle İlgili Örgütsel Yapı

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecine girmesi ve AB SÇD'nin de etkisi ile su yönetimi ile ilgili kurumlar arası görev karışıklığı ve koordinasyon eksikliğine çözüm getirmek için bazı çalışmalar başlatılmıştır. Yapılan bu çalışmaların büyük bir kısmı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır (Can 2015). Türkiye'deki kurum ve kuruluşların temel yetkileri Çizelge 4.4'te belirtilmiştir.

DSİ üç aşamalı bir teşkilat yapısı ile organize olmuştur ve üst yönetim birimi Ankara'daki Genel Müdürlük makamıdır. Teşkilatın ikinci basamağında Daire Başkanlıkları ve eşdeğer statüdeki merkez teşkilatı birimleri ile DSİ Bölge Müdürlükleri yer almaktadır. Ana hizmet, danışma ve denetim ile yardımcı hizmet fonksiyonlarını üst yönetim adına takip eden merkez teşkilatı birimleri kurmay; Bölge Müdürlükleri ise kendi görev sahaları kapsamında fonksiyonların tümünü merkez teşkilatı adına yürüten kumanda birimleridir. Organizasyonun üçüncü kademesi ise Bölge Müdürlükleri teşkilatında çalışmalarını sürdüren bölge müdürlüğü adına belli bir coğrafi alanda görevli veya entegre bir projeye alınmış tesisleri sevk ve idare etmekten sorumlu şube müdürlükleri veya müstakil baş mühendisliklerden oluşmaktadır. Yurt dışı teşkilatı olarak; Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)'nin ihtiyacı olan sulama, içme ve kullanma suyunun temini maksadıyla geçici statüde, yurt dışı temsilcilik vasfı bulunmayan KKTC Proje Müdürlüğü (LEFKOŞA) bulunmaktadır.

Çizelge 4.4 Türkiye'deki kurum ve kuruluşların temel yetkileri

Kurum ve Kuruluşlar	**Temel Yetkiler**
Dışişleri Bakanlığı	Sınır aşan - sınır oluşturan sular ve uluslararası sözleşmeler
Tarım ve Orman Bakanlığı	Su kaynakları yönetimi ve bununla ilgili ulusal ve uluslararası düzeyde politikalar üretmek, nehir havza yönetim planları hazırlamak, ulusal su bilgi sistemi oluşturmak. Tarımda suyu etkili ve verimli kullanmak, su ürünlerinin korunmasını sağlamak, tarımsal kaynaklı su kirliliğinin izlenmesi, yaptırımlar, desteklemeler.
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Çevre mevzuatını uygulamak ve uygulama denetimini yapmak, deşarj izni, denetleme, yaptırım, izleme, ÇED, finansman, arıtma tesisi onayı; İçme ve kullanma suyu, atıksu arıtma tesisi projesi, ihale ve yapım işleri, finansman, Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi politikası belirlemek
Sağlık Bakanlığı	İçme suyu ve yüzme suyu kalite izleme, çevre ve halk sağlığı ile ilgili tedbirleri almak ve aldırmak, içilecek ve kullanılacak nitelikte su temini, lağım ve mecra tesisatı ile ilgili sağlık düzenlemelerini yapmak ve denetlemek
İçişleri Bakanlığı (İl Özel İdaresi ve Köylere Hizmet Götürme Birlikleri)	Belediye sınırları dışındaki yerleşimlerin içme suyu, sulama, kanalizasyon ve atıksu arıtma hizmetlerini vermek
Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Organize Sanayi Bölgeleri, yatırım ve kalkınma planları, su ile ilgili istatistiki verileri üretmek.
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Enerji yatırımları ve maden işleri
Kültür ve Turizm Bakanlığı	Turistik bölgelerde içme suyu temini, kentsel atıksu ve atık bertarafı hizmetlerini vermek
Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı	Limanlar, barınaklar ve bunlarla ilgili teçhizat ve tesislerin, kıyı koruma yapıları, kıyı yapı ve tesislerinden, her türlü kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, özel idareler, tüzel ve gerçek kişilerce yaptırılacak olanların, proje ve şartnamelerini inceleyip tasdik etmek
Büyükşehir Belediyeleri ve Diğer Belediyeler	Kentsel alanlarda içme suyu, yağmur suyu ve atıksu sistemlerini planlamak, inşa etmek ve işletmek
Su Kullanıcı Örgütleri (Sulama Birlik ve Kooperatifleri)	Sorumluluklarındaki tesislerin işletme, bakım ve yönetimi
Araştırma Kuruluşları (Üniversiteler, TÜBİTAK, Su Enstitüleri, Sivil Toplum Kuruluşları)	Su ile ilgili araştırma yapmak ve veri üretmek

Şekil 4.3 2019 yılı DSİ teşkilat şeması

DSİ'nin günümüzdeki teşkilat şeması Şekil 4.3'te verilmiştir. 1954 yılında sade bir yapı ile organize olan DSİ günümüzde daha detaylı şekilde organize olmuş ve teşkilat yapısında Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlığı etkisi bariz bir şekilde görülmektedir. Barajlar ve Hidroelektrik Santrallar Daire Başkanlığı ile Hidroelektrik Enerji Dairesi Başkanlığı, Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı'nın etkisinin birer örneğidir. Bunun yanında İçme Suyu Dairesi Başkanlığı, Atıksu Dairesi Başkanlığı ve Emlak ve Kamulaştırma Dairesi Başkanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı etkisinin örneği olarak yorumlanabilir. Ayrıca Türkiye genelinde akarsu havzaları dikkate alınarak yapılandırılmış durumda 26 adet Bölge Müdürlüğü bulunmaktadır. Bu Bölgelerden ikisi Çoruh Projeleri 26.Bölge Müdürlüğü-ARTVİN ile DSİ Ilısu Projesi 16. Bölge Müdürlüğü-MARDİN Geçici Bölge Müdürlükleridir. 26. Bölge Müdürlüğü Çoruh Nehri havzasında yapılacak baraj çalışmalarını, 16. Bölge Müdürlüğü ise Dicle Nehri üzerindeki baraj ve HES projelerini yönetmektedir. DSİ'nin teşkilat yapılanmasına bakıldığında Güneş (2010) ve Perçin (2014b) çalışmalarından elde edilen direktifin sekiz temel hükmünü sağlayacak bir yapılanmanın olmadığı, SÇD'ye uyum sağlayacak bir teşkilat yapısının var olmadığı görülmektedir.

DSİ, 6200 sayılı Kanun gereği üstlendiği görevlerin yanında Köy İçme Suları Kanunu ve Sular Hakkında Kanun ile ek olarak birçok görev üstlenmiştir. Özellikle Yeraltı Suları Kanunu ile yeraltı sularının korunması, yönetimi ve işletilmesi tamamı ile DSİ'ye aittir. Buna ek olarak, 2001 yılında 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu ve Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği gereğince, DSİ ve Elektrik İşleri Etüt İdaresi'ne ait enerji projelerini özel sektörün başvurusuna sunmak, yeni projeler geliştirmek, geliştirilen farklı projelerin uygunluğunu kontrol etmek ve lisans almaya hak kazanan projelerin su kullanım hakkı anlaşmasını imzalamak DSİ'nin görevlerindendir (Dikmen 2012).

Zaman içerisinde farklı görevler üstlenen DSİ'nin ana görevleri ise yeraltı sularının korunması, sulu tarımı artırma, taşkın koruyucu yapıların inşa edilmesi, hidroelektrik enerji üretimi, kentlere içme ve atık su hizmeti sağlamaktır. Bu görevlerin etkin bir şekilde yerine getirilerek havza sınırları içerisinde su kaynaklarının planlanması, veri toplanması ve inşaat faaliyetleri amacıyla Bölge Müdürlüklerinin sayısında artışa gidilerek 26'ya yükseltilmiştir. Kızılırmak ve Fırat-Dicle gibi geniş havzalarda alt havzalar dikkate alınmış ve bu havzalara birden fazla bölge müdürlüğü açılmıştır. Küçük havzalarda ise birleştirme yapılmıştır. Bu bölge müdürlüklerine her anlamda destek sağlamak üzere tekin ve idari hizmetler gören daire başkanlıkları, Genel Müdürlük bünyesinde bulunmaktadır (Ochqun 2015).

Şekil 4.4 DSİ'nin zaman içerisinde yer aldığı bakanlıklar

18.12.1953 tarihinde kabul edilen ve 28.02.1954'te yürürlüğe giren 6200 sayılı kanunla daha çağdaş ve güçlü bir yapıya kavuşturularak "Bayındırlık Vekâleti" ne bağlı, katma bütçeli tüzel kişiliğe sahip DSİ, kurulduğu tarihten bu yana birçok bakanlık altında yer değiştirmiştir. DSİ 1 Mart 1954 tarihinde Bayındırlık Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerine tekrardan başlamış 1964 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlanmıştır. 1986 yılında idari ve teknik sorunların daha kolay ve hızlı çözülebilmesi adına Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bünyesine alınmıştır. 1996 yılında enerji yatırımlarının ülke kalkınmasında önemli rol oynamasından dolayı tekrar Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na bağlanmıştır. Merkezi idarenin yeniden düzenlenmesi çalışmalarından dolayı 31.08.2007 tarihinde Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlanmıştır. 662 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 58'inci maddesi ile özel bütçeli bir kuruluş haline gelen DSİ 2011 yılında Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlanmıştır. 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş yapılması ile DSİ, Tarım ve Orman Bakanlığı bünyesinde Merkezi Yönetim Bütçesine tabii özel bütçeli yatırımcı bir kuruluş olarak konumlandırılmıştır (Şekil 4.4).

6 Nisan 2011 tarihinde 6223 sayılı kanun gereği bakanlar kurulu kararı ile (eski) Orman ve Su İşleri Bakanlığı kurulmuştur. Bakanlığın görevlerini ana hatları ile şunlar oluşturmaktadır (Can 2015):

- Ormanların korunması, geliştirilmesi, işletilmesi, ağaçlandırma, ıslah ve bakımının sağlanması bunun yanında mera ıslahı ve erozyonla mücadele üzerine politikalar geliştirmek,
- Korunan alanların tespitini sağlamak, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, sulak alanlar ile av ve yaban hayatına yönelik çalışmalar yapmak ve tabiatı korumak adına politikalar oluşturmak,
- Sürdürülebilirlik ilkesi ile su kaynaklarının kullanılmasına ilişkin politikalar üreterek ulusal su yönetimi için stratejiler belirlemek,
- Meteorolojik olayların gözlemini yaparak gerekli tedbirleri sağlamaktır.

Eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın 645 sayılı "Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile belirtilen bir diğer görevi ise su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlamak, bunun için mevzuat hazırlamak, entegre havza yönetimini sağlayarak ulusal ve uluslararası su yönetimini eş güdümlü bir şekilde yapmaktır. Bundan dolayı bakanlık altında ana hizmet birimi olarak Su Yönetimi Genel Müdürlüğü kurulmuştur (Can 2015).

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün kurulmasındaki ana amaç; Türkiye'nin sahip olduğu su kaynaklarını kalite ve miktar bakımından korumak, geliştirmek, kontrolünü sağlamak ve sahip olunan suyu sürdürülebilir bir şekilde kullanmak için katılımcı bir yaklaşımla bütünleşik havza tabanlı su yönetimini sağlamaktır. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün görevleri şunlardır:

- Bütünleşik su yönetiminin alt yapısını oluşturarak Türkiye kıyı suları da dahil su havzalarının havza koruma eylem planlarını hazırlamak,
- Türkiye ulusal ve uluslararası su yönetim politikasını oluşturarak bunu koordine etmek,

- Su kalitesini takip ederek sistematik bir şekilde izleme ve denetim sağlamak bunun yanında havza bazında su kalite standartlarını oluşturmak,
- Su ile ilgili verileri tek bir elde tutmak,
- Havza bazında taşkın planlarını belirleyerek taşkın risk ve zarar haritalarını hazırlamak,
- İklim değişikliğinin Türkiye su kaynakları üzerindeki etkisini araştırmak,
- Nitrata duyarlı hassas alanlar ile su kirliliği açısından hassas alanları tespit etmek ve bunun yanında ulusal su veri tabanı oluşturmak,
- Su arıtma tesislerinin yapım kıstaslarını belirleyerek yapılacak projelerin ilgili kurumlar tarafından onayını sağlamak ve bu tesislerin işletmesi için gerekli eğitimi ve sertifikalandırmayı yapmak,
- Sektörel anlamda su kaynaklarının tahsisine yönelik koordinasyonu nehir havza yönetim planlarına uygun bir şekilde sağlamaktır.
- Taşkınlarla ilgili stratejik taşkın yönetim planları ve mevzuatı hazırlamak ve politikalar geliştirmektir,
- Sınır aşan ve sınır oluşturan sular ile birlikte su kaynaklarının mevcut durumunun korunması ve yönetimi ile ilgili uluslararası sözleşmeler ve diğer mevzuattan kaynaklanan süreçleri takip etmek ve bunlara ilişkin konuları ilgili kurumlarla işbirliği içinde çözüme gitmektir.

Eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı su kalitesi ile ilgili olarak Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Ulusal Program ile ulusal ve uluslararası hedeflerin gerçekleştirilmesi amacı ile 18 Ağustos 2010 tarihinde "Su Kalitesi Yönetimi Yönlendirme Kurulu" kurulmuştur. Ayrıca bu kurulun strateji ve politika geliştirmek, kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesi gereken hususların uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek, üst düzeyde koordinasyon ve işbirliğini sağlama amaçları da vardır. Ancak Su Kalitesi Yönetimi Yönlendirme Kurulu 20 Mart 2012 tarihinde kaldırılmıştır. Yerine kurumlar arası işbirliğini ve havzaların sürdürülebilir bir şekilde yönetimini sağlamak amacı ile "Su Yönetim Koordinasyon Kurulu" kurulmuştur. Bu kurul ilgili bakanlıkların (10 Temmuz 2018 tarihinde 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile söz konusu bakanlıklardan bazıları değiştirilmiş veya birleştirilmiştir.) üst düzey temsilcilerinin katılımı ile eski

Orman ve Su İşleri Bakanı başkanlığında toplanmaktadır. Bu toplantılar ile su yönetimi ile alakalı paydaşlarla beraber karar alınıp uygulanmaktadır (Dikmen 2012).

Eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı havza bazında yapılacak çalışmaların koordineli ve bütüncül bir şekilde yürütülmesi amacı ile Ulusal Havza Yönetimi Stratejisi ve Eylem Planını hazırlamıştır. Bunun yanında Türkiye'nin doğal kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı ve 25 akarsu havzası için kısa ve uzun ölçekli kararlara ve yatırım programlarına öncü olmayı hedeflemiştir. UHYSEP eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı başta olmak üzere katılımcı anlayış ve bütüncül yönetimin önemi vurgulanarak hazırlanmıştır (Can 2015).

Ayrıca Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nce 18 Haziran 2013 tarihinde "Havza Yönetim Heyetlerinin Teşekkülü, Görevleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ" yürürlüğe girmiş, havza tabanlı yönetim için yeni bir adım atılmıştır. Söz konusu tebliğ ile Türkiye havzalarını bütüncül bir yaklaşım ile koruma ve planlamalarının yapılması amaçlanmıştır. Bu tebliğ ile birlikte Havza Yönetim Heyetleri ve Havza Yönlendirme Kurulu kurulmuştur. Bunların kurulmasındaki amaç havza koruma ve yönetim planlarının uygulanması için kurumlar arası koordinasyonu ve uygulamaların takibini sağlamaktır. Havza Yönetim Heyeti üyeleri havzadaki tüm paydaşları temsil edecek şekilde düzenlenmiştir. Yani ilgili kurum ve kuruluşların taşra teşkilatının, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve üniversitelerin temsilcilerinden ayrıca gereklilik duyulan konulardaki diğer uzmanlardan oluşmaktadır. Bu heyetin görevi havza koruma eylem planları ve havza yönetim planlarına katkıda bulunarak uygulanışını değerlendirmek, gerektiğinde revize etmek ve ilgili kurumlara yaptırımlar için bildiride bulunmaktır. Bunun yanında içme ve kullanma suyu kaynaklarının korunmasına yönelik özel hüküm çalışmalarının takibini ve uygulanmasını Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu (SYKK) ile bakanlık, bakanlık ile eş zamanlı olarak valilikler veya büyükşehir belediyeleri sorumluluğu altında yürütmektir. Ayrıca yönetmelikte Havza Yönlendirme Kuruluna üç aylık raporlar halinde sunulacak ve aylık ölçümler ile elde edilen su kalitesi ve miktarının izlenmesi sonuçlarının ortak bir veri tabanında kaydının tutulması gerektiği belirtilmiştir. (Can 2015).

Havza yönlendirme kurulu ise eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı Müsteşarı başkanlığın altında üç ayda bir toplanacaktır. Bu kurul SYKK üyesi bakanlıklardan en az ilgili genel müdürleri veya görevlendireceği bir temsilci ile Türkiye Su Enstitüsü başkanından veya görevlendireceği bir temsilciden oluşmaktadır (Ochqun 2015).

Türkiye Su Enstitüsü 2 Kasım 2011 yılında 658 sayılı KHK ile kurulmuştur. SUEN'in amacı su politikaları geliştirmek bunun için araştırmalar yapmak, su yönetimi stratejisinin ve küresel su meselelerinin çözüme ulaşması amacı ile çalışmalar yapmaktır (Ochqun 2015).

Türkiye'de 9 Temmuz 2018 tarihinde Parlamenter Sistem'den Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş yapılmıştır. Bunu takip eden süreçte "Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlaması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında 703 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname" ile birçok bakanlık yapısında değişikliğe gidilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi çerçevesinde 1 Numaralı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Orman ve Su İşleri Bakanlığı birleştirilerek Tarım ve Orman Bakanlığı kurulmuştur.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın temel faaliyet konuları şunlardır:

- Tarım sektörünün geliştirilmesini sağlayarak bitkisel, hayvansal ve su ürünleri üretiminin geliştirilmesi ve tarım politikalarının oluşturulmasına yönelik araştırmalar yapmak bunun yanında gıda üretimi ve güvenliği, kırsal kalkınma, su kaynakları ve biyolojik çeşitliliğin korunması ile verimli kullanılmasını sağlamak,
- Tarımsal desteklemelerin etkin bir şekilde yönetilmesi, çiftçinin örgütlenmesi ve bilinçlendirilmesi, tarımsal piyasaların düzenlenmesi gibi temel faaliyet konularının gerçekleştirilmesi üzerine çalışmalar yapmak, tarım ve hayvancılığa dair politikalar belirleyerek bu konudaki çalışmaları izlemek ve denetlemek,

- Ormanların korunması, ağaçlandırma, ıslah ve bakım çalışmalarının yapılması, geliştirilmesi ve işletilmesi, çölleşme ve erozyonla mücadele, mera ıslahı gibi konular üzerine politikalar üretmek,
- Milli parklar, tabiat parkları, korunan alanların tespiti, tabiat anıtları, biyolojik çeşitlilik sulak alanlar ve tabiatı koruma alanları ile av ve yaban hayatının korunması, geliştirilmesi, yönetimi, işletilmesini sağlamak bunun yanında bu konulara yönelik politikalar geliştirmek,
- Mevcut su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde korunmasını ve kullanılmasını sağlayacak politikalar üreterek ve ulusal su yönetiminin etkin bir şekilde işlemesini sağlamak,
- Bakanlığın faaliyet gösterdiği uluslararası çalışmaları izlenmek ve ilgili kuruluşlarla koordineli bir şekilde ulusal düzeyde yapılan hazırlıklar yaparak bu faaliyetlere katkı sağlamak.

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın birleşmesi ile Su Yönetimi Genel Müdürlüğü bakanlığın hizmet birimlerinden biri haline getirilmiştir. Su Yönetimi Genel Müdürlüğü alt birimleri olarak Su Kalitesi Daire Başkanlığı, İzleme ve Su Bilgi Sistemi Daire Başkanlığı, Su Hukuku ve Politikası Daire Başkanlığı ayrıca dikkat çekmektedir. Bunun yanında Havza Yönetimi Daire Başkanlığı, Taşkın ve Kuraklık Yönetimi Daire Başkanlığı, Araştırma ve Değerlendirme Daire Başkanlığı ve Yönetim Hizmetleri Daire Başkanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün diğer alt birimleridir. Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve Türkiye Su Enstitüsü ise bakanlığa bağlı kuruluş olarak konumlandırılmıştır.

4.3.3 AB SÇD'nin Türkiye'de Su ile İlgili Mevzuata Etkileri

4.3.3.1 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Önce Su İle İlgili Mevzuat

Cumhuriyet Türkiye'sinde oluşan yeni yaşam anlayışı zorunlu olarak hukuk alanında da yenileşmeyi gerektiriyordu ve bu eski hukuk kuralları ile olamazdı. Bu nedenle Mecellenin yerine geçecek bir Türk Medeni Kanunu'nun kabulü gerekiyordu. 1924

yılında batı ülkelerinin medeni kanunları incelendi. İsviçre Medeni Kanunu dünya medeni kanunlarının en yenisi ve en pratiği olarak görüldü ve bu örnek alınarak Türk Medeni Kanunu oluşturuldu. 17 Şubat 1926'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilerek 6 Ekim 1926 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Şimşek 2013).

Türkiye'de bu yüzyılda hukuksal değişimler yaşanırken su konusunda da sıkıntılar kendini gitgide göstermeye başlamıştır. Yaşanılan bu sıkıntıları en aza indirmek ve var olan su kaynaklarını verimli şekilde kullanmak adına T.C Anayasası'nda gerekli düzenlemeler yapılmıştır (Özkaya 2004). Bu düzenlemeler şu şekildedir:

1924 Anayasası Türkiye'nin ilk detaylı anayasası olmasına karşın su ile ilgili gerek kullanma olsun gerek koruma olsun hiç bir hukuki düzenleme getirmemiştir. 1961 Anayasası'nın 130. maddesinde "*Tabii servetler ve kaynaklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı devlete aittir. Arama ve işletilmesi devletin özel teşebbüsle birleşmesi suretiyle veya doğrudan özel teşebbüs eliyle yapılması kanunun açık iznine bağlıdır.*" hükmü getirilmiştir ancak tabii servetler ve kaynaklar ayrıca "su" olarak detaylandırılmamıştır.

1982 Anayasası'nın 168. maddesi 1961 Anayasası'na paralel bir hüküm getirerek "*Tabii servetler ve kaynaklar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı devlete aittir. Devlet bu hakkını belli bir süre için, gerçek ve tüzel kişilere devredebilir. Hangi tabii servet ve kaynağın arama ve işletmesinin Devletin gerçek ve tüzel kişilerle ortak olarak veya doğrudan gerçek ve tüzel kişiler eliyle yapılması, kanunun açık iznine bağlıdır.*" şeklinde düzenlenmiştir. 1961 Anayasası'na karşın, 1982 Anayasası'nda özel şirketler eliyle doğal kaynakların aranması ve işletilmesi kolaylığı sağlanmış, devletçi anlayıştan bir nebze uzaklaşılmıştır (Kibaroğlu vd. 2006).

Türk hukuk sistemine daha uygar bir yön veren 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Medeni Kanunu, suyu klasik şekilde "Özel Mülkiyet ve Özel Hukuk Konusu Olan Sular" ve "Genel Sular" olarak ikiye ayırmıştır.

- Özel Mülkiyet ve Özel Hukuk Konusu Olan Sular: Medeni Kanun'un 679. maddesinde düzenlemiş bahse konu olan bu sular çıktığı arazinin ayrılmaz parçası kabul edilmiş ve arazi sahibinin mülkiyetinde olduğu, yasada hükme bağlanmıştır. Kaynaklar, gözeler ve bunlara benzeyen sular bu bölümde sayılmış ve bu sulara sahip olmak için toprak mülkiyetinin kazanılması yeterli olmuştur. Bu suların, özel mülkiyetin konusu kabul edilmesi, bunun sonucu olarak mülkiyet, irtifak ve kullanma hakları da Medeni Kanunla düzenlenmiş ve tapu sicili esasına tabi tutulmuştur.
- Genel Sular: Medeni kanunun 641 ve 679/2. maddelerinde düzenlenmiş olan genel sular; üzerlerinde özel mülkiyet tesisine yer verilmeyen denizler, akarsular (nehirler, akarsular, çaylar, büyüklük ve küçüklüklerine göre genel veya özel su sayılırlar.) toprak yüzeyinde akmayan durgun sular (bunlar büyük ve küçük göllerdir.) mülkiyeti akarsulara benzer şekilde ele alınmıştır. Yeraltı suları genel su olarak kabul edilmektedir ve genel sularda, özel mülkiyet söz konusu olamaz. Medeni Kanun bu düzenlemeleri yaparken genel ve özel su ayrımını iyi bir şekilde detaylandırmamıştır ve boşluklar oluşturmuştur (Dikmen 2012).

22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 715. maddesi *" Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait mallar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Aksi ispatlanmadıkça, yararı kamuya ait sular ile kayalar, tepeler, dağlar, buzullar gibi tarıma elverişli olmayan yerler ve bunlardan çıkan kaynaklar, kimsenin mülkiyetinde değildir ve hiçbir şekilde özel mülkiyete konu olamaz. Sahipsiz yerler ile yararı kamuya ait malların kazanılması, bakımı, korunması, işletilmesi ve kullanılması özel kanun hükümlerine tâbidir."* hükmünü getirmiştir. 718. maddesinde ise *"Arazi üzerindeki mülkiyet, kullanılmasında yarar olduğu ölçüde, üstündeki hava ve altındaki arz katmanlarını kapsar. Bu mülkiyetin kapsamına, yasal sınırlamalar saklı kalmak üzere yapılar, bitkiler ve kaynaklar da girer."* şeklinde bir düzenleme getirmiştir. 715 ve 718. maddelere bakarak Türk Medeni Kanunu'nun genel suları burada hükme bağladığı görülmektedir. Ayrıca 715. maddeye göre genel sularda özel mülkiyet söz konusu olmadığı gibi, sahipsiz suların zamanaşımı yolu ile kazanılması veya başka bir yol ile üzerlerinde aynî hak kazanılmasının mümkün olmayacağı, bunun yanında genel

sulardan herkes ihtiyacı oranında yararlanma hakkına sahip olduğu fakat bu hakkın üçüncü kişilerin aleyhine genişletilemeyeceği düzenlenmiştir.

Türk Medeni Kanunu 756. maddesinde ise *"Kaynaklar, arazinin bütünleyici parçası olup, bunların mülkiyeti ancak kaynadıkları arazinin mülkiyeti ile birlikte kazanılabilir. Başkasının arazisinde bulunan kaynaklar üzerindeki hak, bir irtifak hakkı olarak tapu kütüğüne tescil ile kurulur. Yeraltı suları, kamu yararına ait sulardandır. Arza malik olmak, onun altındaki yeraltı sularına da malik olmak sonucunu doğurmaz. Arazi maliklerinin yeraltı sularından yararlanma biçimi ve ölçüsüne ilişkin özel kanun hükümleri saklıdır."* hükmü getirmiştir. Bu maddeye göre yeraltı suları, arazinin bütünleyici bir parçası sayılmayacağı ve sözü geçen 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun ile yeraltı sularının çeşitli yollarla yer üstüne çıkarılması ile oluşturulan yapay kaynakların artık Türk Medeni Kanunu'nun 756. maddesinde düzenlenen tabii kaynaklara ilişkin hükümlere tabi olmadığı düzenlenmiştir (Başpınar 2016).

Çizelge 4.5 Kronolojik sıraya göre su ile ilgili kanunlar

Kanun	Yürürlüğe Girdiği Tarih	Kanun Adı
831	10.05.1926	Sular Hakkında Kanun
927	30.06.1926	Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun
1593	06.05.1930	Umumi Hıfzıssıhha Kanunu
3039	23.06.1936	Çeltik Ekimi Kanunu
4373	21.01.1943	Taşkın Sulara ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu
6200	25.12.1953	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
7478	16.05.1960	Köy İçme Suları Hakkında Kanun
167	23.12.1960	Yeraltı Suları Hakkında Kanun
178	30.12.1960	Askeri Gazinoların İçme ve Kullanma Sularının Temini Hakkında Kanun
1053	16.07.1968	Belediye Teşkilâtı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun
1380	04.04.1971	Su Ürünleri Kanunu
2560	23.11.1981	İSKİ Kanunu
2674	29.05.1982	Karasuları Kanunu
2692	13.07.1982	Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu
2872	11.08.1983	Çevre Kanunu
3621	17.04.1990	Kıyı Kanunu
5216	23.07.2004	Büyükşehir Belediyesi Kanunu
5393	13.07.2005	Belediye Kanunu

Türkiye'de hem kaynak suları olsun hem de yeraltı suları olsun bunların korunmasında, kullanılmasında ve yönetilmesinde Türk Medeni Kanunu suya yönelik birçok farklı hukuki düzenleme getirmiştir. Bu düzenlemelerde ihtiyaca göre ilerleyen zamanlarda farklı değişimler ve bunlara ek düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanunlar kronolojik sıraya göre Çizelge 4.5'te verilmiştir (Küçükçelebi 2014).

Türkiye'de suyun yönetimi ile alakalı daha detaylı hukuksal düzenlemeler 831 sayılı Sular Kanunu ile başlamıştır. Bu kanun 28.04.1926 tarihinde kabul edilmiş, 386 sayılı resmi gazetede yayınlanarak 10.05.1926 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 18 maddeden oluşan kanunun 9'u asıl ve 9'u ek maddedir. Madde 1'e göre şehir, kasaba ve köylerde suyun idaresi belediye teşkilatı olan mahallerde belediyelere, belediye teşkilatı olmayan yerlerde ise ihtiyar meclislerine verilmiştir. Madde 2'de vakıf sularının idaresinden bahsedilmektedir. Gerek vakfa ait olsun gerekse halka ait olsun suyun kullanımının idaresi bulunduğu şehir, kasaba veya köylerdeki idari birime aittir. Madde 4'te suların tesisi ve bunun devamlılığının sağlanması belediye ve köylere ait olduğu belirtilmiştir. Madde 5 sular hakkında hazırlanan projelerin yapılması hususunda bazı düzenlemeleri içermektedir. Madde 7'de vakfa veya halka ait suların kullanımında, ilgili idarenin herhangi bir maddi karşılığının olmayacağından bahsedilmiştir. Madde 8 ve 9 ilgili kanunun yürürlüğe girmesi ve uygulayıcıları hakkında bilgi vermektedir. Madde 3 ve 6 ise 31.08.1956 tarihinde 6830/35 madde ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kanunun 9 ek maddesi 23.12.1934 tarihinde çıkarılan 2659 sayılı ek kanun ile yürürlüğe girmiştir (URL 11).

Çizelge 3.5'te ki ismi geçen kanunlar suyun korunmasına yönelik olup, bahse konu olan kurumların işleyişi ve yönetimi ile alakalı maddeler içermektedir. 927 sayılı "Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun"[1] keşfedilmiş sıcak ve soğuk maden sularının korunması ve idaresini içermektedir. 3039 sayılı "Çeltik Ekimi Kanunu" çeltik ekilecek alanların sulanması ve suyun idaresi ile ilgili maddeler

[1]"Sıcak ve Soğuk Maden Sularının İstismarı ile Kaplıcalar Tesisatı Hakkında Kanun" Kanun no:927, Kabul tarihi:10.06.1926, Yayımlandığı R.G.:30.06.1926/408

içermektedir. 7478 sayılı "Köy İçme Suları Hakkında Kanun"[2] köylerdeki içme ve kullanma sularının idaresi ile ilgilidir. 167 sayılı "Yeraltı Suları Hakkında Kanun"[3] yeraltı sularının araştırılması, kullanılması ve korunmasını içermektedir. 178 sayılı "Askeri Gazinoların İçme ve Kullanma Sularının Temini Hakkında Kanun"[4] askeri gazinolardaki suyun temini ve idaresini kapsamaktadır. 1053 sayılı "Belediye Teşkilâtı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun"[5] içme, kullanma ve endüstriyel suyun temini hakkındadır. 2674 sayılı "Karasuları Kanunu" [6]Türkiye karasularının sınırlarını içermektedir. 2872 sayılı "Çevre Kanunu"[7] çevrenin korunması yanında suyun kullanımı, korunması ve iyi duruma getirilmesini kapsamaktadır (URL 11).

SÇD yürürlüğe girmeden önceki tüzük, yönetmelik ve tebliğler Çizelge 4.6'da verilmiştir. 7044 sayılı "Sular Kanununun Uygulanışını Gösteren Tüzük"[8] gereği belediye ve belediye teşkilatı olmayan bölgelerde suyun tedarik ve idaresi ihtiyar meclislerine verilmiş olup vakıf sularının yönetim ve idaresini de belediyelere ya da ihtiyar meclislerine bırakılmıştır. Ayrıca Madde 8'de (22.02.1946 ve 3/3819 sayılı BKK ile değişik) kanunun yayım tarihinden önce vakıf sularından faydalanma durumu değiştirilerek belediye ve köylere parasız olarak bırakılmıştır. 5/1465 sayılı "Yeraltı Suları Tüzüğü"[9] 167 sayılı yeraltı suları hakkındaki kanunun uygulanmasını içermektedir (Doğrusöz 1997).

[2]"Köy İçme Suları Hakkında Kanun" Kanun no:7478, Kabul tarihi:09.05.1960, Yayımlandığı R.G.:16.05.1960/10506
[3]"Yeraltı Suları Hakkında Kanun" Kanun no:167, Kabul tarihi:16.12.1960, Yayımlandığı R.G.:23.12.1960/10688
[4]"Askeri Gazinoların İçme ve Kullanma Sularının Temini Hakkında Kanun" Kanun no:178, Kabul tarihi:26.12.1960, Yayımlandığı R.G.:30.12.1960/10694
[5]"Belediye Teşkilâtı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun" Kanun no:1053, Kabul tarihi:03.07.1968, Yayımlandığı R.G.:12951
[6]"Karasuları Kanunu" Kanun no:2674, Kabul tarihi:20.05.11982, Yayımlandığı R.G.:29.05.1982/17708
[7]"Çevre Kanunu" Kanun no:2872, Kabul tarihi:09.08.1983, Yayımlandığı R.G.:11.08.1983/18132
[8]"Sular Kanununun Uygulanışını Gösteren Tüzük" Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi ve no:12.08.1988/7044, Dayandığı Kanunun Tarihi ve no:28.04.1926/831, Yayımlandığı R.G.:29.08.1928/976
[9]"Yeraltı Suları Tüzüğü" Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi ve no:20.07.1961/5/1465, Dayandığı Kanunun Tarihi ve no:16.12.1960/167, Yayımlandığı R.G.:08.08.1961/10875

Çizelge 4.6 Kronolojik sıraya göre su ile ilgili tüzük, yönetmelik ve tebliğler

Tüzük	**Kabul Tarihi**	**Tüzük Adı**
7044	12.08.1928	Sular Kanununun Uygulanışını Gösteren Tüzük
5/1465	20.07.1961	Yeraltı Suları Tüzüğü
Yönetmelik	**Kabul Tarihi**	**Yönetmelik Adı**
87/11594	11.03.1987	Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği
19919	04.09.1988	Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
21374	13.10.1992	Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
Tebliğ	**Kabul Tarihi**	**Tebliğ Adı**
20748	07.01.1991	Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği

87/11594 sayılı "Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği"[10] 20/11/1981 tarih ve 2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanuna 3305 sayılı Kanunla eklenen Ek Madde 5 ve Bakanlar Kurulunun 11/03/1987 tarih ve 87/11594 sayılı Kararının 1.maddesi ile Ankara Büyükşehir Belediyesine bağlı olarak kurulmuş müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluş olan Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü'nün birimlerinin görev, yetki ve sorumluluklarını belirlemeyi amaçlamaktadır (Doğrusöz 1997).

19919 sayılı "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği"[11] Ülkenin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyelinin korunması ve en iyi bir biçimde kullanımının sağlanması için, su kirlenmesinin önlenmesini sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir şekilde gerçekleştirmek üzere gerekli olan hukuki ve teknik esasları belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu yönetmelik su ortamlarının kalite sınıflandırmaları ve kullanım amaçlarını, su kalitesinin korunmasına ilişkin planlama esasları ve yasaklarını, atık suların boşaltım ilkelerini ve boşaltım izni esaslarını, atık su altyapı tesisleri ile ilgili esasları ve su kirliliğinin önlenmesi amacıyla yapılacak izleme ve denetleme usul ve esaslarını kapsamaktadır (URL 11).

[10]"Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Atık Suların Kanalizasyon Şebekesine Deşarj Yönetmeliği" Bakanlar Kurulu Kararının Tarih ve no:11.03.1987/87/11594, Dayandığı Kanunun Tarihi ve no:20.11.1981/2560

[11]"Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği" Dayandığı Kanunun Tarihi ve no:09.08.1983/2872 sayılı kanunun 8,9,11,12,15,20. maddeleri ve 01.05.2003/4856 sayılı kanunun 9. maddesi, Yayımlandığı R.G.:31.12.2004/25687

21374 sayılı "Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik"[12] deniz, doğal ve yapay göller ve akarsu kıyıları ile sahil şeritlerini, bu yerlerden kamu yararına yararlanma imkan ve şartlarını, kıyılarda ve sahil şeritlerinde planlama ve yapılanma esaslarını doldurma ve kurutma yolu ile arazi kazanma ve kullanma esaslarını, kıyı kenar çizgisi tespit komisyonunun teşekkülü, görev ve yetkileri, çalışma şekli ile kanunun uygulanmasına açıklık getiren esasları kapsamaktadır (URL 11).

20748 sayılı "Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği"[13] yerleşim yerlerinde meydana gelen atıksuların arıtılması ile ilgili atıksu arıtma tesisleri için teknoloji ve tasarım kriterlerini belirlemek, arıtılmış suların dezenfeksiyonunu ve yeniden kullanımını sağlamak, derin deniz deşarjı ile arıtma faaliyetleri sırasında ortaya çıkabilecek çamurun boşaltımı için kullanılacak temel teknik usul ve uygulamaları düzenlemek amacı ile hazırlanmıştır (URL 11).

4.3.3.2 SÇD'nin Yürürlüğe Girdiği Tarihten Sonra Su İle İlgili Mevzuat

Türkiye Avrupa Ekonomik Topluluğu'na 31 Temmuz 1959'da ortaklık başvurusu yapmış ve ilerleyen yıllarda 12 Eylül 1963 tarihli Ankara Antlaşması ile Avrupa Birliği ile ortaklık antlaşması kurmuştur. Bunu takip eden 13 Kasım 1970 tarihinde Katma Protokol'ünü imzalayan Türkiye ilerleyen yıllarda ülkede yaşanan istikrarsızlıklar sebebiyle AB ilişkilerini askıya almak zorunda kalmıştır. Türkiye-AB ilişkilerini yeniden şekillendiren 10-11 Aralık 1999 tarihlerinde Helsinki'de yapılan AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi olmuştur. Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylığı resmen onaylanmış ve 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'da yapılan Hükümetlerarası Konferansı ile Türkiye resmi olarak Avrupa Birliği katılım müzakerelerine başlamıştır (Küçükçelebi 2014, URL 11).

[12]"Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik" Dayandığı Kanunun Tarihi ve no:01.07.1992/3830 ve değişik 04.04.1990/3621 sayılı kanunun 5 ve 16. maddeleri, Yayımlandığı R.G.:03.08.1990/20594

[13]"Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği" Dayandığı Kanunun tarihi ve no:09.08.1983/2872 ve 19919 sayılı Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği 7,19,23,28,30,35 ve 51. maddeleri, Yayımlandığı R.G.:07.01.1991/20748

Çizelge 4.7 AB mevzuat ve yönetmelikleri

AB Mevzuat Listesi	Yönetmelik
2000/60/AT SÇD	• Su Havzalarının Korunması Ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik (17.10.2012) • Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği (30.11.2012) • İçme Suyu Elde Edilen Veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik (29.06.2012)
91/271/AET Kentsel Atık su Arıtımı Direktifi	• Atıksu, Alt Yapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik (27.10.2010)
98/83/EC İçme Suyu Direktifi	• İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik (17.02.2005)
91/676/EEC Nitrat Direktifi	• Tarımsal Kaynaklı Nitratın Neden Olduğu Kirliliğe Karşı Suların Korunması Yönetmeliği (18.02.2004)
76/160/AET Yüzme Suyu Direktifi	• İlgili direktif 09.01.2006 tarihinde "Yüzme Suyu Kalitesine İlişkin Yönetmelik" aracılığı ile ulusal mevzuata aktarılmıştır.
80/68/EEC Yeraltı Sularının Bazı Tehlikeli Maddelerin Neden Olduğu Kirlenmeye Karşı Korunması Hakkında Direktif	• Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği'ne ek olarak 30.03.2010 tarihinde yapılan değişiklik ile "Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"
2006/118/EC Yeraltı Suları Direktifi	• Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik (07.04.2012)
2006/11/EC Bazı Tehlikeli Maddelerin Su Ortamlarına Deşarjının Yarattığı Kirliliğe İlişkin Direktif	• Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (26.11.2005) ve ayrıca 30.03.2010 tarihinde Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
2008/105/EC Su Politikası Alanında Çevresel Kalite Standartları Direktifi	• Yüzeysel Su Kalitesi Yönetmeliği (30.11.2012)
2006/113/EC Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Suların Kalitesi Hakkındaki Direktif	• Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Suların Kalitesi Hakkında Tebliği (02.06.2008)

Çizelge 4.7'de Türkiye'nin su konusu ile ilgili olarak AB Çevre Uyum Stratejisi kapsamında AB çevre müktesebatına uyum çalışmaları görülmektedir. Avrupa Birliği'nin 2009 yılındaki müzakerelerinde çevre konusunun geçmesiyle Türkiye, çevre ve su konusundaki çalışmalara hız kazandırmıştır. SÇD'nin en belirgin hedefi bütün suların iyi durumda olması ve bütüncül havza yönetimidir. 2000 yılında ortaya çıkan ve kabul edilen AB su mevzuatının en önemli yönergesi olan SÇD'ne bakış açısı Türkiye'de ilk etapta farklı olmuş ve çeşitli tartışmalara yol açmıştır fakat ilerleyen yıllarda uyum için gerekli çalışmaların tamamlanması için hedefler konulmuş, bunu takiben yasa altı yönetmelikler ve tebliğler kabul edilmiştir (Dikmen 2012). Bu yönetmelik ve tebliğler Çizelge 4.8'de sunulmuştur.

Çizelge 4.8 SÇD'den sonra çıkarılan yönetmelik ve tebliğler

Tarih	Yönetmelik
16.02.2017	Sulama Sistemlerinde Su Kullanımının Kontrolü ve Su Kayıplarının Azaltılmasına İlişkin Yönetmelik
23.11.2016	Hassas Su Kütleleri İle Bu Kütleleri Etkileyen Alanların Belirlenmesi ve Su Kalitesinin İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik
10.08.2016	Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
12.05.2016	Taşkın Yönetim Planlarının Hazırlanması Uygulanması ve İzlenmesi Hakkında Yönetmelik
22.05.2015	Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik
15.04.2015	Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
08.05.2014	İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Hakkında Yönetmelik
11.02.2014	Yüzeysel Sular ve Yeraltı Sularının İzlenmesine Dair Yönetmelik
12.01.2014	Alabalık ve Sazan Türü Balıkların Yaşadığı Suların Korunması ve İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik
30.11.2012	Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği
17.10.2012	Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik
29.06.2012	İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik
07.04.2012	Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik
31.03.2012	Ormancılık ve Su Şurası Yönetmeliği
27.10.2010	Atıksu, Alt Yapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
08.01.2006	Kentsel Atık Suyun Arıtımı Yönetmeliği
26.11.2005	Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği
20.11.2005	İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik
17.02.2005	İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik
31.12.2004	Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği
18.02.2004	Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğini Karşı Suların Korunması Yönetmeliği
Tarih	**Tebliğ**
16.07.2015	İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği
26.02.2014	Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliğ
16.01.2013	Çevre Kanununun 20'nci Maddesinin (k) Bendi Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ
18.06.2013	Havza Yönetim Heyetinin Teşekkülü Görevleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ
20.03.2010	Atık Su Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği
10.10.2009	Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Numune Alma ve Analiz Metotları Tebliği
10.10.2009	Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği İdari Usuller Tebliği
27.06.2009	Kentsel Atık Su Arıtımı Yönetmeliği Hassas ve Az Hassas Su Alanları Tebliği
02.06.2008	Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Suların Kalitesi Hakkında Tebliği

Çizelge 4.8'de belirtilen yönetmelik ve tebliğlerde doğrudan suyun korunması, bütüncül şekilde kullanımı ve yönetimine ilişkin bir ibare bulunmamaktadır. Bahse konu olan bu düzenlemeler, suyu ileri vadede korumak yerine daha güncel durumlara çözüm aramak adına çıkarılmış ve ilgili olduğu kurumun işleyişine cevap aramak adına düzenlenmiştir (URL 11).

AB komisyonu tarafından yayınlanan 2016 yılı ilerleme raporunun çevre ve iklim değişikliği faslında Türkiye için 'belirli düzeyde hazırlıklıdır' vurgusu yapılmıştır. 2016 yılı ilerleme raporunda 2015'e göre; atık yönetimi ve atık su arıtma kapasitenin artırılmasına yönelik bazı gelişmeler kaydedilmiş fakat özellikle endüstriyel kirlenme ve atık yönetimine ilişkin uygulamalar hala yetersiz seviyede kalmıştır. Nehir havzası yönetimi planları ile ilgili çalışmalar sürmektedir. Çevre ve iklim için daha kapsamlı ve iyi koordine edilmiş politikalara ihtiyaç vardır. Ayrıca stratejik planlamalara ve büyük ölçekli yatırımlar ile beraber daha güçlü bir idari kapasiteye de gereksinim vardır. Su kalitesi alanında uyum orta seviyededir. Kentsel atık su boşaltımları için özel alanlar oluşturulmuştur. SÇD'ne uyum hala tamamlanmamış, beş nehir havzası yönetim planının hazırlanmasıyla ilgili çalışmalar sürmektedir. AB direktiflerine uyumlu bir şekilde su kalitesinin izlenmesi adına yürütülen çalışmalar 27 nehir havzasından 4'ü için devam etmektedir. Türkiye ve komşu ülkeler ile su ile ilgili sınır aşan görüşmelere başlanmıştır ve henüz başlangıç evresinde devam etmektedir. Atık su arıtma kapasitesi yapılan ve devam eden yatırımlar sayesinde artırılmıştır. Deniz stratejisi, yüzme suyu ve kalite kontrolü hususlarındaki direktiflere uyum hala sağlanmamıştır ancak nitrat kirliliği, taşkın yönetim planları ve su kalite standartları ile alakalı hususlara uyum kısmi seviyede sağlanmıştır. Genel manada sınır aşan hususlar ile alakalı olarak mevzuata uyum henüz sağlanmamıştır (URL 8).

AB komisyonun 2018 yılı ilerleme raporunun çevre ve iklim değişikliği faslında yine 'belirli düzeyde hazırlıklıdır' vurgusu yapılmıştır ve komisyon 2016 yılı raporundaki tavsiyelerini tekrar ederek Türkiye'den öncelikle;

- Çevresel Etki Değerlendirmesi Direktifi'ni doğru bir şekilde uygulamasını ve atık yönetimi, endüstriyel kirlenme ve su ile ilgili direktiflere uyumun tamamlanması ve sağlanması,
- Çevresel bilgiye erişim hakkının AB müktesebatı ve ortak mevzuatla uyum ve uygulama durumunun sağlanarak halk katılımını teşvik etmek,

- AB müktesebatına uyumlu olarak iklim değişikliği ile ilgili Paris Anlaşması'nın onaylanması beklenmektedir (URL 8).

2018 yılı için su kalitesinin orta seviyede olduğu komisyon raporunda belirtilerek kayda değer bir ilerlemenin olmadığı vurgulanmıştır. Sayısı 2.500 olan su kütlelerinin 780'den fazlası nitratlara ve kentsel atık su deşarjlarına karşı hassas alan olarak belirlenmiştir. AB direktiflerine uygun bir şekilde 25 nehir havzası içinden 11 havzaya yönelik 92 yönetim planı hazırlanmaktadır. Meriç nehri ile ilgili olarak muhatap ülkeler ile sınır ötesi görüşmelere başlanmıştır fakat bu görüşmeler henüz başlangıç evresindedir. Atık su arıtım kapasitesi kısmen artmış olup, yüzme suyu ve deniz stratejisi konularında direktiflere uyum henüz başlamamıştır. SÇD'ye uyum hala tamamlanmamıştır.

Ayrıca Kalkınma Bakanlığı tarafından oluşturulan 2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı içinde Toprak ve Su Kaynakları Yönetimi başlığında "*Su ve toprak kaynaklarının miktarının ve kalitesinin korunması, geliştirilmesi ve talebin en yüksek olduğu tarım sektörü başta olmak üzere sürdürülebilir kullanımını sağlayacak bir yönetim sisteminin geliştirilmesi*" ana hedef olarak belirlenmiştir. Bundan dolayı su yönetimine dair bir politika olarak mevzuat içerisindeki eksikliklerin ve belirsizliklerin giderilmesi gerektiği ayrıca kurumlar arası işbirliği, görev, yetki ve sorumlulukların belirginleştirilmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte Su Kaynakları Yönetimi ve Güvenliği Özel İhtisas Komisyonu Raporu Su Kanunu Taslağı hazırlık çalışmalarının tamamlanması gerektiğini belirterek su kaynakları yönetiminde ilgili ve yetkili kurum ve kuruluşların var olan kapasitelerinin artırılması gerektiğini savunmuştur. Bunun yanında 2018 yılı için belirlenen hedefler arasında havza yönetimi ile ilgili politika kararlarının alınmasında ilgili kurum ve paydaşların temsilcilerinin katılımı ile koordineli bir şekilde izlenmesi ve denetlenmesi için düzenlemelerin gerçekleştirilmesi yer almaktadır. Bahsedilen bu hedeflere ulaşmadaki temel amaçlar şunlardır:

- Kurumlar ve paydaşlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonun sağlanarak su havzalarının sürdürülebilir bir şekilde yönetimi için yasal ve kurumsal kapasitelerinin artırılması,

- Su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde havza bazında bütüncül yönetimin planlanması ve kullanımı (Can 2015).

Türkiye SÇD'ye uyum sürecinde yukarıda bahsi geçen yönetmelik ve tebliğlerin yanı sıra 2012 yılında Su Kanun Taslağını hazırlamış, çeşitli kurum ve kuruluşların görüş ve önerisine açmıştır. Türkiye'nin su kaynaklarının daha akılcı ve planlı bir şekilde yönetilmesini öngören ayrıca AB SÇD'deki temel unsurları da kapsayan kanun tasarısı hala yasalaşmayı beklemektedir. Su kanun Tasarısı ile yer üstü ve yer altı su kaynakları dahil "Bütüncül Su Kaynakları Yönetimi" modeline geçilmesi ve sulama birliklerinin yeniden yapılandırılması amaçlanmaktadır (Anonim 2009).

Su kanun tasarısı 5 bölüm ve 32 maddeden oluşur ve 3 geçici maddesi vardır. Tasarının 1. maddesi 1982 Anayasası'nın 168. ve 715. maddelerine dayanılarak düzenlenmiştir ve kanunun ne maksatla çıktığını açıkça belirtmektedir. Madde 1, doğal kaynaklardan biri olan suyun sürdürülebilir bir şekilde kullanılması, korunması, iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, havza bazında inceleme ve planlamaların yapılmasından söz etmiştir. Ayrıca suyun etkin bir şekilde yönetimini ve kullanım önceliklerinin belirlenerek tahsislerinin tek elden yapılması gerektiğini belirtmiştir. 2. madde kanunun daha iyi anlaşılması adına bazı temel kavramlara açıklık getirmektedir. 3. madde; 1982 Anayasası'nın 168. ve Türk Medeni Kanunu'nun 715. Maddesine paralel bir şekilde hüküm vermiştir ve su kaynaklarının kamu mülkiyetinde olması özelliğine açıklık getirmiştir (Anonim 2012).

4. madde havza bazında su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde korunması, iyileştirilmesi, kullanılması ve geliştirilmesine ilişkin ilkeleri içermekte ayrıca bunları yaparken ulusal su planı ve havza yönetim planlarını dikkate almasını ve bunları yaparken alınan tedbirlerin bakanlığın bünyesindeki kurum ve kuruluşlarca yapılacağını içermektedir. 5. madde de sudan faydalanma ve kullanılmasındaki öncelik sırasından bahsedilmiştir. Suyun evrensel ilkeler ve kamu yararı gözetilerek zaruri haller dışında (miktar, kalite, bölge özelliği) birden fazla ihtiyaca tahsisinin yapılabileceği söylenmiştir. 6. madde de; bakanlık tarafından bir Ulusal Su Planı hazırlanmasından ve

bu planında Yüksek Planlama Kurulu kararı ile yürürlüğe girmesinden bahsedilmiştir. Ulusal Su Planı hazırlanırken suyun kalite ve kantite açısından ekolojik, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlara cevap vermesi gerektiğinden ayrıca bu planın gereken durumlarda yenilenmesinden söz edilmiştir (Anonim 2012).

7. madde de; bakanlık koordinasyonuna 6. madde de bahsedilen Ulusal Su Planı ile koordine bir şekilde katılımcı yaklaşımı gözeterek her havza için akılcı bir şekilde su kullanımını ve çevresel hedefleri dikkate alan tedbirler programı içeren havza yönetim planı hazırlatılmasından bahsedilmiştir. Söz konusu olan havza yönetim planlarının bakanlıkça hazırlanacağı ve bu planların hazırlanmasında ve uygulanmasında uyulması gereken usul ve esasların yönetmelikle belirleneceği belirtilmiştir. Ayrıca havza yönetim planlarında hazırlanan tedbirlere ekonomik, teknik ve tabii sebeplerden dolayı ulaşmanın güç olduğu durumlarda plan hedeflerinin değiştirilebileceği açıklanmıştır. 8. Madde de taşkın kontrolü ve taşkın yönetim planlarından bahsedilmiş ve bunlarla ilgili hususlar ele alınmıştır (Aytüre 2016).

9. madde su kaynaklarının korunmasını 14 madde halinde açıklayarak kanunun bugünün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yürürlük kazanması amaçlanmıştır. Tasasının 10. maddesinde; su kaynaklarının ve doğal mineralli suların izleme, denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğü üzerinde durulmuş ve kanunun işlerliği amacıyla bu faaliyetlerin tek elden bakanlık tarafından yürütülmesi hükmünden bahsedilmiştir. Madde 11'de Su Yönetimi Yüksek Kurulu'nun kuruluşu görev ve yetkileri üzerinde durulmuş ve kurulun çalışma usul ve esaslarının yönetmelikle belirleneceğinde bahsedilmiştir. 12. madde de; Havza Su Tahsis Planları düzenlenmiştir. Havza Su Tahsis Planlarının yer üstü ve yer altı suları birlikte değerlendirerek, su kullanım öncelikleri ve tüm ihtiyaçlar dikkate alarak alt ve üst havza ölçeğinde bakanlık tarafından yaptırılacağından bahsedilmiştir. Madde 13'te su kaynaklarının ve doğal mineralli suların sınırlı oluşundan dolayı ve ülke düzeyinde eşit dağılmaması nedeni ile suyun tahsisinin tek elden DSİ tarafından gerçekleştirileceği üzerinde durulmuştur (Aytüre 2016, Anonim 2012).

14. madde havza su tahsis heyetinin kuruluş, görev ve yetkilerini içermektedir. Madde 15'te su tahsis sicillerinden ve bu sicillerin açık bir şekilde DSİ tarafından tutulacağından bahsedilmiştir. 16. madde de, su kaynakları ve doğal mineralli sular ile ilgili verilerin toplanması ve izlenmesi adına bakanlık tarafından su bilgi sistemi oluşturulmasından söz edilmiştir. Ayrıca kamu kurum ve kuruluşlarındaki su ile ilgili bilgilerin istenilirse bakanlığa aktarılması ve elde edilen bilgilerin stratejik önemine göre kamu kurum ve kuruluşlarına karşılıksız, gerçek ve tüzel kişilere ise belli bir bedel karşılığında verileceği düzenlenmiştir. Elde edilen bedelin bakanlık döner sermayesine gelir olarak aktarılacağı açıklanmıştır (Anonim 2012).

Tasarının 17. maddesinde su kaynaklarının ve doğal mineralli suların tahsisi ile alakalı irtifak ve kamulaştırma konuları üzerinde durulmuş ve bunun 04.11.1983 tarihli 2942 Kamulaştırma Kanunu ile yapılacağı düzenlenmiştir. 18. madde de tahsise konu edilmiş suyun kesinlikle rehin, haciz ve ihtiyatı tedbir olamayacağından bahsedilmiştir. Tasarının 19. maddesi su kaynakları yönetiminin koordinasyonunu düzenlemiş, 20. maddesi ise ülkeler arası sınır oluşturan su kaynakları ile ilgili ortak projeleri konu edinmiştir. Bu projeler ile ilgili inceleme, teknik görüş ve anlaşmaların Dışişleri Bakanlığı'nın görüş ve izni alınarak yapılabileceğinden söz edilmiştir. Madde 21'de su kaynakları ve doğal mineralli suların idaresinden kuruluş kanunlarında açık bir hüküm belirtilmeyen hallerde merkezi ve mahalli idarelerin sorumlu olacağı açıklanmıştır (Anonim 2012).

Madde 22, suyun nasıl fiyatlandırılacağı üzerine düzenlenmiştir. Bu yapılırken tam maliyet prensibi esas alınarak yapılacağı belirtilmiştir. 23. madde de su kaynaklarının ve doğal mineralli suların devlet eliyle tek elden yönetilmesi, yürütülmesi, korunması ve geliştirilmesi, gerekli düzenlemelerin yapılması ve yaptırımların uygulanması kapsamında yasak fiillere yer verilmiştir. Madde 24 ise 23. maddedeki bahsedilen yasak fiillere uygulanacak cezai hükümler düzenlenmiştir. Madde 25'te idari para cezalarında yetkiden bahsedilmiş, bu yetkinin bakanlığa ait olduğu belirtilmiştir. 26. ve 27. maddeler sırası ile diğer kanunlarda yazılı cezalar ve adli nitelikteki cezalar üzerine düzenlenmiştir. Tasarının son hükümlerinde ise yönetmeliklerden, kaldırılan ve

değiştirilen hükümlerden ve geçici kanunların uygulanmasından bahsedilmiştir (Anonim 2012).

Su kanun tasarısı yayınlandığı günden itibaren muhatabı olan birçok kurum ve kuruluş tarafından incelenmiş ve tartışma konusu olmuştur. 1926 tarihli 831 sayılı kanunun çok eski ve günümüz ihtiyaçlarına cevap verememesi, su mevzuatındaki yetki-sorumluluk arasındaki koordinasyon karmaşası ve mevzuattaki boşluklar, suyun sadece miktar olarak değil kalite olarak da dikkate alınması ve ayrıca AB SÇD'ne uyum gerekçeleriyle hazırlanan su kanun tasarısı her ne kadar Türkiye'deki su sorunsalını ortadan kaldırmaya çalışsa da içinde birçok eksikliği de barındırmaktadır (Yıldırım ve Ayanoğlu 2014).

Su kanun taslağında dikkat çeken boşluklara rastlanmaktadır. Havza bazında yönetimden sorumlunun kim olduğunun ve kararların kim tarafından verileceğinin detayı belirtmemiştir. Havza bazında yönetimle beraber Su Tahsis Planı konusuna değinen taslak, bu planların tam olarak kendi içindeki uyumundan ve hiyerarşik ilişkisini tam olarak açıklamamıştır. SÇD'nin amaçlarından biri de suların iyi ekolojik duruma gelmesidir fakat tasarının izleme bölümünde izleme ağının kim tarafından nasıl kurulacağı ve işletileceğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır (Anonim 2012, Yıldırım ve Ayanoğlu 2014).

Ayrıca etkin rol oynayacak paydaşların hangi aşamada ne şekilde rol alacağına dair net bir açıklamaya yer verilmemiştir. Taslakta bahsi geçen su bilgi sistemi isimli sanal erişim ağına nasıl erişileceği ve bu erişim sonunda elde edilen bilgilerin şeffaflığı konusu açık değildir. Suyun tüm alanlarda etkin ve verimli kullanılmasına ilişkin bir madde koymayan taslak, su kayıplarının fazla olduğu bölgelerde verimli su kullanımına yönelik yapılması gerekenler ve aksi durumda uygulanacak yaptırımlara yer vermemiştir (Yıldırım ve Ayanoğlu 2014).

Taslaktaki Havza Yönetim Planları'nın nasıl hazırlanacağı Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik ile uyuşmamaktadır. Kanun

yürürlüğe girdiği takdirde yönetmelikte değişikliğe gidilmesi gerekmektedir. Kanun taslağında genel olarak suyun kullanımı ve tahsisi hakkında maddeler bulunmaktadır fakat suyun korunması konusunda ayrıca bir madde konulmamıştır. Taslağın amaç kısmında "tek elden yönetim" vurgusu yapılmıştır fakat bakanlıklar, DSİ, belediyeler ve Su Yönetimi Genel Müdürlüğü arasındaki görev dağılımında çatışmalar yaşanmaktadır. Ayrıca taslakta Bakanlık adı altında Orman ve Su İşleri Bakanlığı'ndan bahsedilmiştir ancak bakanlık görev ve yetkileri detaylı olarak tanımlanmamıştır (Aytüre 2016).

Ayrıca bazı çevrelerce su kanun tasarısı suya erişim hakkını kısıtladığı ve suyu ticari bir meta haline getirdiği gerekçeleri ile hala tartışma konusudur. Tasarıda konusu geçen "Mücbir sebepler ve beklenmeyen hallerde su kaynağının korunması için gerekli olan her türlü müdahale gecikmeksizin yetkili idare tarafından yapılır veya yaptırılır" ifadesi özel şirketlere su kaynaklarına müdahale etme hakkını tanıdığı ve "İhtiyaç olması ve potansiyelin de yeterli olması halinde havzalar arası su aktarımı yapılabilir" ifadesi ise havzalar arası su aktarımına ve suyun metalaştırılmasına yasal zemin hazırladığı savunulmaktadır. Ayrıca "Su kütlelerine deşarj standartlarına uygun olarak arıtılmış atık su deşarj ederek kirlilik yükü ilave edenlerden kirlilik yükü oranında ilgili idarelerce bedel alınır. Kirletme bedelleri ile ilgili usul ve esaslar bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir" ifadesiyle su kaynaklarının kirletilmesinin tamamen yasak olması yerine kirletme hakkının bir bedeli olması farklı bir tartışma konusudur (Aytüre 2016, URL 12).

SÇD'nin ana amaç ve hedeflerini Türkiye mevzuatı açısından yorumlamak için Güneş (2010) ve Perçin (2014b) çalışmalarında belirttiği 8 adet temel hüküm kullanılmıştır. Bu temel hükümler havzaların belirlenmesi ve nehir havza bölgelerinin oluşturulması, suların analizi ve izlenmesi, çevresel hedefler, önlemler programı, yönetim planları, idari tedbirler, maliyetin karşılanması ve kamuoyunun katılımıdır. Bu kriterlere göre yapılan irdeleme Çizelge 4.9'da gösterilmiştir.

Çizelge 4.9 SÇD sonrası mevzuatın direktif kriterlerine göre irdelenmesi

*Yönetmelik *Tebliğ *Tasarı		Direktifin Temel Hükümleri							
		Havzaların Belirlenmesi (NHBO)	**Suların Analizi ve İzlenmesi**	**Çevresel Hedefler**	**Önlemler Programı**	**Yönetim Planları**	**İdari Tedbirler**	**Maliyetin Karşılanması**	**Kamuoyunun Katılımı**
Yönetmelik	1	-	-	-	+	-	+	-	+
	2	-	+	+	+	-	+	-	-
	3	+	-	+	+	-	+	-	+
	4	-	+	+	+	-	+	-	-
	5	-	+	-	+	-	+	+	-
	6	+	+	+	-	-	+	-	+
	7	-	+	-	-	-	+	+	-
	8	+	+	+	+	-	+	-	-
	9	+	+	+	+	+	+	+	+
	10	+	+	+	-	-	+	-	-
	11	-	-	-	-	-	+	-	-
	12	-	-	-	+	-	+	+	-
	13	-	+	-	+	-	+	-	+
	14	-	-	-	-	-	+	-	-
	15	-	+	+	+	-	+	-	-
	16	-	+	-	-	-	+	-	-
	17	+	+	+	+	+	+	-	-
	18	-	+	+	+	-	+	-	-
Tebliğ	A	-	+	-	+	-	+	-	-
	B	-	-	-	-	-	+	-	-
	C	-	-	-	+	-	+	+	-
Tasarı	SKT	+	+	+	+	+	+	+	+

\+ : Direktif kriterini sağlar
\- : Direktif kriterini sağlamaz
SKT : Su Kanun Tasarısı

❖ **SÇD Sonrası Çıkarılan Yönetmelikler**

1. Sulama Sistemlerinde Su Kullanımının Kontrolü ve Su Kayıplarının Azaltılmasına İlişkin Yönetmelik
2. Hassas Su Kütleleri İle Bu Kütleleri Etkileyen Alanların Belirlenmesi ve Su Kalitesinin İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik
3. Taşkın Yönetim Planlarının Hazırlanması Uygulanması ve İzlenmesi Hakkında Yönetmelik
4. Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik
5. İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Hakkında Yönetmelik
6. Yüzeysel Sular ve Yeraltı Sularının İzlenmesine Dair Yönetmelik
7. Alabalık ve Sazan Türü Balıkların Yaşadığı Suların Korunması ve İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik
8. Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği
9. Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik
10. İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik
11. Ormancılık ve Su Şurası Yönetmeliği
12. Atıksu, Alt Yapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik
13. Yüzme Suyu Kalitesine İlişkin Yönetmelik
14. Kentsel Atık Suyun Arıtımı Yönetmeliği
15. Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği
16. İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik
17. Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği
18. Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği

❖ **SÇD Sonrası Çıkarılan Tebliğler**

A. Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Suların Kalitesi Hakkında Tebliği

B. İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği

C. Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliğ

Aşağıda sıraladığımız diğer tebliğler ilgili yönetmeliklerin uygulanışını göstermek amacı ile çıkarılmıştır. Suyu direkt olarak koruma ya da bütüncül bir şekilde ele almak gibi bir düzenlemeyi içermemektedir.

- Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliğ
- Çevre Kanununun 20'nci Maddesinin (k) Bendi Uyarınca Verilecek İdari Para Cezalarına İlişkin Tebliğ
- Havza Yönetim Heyetinin Teşekkülü Görevleri Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ
- Atık Su Arıtma Tesisleri Teknik Usuller Tebliği
- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği Numune Alma ve Analiz Metotları Tebliği
- Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği İdari Usuller Tebliği
- Kentsel Atık Su Arıtımı Yönetmeliği Hassas ve Az Hassas Su Alanları Tebliği

❖ **SÇD Sonrası Çıkarılan Tasarı**

SÇD sonrası sadece "Su Kanun Tasarısı (SKT)" çıkarılmıştır.

SÇD sonrası Türkiye'de AB uyum çalışmaları ile birlikte mevzuat uyumlaştırma çalışmalarına gidilmiştir. Bunun için birçok yönetmelik ve tebliğ düzenlenmiştir. Tabloda SÇD kriterleri ele alınarak düzenlenen mevcut yönetmelik ve tebliğlerin bu kriterlerle örtüşüp örtüşmediği irdelenmeye çalışılmıştır. Tabloda "+" işareti

yönetmeliğin veya tebliğin o kriterle örtüştüğünü, "-" işareti ise örtüşmediğini anlatmaktadır. Ayrıca tabloda anlaşılabilir ve kolaylık olması adına yönetmelikler 1, 2,.. olarak numaralandırılmış, tebliğler ise A, B,.. olarak harflendirilmiştir.

4.3.3.2.1 SÇD Sonrası Çıkarılan Yönetmelikler

4.3.3.2.1.1 Sulama Sistemlerinde Su Kullanımının Kontrolü ve Su Kayıplarının Azaltılmasına İlişkin Yönetmelik

Direktifin "Önlemler Programı" kriterini yönetmeliğin 5. maddesi detaylı bir şekilde ele alarak sağlamaktadır. Yönetmeliğin 5. maddesinde sulama tesislerinin sürdürülebilir kullanımını sağlayacak tedbirlerin alınması, su tasarrufu sağlayan uygun modern sulama usullerinin kullanılması, sulama randımanını yüksek düzeyde tutacak tedbirlerin alınması, sulamada yerüstü su kaynaklarına öncelik verilmesi ibareleri dikkati çekmektedir. Ayrıca 8. maddede "eski Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından sorumlu kurum ile işbirliği yapılarak uygun sulama usulünün seçimi, sulama zamanı planlamasının yapılması, doğru ürün münavebesinin uygulanması konularında üreticileri ve su kullanıcı teşkilatlarını bilinçlendirecek tedbirler alınır ve eğitimler düzenlenir." ibaresi yer almaktadır. 9. maddenin 3. Şartı havza bazında su potansiyeline göre ürün deseninin belirlenmesi gerektiğini söylemektedir. Bu durum direktifin "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması" kriterini dolaylı olarak sağlamaktadır. Direktifin "Kamuoyunun Katılımı" kriterini yönetmeliğin 5. Maddesinde geçen "Sulama tesislerinin, katılımcı sulama yönetim modeli olan kullanıcıların kurdukları su kullanıcı teşkilatları, gerçek ve tüzel kişilerce yönetilmesinin sağlanması" şartı katılımcı yaklaşımı desteklemektedir. Madde 12 denetim ve idari yaptırımı ele almış ve direktifin "İdari Tedbirler" kriterini karşılamaktadır.

4.3.3.2.1.2 Hassas Su Kütleleri İle Bu Kütleleri Etkileyen Alanların Belirlenmesi ve Su Kalitesinin İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik

Yönetmelikte ikinci bölüm "Hassas Alanların Belirlenmesi" başlığı hassas su kütlelerinin belirlenmesinin nasıl yapılacağını ele almıştır. Hassas nehir su kütlelerinin belirlenmesi, hassas göl su kütlelerinin belirlenmesi, hassas kıyı kütlelerinin belirlenmesi, nitrata hassas alanların ve kentsel hassas alanların belirlenmesi, hassas su kütlelerinde su kalite hedeflerinin belirlenmesi başlıkları düzenlenmiş ve bunlarla direktifin "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriteri ile "Çevresel Hedefler" kriteri sağlanmaya çalışılmıştır (4., 5., 6., 7., 8., 9. maddeler). Yönetmeliğin 1. Maddesi "besin elementleri açısından hassas su kütlelerinin ve bu kütleleri etkileyen kentsel ve nitrata hassas alanların tespit edilmesi, buna ilişkin ilke ve esasların ortaya konulması ve hassas su kütlelerinde su kalitesinin iyileştirilmesi için alınması gerekli tedbirlerin belirlenmesi" ibaresini koyarak hem yönetmeliğin amacını açıklamıştır hem de direktifin "Önlemler Programı" kriterini sağlamıştır. Bu kriteri 10. madde desteklemiş ve tedbir alacak sorumlu kurumları düzenlemiştir. Yönetmeliğin üçüncü bölümü (madde 11 ve madde 12) izleme, denetim ve yaptırım durumu ele alınarak direktifin "İdari Tedbirler" kriteri sağlanmıştır.

4.3.3.2.1.3 Taşkın Yönetim Planlarının Hazırlanması Uygulanması ve İzlenmesi Hakkında Yönetmelik

Yönetmelik genel manada taşkın yönetim planlarının yapılmasında dikkat edilecek durumları ele almış, bunu yaparken bu çalışmaların havza ölçeğinde yapılması gerektiği vurgusunu yapmıştır. Madde 1 yönetmeliğin amacını düzenlemiştir ve taşkınların insan sağlığı, toprak, çevre, tabiat varlığı, doğal sit alanları, özel çevre koruma bölgeleri, kültürel miras, sosyal ve ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılmasını sağlamak üzere havza ölçeğinde taşkın risklerinin değerlendirilmesi ve taşkın yönetim planlarının hazırlanması, uygulanması ve izlenmesini amaçlamıştır. Söz konusu bu durum direktifin "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması" kriterini sağlamaktadır. Yönetmeliğin 5. maddesinde "planlama ve yönetimde katılımcı bir yaklaşımın esas alınması ve kamuoyunun taşkın konusunda

bilinç düzeyinin artırılması" ibareleri direktifin "Kamuoyunun Katılımı" kriterini sağladığı görülmektedir. Madde 7 alınacak tedbirleri kapsamaktadır ve havza yönetim planlarındaki çevresel hedeflere uygun şekilde taşkın yönetim planlarının oluşturulmasını düzenlemektedir. Bu durum direktifin "Çevresel Hedefler" ve "Önlemler Programı" kriterlerini sağlamaktadır. "İdari Tedbirler" kriterini madde 8 ve madde 8 ele almıştır ve İl düzeyinde alınacak tedbirleri İl Su Yönetimi Koordinasyon Kurulları uygular ibaresi düzenlenmiştir.

4.3.3.2.1.4 Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik

Yönetmelikte madde 12 direktifin "Önlemler Programı" kriterini sağlamaktadır. Yeraltı suları kirliliğinin önlenmesi için Su Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli bir şekilde çalışması ile tedbirler programı oluşturulmuştur. Bu durum yönetmeliğin 12. maddesinde detaylı olarak ele alınmıştır. Ayrıca madde 12'de SYGM ve diğer kurum ve kuruluşların birlikte çalışması direktif kriteri "Kamuoyunun Katılımı"nı tüm ilgili paydaşların katılması yönünden desteklemektedir. Madde 13'te yeraltı suyu koruma alanları ele alınmış, insani kullanım amaçlı sular ve yeraltı sularının kötüleşmesinin engellenmesi için alınacak tedbirler düzenlenmiştir. Bu durum "Suların Analizi ve İzlenmesi" ile "Çevresel Hedefler" kriterlerini sağlamaktadır. "İdari Tedbirler" kriterini madde 14 ve madde 15 ele almıştır.

4.3.3.2.1.5 İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Hakkında Yönetmelik

Yönetmeliğin amacı olan 1. madde su kaynaklarının korunması ve verimliliğin arttırılması doğrultusunda, içme-kullanma suyunun etkin kullanılması ve israfının önlenmesi için içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolüne ilişkin usul ve esasları düzenlemiştir. Bu durum "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterini sağlamaktadır. Yönetmelik su kayıplarını azaltmak üzere alınacak tedbirleri 7. Maddede ele alarak sürdürülebilir ve etkili bir şekilde su kullanımını hedeflemiştir. Bu durum "Önlemler Programı" kriterini sağlamıştır. Yönetmeliğin 11.

maddesi içme suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolüne ilişkin olarak yapılan faaliyetler, ilgili mevzuat çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca denetlenir ve gerektiğinde yaptırım uygulanmasına dair ibare koymuş ve madde 13'te ise yürütme işinin kim tarafından (eski Orman ve Su İşleri Bakanı) yapılacağı düzenlenmiştir. Bu iki durum "Maliyetin Karşılanması" ve "İdari Tedbirler" kriterlerini sağlamaktadır.

4.3.3.2.1.6 Yüzeysel Sular ve Yeraltı Sularının İzlenmesine Dair Yönetmelik

Yönetmeliğin 6. Maddesi su kütlelerinin nasıl belirleneceğine ilişkin düzenlemeyi içermektedir. "Nehir havzası sınırları içindeki bütün akarsu, göl, kıyı ve geçiş suları; doğal su kütlesi, yapay su kütlesi ve büyük ölçüde değiştirilmiş su kütlesi olarak belirlenir." ibaresi konulmuştur. Buradan yola çıkarak su kütlelerinin havza bazında belirleneceği anlaşılmaktadır. "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması" kriteri sağlanmaktadır. Yönetmeliğin 1. maddesi insani kullanım amaçlı suları ele almakta ve ülke genelindeki bütün yüzeysel sular ve yeraltı sularının miktar, kalite ve hidromorfolojik unsurlar bakımından mevcut durumunun ortaya koymaktadır. Ayrıca suların ekosistem bütünlüğünü esas alan bir yaklaşımla izlenmesi, izlemede standardizasyonun ve izleme yapan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik usul ve esasları belirlemektedir. Direktifin "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterini sağlamaktadır. Yönetmelik genel anlamda yeraltı ve yerüstü suların kötüleşmesini engellemeyi amaçlamaktadır ve direktifin "Çevresel Hedefler" kriterine uymaktadır. Madde 11 yüzeysel ve yeraltı sularının izlenmesi için ulusal izleme ağı kurulmasına dair düzenleme yer almaktadır. Ulusal izleme ağı ile yapılacak faaliyetler ilgili kurum ve kuruluşların katılımı ile olacak şeklinde düzenlenmiştir. Bu durum "İdari Tedbirler" ve "Kamuoyunun Katılımı" kriterlerini karşılamaktadır.

4.3.3.2.1.7 Alabalık ve Sazan Türü Balıkların Yaşadığı Suların Korunması ve İyileştirilmesi Hakkında Yönetmelik

Yönetmeliğin amacı yani 1. madde doğal çeşitlilik gösteren balık türlerinin yaşadıkları tatlı suların kalitesini korumak, iyileştirmek ve bu sularda izleme ve kirlilik azaltma programlarını oluşturmaktır. Suyun durumu ve kullanımını içermekte ve "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterini sağlamaktadır. Madde 12 yönetmelik hükümlerine uyulmaması durumunda cezai işlem uygulanacağını düzenlemiştir. Bu durum "Maliyetin Karşılanması" kriterini karşılamaktadır. Yönetmelik maddelerinin uygulanması durumunun denetimi madde 11'de ve eski Orman ve Su İşleri Bakanı ile eski Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından yürütüleceği madde15'te düzenlenmiştir. Bu durum "İdari Tedbirler" kriterini sağlamaktadır.

4.3.3.2.1.8 Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği

Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile 30/11/2012 tarihli ve 28483 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği"nin adı "Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği" olarak değiştirilmiştir. Bu yönetmelik dikkate alınarak yönetmeliğin 9. maddesi çevresel hedefler başlığı ile yüzeysel su kütlelerinde çevresel hedefler havza bazında yapılacak sınıflandırma neticesine göre bakanlık tarafından belirlenecektir. Burada yerüstü suların kalitesinin bozulmasının önlenmesi ve doğal su kütlelerinde iyi kimyasal su durumu ve iyi ekolojik duruma ulaşılması hedefler arasındadır. Madde 9 direktif kriteri "Çevresel Hedefler"i karşılamaktadır. Ayrıca madde 9'da geçen çevresel hedeflerin havza bazında gerçekleştirileceği durumu direktifin "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması" kriterini sağlamaktadır. Madde 16 su kalitesi yönetimi için tedbirler programını düzenlemiştir. Yerüstü sularının etkili ve sürdürülebilir kullanımı, kalitesinin korunması, kimyasal ve ekolojik açıdan olumsuzlukların giderilmesi tedbirler arasındadır ve direktifin "Önlemler Programı" kriterini karşılamaktadır. Yönetmeliğin 5. maddesi yerüstü su kalitesinin, iyi ekolojik durumunun, biyolojik, fiziko-kimyasal ve kimyasal açıdan kalitelerinin korunması durumlarını ele almıştır ve "Suların Analiz ve İzlenmesi" kriterini karşılamaktadır.

Yerüstü Su Kalitesi Yönetmeliği'nde yapılacak önlem, tedbir, izleme ve denetleme çalışmalarında ilgili bakanlık ve diğer kurumlarla eş güdümlü çalışmalar izleneceği belirtilmektedir buda "Kamuoyunun Katılımı" kriterini desteklemektedir. "İdari tedbirler" kriterini yönetmeliğin 18. ve 19. maddeleri ele almıştır. Burada su kalitesinin ve miktarınn izlenme ve denetimine dair "Bakanlıkça oluşturulacak izleme programı çerçevesinde ve bu yönetmelik kapsamında, (Değişik ibare:RG-15/4/2015-29327) yerüstü suların kalite ve miktarının izlenmesi sağlanır. Elde edilen veriler Ulusal Su Veri Tabanına aktarılarak su kalitesinin değerlendirilmesi ve sınıflandırılması bakanlıkça yapılır." ibaresi konulmuştur.

4.3.3.2.1.9 Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik

17/10/2012 tarihli ve 28444 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmeliğin adı "Havza Yönetim Planlarının Hazırlanması, Uygulanması Ve Takibi Yönetmeliği" şeklinde değiştirilmiştir. Yönetmeliğin amacı olan madde 1, yerüstü ve yeraltı su kütlelerinin, bütüncül bir yaklaşımla havza bazında, fizikokimyasal, kimyasal ve ekolojik kalite bileşenleri ile miktar açısından iyi su durumunda olanlarının mevcut haliyle korunması, bozulmuş olanlarının iyi su durumuna getirilmesi ve ihtiyaç önceliklerine uygun şekilde tahsisi yapılarak sürdürülebilir kullanımının sağlanması, ulusal su planı ve havza ölçekli yönetim planlarının hazırlanması, uygulanması ve takibinin yapılması şeklinde açıklanmıştır. Bu durum direktif kriteri "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması" kriterini sağlamaktadır. Direktifin "Suların Analizi ve İzlenmesi" ve "Kamuoyunun Katılımı" kriterlerini madde 5 sağlamaktadır. Ayrıca madde 9'da havza yönetiminde katılımcı yaklaşım detaylı şekilde ele alınmıştır. Madde 5'te su kaynaklarının havza bazında kalite ve miktarının bütüncül yaklaşımla sürdürülebilir bir şekilde geliştirilmesi, iyileştirilmesi, korunması ve ihtiyaç önceliklerine uygun olarak kullanılmasının sağlanması esasları detaylı olarak ele alınmıştır. Madde 6 havzaların korunmasına karşı alınacak tedbirleri düzenlemiştir ve bu "Önlemler Programı" kriterini karşılar. Madde 5'te yer alan kullanan ve kirleten öder ilkeleri uyarınca, havzadaki bütün su kullanıcılarının su kaynakları üzerindeki

baskılarıyla orantılı olarak su hizmetlerine ait maliyetlerin karşılanmasına katkıda bulunması ibaresi "Maliyetin karşılanması" kriterini sağlar. Havza yönetim planlarının hazırlanması 10. Maddede detaylı bir şekilde düzenlenmiştir ve "Yönetim Planları" durumuna uygundur. Yönetmelikte su kaynaklarının kirlenmeye karşı korunması ve kirlenmiş olan su kaynaklarının kalitesinin iyileştirilerek çevresel hedeflere ulaşılması ibaresi madde 5'te ele alınmıştır. Bu durum "Çevresel Hedefler" kriterini karşılar. "İdari Tedbirler" kriterini yönetmeliğin 16. maddesi ele almaktadır.

4.3.3.2.1.10 İçme Suyu Elde Edilen veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik

Yönetmeliğin 2. maddesi içme suyu elde edilen veya elde edilmesi planlanan yüzeysel suların karakteristik özelliklerini, suyun dâhil olduğu kategoriye göre uygulanacak arıtma sınıflarını, bu sularda izlenmesi gereken parametreler için numune alma ve analiz sıklıklarını ve kalite kategorilerinin tespitini düzenlemektedir ve "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterini sağlamaktadır. Madde 7'de geçen "İçme ve kullanma suyu elde edilen veya elde edilmesi planlanan A1 ve A2 kategorisinde yer alan yüzeysel suların iyileştirilmesini sağlamak için özel hüküm belirleme çalışması yapılıp yapılmayacağı Bakanlıkça belirlenir. A3 kategorisinde yer alan yüzeysel suların iyileştirilmesini sağlamak için Bakanlık havza bazında özel hüküm belirleme çalışması yapar veya yaptırır." ibaresinde geçen havza bazında özel hüküm belirleme çalışması "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgelerinin Oluşturulması" kriterine uyum sağlar. Madde 1'de yönetmeliğin amacı içme suyu elde edilen veya elde edilmesi planlanan yüzeysel sular ile ilgili esasları, kalite kriterlerini ve bu suların içme ve kullanma suyu olarak kullanılabilmesi için uygulanması gereken arıtma sınıflarını tespit etmek şeklinde düzenlenmiştir. Yönetmelik amacından da anlaşıldığı üzere yüzeysel suların kötüleşmesine engel olmak, iyi kimyasal ve ekolojik durumlarının tespitini sağlamaktır ve direktifte "Çevresel Hedefler" kriterini sağlamaktadır. 10. madde de büyükşehir belediye sınırları içerisinde büyükşehir belediyelerine bağlı su ve kanalizasyon idaresi genel müdürlükleri ile büyükşehir belediyeleri dışında kalan yerlerde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü içme ve kullanma suyu elde edilen veya elde edilmesi planlanan

yüzeysel suları izler ve izleme neticelerini bakanlığa bildirmesine dair ibareye yer verilmiştir. Bu direktifin "İdari Tedbirler" kriterini sağlamaktadır.

4.3.3.2.1.11 Ormancılık ve Su Şurası Yönetmeliği

Yönetmelik Ormancılık ve Su Şûrasının oluşumu, çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir. Yönetmelikteki yürütme yetkisi eski Orman ve Su İşleri Bakanıdır ve direktif kriteri "İdari Tedbirler"i uygun yetkili bir birimin yetkili olmasından dolayı sağlamaktadır.

4.3.3.2.1.12 Atıksu, Alt Yapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik

Yönetmeliğin ikinci bölüm (6., 7., 8., 9. maddeler) görev, yetki ve sorumlulukları düzenlemiştir bu direktifin "İdari tedbirler" kriteri ile uyuşmaktadır. Yönetmeliğin 5. maddesi sürdürülebilir atıksu ve evsel katı atık hizmetlerinin yönetilmesi amacıyla tarifelerin belirlenmesindeki esasları düzenlemiştir ve tarifelerin kirleten öder ilkesine göre belirlenmesini öngörmüştür. Bu düzenleme "Maliyetin Karşılanması" kriterini sağlamaktadır. Yönetmeliğin kirleten öder ilkesi ile tarifelerini belirlemesi dolaylı olarak etkili ve sürdürülebilir su kullanımına teşvik etmektedir. Buda direktifin "Önlemler Programı" kriterini karşılamaktadır.

4.3.3.2.1.13 Yüzme Suyu Kalitesine İlişkin Yönetmelik

Yönetmeliğin ikinci bölümü yüzme ve rekreasyon amacıyla kullanılan suların korunması ile ilgili esaslar, yüzme ve rekreasyon amacıyla kullanılan suların kalite kriterleri, ölçüm sonuçlarının değerlendirilmesi, yüzme ve rekreasyon amacıyla kullanılan suların kalitesinin sağlanması, numune alma esasları, numune noktalarının belirlenmesi, analiz metodları başlıklarını düzenlemiştir. Bu düzenleme "Suların Analizi" ve "Önlemler Programı" kriterleri ile örtüşmektedir. Yönetmeliğin 16. maddesi yönetmelik hükümlerine uyulmayarak yüzme ve rekreasyon amacıyla kullanılan suların

kalite kriterlerinin bozulmasına neden olan her türlü faaliyete 2872 sayılı Çevre Kanunu, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ve ilgili mevzuatlar çerçevesinde yaptırım uygulanacağı belirtilmiştir ve "İdari Tedbirler" kriteri ile örtüşmektedir. Ayrıca yönetmelikte izleme ve denetimlerin Sağlık Bakanlığı tarafından yapılacağı anlaşılmaktadır. Yönetmeliğin yürütücüsü eski Çevre ve Orman Bakanı'dır. Yönetmeliğin işleyişi Sağlık Bakanlığı ve eski Çevre ve Orman Bakanlığı ile eşgüdümlü bir şekilde yapılacağı için "Kamuoyunun Katılımı" ilkesi ile uyuşmaktadır.

4.3.3.2.1.14 Kentsel Atık Suyun Arıtımı Yönetmeliği

Yönetmelik kentsel atıksuların toplanması, arıtılması ve deşarjı ile belirli endüstriyel sektörlerden kaynaklanan atıksu deşarjının olumsuz etkilerine karşı çevreyi korumak amacı ile çıkarılmıştır. Ayrıca kanalizasyon sistemlerine boşaltılan kentsel ve belirli endüstriyel atıksuların toplanması, arıtılması ve deşarjı, atıksu deşarjının izlenmesi, raporlanması ve denetlenmesi ile ilgili teknik ve idari esasları düzenlemektedir. Hassas ve az hassas su alanlarında su arıtımına dair düzenlemeler madde 11 ve madde 12'de açıklanmıştır.

4.3.3.2.1.15 Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği

Yönetmeliğin 5. maddesi tehlikeli maddelerden kaynaklanan su kirliliğinin azaltılması ile ilgili esaslar düzenlemiştir ve "Çevresel Hedefler" kriterini sağlamaktadır. Yönetmeliğin 6. Bölümü envanter oluşturma ve raporlama hususunu ele almış ve bunun ilgili bakanlıkça yapılacağını düzenlemiştir bu durum kriter "İdari Tedbirler"i sağlamaktadır. Tehlikeli maddelerden kaynaklanan su kirliliğinin azaltılması ile ilgili esaslar (madde 5) kirliliğin azaltılmasına yönelik tedbirleri düzenleyerek direktif kriteri "Önlemler Programı"nı karşılamaktadır. Yönetmeliğin kapsamını oluşturan madde 2 yüzeysel sularda, haliç sularında, bölgesel sularda kirliliğe neden olan tehlikeli maddelerin belirlenmesi, kirlilik azaltma programlarının oluşturulması, kirliliğin önlenmesi ve izlenmesi, suya deşarj edilen tehlikeli maddelerin envanterinin yapılması,

deşarj standartları ve kalite kriterlerinin belirlenmesi ile ilgili teknik ve idari esasları ele alarak "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterini sağlamaktadır.

4.3.3.2.1.16 İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik

Sağlık Bakanlığı tarafından yürütülen yönetmelik insani tüketim amaçlı suların teknik ve hijyenik şartlara uygunluğu ile suların kalite standartlarının sağlanması, kaynak suları ve içme sularının istihsali, ambalajlanması, etiketlenmesi, satışı, denetlenmesi ile ilgili usul ve esasları düzenlemektir. Yönetmelik genel manada insani tüketim amaçlı suları kapsamakta ve kalite standartlarının nasıl olacağını ele almaktadır. "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterini sağlamaktadır. Yönetmeliğin idari düzenleme ve yaptırım yetkisi Sağlık Bakanlığı'na aittir.

4.3.3.2.1.17 Su Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği

Yönetmelikte suların korunması ile ilgili esaslar düzenleyen madde 4 suların korunması ve kirlenmesinin önlenmesinde alınacak hususları içermektedir ve "Önlemler Programı" kriteri ile örtüşmektedir. Madde 5 havza planı ve havza koruma planını düzenlemiştir ve "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgesinin Oluşturulması" ile "Yönetim Planları" kriterlerini sağlamaktadır. Yönetmeliğin amaç ve kapsamını oluşturan madde 1 dolaylı olarak "Suların Analizi Ve İzlenmesi" kriterini ele almıştır. Yönetmelik genel anlamda su kirliliğini kontrol altına almada yapılması gerekenleri ele alarak çevresel hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır.

4.3.3.2.1.18 Tarımsal Kaynaklı Nitrat Kirliliğine Karşı Suların Korunması Yönetmeliği

Yönetmelik tarımsal kaynaklı nitratın suda neden olduğu kirlenmenin tespit edilmesi, azaltılması ve önlenmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacı ile çıkarılmıştır. "Çevresel Hedefler" ve "Önlemler Programı" kriterlerini su kirliliğini ve su kalitesini korumayı amaçladığı için sağlamaktadır. Ayrıca yönetmelik kirliliğin tespiti, nitrata

hassas bölgelerin belirlenmesi, tarımsal faaliyetlerden kaynaklanan kirliliğe karşı korunmasına yönelik çiftçiler tarafından alınması gereken tedbirler, nitrata hassas bölgelerde eylem planlarının hazırlanması huşularında düzenlemeleri içermektedir. Bu durum "Çevresel Hedefler" ve "Önlemler Programı" kriterlerini desteklemektedir. Yönetmelik nitrat kirliliğine karşı suları korumayı amaçlamıştır dolaylı olarak "Suların Analizi Ve İzlenmesi" kriterini karşılamaktadır.

4.3.3.2.2 SÇD Sonrası Çıkarılan Tebliğler

4.3.3.2.2.1 Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Suların Kalitesi Hakkında Tebliği

Tebliğin kabuklu su ürünlerinin yetiştiği suların ve bu sulara ilişkin kalite standartlarının belirlenmesi, izleme programı ve numune alma, kalite standartlarına uygunluk başlığında kabuklu su ürünlerinin yetiştiği suların belirlenmesi, kabuklu su ürünleri yetişen sulara ilişkin kalite standartları ve analiz şartları, izleme programı ve numune alma ve kalite standartlarına uygunluk alt başlıkları (6., 7., 8., 9. maddeler) direktifin "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterini sağlamaktadır. Tebliğde 10. madde ve 11. madde kabuklu su ürünleri yetişen suların korunması ve kirlilik azaltma programlarını düzenleyerek direktifin "Önlemler Programı" kriterini sağlamıştır. Madde 12 "İdari Tedbir" kriterini sağlayarak ilgili bakanlık kirliliği kaynağında durdurmak için gerekli denetimleri yapmakla görevlidir.

4.3.3.2.2.2 İçme Suyu Temin ve Dağıtım Sistemlerindeki Su Kayıplarının Kontrolü Yönetmeliği Teknik Usuller Tebliği

Tebliğ içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemlerindeki su kayıplarının kontrolü için alınması gereken tedbirleri belirlemektir. Su kayıplarının önlenmesinde izlenecek adımlar, içme-kullanma suyu temin ve dağıtım sistemi ile şebekede kullanılacak malzemelere ilişkin hususlar, abonelik hizmetleri ve izinsiz su kullanımı bölümleri içme suyunun temininden dağıtımına kadar olan düzenlemeleri içermektedir. Bu durum direktifin "İdari Tedbirler" kriteri ile uyuşmaktadır.

4.3.3.2.2.3 Durgun Yerüstü Kara İç Sularının Ötrofikasyona Karşı Korunmasına İlişkin Tebliğ

Tebliğin 4. Maddesi göl, baraj gölü ve göletlerin korunması doğrultusunda alınması gereken önlemleri içermekte ve direktifin "Önlemler programı" kriterini sağlamaktadır. Tebliğ genel manada durgun yerüstü kara iç sularının ötrofikasyona karşı korunmasına ilişkin tedbirleri düzenlemiştir. Ayrıca alıcı ortamın trofik seviyesinin belirlenmesi, trofik seviyenin iyileştirilmesi için tedbirler, su ekosistemine ve suyu tüketen insanlara zarar vermeden su kütlesinin kirleticileri taşıyabilme kapasitesini (özümleme kapasitesi), ötrofikasyonun önlenmesi için balık yetiştiriciliği tesislerinin uyması gereken hususları içeren tedbirleri ele almıştır. Bu için direktifin "İdari Tedbirler" kriterine uyum sağlamaktadır. Tebliğin 11. maddesi kapsamında değerlendirilen su ortamlarının mevcut durumunun bozulmasına yol açan faaliyetler, ilgili mevzuat çerçevesinde ilgili kurum ve kuruluşlarca denetlenir ve gerektiğinde yaptırım uygulanmasına dair ibare "Maliyetin Karşılanması" kriterini sağladığı görülmektedir.

2004 yılından sonra Avrupa Birliği mevzuatına uyum çalışmaları kapsamında hazırlanmış olan suların korunmasına ilişkin yönetmelikler ve yönetmeliklerin uygulanması amacı ile ilgili bakanlıkça kabul edilmiş olan tebliğler ele alınmış ve direktif kriterlerine göre uygunluğu irdelenmeye çalışılmıştır. Bu yönetmelik ve tebliğlerin yasa düzeyinde bir düzenleme içermemesi ve su koruma hukukunu bütüncül bir yaklaşımla ele alamadığı görülmektedir. Türkiye'ye ait AB SÇD standartlarına uygun bir su kanunu olmayışı suyun etkin bir şekilde yönetimini ve kurumlar arası koordinasyonu olumsuz şekilde etkilemektedir. Bunun için 2012 yılında hazırlanan "Su Kanun Tasarısı" günümüz şartlarına uygun şekilde revize edilip yürürlüğe girmesi su yönetiminin tek bir yasal mevzuata göre şekillenmesini sağlayacaktır. Bu şekilde su ile ilişkili kurumların işleyişinin ve SÇD standartlarında bir su yönetiminin sağlanacağı düşünülmektedir.

4.3.3.2.3 SÇD Sonrası Çıkarılan Tasarı

4.3.3.2.3.1 Su Kanun Tasarısı

Tasarının amacı su kaynaklarının sürdürülebilir şekilde korunması, kullanılması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi, su ile ilgili bilgilerin toplanması, izlenmesi, havza esasında inceleme ve planlamalarının hazırlanması, kullanım önceliklerinin belirlenerek tahsislerinin tek merciden yapılması, su yönetiminde etkinlik ve katılımın geliştirilmesini sağlamaktır. Tasarının 4. maddesi su kaynaklarının havza esasında sürdürülebilir bir şekilde korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve kullanılmasının sağlanmasındaki hususları düzenlemiştir. Bir havzanın su potansiyelinin öncelikle havzası içerisinde değerlendirilmesi, su kaynaklarının kamu yararına en uygun şekilde değerlendirilmesi, suyun yönetim hizmetleri karşılığında fiyatlandırılması, su temin maliyetlerinin kullanan, kirlilik önleme maliyetlerinin kirleten tarafından ödenmesi hususları direktif kriterlerine uygunluk açısından dikkat çekicidir. Tasarıda su kaynaklarının miktar ve kalite açısından mevcut ve gelecekteki durumu dikkate alınarak; sosyal, ekonomik ve ekolojik ihtiyaçları karşılayacak bir ulusal su planı hazırlanması ve ulusal su planı ile uyumlu olacak şekilde, katılımcı bir yaklaşımla her havza için, suyun akılcı kullanımını ve çevresel hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kurak dönemlerde su yönetimini de dikkate alan tedbirler programını ihtiva eden havza yönetim planlarının hazırlanacağı düzenlenmiştir (madde 6 ve madde 7). Bu düzenleme "Çevresel Hedefler", "Yönetim Planları" ve "Havzaların Belirlenmesi ve Nehir Havza Bölgesi Oluşturulması" kriterleri ile uyuştuğu görülmektedir. Tasarıda madde 9'da su kaynaklarının korunması ele alınmış ve bunlara ulaşmada çevresel hedeflerin belirlenmesi gerektiği, korunması gereken alanlara özel bir statü verilmesi gerektiği ayrıca suların korunması, sürdürülebilir kullanımının sağlanması, planlanmasına yer verilmiştir. Bu düzenleme direktif kriterlerinden "Önlemler Programı" ve "Suların Analizi ve İzlenmesi" kriterlerini karşıladığı söylenebilir. Madde 10 izleme, denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğü, madde 11 su yönetimi yüksek kurulunun kuruluşu, görev ve yetkilerini düzenlemiştir. Buradan yola çıkarak tasarının uygun idari düzenlemeleri hazırladığı, uygun yetkili birimleri tayin ettiği söylenebilir ve "İdari Tedbirler" kriterini sağlamaktadır. Su Kanun Tasarısı genel manada suyun korunması,

doğru yönetimi, çevresel hedeflere ulaşmada yeraltı/yerüstü suların kötüleşmesini engellemeye çalışması, etkili ve sürdürülebilir su kullanımına teşviki yönünden direktif kriterleri ile uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca suyun korunması ve yönetiminin havza bazında yapılması gerektiği ve nehir havza yönetim planlarının hazırlanması gerektiğini düzenlemektedir. Etkili ve sürdürülebilir su kullanımı için kirleten öder prensibini ve tüm ilgili paydaşların katılımını savunduğu tasarıda görülmektedir. Tasarının genel manada direktif kriterlerini sağladığı düşünülmekte ancak bazı çevrelerce hukuki boşluklarının olduğu dile getirilmektedir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

21. yüzyılın en önemli sorunlarından biri de kullanılabilir su kaynaklarında görülen azalmadır. Küresel ısınma, kentleşme ve sanayileşmeden dolayı artan su kullanımı nedeni ile suyun önemi farklı bir boyut kazanmıştır. Doğanın sınır değerleri giderek aşılmakta ve yeryüzünün temiz su kaynakları hızlı bir şekilde tükenmektedir. Doğal bir kaynak olan suyun yönetimi daha planlı ve etkin bir şekil almadığı takdirde su kıtlığı çekileceği literatürde bir çok araştırma ve tartışmalara konu olmuştur.

EC/2000/60 sayılı SÇD, 22 Kasım 2000 tarihinde entegre su yönetimine bir çerçeve oluşturmak için yürürlüğe girmiştir. Direktifin getirdiği en büyük yenilik nehir havzası yönetimidir. Ayrıca direktif, sucul çevrenin ve sucul ekosistemlerin iyileştirilerek meydana gelebilecek tahribatların önlenmesi, su kaynaklarının sürdürülebilir bir şekilde kullanımının sağlanması ve yeraltı su kirliliğinin azaltılmasını hedeflemektedir. Bu tez çalışmasının yapılmasındaki ana amaç SÇD'nin Türkiye'de hukuksal, örgütsel ve politik açıdan değerlendirilmesidir.

Türkiye'de SÇD ve AB uyum süreciyle birlikte "çevre" alanında yasal düzenlemeler hız kazanmıştır. 10.05.1926 tarihli 831 sayılı Sular Hakkında Kanun'dan günümüze kadar suyu kendine konu edinmiş toplamda 18 adet kanun yürürlüğe girmiştir. Bu kanunlar Çizelge 4.5'te detaylı olarak verilmiştir. Ayrıca Sular Hakkında Kanun'un Uygulanışını Gösteren Tüzük ve Yeraltı Suları Tüzüğü olarak 2 adet tüzük düzenlenmiştir. Bunun yanında SÇD'den önce 3 SÇD'den sonra ise 21 olmak üzere 24 adet yönetmelik düzenlenmiştir. Bu yasal düzenlemeler Çizelge 4.6 ve Çizelge 4.8'de detaylı olarak verilmiştir. Ayrıca 1 adet SÇD'den önce ve 9 adet SÇD'den sonra olmak üzere 10 adet tebliğ yayımlanmıştır. Bunlara ek olarak aşağıda ise doğrudan AB mevzuat listesinde bulunan direktiflere uyum amacı ile çıkarılmış yönetmelikler yer almaktadır.

- Su Havzalarının Korunması Ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik (17.10.2012)
- Yüzeysel Su Kalitesi Yönetimi Yönetmeliği (30.11.2012)

- İçme Suyu Elde Edilen Veya Elde Edilmesi Planlanan Yüzeysel Suların Kalitesine Dair Yönetmelik (29.06.2012)
- Atıksu, Alt Yapı Ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslara İlişkin Yönetmelik (27.10.2010)
- İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmelik (17.02.2005)
- Tarımsal Kaynaklı Nitratın Neden Olduğu Kirliliğe Karşı Suların Korunması Yönetmeliği (18.02.2004)
- Yeraltı Sularının Kirlenmeye ve Bozulmaya Karşı Korunması Hakkında Yönetmelik (07.04.2012)
- Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği (26.11.2005) ve ayrıca 30.03.2010 tarihinde Tehlikeli Maddelerin Su ve Çevresinde Neden Olduğu Kirliliğin Kontrolü Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- Yüzeysel Su Kalitesi Yönetmeliği (30.11.2012)
- Kabuklu Su Ürünlerinin Yaşadığı Suların Kalitesi Hakkında Tebliği (02.06.2008)

Türkiye'de AB mevzuat listesine uyum için çıkarılan yönetmeliklere ek olarak farklı yönetmelikler de bulunmaktadır (Çizelge 4.8). Türkiye'de "su yönetimi" üzerine yasal düzenleme yapma konusunda bir kısıt görülmemektedir. Buna karşın esas sorun yasal düzenlemelerin dağınık bir şekilde olması, tek bir çatı altında toplanamamasıdır. Oluşturulan birçok hukuki düzenleme suyun etkin ve bütüncül bir şekilde kullanımına yönelik olmayıp ilgili olduğu kurumun işleyişine cevap vermekle sınırlı kalmaktadır.

2012 yılında SÇD'ye uyum sağlamak amacıyla hazırlanan Su Kanun Tasarısının güncellenmesi gerekmektedir. Tasarı oldukça genel kapsamlı hazırlanmıştır ve dolayısı ile SÇD'ye tam anlamı ile cevap verememektedir. Henüz uyum sürecinde olduğumuz AB için tasarı maddelerinin gözden geçirilerek suyun etkin bir şekilde kullanımı ve yönetimi için hukuki bir dayanak haline getirilmesi oldukça elzem bir hale gelmiştir.

Türkiye'de su yönetiminin bir diğer büyük problemi ise kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon eksikliğidir. Su yönetiminin bütüncül bir şekilde uygulanması için görev ve yetkilerin bölge düzeyine aktarılması ve AB hedeflerine ulaşmak için kurumsal ve yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. 4 Temmuz 2011 tarihinde kurulan Orman ve Su İşleri Bakanlığı bünyesinde AB uyum çalışmaları ve SÇD etkisi ile "ana hizmet birimi" olarak Su Yönetimi Genel Müdürlüğü (SYGM) açılmıştır. Su yönetiminin Orman ve Su İşleri Bakanlığı altında toplanması ile daha bütüncül ve koordineli bir yapılanma sağlanacağı düşünülmüştür. Bunun yanında 2 Kasım 2011 tarihinde Su Enstitüsü (SUEN) açılarak, su politikaları geliştirmek, küresel anlamda su üzerine stratejiler ve araştırmalar yapılması amaçlanmıştır. SÇD'nin 3. maddenin 6. fıkrasında, üye devletlerin mevcut ulusal veya uluslararası birimlerini direktif hedeflerine ulaşılması amacı ile direktifin belirttiği şekilde yetkili birim olarak belirleyebileceği ifade edilmiştir. Bundan yola çıkarak SUEN ve SYGM'nün oluşturulmasında SÇD etkisinin olduğu görülebilmektedir. Türkiye'nin 9 Temmuz 2018 tarihinde Parlamenter Sistem'den Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçiş yapması ile birçok devlet kurumunda yeniden yapılanmaya gidilmiştir. SYGM, yeni Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı merkez birimi içerisinde "hizmet birimi" olarak konumlandırılmıştır. Eski Orman ve Su İşleri Bakanlığı'na bağlı yatırımcı bir kuruluş olarak görev yapan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ve SUEN kamu tüzel kişiliği olan bir kuruluş olarak Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlanmıştır.

Meydana gelen bu değişiklikler, kurumlar arasındaki yetki karmaşasını çözmek yerine daha da karışık bir hal almasına neden olabileceği düşünülmektedir. Bunda bir görevin birden çok kurum ve kuruluşun sorumluluğu altında olmasının payı olduğu düşünülmektedir. Türkiye'de su ile ilgili yasa ve kuruluşların çokluğundan dolayı suyun etkin bir şekilde yönetimi mümkün olamamaktadır. Çünkü her kurumun yasa ve yönetmeliği farklı şekilde işlemektedir. Kurumsal yapının güçlendirilerek sular üzerinde denetleme ve değerlendirme çalışmalarının yapılması faydalı olacaktır. Bunun yanında devlet kurumları arasındaki işleyişin daha koordineli ve hızlı bir şekilde yürütülmesi yapılacak çalışmaların başında gelmektedir.

SÇD, suyun idari ve politik sınırlardan ziyade tamamen doğal ve hidrolojik olarak nehir havzası sınırlarına göre yönetilmesini savunmaktadır. Bunun yanında katılımcı yaklaşımı, suyun fiyatlandırılmasını ve suyun denetlenerek "iyi duruma" getirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Türkiye'de SÇD'ye uyum sağlamak amacı ile 25 havza üzerinde (Şekil 2.2) Havza Koruma Eylem Planları hazırlanarak uygulamaya konmuştur. Meriç-Ergene, Konya, Büyük Menderes ve Susurluk havzalarında Havza Koruma Eylem Planları tamamlanmıştır. Türkiye'nin SÇD yürürlüğe girdiği tarihten bu yana amaç ve hedeflerine uyum sağlamaya çalıştığı ancak uygulama noktasında yeterli düzeye gelemediğini 25 havza üzerinde hazırlanan eylem planlarının sadece 4'ünü tamamlamasından görebilmekteyiz.

Bu bağlamda Türkiye yaptığı Havza Koruma Eylem Planlarını diğer nehir havzalarında da uygulayarak AB uyum sürecindeki çalışmalarına hız vermelidir. Bu çalışmaları uygularken tüm paydaş kurum ve kuruluşlardan destek almalıdır. Bunun yanında suların uzun vadede korunma ve yönetimi için ulusal bir su politikası oluşturmalıdır. Su ile ilgili politika oluşturulurken de AB su politikaları dikkate alınmalı ve anlık politikalar yerine ileriye dönük politikalar hedeflenmelidir.

Yapılan bu tez çalışması kapsamında Türkiye'de SÇD'nin uygulanmasına yönelik önerileri şu şekilde sıralayabiliriz.

- Ülkeler arasında topoğrafik ve su kaynakları açısından farklılıklar olduğundan dolayı, farklı ülkeler tarafından kullanılan model direktifler bütün ülkelerde tam anlamı ile uyumlu olamamaktadır. Türkiye için de böyle bir durum söz konusudur. Gerek bulunduğu coğrafi konum gerekse barındırdığı su kaynakları itibari ile kendine özgü bir yapısı vardır. Bundan dolayıdır ki SÇD'yi direkt olarak kendimize entegre etmemiz mümkün gözükmemektedir. Suyun hukuksal, örgütsel ve politik açıdan yönetimi için Türkiye'nin kendi şartlarına uyumlu su yönetim modeli üreterek uygulamasının daha avantajlı olacağı düşünülmektedir.
- Ayrıca SÇD'nin sınıraşan sular üzerinde ortak faydalanmayı amaçlayan maddelerinin Türkiye açısından bir risk oluşturacağı düşünülmektedir. SÇD'nin

Türkiye'ye direkt olarak entegre edilmesi durumunda sınıraşan suların uluslararası bir isim alacağı ve bu sular üzerinde yapılması planlanan kalkınma atılımlarının gecikeceği veya engelleneceği riski göz ardı edilmemelidir.

- Türkiye'de su havzalarındaki kirliliğin büyük bir kısmı insan kaynaklıdır. Bunun için katılımcılık ilkesi ile sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları ve özel sektörler gibi paydaşların yardımı ile insanlar bilinçlendirilmeli ve farkındalık oluşturulmalıdır. Böylece katı atık sorunu, açık maden işletmeciliği, hava kirliliği, düzensiz ve kaçak kentleşme gibi insan kaynaklı sorunların en aza indirilmesinde büyük bir iyileşme sağlanabilir.
- Türkiye'de SÇD uyum amacı ile düzenlenen mevzuat çalışmalarının direktife uygunluğunu ya da uygulanış şekillerinin şeffaflığı yetkili idarelerce denetlenmektedir. Bu durumun Uluslararası ve AB standartlarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. AB'nin titizlikle üzerinde durduğu en önemli konu olan iç denetim sisteminin bağımsız bir şekilde işleyişi ülkemizde tam olarak etkin hale getirilememiştir. Bu durum 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu yardımı ile daha fonksiyonel hale getirilmeli, SÇD ile uyum çalışmalarına yansıtılmalıdır.
- Ülkemizde geçici koruma statüsündeki mülteci nüfusunun mevcut içme ve kullanma su potansiyeli üzerindeki baskısı dikkate alınmalı ve su temininde olası yaşanabilecek sorunlar için önemler programı oluşturulmalıdır.
- Üniversiteler, özel sektörler ve kamu kuruluşları arasındaki diyalog kopukluğu giderilmelidir. Özellikle halkın mevcut su kaynakları ve insan kaynaklı su kirliliği konusunda bilinçlendirilirken kitle iletişim araçlarının yanı sıra sosyal medyanın gücünden azami ölçüde faydalanılmalıdır.
- Üniversitelerde akademik anlamda lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında "su yönetimi" ve "su kaynakları" konularına daha da ağırlık verilmelidir.
- AB uyum sürecinde olan Türkiye'de su ile ilgili yeniliklerin her zaman güncel kalmasına önem verilmelidir. Bunun için yapılacak izleme ve denetleme çalışmaları hızlı ve etkin bir şekilde ilerlemelidir.

- Temeli oldukça eskiye dayanan DSİ gibi bir kurumun tecrübelerinden faydalanılmalı ve bu tecrübeler oldukça yeni SUEN gibi ar-ge odaklı bir kurumla paylaşılarak ileriye yönelik kalıcı yenilikler yapılmalıdır.
- Ayrıca DSİ'nin enerji, tarım, hizmet ile çevre ve taşkın şeklindeki hizmet alanlarının bunlarla sınırlı kalmaması, Güneş (2010) ve Perçin (2014b) çalışmaları ile elde edilen direktifin sekiz temel hükmü ile uygunluk gösteren bir teşkilat yapılanmasının oluşturulması SÇD uyum süreci için yapılması gereken çalışmalar arasında gösterilebilir.
- En önemlisi suyu gelir elde edeceğimiz bir meta olarak görmek yerine gelecek kuşaklara aktarmamız gereken doğal bir kaynak olarak görmemiz gerektiği, ayrıca suya her zaman ihtiyacımız olduğu gerçeğini asla unutmamalıyız.

KAYNAKLAR

Akın, M. ve Akın, G. 2007. Suyun Önemi, Türkiye'de Su Potansiyeli, Su Havzaları ve Su Kirliliği. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 47-2:105-118.

Akkaya, C., Efeoğlu, A. ve Yeşil, N. 2006. Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve Türkiye'de uygulanabilirliği. TMMOB Su Politikaları Kongresi, 21-23.

Akman, Y., Ketenoğlu, O., Evren, H., Kurt, L., ve Düzenli, S. 2000. Çevre kirliliği (çevre biyolojisi). Palme Yayıncılık, Ankara, 189.

Aküzüm, T., Çakmak, B. ve Gökalp, Z. 2003. Dünyada su ve yaklaşan su krizi, 2. Ulusal Sulama Kongresi 16-19 Ekim 2003, Kuşadası-Aydın.

Aküzüm, T., Çakmak, B. ve Gökalp, Z. 2010. Türkiye'de Su Kaynakları Yönetiminin Değerlendirilmesi. Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi 3 (1): 67-74.

Anonim 2004. Su kirliliği kontrolü yönetmeliği, Çevre ve Orman Bakanlığı.

Anonim 2009. Su hakkı raporu. İnşaat Mühendisleri Odası Çalışma Grubu, 28-42 s.

Anonim 2012. Su kanunu tasarısı. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Ankara, 24 s.

Ateş, A. 2015. Su konusunda faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar özelinde islam işbirliği teşkilatı (İİT) örneği, T.C. ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI, Ankara, Uzmanlık Tezi, 205 s.

Avcı, İ. ve Yanık, B. 1997. Sınıraşan ve sınır oluşturan su kaynaklarımız: potansiyel, su talepleri ve sorunları. Makina Mühendisleri Odası ve 15 Diğer Meslek Odası, İstanbul Şubeleri, Su Kongresi ve Sergisi '97, İstanbul, s.7-15.

Aytüre, S. 2016. Su Kanununun AB Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Değerlendirilmesi. Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi, 9(1); 65-71.

Babbie, R.E. 2007. The Basics of Social Research, Wadsworth Publishing; 4 edition, USA.

Başpınar, V. 2016. Su mülkiyeti açısından Türk Medenî Kanunu, yeraltı suları hakkında kanun ve su kanunu tasarısı hükümlerinin değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(4), 2725-2754.

Berki, A.H. ve Çumralı, S. 1959. Su Hakları Ankara 1959 Sh:18-19.

Bilen, Ö. 2008. Türkiye'nin su gündemi, su yönetimi ve AB su politikaları. ISBN 978-9944-62-759-7

Birben, Ü. 2009. Cibal-i mübaha. II. ORMANCILIKTA SOSYO-EKONOMİK SORUNLAR KONGRESİ, 19-21 Şubat, SDÜ, Isparta.

Brandt, R.M. 1981. Studying Behavior in Natural Settings. Washington, DC: University of Press America.

Burak, S., Duranyıldız, İ. ve Yetiş, Ü. 1997. Ulusal Çevre Eylem Planı: Su Kaynaklarının Yönetimi. Odak Noktası Kuruluş: Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü.

Can, G. 2015. Entegre su yönetiminde yasal-kurumsal yapı ve işleyiş. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Uzmanlık Tezi Ankara, 227 s.

Chi, M.T., De Leeuw, N., Chiu, M.H., and LaVancher, C. 1994. Eliciting self-explanations improves understanding. Cognitive science, 18(3), 439-477.

Cin, H. 1987. Miri arazi ve bu arazinin özel mülkiyete dönüşümü, Konya: Selçuk Üniversitesi, Hukuk Fakültesi.

Cirit, H. 2007. Sınıraşan Sular ve Türkiye. Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı. Diyarbakır.

Coşkun, A. 2010. AB Su Çerçeve Direktifi Açısından Türk Hukukunda Nehir Havza Yönetim Planlaması. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı:1, Yıl:2010, ISSN:1302-7085, Sayfa:43-55.

Çıvgın, M. 2013 Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Türkiye'de Entegre Havza Yönetimi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 144., Ankara.

Çiçek, N. 2010. Su Çerçeve Direktifi ve büyük menderes nehir havzası yönetim planı örneğinde AB ve Türkiye yaklaşımı. Selçuk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 280 s.

Çiçek, N., Kararaslan, Y., Aslan, V., Yaman, C. ve Akça, L. 2008. Türkiye'de AB'ye Uyumlu Su Havzası Yönetim Stratejisi ve Su Çerçeve Direktifi, Fatih Üniversitesi, III. Çevre Sorunları Kongresi, P.170-178.

Dikmen, F. 2012. Dünyadaki Ve Ülkemizdeki Su Yönetimi Mevzuatı Ve idari Yapılanmasının Kıyaslanarak İdealize Edilmesi Yüksek Lisans Tezi.

Doğrusöz, E. 1997. Sular Hukuku, Yetkin Basımevi, Ankara.

Dönmezer, S. 1990. Atatürk Hukuk İnkılabı. Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, 6(18), 665-676.

Güloğlu, Y. (2010). Orman Mülkiyetinin Doğuşu ve Osmanlı Devletinde Tanzimat Dönemine Kadar Ormanlarla İlgili Yapılan Yasal Düzenlemeler. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 10(2), 180-194.

Güneş, A., M. (2010). Avrupa Birliği Su Çerçeve Yönergesi ve Türk Su Hukuku,Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2(2), 167-190.

Hasgüler, M. ve Uludağ, B.M. 2007. Devletlerarası ve hükümetler-dışı uluslararası örgütler: tarihçe, organlar, belgeler, politikalar. Alfa Yayınları.

Irwin, D.M. 1980. Observational Strategies for Child Study. New York: Holt, Rinehart and Winston.

İmre, Z. 1951. Yer Altı Suları Ve Hukuki Durumlar, İstanbul, s: 37-39.

Kaika, M. 2003. TWFD: A new directive for Changing Social, Political and Economic European Framework, European Planning Studies, Vol.11,No.3, s.299.

Karluk, R. 2014. Küreselleşen Dünyada Uluslararası Kuruluşlar, İstanbul.

Karluk, S.R. ve Dural, Y.B. 2013. Avrupa Birliği, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 2684, Eskişehir.

Karasar, N., 2014. Bilimsel Araştırma Yöntemleri: Kavramlar İlkeler Teknikler. Nobel, Ankara.

Karataş, Z. 2015. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, Cilt 1, Sayı 1.

Kibaroğlu, A., Sağsen, İ., Kaplan, Ö. ve Sümer, V. 2006. Türkiye'nin Su Kaynakları Politikasına Kapsamlı Bir Bakış: Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve İspanya Örneği, TMMOB Su Politikaları Kongresi Bildiriler Kitabı, Cilt 1, Ankara, s.184-194.

Konukçu, F., İstanbulluoğlu, A., Kocaman, İ., Albut, S. ve Gezer, E. 2007. Küresel Su Krizi: Bugünü, Geleceği ve Önlenebilme İmkânları, Küresel Su Krizinin Boyutları, Türkiye ve Dünya Perspektifi, Sulama Sektörü Derneği, SUSED Yayın No:1.

Köse, A. 2017. Su Çerçeve Direktifi kapsamında baskı ve etki analizi: Beyşehir Gölü örneği, Türkiye. Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 102 s.

Küçükçelebi, C. 2014. Avrupa birliği uyum sürecinde Türkiye'nin su politikası, su hukuku ve su kaynakları yönetiminde yeniden yapılanmalar. İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 153 s., İstanbul.

Mackenzie, D. 2010. A World Beyond Borders: An Introduction to the History of International Organizations, Toronto.

Maden, T.E. 2010. Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi ve Meriç nehri örneği. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 261 s.

Maxwell, J.A. 1996. Qualitative Research Design: An Interactive Approach. California: SAGE Publications.

Mengü, G.P. ve Akkuzu, E. 2008. Küresel su krizi ve su hasadı teknikleri. ADÜ Ziraat Fakültesi Dergisi 2008; 5(2):75-85.

Mert, A. 2008. İMF ve dünya bankası su politikaları, çok uluslu şirketlerin Türkiye'deki uygulamaları. TMMOB 2. Su Politikaları Kongresi, 365-376.

Neuman, W.L. 2012. Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar I-II. Cilt (5. Basım). İstanbul: Yayın Odası.

Neziroğlu, İ., Yılmaz, T. ve Erdem Efe, G. 2013. Hükümetler, programları ve genel kurul görüşmeleri. Türkiye Büyük Millet Meclisi.

Ochqun, M.H. 2015. Türkiye'de su yönetiminin kurumsal yapısına İlişkin tespitler – öneriler. T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, Yüksek Lisans Tezi, Kasım-2015.

Onur, A.K., Özgüler, H. ve Fakıoğlu, S. 2010. Ulusal ve Sınıraşan Su Havzalarının Yönetiminde Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri, DSİ Genel Müdürlüğü Etüd ve Plan Dairesi Başkanlığı. Günce, Türkiye Bilimler Akademisi.

Orhon, K.B. 2015. Sınıraşan Yerüstü Suların Yönetiminde Dünya Ve Türkiye Uygulamaları. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Uzmanlık Tezi, Ankara, 216 s.

Özen, Ç. ve Tonus, Ö. 2013. Uluslararası Örgütler, Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2920, Eskişehir.

Özgüler, H. 1997. Su, su kaynakları ve çevresel konular. Meteoroloji Mühendisliği. TMMOB Meteoroloji Mühendisleri Odası Yayın Organı Sayı 2: 57-63.

Öziş, Ü., Baran, T., Durnabaş, Ş., Şeker, Ş. ve Özdemir, Y. 1997. Türkiye akarsularının su ve su kuvveti potansiyeli. Türkiye Mühendislik Haberleri, Ankara, 42, s.17-26.

Özkaya, S.Y. 2004. Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi bağlamında Türk su mevzuatının değerlendirilmesi: Porsuk Çayı Havza yönetim planı örneği. Hacettepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 118 s.

Perçin, S. 2014a. Genel hatları itibariyle ABD, AB ve Türk su hukuku. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Uzmanlık Tezi, 160 s.

Perçin, S. 2014b. Uluslararası Su Hukuku, Su Politikası, Öne Çıkan Sözleşmeler Ve Diğer Belgeler. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı.

Punch K.F. 2005. Sosyal araştırmalara giriş, Nicel ve nitel yaklaşımlar. Siyasal kitabevi Eylül 2015, 1. Baskı, ISBN: 975-6325-39-9.

Rekolainen, S., Kamari, J. and Hiltunen, M. 2003. A Conceptual Framework for Identifying the need ana Role of Models in the Implementation of the Water

Framework Directive. Int. J. River Basin Management, vol.1, no.4, (2003), s. 347.
Rüştü, I. ve Salem, K. 2004. Türkiye'nin Sınıraşan Akarsu Anlaşmalarına Coğrafi Açıdan Bir Bakış. Marmara Coğrafya Dergisi 10: 53-72.
Sahtiyancı, Ö.H. 2014. Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Çevresel Hedefler ve Önlemler Programı: Büyük Menderes Havzası Örneği. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Uzmanlık Tezi, 128 s.
Sümer, V. ve Muluk, Ç. 2011. Challenges for Turkey to implement the EU water Framework Directive. In Turkey's Water Policy (pp. 43-67). Springer, Berlin, Heidelberg.
Şahin, Ü. 2014. Türkiye'nin iklim politikalarında aktör haritası. Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi.
Şimşek, A. 2013. Su Çerçeve Direktifi Kapsamında Bütünsel Havza Yönetimi: Mert Irmağı Havzası Örneği. On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Llisans Tezi, 149., Samsun.
TDK 2011. Büyük türkçe sözlük. http://tdkterim.gov.tr/bts/. 2018.
Tırıl, A. 2010. Sınır Aşan Sular: Türkiye ve Paydaşlarının Sınır Aşan Sular Politikalarına Siyasal ve Ekolojik Bir Bakış. VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu, 329-341.
Tombul, F. 2014. Uluslararası Antlaşmalar Çerçevesinde Meriç Havzasında Su Yönetimi. Anadolu Üniversitesi Bilim ve Teknoloji Dergisi A-Uygulamalı Bilimler ve Mühendislik, Cilt: 15 Sayı: 2, Sayfa: 147 – 155.
Tuğrul, B. 2010. İTÜ-Enerji Enstitüsü, Dünya Enerji Konseyi Türk Milli Komitesi, İstanbul.
Tutar, F., Kılıç, N. ve Aytekin, S. 2012. Türkiye'de Suyun Ekonomik Analizi. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5:9, 231-246
Türker, Y. 2015 Orman İçi Sulardan Yararlanmada Karşılaşılan Hukuki Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Belgrad Ormanı Örneği). İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 16., İstanbul.
Türkmenler, H. 2017. Atık Su Arıtma Tesislerinde Enerji Verimliliği. Politeknik Dergisi, 20:2, 495-502.
Uğurelli, A. 2011. Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi Ve Direktifin Türkiye'de Uygulanması. Gazi Osman Paşa Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 108., Tokat.
URL 1. https://onedio.com/haber/26-adimda-suyun-hayatimizdaki-onemi-hidrasyon-ve-dehidrasyon-501013. 05.06.2017
URL 2. https://www.dunyaatlasi.com/dunyadaki-kullanilabilir-su-kaynaklari-su-tasarrufu/. 25.02.2018.
URL 3. http://www.dsi.gov.tr/toprak-ve-su-kaynaklari. 14.06.2016.
URL 4. https://gereksizbiri.wordpress.com/2008/05/17/turkiyenin-su-kaynaklari/. 01.06.2017
URL 5. http://www.un.org.tr/ana-sayfa/. 13.07.2017
URL 6. http://www.hidropolitikakademi.org/7-dunya-su-forumu-bitti-ama.html. 13.07.2017
URL 7. http://www.worldwatercouncil.org/index.php?id=1. 13.07.2017
URL 8. http://www.ab.gov.tr/. 13.07.2017
URL 9. http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-su-politikasi.tr.mfa. 19.03.2018
URL 10. http://suyonetimi.ormansu.gov.tr/AnaSayfa.aspx?sflang=tr. 21.07.2017

URL 11. http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/. 05.07.2017
URL 12. http://www.suhakki.org/. 15.05.2017
Uzun, E., Atalay, H., Akkaya, T., Özkorkut, K., Akın, L. ve Gönenç, L. 2012. Hukukun Temel Kavramları. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
Varis, O., Tortajada, C. and Biswas, A.K. 2008. Management of Tranboundary Rivers and Lakes. Berlin:Springer-Verlag.
Weber, R.P. 1985. Basic content analysis. Newbury Park, CA: Sage.
Yavuz, N. 2007. Uygulamada taşınmaz davaları ve sular hukuku I ve II. Cilt, Adalet yayınevi, Ankara, ISBN: 978-9944-416-34-4.
Yazıcı, A. 2014. Arazî kanunnâmesi (1274/1858) ve intikal kanunlarıyla islam miras hukukunun mukayesesi. Ekev akademi dergisi, 60(60), 449-470.
Yazman, İ. 1970. Kaynakların Türk Medeni Hukukunda Tabi Olduğu Rejim, Sevinç Matbaası, Ankara.
Yıldırım, H. ve Ayanoğlu, S. 2014. Su Kanun Tasarısının Hukuksal Değerlendirilmesi. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 64(1); 29-37.
Yıldız, F.F. ve Dişbudak, K. 2006. AB Su Çerçeve Direktifi ve Havza Yönetimi Yaklaşımı Bağlamında AB Ortak Tarım Politikasında Su Yönetimi. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Türk tarım Dergisi, 167, 64-71.

EKLER

Ek 1 AB Su Çerçeve Direktifi

AB SU ÇERÇEVE DİREKTİFİ

Su Politikası Alanında Topluluk Faaliyeti için bir Çalışma Çerçevesi Oluşturan

23 Ekim 2000 tarihli

AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEYİNİN 2000/60/EC SAYILI DİREKTİFİ

AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ,

Avrupa Topluluğunun kuruluş Anlaşmasını, özellikle bu Anlaşmanın 175. maddesini dikkate alarak;

Komisyondan gelen teklifi dikkate alarak[1],

Ekonomik ve Sosyal Komitenin görüşünü dikkate alarak[2],

Bölgeler Komitesinin görüşünü dikkate alarak[3],

Anlaşmanın 251. maddesinde öngörülen prosedüre[4] uygun olarak ve Uzlaşma Komitesince 18 Temmuz 2000 tarihinde onaylanan ortak metnin ışığında hareket ederek,

Şöyle ki:

(1) Su diğerleri gibi bir ticari ürün olmayıp, tarihsel miras olarak korunması, savunulması ve ele alınması gereken bir mirastır.
(2) 1988 yılında Frankfurt'taki Topluluk Su Politikası Bakanlar Seminerinin sonuç kararlarında ekolojik kaliteyi kapsayan bir Topluluk mevzuatına duyulan gereksinimin altı çizilmiştir. Konsey, 28 Haziran 1999 tarihli kararında[5]

[1] OJ C 184, 17.6.1997, s.20
OJ C 16, 20.1.1998, s.14 ve
OJ C 108, 7.4.1998, s.94
[2] OJ C 355, 21.11.1997, s.83
[3] OJ C 189, 11.6.1998, s.38
[4] Avrupa Parlamentosunun 11 Şubat 1999 tarihli görüşü (OJ C 150, 28.5.1999, s.1), 16 Eylül 1999 tarihinde ve 22 Ekim 1999 tarihli Konsey Ortak Pozisyonu ile (OJ C 343, 30.11.1999, s.1). Avrupa Parlamentosunun 7 Eylül 2000 tarihli kararı ve Avrupa Birliği Konseyinin 14 Eylül 2000 tarihli kararı
[5] OJ C 209, 9.8.1988, s.3

Komisyondan Topluluk yer üstü sularında ekolojik kalitenin iyileştirilmesi için teklifler sunmasını istemiştir.

(3) 1991 yılında The Hague'de yapılan Yer altı Suyu Bakanlar Semineri Deklarasyonunda tatlı su kalitesinin ve miktarının uzun dönemde bozulmasından kaçınmak için eylem gereksinimi tanınmış ve 2000 yılına kadar uygulanması gereken, tatlı su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi ve korunmasını amaçlayan bir eylem programı için çağrı yapmıştır. Konsey 25 Şubat 1992[6] ve 20 Şubat 1995[7] tarihli kararlarında, tatlı suların korunması hakkındaki genel politikanın bir parçası olarak, yer altı suyu için bir eylem programı ve Belli tehlikeli maddelerin neden olduğu kirlenmeye karşı yer altı suyunun korunması hakkındaki 17 Aralık 1979 tarih ve 80/68/EEC sayılı Konsey Direktifinin[8] revizyonunu önermiştir.

(4) Topluluk içindeki sular bütün amaçlar için yeterli olacak miktarda iyi kaliteli su talebinde sürekli büyüme yönünde artan bir baskı altındadır. 10 Kasım 1995 tarihinde, Avrupa Çevre Ajansı çevrenin durumunun güncel halini yansıtan "Avrupa Birliğinde Çevre- 1995" raporunda Topluluk sularının nicel olduğu kadar nitel anlamda da korunması için eylem gereksinimini teyit etmektedir.

(5) 18 Aralık 1995 tarihinde Konsey, diğer hususların yanısıra, Avrupa Birliği içinde sürdürülebilir su politikasının temel prensiplerini oluşturan yeni bir çerçeve çizilmesini gerektiren kararlar almıştır.

(6) 21 Şubat 1996 tarihinde Komisyon bir Topluluk su politikası prensiplerine belirleyen Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Topluluğu Konseyine gönderilecek bir yazışmayı kabul etmiştir.

(7) 9 Eylül 1996 tarihinde Komisyon, Avrupa Parlamentosu ve Konseye yer altı suyunun korunması ve yönetimi için bir entegre eylem programı kararı almak teklifi sunmuştur.[1] Bu teklifte Komisyon tatlı su çıkarmanın düzenlenmesi için prosedürler oluşturulması ve tatlı su kalitesi ve miktarının izlenmesi gereksinimine dikkat çekmiştir.

(8) 29 Mayıs 1995 tarihinde Komisyon Avrupa Parlamentosuna ve Konseyine göndermek üzere, su kaynaklarının korunması için bu alanların ifa ettiği önemli fonksiyonları kabul eden, bataklık alanların akıllıca kullanımı ve korunması hakkında bir yazışmayı kabul etmiştir.

(9) Entegre bir Topluluk su politikası geliştirmek gereklidir.

(10) Konsey 25 Haziran 1996 tarihinde, Bölgeler Komitesi 19 Eylül 1996 tarihinde, Ekonomik ve Sosyal Komite 26 Eylül 1996 tarihinde ve Avrupa Parlamentosu 23 Ekim 1996 tarihinde hepsi Komisyona Avrupa su politikası için bir çerçeve oluşturan bir Konsey Direktifi için teklif hazırlamasını talep etmişlerdir.

(11) Anlaşmanın 174. maddesinde belirtildiği şekliyle, Topluluk çevre politikası çevrenin kalitesinin korunması, muhafazası ve iyileştirilmesi amaçlarının takibine yönelik olacak, doğal kaynakların tedbirli ve rasyonel kullanımına ve önlem alma prensibine ve Çevresel zararı bir öncelik olarak

[6] OJ C 59, 6.3.1992, s.2

[7] OJ C 49, 28.2.1995, s.1

[8] OJ L 20, 26.1.1980, s.43. Bu Direktif 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L 377, 31.12.1991, s.48).

[1] OJ C 355, 25.11.1996, s.1

kaynağında giderme ve kirletenin bedelini ödemesine yönelik önleyici eylem prensiplerine dayalı olacaktır.

(12) Anlaşmanın 174. maddesinde belirtildiği şekliyle, Topluluk çevre politikasını hazırlarken mevcut bilimsel ve teknik datayı, Topluluğun çeşitli bölgelerindeki çevresel şartları ve bir bütün olarak Topluluğun ekonomik ve sosyal kalkınmasını ve bölgelerinin dengeli kalkınmasını aynı zamanda (bu alandaki) eylemlerinin ve eylem yapmamanın yararlarını ve bedelini dikkate alacaktır.

(13) Topluluk içinde farklı spesifik çözümler gerektiren farklı şartlar ve gereksinimler vardır. Bu farklılık nehir yatağı çerçevesinde suyun sürdürülebilir kullanımı ve korunmasını sağlamak için önlemler planlanması ve uygulanmasında dikkate alınmalıdır. Kararların suyun etkilendiği yada kullanıldığı yerlere mümkün olduğu kadar yakın yerlerde alınması gereklidir. Öncelik Üye Devletlerin bölgesel ve yerel şartlara ayarlanmış programlar hazırlanması yoluyla Üye Devletlerin sorumluluğundaki eylemlere verilmelidir.

(14) Bu Direktifin başarısız Topluluk, Üye Devlet ve yerel düzeylerde yakın işbirliği ve tutarlı eyleme ve aynı zamanda kullanıcılar dahil kamuoyunun bilgilendirilmesi, konsültasyonu ve dahil edilmesine bağlıdır.

(15) Su tedariki Komisyonun Avrupa'da kamuoyunun genel menfaati için hizmetler hakkındaki yazılarında tanımlanan genel kamuoyu yararına bir hizmettir.

(16) Suyun korunması ve sürdürülebilir yönetiminin enerji, taşımacılık, tarım, balıkçılık, bölgesel politika ve turizm gibi diğer Topluluk politika alanlarına entegrasyonu gereklidir. Bu Direktif ayrıca Üye Devletler arasındaki diğer işbirliği alanlarına, diğer hususların yanısıra, Avrupa Uzay kalkınma perspektifi (ESDP)ne önemli bir katkıda bulunabilir.

(17) Etkili ve tutarlı bir su politikası kıyılar yada haliçlere yakın su ekosistemlerinin ve körfezlerde yada oldukça kapalı denizlerdeki su ekosistemlerinin, dengelerinin onlara akan iç suların kalitesinden güçlü biçimde etkilenmesi nedeniyle, zafiyetini dikkate almalıdır. Nehir yatakları içindeki su kalitesinin korunması, kıyısal balık nüfusları dahil, balık nüfusunun korunmasına yönelik katkılarıyla ekonomik yararlar sağlar.

(18) Topluluk su politikası şeffaf, etkili ve tutarlı bir yasal çerçeve gerektirmektedir. Topluluk eylem için ortak prensipler ve genel bir çerçeve sağlamalıdır. Bu Direktif böyle bir çerçeveyi sağlamalı ve Topluluk içinde suyun korunması ve sürdürülebilir kullanımı için, yardımcı olma prensiplerine uygun olarak, uzun vadede, genel prensipler ve yapılar geliştirmelidir.

(19) Bu Direktif Topluluk içinde su çevresinin sürdürülmesi ve iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bu amaç temelde ilgili suların kalitesine ilişkindir. Miktarın kontrolü iyi su kalitesinin korunmasında yardımcı bir unsurdur ve bu nedenle, iyi kalitenin sağlanması amacına hizmet eden, miktar konusundaki önlemler de oluşturulmalıdır.

(20) Bir yer altı su kütlesinin nicel statüsü yerüstü suyunun ve bu yer altı suyu kütlesiyle ilişkili karasal eko sistemlerinin ekolojik kalitesi üzerinde etkiye sahip olabilir.

(21) Topluluk ve Üye Devletler deniz sularının kirlenmeden korunmasında önemli yükümlülükler içeren çeşitli uluslar arası sözleşmelere, özellikle 9 Nisan 1992 tarihinde Helsinki'de imzalanan ve 94/157/EEC sayılı Konsey kararıyla

onaylanan Baltık Denizi Çevresinin Korunması hakkında Sözleşme[1]; 22 Eylül 1992 tarihinde Paris'te imzalanan ve 98/249/EEC sayılı Konsey Kararıyla onaylanan Kuzeydoğu Atlantik Deniz Çevresinin Korunması Hakkında Sözleşme[2]; 16 Şubat 1976 tarihinde Barselona'da imzalanan ve 77/585/EEC sayılı Konsey Kararı ile onaylanan Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi[3] ve bu Sözleşmenin 17 Mayıs 1980 tarihinde Atina'da imzalanan ve 83/101/EEC sayılı Konsey Kararı ile onaylanan Akdeniz'in Karasal Tabanlı Kaynaklardan Gelen Kirlenmeye Karşı Korunması hakkındaki Protokolü[4]'ne taraftırlar. Bu Direktif Topluluk ve Üye Devletlerin bu yükümlülüklerini yerine getirmelerine olanak sağlamaya yönelik bir katkı yapacaktır.

(22) Bu Direktif tehlikeli maddelerin suya emisyonunu aşamalı olarak azaltmaya katkıda bulunmaktadır.

(23) Üye Devletlerin Topluluk sularının korunmasını nitelik ve nicelik bakımından geliştirme, sürdürülebilir su kullanımını teşvik etme, sınırları aşan su sorunlarının kontrolüne katkıda bulunma, su ekosistemlerini ve karasal eko sistemlerini ve bunlara doğrudan bağlı bulunan bataklık bölgeleri korumak ve Topluluk sularının potansiyel kullanıcılarını korumak ve geliştirmek amaçlı çabalarını koordine etmek için ortak prensipler gereklidir.

(24) İyi su kalitesi halk için içme suyu tedarikini güvenceye almaya katkıda bulunacaktır.

(25) Suyun nitelik bakımından ve, çevresel koruma maksadıyla ilgili olması halinde, nicelik bakımından statüsünün ortak tanımları yapılmalıdır. Yer üstü ve yer altı suyunun iyi statüsünün Topluluğun her yerinde gerçekleştirilmesini ve suların statüsünün bozulmasını Topluluk düzeyinde önlemek için çevresel objektifler oluşturulmalıdır.

(26) Üye Devletler en azından iyi su statüsünü gerekli önlemlerin, mevcut Topluluk şartlarını dikkate alan, entegre programlar ve önlemler içinde, tanımlanması ve uygulanması amacını gerçekleştirmeyi hedeflemelidirler. İyi su statüsünün zaten mevcut olduğu yerlerde bu durum sürdürülmelidir. Yer altı suyu için, iyi statü şartlarına ilave olarak, herhangi bir kirleticinin konsantrasyonundaki herhangi bir önemli ve sürekli yukarı doğru trendin belirlenmeli ve tersine çevrilmelidir.

(27) Bu Direktifin nihai amacı; öncelikli tehlikeli maddelerin yok edilmesini sağlamak ve deniz Çevresinde doğal olarak ortaya çıkan maddeler için orijinal değerlere yakın konsantrasyonları gerçekleştirmeye katkıda bulunmaktır.

(28) Prensip olarak yerüstü suları ve yer altı suları yenilenebilir doğal kaynaklardır; özellikle yer altı suyunun iyi statüsünün sağlanması görevi erken harekete geçmeyi ve koruyucu önlemlerin, suyun oluşumu ve yenilenmesindeki doğal süreye bağlı olarak, istikrarlı uzun dönem planlamasını gerektirmektedir. İyileştirme için gerekli bu süre yer altı suyunun iyi statüsünün sağlanması ve yer altı suyundaki herhangi bir kirletici konsantrasyonundaki önemli ve sürekli yukarıya doğru trendin geri çevrilmesini dikkate almalıdır.

(29) Bu Direktifte belirlenen objektiflerin gerçekleştirilmesi maksadıyla ve bu amaca yönelik önlemlerin bir programının yapılmasında, Üye Devletler

[1] OJ L 73, 16.3.1994, s.19
[2] OJ L 104, 3.4.1998, s.1
[3] OJ L 240, 19.9.1977, s.1
[4] OJ L 67, 12.3.1983, s.1

uygulama masraflarını yaymak amacıyla önlem programının uygulanmasını aşamalara ayırabilir.

(30) Bu Direktifin tam ve tutarlı bir uygulamasını sağlamak için takvimde yapılacak herhangi bir uzatma uygun, açık ve şeffaf kriterlere dayalı olarak yapılacak ve Üye Devletler tarafından nehir yatağı yönetim planlarında gerekçelendirilecektir.

(31) Bir su kütlesinin insan faaliyetinden yada iyi statünün gerçekleştirilmesi için uygulanabilir olmayan ve makul sayılmayacak kadar pahalı olan doğal şartlardan etkilendiği hallerde, uygun, açık ve şeffaf kriterlere dayalı olarak daha esnek çevresel objektifler belirlenebilir ve suların statüsünün daha fazla bozulmasını önlemek için gerekli uygulanabilir bütün önlemler alınmalıdır.

(32) Daha fazla bozulmayı önlemek yada daha iyi statüyü spesifik şartlar altında sağlamak şartından muaf tutulmak için nedenler bulunabilir. Eğer bu uyamama öngörülemeyen yada istisnai durumların, özellikle seller ve kuraklıkların sonucu ise yada üstün kamu menfaatleri nedeniyle, yada yerüstü su kütlesinin fiziksel özelliklerinde yeni değişiklikler yada yer altı suyu kütlelerinin düzeyinde değişiklikler sonucuysa, su kütlesinin statüsü üzerindeki ters etkiyi yumuşatacak bütün uygulanabilir önlemler alınacaktır.

(33) İyi su statüsünün gerçekleştirilmesi amacı her bir nehir yatağı için takip edilmeli, böylece aynı ekolojik, hidrolojik ve hidrojelojik sistemlere ait yerüstü ve yer altı sularına ilişkin önlemler koordine edilmelidir.

(34) Çevresel koruma maksatları için hem yerüstü sularının hem de yer altı sularının nicel ve nitel unsurlarının, suyun hidrolojik devridaim içinde doğal akış şartlarını dikkate alan, daha geniş entegrasyonuna gereksinim vardır.

(35) Suyun kullanımının sınırları aşan etkilerinin olabileceği bir nehir yatağında, bu Direktif uyarınca oluşturulan çevresel objektiflerin gerçekleştirilmesi şartları ve özellikle bütün önlem programları bütün nehir yatağı bölgesi için koordine edilmelidir. Topluluk sınırlarını aşan nehir yatakları için, Üye Devletler ilgili üye olmayan Devletlerle uygun koordinasyonu sağlamaya çaba göstereceklerdir. Bu Direktif su koruma ve yönetimi hakkındaki uluslar arası sözleşmelerden, özellikle Sınır aşan su yolları ve uluslar arası göllerin korunması ve kullanımı hakkında 95/308/EC[1]sayılı Konsey Kararıyla onaylanan, Birleşmiş Milletler Sözleşmesinden doğan Topluluk yükümlülüklerinin uygulanmasına katkıda bulunacaktır.

(36) Bir nehir yatağının özelliklerini ve insan faaliyetlerinin etkilerinin analizini ve aynı zamanda su kullanımının ekonomik bir analizini yapmak gereklidir. Su statüsünün gelişimi Üye Devletler tarafından Topluluk genelinde sistematik ve kıyaslanabilir bir tabana dayalı olarak izlenmelidir. Bu bilgiler Üye Devletlere bu Direktif altında oluşturulan objektifleri gerçekleştirmeyi amaçlayan önlem programları geliştirmeleri için sağlıklı bir temel sağlamak için gereklidir.

(37) Üye Devletler içmesuyu temini için kullanılan suları belirlemeli ve insani kullanım amaçlı suyun kalitesine ilişkin 15 Temmuz 1980 tarih ve 80/778/EEC sayılı Konsey Direktifine[2] uyumu sağlamalıdırlar.

---

[1] OJ L 186, 5.8.1995, s.42

[2] OJ L 229, 30.8.1980, s. 11. Direktif son olarak 98/83/EEC sayılı Direktifle (OJ L 330, 5.12.1998, s.32) değiştirilmiştir.

(38) Üye Devletler tarafından önlemler programının parçası olarak ekonomik enstrümanların kullanılması uygun olabilir. Su çevresi üzerine verdiği zararlar yada olumsuz etkiyle bağlantılı çevresel ve kaynak masrafları dahil, su hizmetlerinin masraflarının karşılanması prensibi, özellikle kirleten öder prensibine uygun olarak dikkate alınmalıdır. Bu amaçla nehir yatağı bölgesinde su için uzun dönem arz ve talep tahminlerine dayalı su hizmetleri ekonomik analizi gerekli olacaktır.

(39) Suyun kazaen kirletildiği olayların etkisini önlemeye veya azaltmaya gerek bulunmaktadır. Bunu yapmak için gerekli önlemler, önlemler programına dahil edilmelidir.

(40) Kirlenmenin önlenmesi ve kontrolü bakımından, Topluluk su politikası kirlenmenin emisyon sınır değerleri ve çevresel kalite standartları oluşturmak suretiyle kaynakta kontrolünü kullanan kombine bir yaklaşıma dayalı olmalıdır.

(41) Su miktarı açısından, etkilenen su sistemlerinin çevresel sürdürülebilirliğini sağlamak için temin ve toplamanın kontrolüne yönelik genel prensipler konulmalıdır.

(42) Topluluk mevzuatında minimum şartlar olarak belli kirletici grupları yada familyaları için ortak çevre kalite standartları ve emisyon limit değerleri belirlenmelidir. Bu gibi standartların Topluluk düzeyinde kabulü için düzenlemeler yapılmalıdır.

(43) Öncelikli tehlikeli maddelerin boşaltım, emisyon yada kayıp yoluyla kirlenmenin durdurulması yada aşamalandırılması gereklidir. Avrupa Parlamentosu ve Konsey, Komisyondan gelen teklif üzerine öncelikli maddeler ve bu maddelerin neden olduğu kirlenmeye karşı, bütün önemli kaynakları dikkate alarak ve masraf bakımından ekonomik ve uygun düzey ve kombinasyonda kontroller belirleyerek, spesifik önlemler alınması için gerekli eylemler üzerinde anlaşmalıdırlar.

(44) Öncelikli tehlikeli maddeleri belirlemede, önceden önlem alma prensibi dikkate alınmalı, özellikle ürünün potansiyel ters etkilerinin belirlenmesine ve riskin bilimsel değerlendirilmesine dayanılmalıdır.

(45) Üye Devletler öncelikli maddeler tarafından suyun kirletilmesinin ortadan kaldırılması ve aksi halde Üye Devletlerin yerüstü suyu kütleleri için objektifleri gerçekleştirmelerini önleyecek diğer maddelerin neden olduğu kirlenmenin aşamalı olarak azaltılmasına yönelik önlemleri yürürlüğe koymalıdır.

(46) Su kullanıcıları dahil genel kamuoyunun nehir havzası yönetim planlarının yapılması ve güncelleştirilmesine katılımını sağlamak için, planlanan önlemler hakkında düzenli bilgi sağlamak ve bunların uygulanmalarında sağlanan gelişmeler hakkında gerekli önlemlerin kabulü hakkında nihai kararların alınmasından önce genel kamu oyunun dahil edilmesi görüşüyle rapor yayınlamak gereklidir.

(47) Bu Direktif Topluluk su mevzuatı kapsamı dışına düşen suların statüsünün iyileştirilmesinde gelişmenin önünde bulunan engelleri ele almak için, bunları yenmek için uygun Topluluk stratejileri geliştirme bakış açısıyla mekanizmalar sağlamalıdır.

(48) Komisyon su sektörü için önermeyi amaçladığı girişimler için yıllık olarak güncelleştirilmiş plan sunmalıdır.

(49) Topluluk içinde bu Direktifin bir parçası olarak tutarlı bir yaklaşım sağlamak için teknik şartlar belirlenmelidir. Su statüsünün değerlendirilmesi için kriterler belirlenmesi ileri doğru atılmış önemli bir adımdır. Belli teknik unsurların teknik gelişmeye adaptasyonu ve izleme, örnek alma ve analiz metodlarının standardizasyonunun usul komitesi tarafından yürürlüğe konulması gereklidir. Nehir havza bölgelerinin karakterizesi ve su statüsünün değerlendirilmesi için kriterlerin gerçek bir anlayış ve tutarlı bir şekilde uygulanmasını teşvik etmek için, Komisyon bu kriterlerin uygulanması hakkında kılavuz yürürlüğe koyabilir.

(50) Bu Direktifin uygulanması için gerekli önlemlerin Komisyona verilen yetkilerin kullanılması usullerini belirleyen 28 Haziran 1999 tarih ve 1999/468/EEC sayılı Konsey Kararına[1]uygun olarak kabul edilecektir.

(51) Bu Direktifin uygulanması en azından daha önceki bazı yasalarda öngörülene eşit düzeyde su korumasını gerçekleştirecek, bu nedenle o yasaların bu Direktifin ilgili hükümleri tam olarak uygulandığında onların yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

(52) Bu Direktif hükümleri 76/464/EEC sayılı Direktif[2] altında oluşturulan tehlikeli maddelerin neden olduğu kirlenmenin kontrolü çalışma çerçevesinin yerini alacaktır. Bu nedenle bu Direktifin ilgili hükümleri tam olarak yürürlüğe girdiğinde o direktif yürüklükten kaldırılmalıdır.

(53) Suların korunması için mevcut çevre mevzuatının tam olarak uygulanması ve infazı garanti edilmelidir. Bu Direktifin uygulanmasına ilişkin düzenlemelerin Topluluğun genelinde düzenli olarak uygulanmasını Üye Devletlerin mevzuatında uygun cezalar getirilmesi suretiyle sağlamak gereklidir. Bu cezalar etkili, orantılı ve caydırıcı olmalıdır.

(BU NEDENLERLE AVRUPA PARLAMENTOSU VE AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ) ŞU DİREKTİFİ KABUL ETMİŞTİR:

Madde 1

Amaç

Bu Direktifin amacı iç yerüstü sularının, geçiş sularının, kıyı sularının ve yer altı sularının korunması için (aşağıdaki işlevleri gören) bir çerçeve oluşturmaktır:

(a) Su ekosistemlerinin ve, su gereksinimlerine ilişkin olarak, karasal eko sistemlerinin ve su ekosistemlerine doğrudan bağımlı olan bataklık alanlarının statüsünün daha fazla bozulmasını önleyen ve koruyan ve genişleten;
(b) Mevcut su kaynaklarının uzun dönem korunmasına dayalı sürdürülebilir su kullanımını teşvik eden;
(c) Su çevresinin, diğer hususların yanısıra, öncelikli maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının aşamalı olarak azaltılması ve öncelikli tehlikeli maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının durdurulması yada aşamalı

[1] OJ C 184, 17.7.1999, s.23
[2] OJ L 129, 18.5.1976, s.23. Direktif 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L377, 31.12.1991, s.48)

olarak ortadan kaldırılması için spesifik önlemler aracılığıyla, genişletilmiş korunma ve iyileştirilmesini amaçlayan;

(d) Yer altı sularının kirlenmesinin zaman içinde azaltılmasını sağlayan ve daha fazla kirlenmesini önleyen, ve

(e) Sellerin ve kuraklıkların etkilerinin yumuşatılmasına katkıda bulunan ve böylece şunlara katkıda bulunan:
   - sürdürülebilir, dengeli ve eşit su kullanımı için gerekli miktarda iyi kalite yerüstü ve yer altı suyu tedariki tevzii,
   - yer altı suyunun kirlenmesinde önemli azalma,
   - bölgesel ve deniz sularının korunması, ve
   - 16(3). Madde uyarınca Topluluk eylemi yoluyla deniz çevresinin kirlenmesinin önlenmesi ve yokedilmesini amaçlayanlar, öncelikli tehlikeli maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının durdurulması yada aşamalı olarak ortadan kaldırılmasını, deniz çevresinde doğal olarak ortaya çıkan maddeler için orijinal değerlerine yakın ve insan eliyle üretilen sentetik maddeler için sıfıra yakın konsantrasyonların gerçekleştirmesi nihai amacıyla amaçlayanlar dahil, ilgili uluslar arası anlaşmaların amaçlarının gerçekleştirilmesi.

Madde 2

Tanımlar

Bu Direktifin amaçları bakımından aşağıdaki tanımlar uygulanacaktır:

1. "Yerüstü suyu" yer altı suyu hariç iç sular; geçiş suları ve kıyı suları, bölgesel suları da içeren kimyasal statü hariç, anlamına gelir.
2. "Yer altı suyu" toprak yüzeyinin altında doygunluk katmanında bulunan ve toprak yada toprak altıyla doğrudan irtibat içinde bulunan bütün sular anlamına gelir.
3. "İç su" yeryüzünün yüzeyinde duran yada akan bütün sular ve bölgesel suların genişliğinin ölçüldüğü sınırın kara tarafında bulunan bütün yer altı suları anlamına gelir.
4. "Nehir" büyük bir kısmı yer yüzeyinde akan, ancak güzergahının bir kısmında yer altında da akabilecek iç su kütlesi anlamına gelir.
5. "Göl" durağan iç yerüstü suyu kütlesi anlamına gelir.
6. "Geçiş suları" nehir ağızları civarındaki, kıyı sularına yakın olmaları ancak aynı zamanda tatlı su akıntılarından önemli ölçüde etkilenmeleri sonucunda kısmen tuzlu olma özelliğine sahip yerüstü suyu kütleleridir.
7. "Kıyı suları" kıyı hattının karaya dönük yüzündeki yerüstü suyu olup, her noktası, bölgesel suların genişliğinin ölçüldüğü sınır hattına en yakın noktadan bir deniz mili deniz tarafında olan, uygun olan hallerde geçiş sularının dış sınırına kadar uzanan sular anlamına gelir.
8. "Yapay su kütlesi" insan aktivitesiyle yaratılan yerüstü suyu kütlesi anlamına gelir.
9. "Ağır biçimde değiştirilmiş su kütlesi" insan aktivitesiyle yapılan fiziksel değişikliklerin bir sonucu olarak özellik bakımından önemli ölçüde değişmiş, EK II hükümlerine uygun olarak Üye Devlet tarafından tahsis edilmiş yerüstü su kütlesi anlamına gelir.

10. “Yerüstü suyu kütlesi” yerüstü suyunun göl, baraj, dere, nehir yada kanal, dere, nehir yada kanal parçası, geçiş suyu yada kıyı suyunun bir uzantısı gibi açık ve önemli bir unsuru anlamına gelir.
11. “Su tabanı” ya önemli bir yer altı suyu akışı yada önemli miktarlarda yer altı suyu çıkarılmasına izin veren yeterli gözeneklilik ve geçirgenliğe sahip yer altı katmanı yada kaya katmanları yada diğer jeolojik katman anlamındadır.
12. “Yer altı suyu kütlesi” bir su tabanı yada tabanları içindeki farklı yer altı suyu miktarı anlamındadır.
13. “Nehir havzası” bir dizi yerüstü dereleri, nehirleri ve muhtemelen göller aracılığıyla yerüstündeki bütün akıntıların su güzergahındaki belli bir noktadan tek bir nehir ağzı, haliç yada delta aracılığıyla denize aktığı bir yeryüzü alanı.
14. “Alt havza” bir dizi yerüstü dereleri, nehirleri ve muhtemelen göller aracılığıyla yerüstündeki bütün akıntıların su güzergahındaki (normal olarak bir göle yada nehirlerin buluşma noktasına) belli bir noktaya aktığı yeryüzü alanı.
15. “Nehir havza bölgesi” 3(1). Madde altında nehir havzaları yönetimi için ana ünite olarak tanımlanan; bir yada daha fazla komşu nehir havzalarının ilgili yer altı suları ve kıyı suları ile birlikte oluşturduğu kara ve deniz alanı anlamındadır.
16. “Yetkili makam” 3 (2). Yada 3(3). Madde altında tanımlanan bir makam yada makamlar anlamındadır.
17. “Yerüstü su statüsü” bir yerüstü su kütlesinin statüsünün ekolojik statüsü yada kimyasal statüsünün zayıflığıyla belirlenen genel ifadesidir.
18. “İyi yerüstü suyu statüsü” bir yer üstü suyu kütlesinin hem ekolojik statüsü hem de kimyasal statüsünün en azından “iyi” olduğu statü anlamındadır.
19. “Yer altı su statüsü” bir yer altı suyu kütlesinin, nicel statüsü ve kimyasal statüsünün zayıflığıyla belirlenen statüsünün genel ifadesidir.
20. “İyi yer altı suyu statüsü” bir yer altı suyu kütlesinin hem nicel statüsü hem de kimyasal statüsünün en azından “iyi” olduğu statü anlamındadır.
21. “Ekolojik statü” yerüstü suyu ile ilişkili su eko sistemlerinin yapı ve fonksiyon kalitesinin, EK V’e uygun olarak sınıflandırılan ifadesidir.
22. “İyi ekolojik statü” EK V’e göre sınıflandırılmış yerüstü su kütlesinin statüsüdür.
23. “İyi ekolojik potansiyel” EK V’deki ilgili hükümlere uygun olarak bu şekilde sınıflandırılmış ağır biçimde değiştirilmiş yada yapay su kütlesidir.
24. “İyi yerüstü suyu kimyasal statüsü”4 (1)(a)’da yerüstü suları için oluşturulan çevresel objektifleri karşılaması için gerekli kimyasal statü, yani 16 (7). Madde uyarınca EK IX’da oluşturulan ve Topluluk düzeyinde çevresel kalite standartları oluşturan diğer ilgili Topluluk mevzuatı uyarınca çevresel kalite standartlarını aşmayan kirletici konsantrasyonlarını içeren yerüstü su kütlesinin kimyasal statüsüdür.
25. “İyi yer altı suyu kimyasal statüsü” EK V’teki Tablo 2.3.2’deki tabloda yeralan bütün şartları karşılayan bir yer altı suyu kütlesinin kimyasal statüsüdür.
26. “Nicel statü” doğrudan ve dolaylı alımlar nedeniyle bir etkilenen yer altı suyu kütlesinin etkilenme derecesinin ifadesidir.
27. “Mevcut yer altı suyu kaynağı” yer altı suyunun 4. madde altında, bu gibi suların ekolojik statüsünde önemli bir düşüşten kaçınmak ve ilgili karasal eko sistemlerinde herhangi bir önemli zarardan kaçınmak için, belirlenen yer altı sularıyla ilgili ekolojik kalite objektiflerini gerçekleştirmek için istenen uzun

dönem yıllık akış oranından daha düşük yer altı suyu kütlesi uzun dönem genel yıllık ortalama yeniden dolum oranı anlamına gelecektir.

28. "İyi nicel statü" EK V'in Tablo 2.1.2'sinde tanımlanan statüdür.
29. "Tehlikeli maddeler" toksik, kalıcı ve biyolojik birikme yapabilen maddeler ve madde grupları ve buna denk düzeyde kaygıya yol açan diğer maddeler yada madde grupları anlamına gelir.
30. "Öncelikli maddeler" 16 (2). Maddeye uygun olarak tanımlanan ve EK X'da sayılan maddeler anlamına gelir. Bu maddeler arasında 16 (3) ve (6)'ya göre tanımlanan ve kendilerine ilişkin olarak 16 (1) ve (8). Maddeye uygun önlemler alınması gereken maddeler anlamına gelen "öncelikli tehlikeli maddeler"de bulunmaktadır.
31. "Kirletici" kirlenmeye neden olan herhangi bir madde, özellikle EK VIII'de sayılan maddeler anlamına gelir.
32. "Yer altı suyuna doğrudan boşaltım" kirleticilerin toprak yada toprakaltı yoluyla süzülmeksizin doğrudan yer altı suyuna boşaltılması anlamına gelir.
33. "Kirletici" insan aktivitesinin sonucu olarak, insan sağlığına yada su ekosistemlerinin yada su ekosistemlerine doğrudan bağımlı karasal eko sistemlerin kalitesine zarar verebilecek maddelerin yada ısının, sonuçta hizmetlerin yada çerenin diğer yasal kullanımlarının maddi özelliklerine zarar verecek yada kusurlu hale getirecek yada müdahale edecek şekilde, hava, su yada toprağa, doğrudan yada dolaylı olarak sokulmasıdır.
34. "Çevresel objektifler" 4. maddede yer alan objektifler anlamına gelri.
35. "Çevresel kalite standardı" belli bir kirletici yada kirletici gruplarının suda, çökeltide yada biotada insan sağlığı ve çevreyi korumak için aşmaması gereken konsantrasyonları anlamına gelir.
36. "Kombine yaklaşım" boşaltımların ve emisyonların yerüstü sularına 10. maddede yer alan yaklaşıma göre kontrolü anlamına gelir.
37. "İnsani kullanım amaçlı su" 98/83/EEC sayılı Direktifle değişik 80/778/EEC sayılı Direktifte içerdiği anlamla aynı anlama gelir.
38. "Su hizmetleri" evler, kamusal kurumlar yada herhangi bir ekonomik aktivite için sağlanan (aşağıdaki) bütün hizmetler anlamına gelir:
    (a) Yerüstü suyu yada yer altı suyunun temini, toplanması, depolanması, arıtılması ve dağıtımı,
    (b) Atık su toplanması ve arıtılması daha sonra doğrudan yerüstü suyuna boşaltılması.
39. "Su kullanımı" 5. maddede ve EK II'de tanımlanan herhangi bir aktivite ile birlikte, suyun statüsü üzerinde önemli bir etkiye sahip olan su hizmetleri anlamına gelir.

Bu kavram 1. madde amaçları için ve 5. madde ve EK III, nokta (b) ye uygun olarak gerçekleştirilen ekonomik analiz amaçları için uygulanacaktır.

40. "Emisyon sınır değerleri" herhangi bir yada daha fazla zaman periyodu boyunca aşılmaması gereken belli spesifik parametreler anlamında ifade edilen kütle, konsantrasyon ve/veya emisyon düzeyi anlamına gelir. Emisyon sınır değerleri ayrıca belli madde grupları, familyaları yada kategorileri için de, özellikle 16. madde altında tanımlananlar için de tanımlanabilir.

Maddeler için emisyon sınır değerleri normalde emisyonların tesisi terk ettiği noktada uygulanacak ve bunlar belirlenirken sulandırma hesaba katılmayacaktır.

Suya dolaylı boşaltımlara ilişkin olarak bir atık su arıtma tesisinin etkisi, ilgili tesis için emisyon değerleri belirlenirken, genelde çevre korunması için denk bir düzeyin garanti edilmesi ve bunun çevrede daha yüksek kirlenme düzeylerine yol açmaması kaydıyla, dikkate alınacaktır.

41. "Emisyon kontrolleri" spesifik bir emisyon sınırlaması gerektiren kontroller, örneğin bir emisyon sınır değeri yada bir emisyonun yada emisyonları etkileyen işletme şartlarının etkileri, doğası yada diğer özellikleri üzerinde sınırlar yada şartlar belirleyenlerdir. Bu Direktifte "emisyon kontrolü" teriminin diğer Direktif hükümlerine ilişkin olarak kullanımı bu hükümlerin yeniden yorumlanması olarak değerlendirilmeyecektir.

Madde 3

Nehir havzası bölgesi dahilinde idari düzenlemelerin koordinasyonu

1. Üye devletler kendi ulusal sınırları içinde bulunan bireysel nehir havzalarını belirleyecekler ve, bu Direktifin amaçları bakımından, bunlara bireysel nehir havzası bölgeleri tahsis edeceklerdir. Küçük nehir havzaları daha geniş nehir havzalarıyla kombine edilebilir yada uygun olan yerlerde bireysel nehir havzası bölgeleri oluşturmak için komşu küçük havzalarla birleştirilebilir. Yer altı sularının tam olarak belli bir nehir havzasını izlemediği yerlerde, bunlar belirlenecek ve en yakın yada en uygun nehir havzası bölgesine dahil edilecektir. Kıyı suları belirlenecek ve en yakın yada en uygun nehir havzası bölgesi yada bölgelerine dahil edilecektir.

2. Üye Devletler, kendi topraklarında yer alan her bir nehir havzası bölgesin dahilinde bu Direktifin kurallarının uygulanması için, uygun yetkili makamın belirlenmesi dahil, uygun idari düzenlemeleri yapacaklardır.

3. Üye Devletler birden fazla Üye Devletin topraklarını kapsayan bir nehir havzasının bir uluslar arası nehir havzası bölgesine dahil edilmesini sağlayacaklardır. İlgili Üye Devletlerin talebi üzerine, Komisyon bu gibi uluslar arası nehir havzası bölgelerini tahsis etmek üzere harekete geçecektir.

Her bir Üye Devlet, herhangi bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında yer alan bölümü dahilinde, bu Direktifin kurallarının uygulanması için, uygun yetkili makamın belirlenmesi dahil, uygun idari düzenlemeleri yapacaklardır.

4. Üye Devletler 4. madde uyarınca oluşturulan çevre objektiflerinin gerçekleştirilmesi için bu Direktif şartlarına uyulmasını ve özellikle bütün önlemler programlarının nehir havzası bölgesinin tamamı için koordine edilmesini sağlayacaklardır. Uluslar arası nehir havzası bölgeleri için ilgili Üye Devletler bu koordinasyonu hep birlikte sağlayacaklar ve bu amaçla uluslar arası sözleşmelerden doğan mevcut yapıları kullanabileceklerdir. İlgili Üye Devletlerin talebi üzerine, Komisyon önlemler programlarının oluşturulmasını sağlamak için harekete geçecektir.

5. Bir nehir havzası bölgesinin Topluluk sınırları ötesine uzanması halinde, ilgili Üye Devlet yada Üye Devletler ilgili üye olmayan Devletlerle, bu Direktifin amaçlarının nehir havzası bölgesinin tamamında gerçekleştirilmesi amacıyla uygun koordinasyonu kurmaya çaba göstereceklerdir. Üye Devletler bu Direktifin kurallarının kendi toprakları içinde uygulanmasını sağlayacaklardır.

6. Üye Devletler bu Direktifin amaçları bakımından yetkili makam olarak mevcut bir ulusal yada uluslar arası organı belirleyebilirler.

7. Üye Devletler 24. maddede sözü edilen tarihe kadar yetkili makamı belirleyeceklerdir.

8. Üye Devletler 24. maddede sözü edilen tarihten itibaren en geç altı ay içinde, kendi yetkili makamlarının ve katıldıkları bütün uluslar arası organların yetkili makamlarının listesini Komisyona vereceklerdir. Her bir yetkili makam için EK I'de öngörülen bilgiler sağlanacaktır.

9. Üye Devletler 8. paragrafa uygun olarak sağlanan bilgilerde herhangi bir değişiklik meydana gelmesi halinde, değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren üç ay içinde Komisyona bilgi vereceklerdir.

Madde 4

Çevresel Objektifler

1. Nehir havzası yönetim planlarında belirlenen önlem programlarının işler hale getirilmesi için:

(a) Yer üstü Suları için,
İlgili taraflar için 1. maddede atıfta bulunulan ilgili uluslar arası sözleşmeler saklı kalmak kaydıyla;

(i) Üye Devletler, 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına tabi olan ve bütün yerüstü suyu kütlelerinin statülerinin bozulmalarını önlemek için, 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla, gerekli önlemleri uygulayacaklardır.

(ii) Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 15 yıl içinde iyi yerüstü suyu statüsünü gerçekleştirme amacıyla, yapay ve ağır biçimde değiştirilmiş su kütleleri bakımından (iii) alt paragrafının uygulanmasına tabi olmak üzere, EK V'te yeralan hükümlere uygun olarak, 4. paragrafına ve 5., 6. ve 7. paragrafların uygulamasına 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla tabi olarak, bütün yerüstü suyu kütlelerini koruyacak, geliştirecek ve restore edecektir;

(iii) Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 15 yıl içinde, iyi ekolojik potansiyel ve iyi yerüstü suyu kimyasal statüsünü gerçekleştirmek amacıyla, EK V'te yeralan hükümlere uygun olarak, 4. paragrafına göre belirlenen dalları dahil olmak üzere ve 5., 6. ve 7. paragrafların uygulamasına tabi olarak, 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla,

bütün yapay e ağır şekilde değiştirilmiş su kütlelerini koruyacak, geliştirecek ve restore edecektir;

(iv) Üye Devletler, öncelikli maddeler gelen kirlenmenin aşamalı olarak azaltılması ve öncelikli tehlikeli maddelerin emisyonları, boşaltımları ve kayıplarının durdurulması ve aşamalı olarak ortadan kaldırılması amacıyla, 16 (1) ve (8). Maddelere uygun olarak gerekli önlemleri uygulayacaklardır.

(b) Yer altı suları için,

(i) Üye Devletler kirleticilerin yer altı suyuna verilmesinin önlenmesi yada sınırlanması için ve bütün yer altı suyu kütlelerinin statülerinin bozulmasını önlemek için, bu maddenin 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına tabi olmak ve 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla ve 113 (3) (j) maddesinin uygulanmasına tabi olarak, gerekli önlemleri uygulayacaklardır;

(ii) Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç 15 yıl içinde, iyi yer altı suyu statüsünün gerçekleştirilmesi amacıyla, EK V'te yeralan hükümlere uygun olarak, 4. paragrafına göre belirlenen dalları dahil olmak üzere ve bu maddenin 5., 6. ve 7. paragraflarının uygulamasına tabi olarak, 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla, bütün yer altı suyu kütlelerini koruyacak, genişletecek ve restore edecek, yer altı suyundan alımlarla yeniden doldurmalar arasında bir denge kuracaklardır;

(iii) Üye Devletler yer altı suyunun kirlenmesini aşamalı olarak azaltmak amacıyla insan aktivitesinin etkisinden kaynaklanan herhangi bir kirletici konsantrasyonundaki önemli ve süregelen yukarı doğru artış trendinin tersine döndürülmesi için gerekli önlemleri uygulayacaktır.

Bu tersine trendi gerçekleştirmeye yönelik önlemler, ilgili Topluluk mevzuatında yer alan uygulanabilir standartları dikkate alarak, 6. ve 7. paragrafların uygulanmasına tabi olmak ve 8. paragraf saklı kalmak kaydıyla, 17. maddenin 2, 4. ve 5. paragraflarına uygun olarak uygulanacaktır.

(c) Korunmuş alanlar için

Üye Devletler, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren 15 yıl içinde, bireysel korunmuş alanların oluşturulmasına ilişkin Topluluk mevzuatında aksinin belirtilmiş olması hali hariç, standartlar ve objektiflere uyumu gerçekleştireceklerdir.

2. 1. paragraftaki birden fazla objektifin verili su kütlesine ilişkin olması halinde, en katı olan uygulanacaktır.

3. Üye Devletler şu hallerde bir yer üstü su kütlesini yapay yada ağır şekilde değiştirilmiş olarak sınıflandıracaklardır:

(a) O su kütlesinin hidromorfolojik özelliklerindeki değişikliklerin şunlar üzerinde önemli ters etkilere sahip olması halinde:

(i) geniş çevre,

(ii) denizcilik, liman faaliyetleri veya eğlence faaliyetleri;

(iii) içme suyu tedariki, elektrik üretimi yada sulama gibi, suyun depolanması amaçlarına yönelik faaliyetler;

(iv) Su regülasyonu, selden korunma, karasal drenaj, yada
(v) Diğer aynı derecede önemli sürdürülebilir insani kalkınma faaliyetleri;

(b) Suyun yapay yada değiştirilmiş özelliklerinin hizmet ettiği yararlı objektifler, teknik uygulanabilirlik yada masraflarla orantısızlık nedenleriyle, makul olarak önemli ölçüde daha iyi çevresel seçenek olan başka yollarla yapılabilir.

Böyle bir sınıflandırma ve bunun gerekçeleri 13. madde uyarınca gerekli görülen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve her altı yılda bir gözden geçirilecektir.

4. 1. paragrafta belirlenen nihai tarihler, etkilenen su kütlesinin statüsünde daha ileri bozulmalar olmaması kaydıyla, aşağıdaki şartların tamamı yerine getirildiğinde, su kütleleri için objektiflerin aşamalı gerçekleştirilmesi amaçlarıyla uzatılabilir:

(a) Üye Devletlerin sözkonusu paragrafta belirlenen takvim içinde su kütlelerinin statüsündeki gerekli bütün iyileştirmelerin, aşağıdaki nedenlerin en azından birisinden dolayı, makul olarak gerçekleştirilemeyeceğini kararlaştırmaları:

(i) Teknik uygulanabilirlik nedeniyle istenen büyüklükteki iyileştirmelerin yalnızca verilen süreyi aşan aşamalar içinde gerçekleştirilebilmesi;
(ii) İyileştirmelerin verilen süre içinde gerçekleştirilmesinin orantısız biçimde pahalı olması;
(iii) Doğal şartların su kütlesinin statüsünde zamanında iyileştirmeye izin vermemesi.

(b) Nihai tarihin uzatılması ve bunun nedenleri 13. madde uyarınca gerekli görülen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve açıklanacaktır.

(c) Uzatmalar, bu dönem içinde objektiflerin gerçekleştirilmesine doğal şartların izin vermediği durumlar hariç, nehir havza yönetim planının maksimum iki güncelleştirilmesiyle sınırlı olacaktır.

(d) 11. madde uyarınca gerekli görülen, su kütlelerinin istenen statüye uzatılan süre içinde aşamalı olarak taşınmasını gerekli kıldığı tasarlanan bütün önlemlerin bir özeti, bu önlemlere işlerlik kazandırılmasında belirgin gecikmenin nedenleri ve bunların uygulanması beklenen takvim nehir havzası yönetim planında belirlenecektir. Bu önlemlerin uygulanmalarının bir gözden geçirmesi ve ilave önlemlerin özeti, nehir havzası yönetim planı güncelleştirmelerine dahil edilecektir.

5. Üye Devletler, 5 (1). Maddeye uygun olarak belirlenen insan aktivitesinden etkilenen spesifik su kütleleri yada bunların doğal şartlarının bu objektiflerin gerçekleştirilmesini uygulanamaz yada orantısız biçimde pahalı hale getirmesi halinde ve aşağıdaki şartların tamamına uyulmak kaydıyla 1. paragrafta öngörülenlerden daha esnek çevresel objektifler gerçekleştirmeyi amaçlayabilirler:

(a) Bu insan aktivitesinin hizmet ettiği çevresel ve sosyoekonomik gereksinimlerinin orantısız masraflar gerektirmeyen belirgin biçimde daha iyi çevresel seçenek oluşturan başka yollarla gerçekleştirilememesi;

(b) Üye Devletler şunları sağlayacaklardır:

- Yerüstü suyu için, insan aktivitesi yada kirlenmenin yapısına bağlı olarak makul olarak kaçınılamayacak etkiler dikkate alınarak, mümkün olan en yüksek ekolojik ve kimyasal statünün gerçekleştirilmesi,
- Yer altı suyu için, insan aktivitesi yada kirlenmenin yapısına bağlı olarak makul olarak kaçınılamayacak etkiler dikkate alınarak, iyi yer altı suyu statüsünde mümkün olan en az değişikliklerin yapılması;

(c) Etkilenen su kütlesinin statüsünde daha fazla bozulmanın meydana gelmemesi;

(d) Daha esnek çevresel objektiflerin belirlenmesi ve bunun gerekçeleri 13. madde uyarınca gerekli görülen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve bu objektifler her altı yılda bir gözden geçirilecektir.

6. Su kütlelerinin statüsündeki geçici bozulma, eğer istisnai olan yada makul olarak öngörülemeyecek doğal nedenli olayların yada mücbir sebeplerin özellikle seller ve uzun süreli kuraklıkların sonucu ise, yada makul olarak öngörülemeyecek kazalara bağlı durumların sonucu ise, aşağıdaki bütün şartların yerine getirilmesi halinde, bu Direktif şartlarının ihlalini oluşturmayacaktır:

(a) statüde daha fazla bozulmanın önlenmesi ve bu Direktifin objektiflerinin gerçekleştirilmesinden bu olaylardan etkilenmeyen diğer su kütlelerinde taviz vermemek için gerekli bütün pratik adımların atılmış olması;

(b) İstisnai ve makul olarak öngörülemeyecek durumlar kabul edilecek şartların, uygun göstergelerin belirlenmesi dahil, nehir havzası yönetim planlarında yeralması;

(c) Bu gibi istisnai hallerde alınacak önlemler programına dahil edilecek ve bu şartlar sona erdiğinde su kütlesi kalitesinin yeniden iyileştirilmesinden taviz verilmeyecektir;

(d) İstisnai ve makul olarak öngörülemeyecek durumların etkileri yıllık olarak gözden geçirilecek ve, 4(a) paragrafında belirlenen nedenlere tabi olarak, su kütlesinin kalitesinin makul olarak uygulanabilir hale gelir gelmez bu durumların etkilerinden önceki statüsüne döndürülmesi amacıyla bütün pratik önlemler alınacaktır, ve

(e) Bu durumların etkilerinin ve (a) ve (d) paragraflarına uygun olarak alınan yada alınacak bu gibi önlemlerin bir özeti nehir havzası yönetim planının bir sonraki güncelleştirilmesinde dahil edilecektir.

7. Üye Devletler şu hallerde bu Direktifi ihlal etmiş sayılmayacaklardır:

- İyi yer altı suyu statüsünü, iyi ekolojik statüyü yada ilgili olan yerlerde iyi ekolojik potansiyeli gerçekleştirme yada yerüstü yada yer altı su

kütlesinin statüsündeki bozulmaları önlemede başarısız olmalarının, yerüstü su kütlesinin fiziksel özelliklerindeki yeni değişikliklerin yada yer altı su kütlesi düzeylerindeki değişikliklerin sonucu olması, yada

- Yerüstü su kütlesinin yüksek statüden iyi statüye düşmesini önlemede başarısız olmalarının yeni sürdürülebilir insani kalkınma aktivitelerinin sonucu olması,

Ve aşağıdaki bütün şartların yerine getirilecektir:

(a) su kütlesinin statüsü üzerindeki ters etkileri yumuşatmak için bütün pratik adımlar atılacaktır;

(b) Bu küçük değişiklikler ve değiştirmelerin nedenleri 13. madde uyarınca gerekli görülen nehir havzası yönetim planlarında özellikle belirtilecek ve açıklanacaktır ve objektifler her altı yılda bir gözden geçirilecektir;

(c) Bu küçük değişiklikler ve değiştirmelerin nedenleri üstün kamu menfaati ve/veya çevreye ve topluma yararları olup 1. paragrafta belirlenen objektiflerin gerçekleştirilmesi yeni değişiklikler ve değiştirmelerin insan sağlığına insan güvenliğinin sürdürülmesine yada sürdürülebilir kalkınmaya yararları nedeniyle üstün gelmişlerdir, ve

(d) Su kütlesindeki bu değişiklikler ve değiştirmelerin hizmet ettiği yararlı objektifler teknik olanaksızlık yada orantısız masrafları nedeniyle belirgin biçimde daha iyi çevresel seçenek oluşturan diğer yollarla gerçekleştirilemez.

8. 3,4,5,6, ve 7. paragrafları uygularken, Üye Devlet bu uygulamanın bu direktifteki objektiflerin aynı nehir havzası bölgesindeki diğer su kütlelerinde gerçekleştirilmesini tamamen dışlamamasını ve gerçekleştirilmesinden taviz vermemesini ve diğer Topluluk çevre mevzuatının uygulanmasıyla uyumlu olmasını sağlayacaktır.

9. Yeni hükümlerin, 3,4,5,6 ve 7. paragrafların uygulaması dahil, uygulanmasının en azından mevcut Topluluk mevzuatının sağladığı koruma düzeyinde korumayı garanti etmesini sağlayacak adımlar atılmalıdır.

Madde 5

Nehir Havzası Bölgesinin Özellikleri, İnsani Aktivitelerin Çevresel Etkisinin Gözden Geçirilmesi ve Su Kullanımının Ekonomik Analizi

1. Her bir Üye Devlet her bir nehir havzası bölgesi için yada bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında kalan kısmı için şunları sağlayacaktır:

- Özelliklerinin analizi,
- İnsani faaliyetlerin yerüstü suları ve yer altı sularının statüsü üzerindeki etkisinin gözden geçirilmesi, ve
- Su kullanımının ekonomik analizinin

Ekler II ve III'te belirlenen teknik şartlara göre gerçekleştirilmesini ve (bunların) en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dört yıl içinde tamamlanmasını.

2. 1. paragrafta sözü edilen analizler ve gözden geçirmeler en geç bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren 13 yıl sonra ve ondan sonra her altı yılda bir gözden geçirilecek ve gerek görülürse güncelleştirilecektir.

Madde 6

Korunan Alanlar Kütüğü

1. Üye Devletler, yerüstü ve yer altı sularının ve doğrudan suya bağımlı doğal ortamların ve türlerin korunmasına ilişkin özel Topluluk mevzuatı altında özel koruma gerektiren olarak sınıflandırılan her bir nehir havzası bölgesinde yeralan bütün alanların bir kütüğü yada kütüklerinin oluşturulmasını sağlayacaktır. Üye Devletler bu kütüğün, en geç bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren dört yıl içinde tamamlanmasını sağlayacaklardır.
2. Kütük yada kütükler 7 (1). Madde altında tanımlanan bütün su kütlelerini ve EK IV kapsamındaki bütün korunan alanları içerecektir.

3. Her bir nehir havzası bölgesi için, korunan alanların kütüğü yada kütükleri gözden geçirme altında tutulacak ve güncelleştirilecektir.

Madde 7

İçme Suyu Elde Etmek İçin Kullanılan Sular

1. Üye Devletler, her bir nehir havzası bölgesinde şunları belirleyeceklerdir:
   - günde ortalama 10 m³ten fazla ve 50'den fazla kişiye hizmet eden su sağlayan insani kullanım amaçlı su temini için kullanılan bütün su kütlelerini, ve
   - Gelecekte bu iş için kullanılması amaçlanan su kütlelerini.

Üye Devletler, EK V'e uygun olarak, EK V'e uygun olarak günde ortalama 100 m³ten fazla su sağlayan su kütlelerini izleyeceklerdir.

2. 1. paragraf uyarınca belirlenen her bir su kütlesi için, bu Direktifin şartlarına uygun olarak 4. maddedeki objektifleri yerine getirmeye ilave olarak, yer üstü su kütleleri için, Topluluk düzeyinde 16. maddeye göre oluşturulan kalite standartları dahil, Üye Devletler uygulanan su arıtma rejimi altında ve Topluluk mevzuatına uygun olarak, sonuçta elde edilen suyun 98/83/EC sayılı Direktifle değiştirilen 80/778/EEC sayılı Direktif şartlarına da uymasını sağlayacaklardır.

3. Üye Devletler belirlenen su kütleleri için, içme suyu üretiminde gerekli saflaştırma arıtması düzeyini azaltmak için kalitelerinde bozulmadan kazınma amacıyla gerekli korumayı sağlayacaklardır. Üye Devletler bu su kütleleri için güvenli bölgeler oluşturabilirler.

Madde 8

Yerüstü Suyu Statüsünün, Yer altı Suyu Statüsünün ve Korunan Alanların İzlenmesi

1. Üye Devletler, her bir nehir havzası bölgesi içinde su kalitesinin tutarlı ve kapsamlı bir genel görünüşünü elde etmek için su statüsünün izlenmesi amacıyla programlar hazırlanmasını sağlayacaklardır:

- Bu programlar yer üstü suları için şunları kapsayacaktır:

(i) ekolojik ve kimyasal statü ve ekolojik potansiyel için ilgili olduğu ölçüde miktarı ve akış düzeyi yada oranını, ve

(ii) Ekolojik ve kimyasal statü ve ekolojik potansiyeli;

- Bu programlar yer altı suları için kimyasal ve nicel statünün izlenmesini kapsayacaktır.
- Yukarıdaki programlar korunmuş alanlar için bireysel korunma alanları oluşturan Topluluk mevzuatında yer alan şartlarla tamamlanacaktır.

2. Bu programlar, ilgili mevzuatta aksi yönde hüküm bulunmadıkça, en geç bu Direktifin yürürlüğe giriş tarihinden itibaren altı yıl içinde işler hale getirilecektir. Bu izleme EK V'teki şartlara uygun olacaktır.

3. Su statüsünün analizi ve izlenmesi için teknik şartlar ve standardize edilmiş metodlar 21. maddede belirlenen prosedüre uygun olarak belirlenecektir.

Madde 9

Su Hizmetleri için Yapılan Masrafların Ödenmesi

1. Üye Devletler su hizmetlerinin bedelinin ödenmesi prensibini, çevresel ve kaynak masrafları dahil, EK III'e göre yapılan ekonomik analizi dikkate alarak ve özellikle kirleten öder prensibine uygun olarak dikkate alacaklardır.
Üye Devletler 2010 yılına kadar şunları sağlayacaklardır:

- su fiyatlandırma politikaları kullanıcılarının su kaynaklarını verimli şekilde kullanmaları ve böylece bu Direktifin çevresel objektiflerine katkıda bulunmaları için yeterli teşvikler sağlama,
- farklı su kullanımlarının, en azından endüstri, evsel kullanım ve tarım olarak ayrılmak üzere, EK III'e göre yapılan ekonomik analize dayalı olarak, su hizmetlerinin masraflarının karşılanmasına yeterli katılımı.

Üye Devletler bunu yaparken masrafların karşılanmasının sosyal, çevresel ve ekonomik etkilerini ve aynı zamanda etkilenen bölge yada bölgelerin coğrafi ve iklim şartlarını dikkate alabilirler.

2. Üye Devletler nehir havzası yönetim planlarında, bu Direktifin çevresel objektiflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak olan 1. paragrafın uygulanmasına yönelik planlanmış adımlar ve çeşitli su kullanımlarının su hizmetlerinin masraflarının karşılanmasına katkıları hakkında rapor vereceklerdir.

3. Bu maddedeki hiç bir hüküm bu Direktifin objektiflerinin gerçekleştirilmesi amacıyla özel önleyici yada düzeltici önlemlerin finanse edilmesini engellemeyecektir.

4. Üye Devletler, yerleşik uygulamalara göre 1. paragraf, ikinci cümlenin ve bu amaçla 2. paragrafın hükümlerinin belli bir su kullanım aktivitesine uygulanmamasına karar verirlerse, bunun bu Direktifin amaçlarından ve objektiflerinin gerçekleştirilmesinden taviz verilmesi anlamına gelmediği hallerde, bu eylemleri bu Direktifin ihlali sayılmayacaktır. Üye Devletler 1. paragraf, 2. cümleyi tam olarak uygulamama nedenlerini, nehir havzası yönetim planlarında bildireceklerdir.

Madde 10

Noktasal ve Yaygın Kaynaklar için Kombine Yaklaşım

1. Üye Devletler 2. paragrafta atıfta bulunulan yerüstü sularına yapılan bütün boşaltımların bu Maddede yeralan kombine yaklaşıma uygun olarak kontrol edilmesini sağlayacaklardır.
2. Üye Devletler, ilgili mevzuatta aksi belirtilmedikçe, bu Direktifin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren 12 yıl içinde, şunların oluşturulmasını ve/veya uygulanmasını sağlayacaklardır:

Aşağıdaki (mevzuatta) yer alan;

(a) mevcut en iyi tekniklere dayalı emisyon kontrolleri,
yada

(b) İlgili emisyon sınır değerleri, yada
(c) Yaygın etkilerin bulunması halinde, uygun olması halinde, en iyi çevresel uygulamalar dahil kontroller

(ilgili mevzuat şunlardır):

- Entegre kirlenme önleme ve kontrolüne ilişkin 24 Eylül 1996 tarih ve 96/61/EC sayılı Konsey Direktifi[(1)],
- Kentsel atık su arıtmasına ilişkin 21 Mayıs 1991 tarih ve 91/271/EEC sayılı Konsey Direktifi[(2)],
- Tarımsal kaynaklardan gelen nitratların neden olduğu kirlenmeye karşı suların korunmasına ilişkin 12 Aralık 1991 tarih ve 91/676/EEC sayılı Konsey Direktifi[(3)],
- Bu Direktifin 16. maddesine uygun olarak kabul edilen Direktifler,
- EK IX'te sayılan Direktifler,
- Diğer ilgili Topluluk mevzuatı.

3. İster bu Direktife, EK IX'da sayılan Direktiflere göre isterse herhangi bir başka Topluluk mevzuatına göre oluşturulmuş olsun bir kalite objektifi yada kalite standardının 2. paragrafın uygulanmasından doğacak olanlardan daha katı şartlar gerektirmesi halinde, buna göre daha katı emisyon kontrolleri oluşturulacaktır.

Madde 11

---

(1) OJ L 257, 10.10.1996, s.26
(2) OJ L 135, 30.5.1991, s.40. Bu Direktif 98/15/EC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L 67, 7.3.1998, s.29)
(3) OJ L 375, 31.12.1991, s.1

Önlemler Programı

1. Her bir Üye Devlet her bir nehir havzası bölgesi için yada bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında kalan bölümü için, 4. madde altında oluşturulan objektifleri gerçekleştirmek için, 5. maddede istenen analizlerin sonuçlarını dikkate alarak, bir önlemler programı hazırlanmasını sağlayacaklardır. Bu önlemler programları ulusal düzeyde yürürlüğe konulan mevzuattan doğan ve bir Üye Devletin topraklarının tamamını kapsayan önlemlere atıfta bulunabilir.
2. Her bir önlemler programı 3. paragrafta belirlenen "temel" önlemleri ve gerekli olan hallerde "tamamlayıcı" önlemleri içerecektir.

3. "Temel önlemler" uyulması gereken minimum şartlar olup şunlardan oluşacaktır:

(a) Suyun korunması için, 10. maddede ve EK VI'in A kısmında belirlenen mevzuatın gerektirdiği önlemler de dahil, Topluluk mevzuatının uygulanması için gerekli önlemler;

(b) 9. madde amaçları için uygun görülen önlemler;

(c) 4. maddede belirlenen objektiflerin gerçekleştirilmesinde tavizden kaçınmak için verilmi ve sürdürülebilir su kullanımını teşvik eden önlemler;

(d) 7. madde şartlarına uymak için gerekli önlemler, içme suyu üretimi için gerekli görülen saflaştırma arıtması düzeyini düşürmek amacıyla su kalitesinin korunması önlemleri dahil;

(e) Tatlı yerüstü suyu ve yer altı suyu alınması ve tatlı yerüstü suyunun toplanması üzerindeki kontroller, su alımlarının bir kütüğü yada kütükleri ve su alımı ve toplanması için ön izin şartı dahil. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir. Üye Devletler bu kontrollerden, su statüsü üzerinde önemli bir etkiye sahip olmayan alımları yada toplamaları muaf tutabilirler;

(g) Kirlenmeye neden olan noktasal boşaltım kaynakları için, kirleticilerin suya girişinin yasaklanması gibi bir ön düzenleme şartı yada ön izin yada ilgili kirleticiler için 10. ve 16. maddelere uygun kontroller dahil, emisyon kuralları belirleyen genel bağlayıcı kurallara dayalı tescil biçiminde olabilir. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir;

(h) Kirlenmeye neden olan yaygın boşaltım kaynakları için, kirletici girişini önlemeye yada kontrol etmeye yönelik önlemler. Kontroller , kirleticilerin suya girişinin yasaklanması gibi bir ön düzenleme şartı yada ön izin yada Topluluk mevzuatında aksi belirlenmedikçe genel bağlayıcı kurallara dayalı tescil biçiminde olabilir. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir;

(i) 5. madde altında ve EK II'de tanımlanan su statüsü üzerindeki diğer önemli ters etkiler için, özellikle su kütlelerinin hidromorfolojik şartlarının yapay yada ağır şekilde

değiştirilmiş olarak sınıflandırılan su kütleleri için gerekli ekolojik statü yada iyi ekolojik potansiyelin gerçekleştirilmesiyle uyumlu olmasını sağlayacak önlemler. Bu amaçla yapılan kontroller ön izin yada Topluluk mevzuatında aksi belirlenmedikçe genel bağlayıcı kurallara dayalı tescil biçiminde olabilir. Bu kontroller periyodik olarak gözden geçirilecek ve gerekli olan hallerde güncelleştirilecektir;

(j) Kirleticilerin yer altı suyuna doğrudan boşaltımlarının yasaklanması aşağıdaki hükümlere tabi olacaktır:

Üye Devletler jeotermal amaçlarla kullanılan suyun aynı kaynağa yeniden enjeksiyonuna izin verebilirler.

Üye Devletler ayrıca şartlarını belirleyerek, bu boşaltımların o yer altı suyu kütlesi için oluşturulan çevresel objektiflerin gerçekleştirilmesinden taviz verilmesini gerektirmemesi kaydıyla, şunlara izin verebilirler:

- Hidrokarbonların incelenmesi operasyonlarından yada madencilik faaliyetlerinden çıkan maddeleri içeren suların yada teknik nedenlerden dolayı suların, hidrokarbonların yada diğer maddelerin çıkarıldığı jeolojik formasyonlara yada doğal nedenlerle daimi olarak başka amaçlara uygun olmayan jeolojik formasyonlara enjeksiyonu. Bu gibi enjeksiyonlar yukarıdaki faaliyetlerden çıkan maddelerden başka maddeler içermeyecektir,
- Madenlerden ve taş ocaklarından yada inşaat veya sivil mühendislik çalışmalarının sürdürülmesiyle ilgili olarak pompalanan yer altı suyunun yeniden enjeksiyonu,
- Doğal gaz yada likit petrol gazın (LPG) depolama amacıyla doğal nedenlerle daimi olarak başka amaçlara uygun olmayan jeolojik formasyonlara enjeksiyonu.
- Doğal gaz yada likit petrol gazın (LPG) depolama amacıyla gaz tedarikinin güvenliği bakımından üstün bir gereksinimin bulunduğu hallerde ve herhangi bir alıcı yer altı suyunun kalitesinde mevcut yada gelecekteki bozulma tehlikesini önlemek için diğer jeolojik formasyonlara enjeksiyonu,
- Yeryüzünün üstüne yada içine, yer altı suyuyla temas edecek şekilde, inşaat, sivil mühendislik ve yapım işleri ve benzeri faaliyetler. Bu amaçlarla Üye Devletler bu gibi faaliyetlerin Üye devlet tarafından bu faaliyetlere ilişkin olarak geliştirilen genel bağlayıcı kurallara göre gerçekleştirilmiş olması şartıyla izin verilmiş gibi muamele edilmesine karar verebilir.
- İlgili amaçlar için gerekli olan miktarla katı biçimde sınırlı tutulmak kaydıyla su kütlelerinin karakterize edilmesi, korunması yada düzeltilmesi bilimsel maksatlarıyla az miktarda maddelerin boşaltımları.

(k) 16. maddeye göre yapılan eyleme uyumlu olarak, 16 (2). Maddeye uygun olarak üzerinde anlaşılan öncelikli maddeler listesinde belirlenen maddelerle yerüstü suyunun kirlenmesinin ortadan kaldırılmasına ve Üye Devletlerin 4. maddede yer aldığı şekliyle

yerüstü su kütleleri için objektifler gerçekleştirmelerini önleyecek diğer maddelerin neden olduğu kirlenmelerin aşamalı olarak azaltılmasına yönelik önlemler;

(l) Teknik tesislerden önemli miktarda kirletici kayıplarını önlemek ve kazai kirlenme olaylarının, örneğin seller sonucunda, etkilerini önlemek ve/veya azaltmak amacıyla gerekli önlemler, bu gibi olayları tespit eden ve uyarı veren sistemler yoluyla, makul olarak öngörülemeyecek kazalar halinde, su ekosistemlerine yönelik riski azaltmak için gerekli bütün önlemler dahil.

4. "Tamamlayıcı" önlemler temel önlemlere ilave olarak, 4. Maddeye uygun olarak oluşturulan objektifleri gerçekleştirme amacıyla dizayn edilen ve uygulanan önlemlerdir. EK VI Kısım B bu gibi önlemlerin sınırlayıcı olmayan bir listesini içermektedir.

Üye devletler ayrıca bu Direktif kapsamındaki sulara, 1. maddede atıfta bulunulan ilgili uluslar arası anlaşmaların uygulanması dahil, ilave koruma yada iyileştirme sağlamak için ileri tamamlayıcı önlemler de alabilirler.

5. İzleme yada diğer datanın su kütlesinde 4. madde altında oluşturulan objektiflerin gerçekleştirmesinin olanaksız olduğunu göstermesi halinde Üye Devlet şunları yapacaktır:

- Olası uyumsuzluğun nedenlerinin soruşturulması,
- İlgili izinler ve ruhsatların incelenmesi ve uygun olması halinde gözden geçirilmesi, ve
- Oluşturulan objektiflerin gerçekleştirilmesi için gerekli olabilecek ilave önlemlerin, uygun olması halinde EK V'te belirlenen prosedürleri izleyerek daha katı çevresel kalite standartlarının oluşturulması.

Uyumsuzluk nedenlerinin istisnai olan yada makul olarak öngörülemeyecek doğal nedenli olayların yada mücbir sebeplerin özellikle seller ve uzun süreli kuraklıkların sonucu olması halinde, Üye Devlet 4 (6). Maddeye tabi olarak ilave önlemlerin uygulanabilir olmadığına karar verebilir.

6. 3. paragrafa uygun olarak önlemler uygulanmasında Üye Devletler deniz sularının kirlenmesini artırmamak için bütün gerekli önlemleri alacaklardır. Mevcut mevzuat saklı kalmak kaydıyla, 3. paragrafa uygun olarak alınan önlemlerin uygulanması hiçbir şekilde, doğrudan yada dolaylı olarak yerüstü sularının kirlenmesinde artışa yol açmamalıdır. Bu şart, sonucun bir bütün olarak çevrenin artan oranda kirlenmesi olan hallerde uygulanmayacaktır.

7. Önlemler programları en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz yıl içinde hazırlanacak ve bütün önlemler (bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren) 12 yıl içinde işler hale getirilecektir.

8. Önlemler programları bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 15 yıl sonra ve daha sonra her altı yılda bir gözden geçirilecek ve eğer gerek görülürse

güncelleştirilecektir. Güncelleştirilmiş bir program uyarınca oluşturulan yeni yada revize edilmiş önlemlere, oluşturulmalarından itibaren üç yıl içinde işlerlik kazandırılacaktır.

Madde 12

Üye Devlet Düzeyinde Ele Alınamayacak Sorunlar

1. Bir Üye Devletin kendi sularının yönetimi üzerinde etkisi bulunan ancak o Üye Devlet tarafından çözümlenemeyecek bir sorun belirlemesi halinde, bu konuyu Komisyona ve diğer ilgili Üye Devlete bildirebilir ve bu sorunun çözümü için önerilerde bulunabilir.
2. Komisyon Üye Devletlerden gelen herhangi bir rapor yada öneriye altı aylık bir süre içinde cevap verecektir.

Madde 13

Nehir Havzası Yönetim Planları

1. Üye Devletler tamamen kendi sınırları içinde yer alan her bir nehir havzası bölgesi için bir nehir havzası yönetim planı hazırlayacaklardır.
2. Tamamen Topluluk sınırları içinde yer alan bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin sözkonusu olması halinde, Üye Devletler tek bir uluslar arası nehir havzası yönetim planı hazırlamak amacıyla koordinasyon sağlayacaklardır. Bir uluslar arası nehir havzası yönetim planının hazırlanmaması halinde, Üye Devletler en azından uluslar arası nehir havzası bölgesinin kendi topraklarında kalan kısmı için, bu Direktif amaçlarını gerçekleştirmek maksadıyla, nehir havzası yönetim planları hazırlayacaklardır.
3. Topluluk sınırlarını aşan bir uluslar arası nehir havzası bölgesinin sözkonusu olması halinde, Üye Devletler tek bir nehir havzası yönetim planı hazırlamak için çaba gösterecekler ve bunun mümkün olmaması halinde, plan en azından uluslar arası nehir havzası bölgesinin ilgili Üye Devletin toprakları dahilinde kalan kısmını kapsayacaktır.
4. Nehir havzası yönetim planı EK VII'de detaylandırılan bilgileri içerecektir.
5. Nehir havzası yönetim planları, su yönetiminin özel yönlerini ele almak için, altı havza, sektör, sorun yada su tipi için daha detaylı programlar ve yönetim planları ile tamamlanabilir. Bu önlemlerin uygulanması Üye Devletleri bu Direktifin diğer kısımlarından doğan herhangi bir yükümlülüğünden muaf kılmayacaktır.
6. Nehir havzası yönetim planları en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren dokuz yıl içinde yayınlanacaktır.
7. Nehir havzası yönetim planları bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç 15 yıl sonra ve daha sonra her altı yılda bir gözden geçirilecek ve güncelleştirilecektir.

Madde 14

Kamuoyunun Bilgilendirilmesi ve Konsültasyonu

1. Üye Devletler bu Direktifin uygulanmasına, özellikle nehir havzası yönetim planlarının hazırlanması, gözden geçirilmesi ve güncelleştirilmesine bütün ilgili tarafların aktif biçimde dahil olmasını teşvik edeceklerdir. Üye Devletler, her bir nehir havzası bölgesi için, şunları yayınlayacaklar ve kullanıcılar dahil kamuoyunun yorumuna sunacaklardır:

(a) planın hazırlanması için bir çalışma takvimi ve iş programını, alınacak konsültasyon önlemlerine ilişkin bir açıklamayla birlikte, en azından planın ilgili bulunduğu dönemin başlangıcından üç yıl önce;

(b) nehir havzasında belirlenen önemli su yönetimi konularının ara dönem genel değerlendirmesini, en azından planın ilgili bulunduğu dönemin başlangıcından iki yıl önce;

(c) Nehir havzası yönetim planının taslak kopyalarını, en azından planın ilgili bulunduğu dönemin başlangıcından bir yıl önce.

Talep halinde, taslak nehir havzası planının geliştirilmesinde kullanılan arka plan belgelere ve bilgilere ulaşma olanağı sağlanmalıdır.

2. Üye Devletler aktif biçimde dahil olmayı ve konsültasyonu sağlamak için bu belgeler üzerinde yazılı olarak yorumlarda bulunulması için en azından altı aylık süre vermelidir.

3. 1. ve 2. paragraflar güncelleştirilmiş nehir yönetim planlarına da aynı şekilde uygulanacaktır.

Madde 15

Rapor Etme

1. Üye Devletler nehir yönetim planları ve daha sonraki güncelleştirmelerin hepsinin örneklerini Komisyona ve diğer ilgili Üye Devlete yayınlanmasından itibaren üz ay içinde gönderecektir:

(a) Tamamen bir Üye Devletin sınırları içinde kalan nehir havzası bölgeleri için, o ulusal bölgeyi kapsayan ve 13. maddeye uygun olarak yayınlanmış bütün nehir yönetim planlarını;

(b) Uluslar arası nehir havzası bölgeleri için, en azından nehir yönetim planlarının Üye Devletin topraklarında kalan kısımları kapsayan bölümlerini.

2. Üye Devletler şunların özet raporlarını sunacaklardır:

- 5. maddede öngörülen analizler, ve
- 8. madde uyarınca dizayn edilen izleme programlarını

ilk nehir havzası yönetim planını bakımından tamamlanmasından itibaren üç ay içinde.

3. Üye Devletler her bir nehir havzası yönetim planı yada 13. madde uyarınca yapılan güncelleştirmesine ilişkin olarak planlanan önlemler programının uygulanmasında sağlanan gelişmeyi tanımlayan bir ara dönem raporu sunacaktır.

Madde 16

Su Kirliliğine Karşı Stratejiler

1. Avrupa Parlamentosu ve Konsey suyun, su çevresine yada su çevresi aracılığıyla önemli bir risk oluşturan, içme suyu temini için kullanılan sulara yönelik riskler dahil, bireysel kirleticiler yada kirletici grupları tarafından kirletilmesine karşı spesifik önlemler alacaktır. Bu kirleticiler bakımından önlemler, 2 (30). Maddede tanımlandığı şekliyle öncelikli tehlikeli maddelerin aşamalı olarak azaltılmasını, boşaltımların, emisyonların ve kayıpların durdurulması yada aşamalandırılmasını amaçlayacaktır. Bu önlemler Komisyonun Anlaşmada yer alan prosedürlere uygun olarak sunduğu tekliflere dayalı olarak alınacaktır.

2. Komisyon su çevresine yada su çevresi aracılığıyla önemli bir risk oluşturan maddeler arasından seçilmiş bir öncelikli maddeler listesi belirleyen bir teklif sunacaktır. Eylem bakımından maddelere, aşağıdaki şekilde belirlenen, su çevresine yada su çevresi aracılığıyla oluşturdukları riske göre öncelik verilecektir:

(a) (EEC) No 793/93 sayılı Konsey Tüzüğü[1], 91/414/EEC sayılı Konsey Direktifi[2] ve 98/8/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Direktifi[3] altında gerçekleştirilen risk değerlendirmesi, yada

[1] OJ L 84, 5.4.1993, s.1

(b) (EEC) No 793/93 sayılı Tüzüğün metodolojisini izleyerek) tamamen su ekotoksiditesine ve su çevresi yoluyla insan toksiditesine odaklanan hedefli riske-dayalı değerlendirme.

4. paragrafta öngörülen iş takvimine uymak için gerekli olması halinde, maddelere su çevresine yada su çevresi aracılığıyla oluşturdukları, özellikle şunları dikkate alan bilimsel prensiplere dayalı basitleştirilmiş riske-dayalı değerlendirme prosedürü ile belirlenen, risklere dayalı olarak öncelik verilecektir:

- ilgili maddenin kendisine özgü tehlikesine ilişkin kanıtlar ve özellikle maddenin ekotoksidite ve su aracılığıyla maruz kalma yoluyla insani toksiditesi, ve
- Yaygın çevresel kirlenmenin izlenmesinden elde edilen kanıt, ve
- İlgili maddenin üretim yada kullanım miktarı ve kullanım kalıpları gibi yaygın çevresel kirlenme olasılığını gösteren diğer kanıtlanmış faktörler.

3. Komisyonun teklifinde ayrıca öncelikli tehlikeli maddeler de belirlenecektir. Komisyon bunu yaparken, tehlikeli maddelere ilişkin ilgili Topluluk mevzuatı yada ilgili uluslar arası sözleşmelerdeki madde seçimini dikkate alacaktır.

4. Komisyon öncelikli maddeler listesini bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren en geç dört yıl sonra ve ondan sonra en geç her dört yılda bir gözden geçirecek ve uygun olması halinde teklif hazırlayacaktır.

5. Teklifini hazırlarken Komisyon, Toksidite, Ekotoksidite ve Çevre Bilimsel Komitesinden, Üye Devletlerden, Avrupa Parlamentosundan, Avrupa Çevre Ajansından, Topluluk araştırma programlarından, Topluluğun taraf olduğu uluslar arası organizasyonlardan, küçük ve orta ölçekli ticari işletmeleri temsil edenler dahil Avrupa ticaret örgütlerinden, Avrupa çevre örgütlerinden gelen tavsiyeleri ve kendisine sunulan diğer ilgili bilgileri dikkate alacaktır.

6. Öncelikli maddeler için Komisyon şunların kontrolü için teklifler sunacaktır:

- İlgili maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıpları için aşamalı olarak azaltma ve özellikle
- 3. paragraf uyarınca belirlenen maddelerin boşaltımları, emisyonları ve kayıplarının durdurulması yada aşamalandırılarak ortadan kaldırılması, bunun yapılması için uygun bir iş takvimiyle birlikte. İş takvimi, bu tekliflerin Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından bu Madde hükümlerine uygun olarak kabulünden itibaren 20 yılı aşmayacaktır.

Bunu Yaparken Konsey uygun masraf bakımından ekonomik ve orantılı düzeyde hem noktasal hem de yaygın kaynaklar için ürün ve işlem kontrolleri kombinasyonu belirleyecek ve işlem kontrolleri için Topluluk çapında tekdüze emisyon sınır değerleri dikkate alacaktır. Ürün kontrollerinin 91/414/EEC sayılı Direktif ve 98/8/EC sayılı Direktif altında verilen ilgili izinlerin gözden geçirilmesini içermesi halinde, bu gözden geçirmeler o Direktiflerin hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilecektir. Her bir kontrol teklifi kendi gözden geçirilmeleri, güncelleştirilmeleri ve etkinliklerinin değerlendirilmesi için düzenlemeler içerecektir.

7. Komisyon yerüstü suyu, çökeltiler yada biotadaki öncelikli madde konsantrasyonlarına uygulanabilir kalite standartları için teklifler sunacaktır.

8. Komisyon bir maddenin öncelikli maddeler listesine dahil edilmesinden itibaren iki yıl içinde, 6. ve 7. paragraflara uygun olarak ve en azından noktasal kaynakları için

---

[2] OJ L 230, 19.8.1991, s.1. Bu Direktif en son 98/47/EC sayılı Direktifle değiştirilmiştir (OJ L 191, 7.7.1998, s.50).

[3] OJ L 123, 24.4.1998, s.1

emisyon kontrolleri ve çevresel kalite standartları teklifleri sunacaktır. İlk öncelikli maddeler listesine dahil edilen maddeler için, Topluluk düzeyinde bir sözleşmenin yokluğu nedeniyle, bu Direktifin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren altı yıl içinde, Üye Devletler bu maddeler için, bu maddelerin boşaltımlarından etkilenen bütün yerüstü suları için çevresel kalite standartları ve bu tür boşaltımların belli başlı kaynakları için, diğer hususların yanısıra bütün teknik azaltma seçeneklerinin değerlendirilmesine dayalı olarak kontroller oluşturacaklardır. Daha sonra öncelikli maddeler listesine dahil edilen maddeler için, Topluluk düzeyinde bir sözleşmenin yokluğunda, Üye Devletler bu faaliyeti maddenin listeye dahil edilmesi tarihinden itibaren beş yıl içinde gerçekleştireceklerdir.

9. Komisyon suyun, kazalar sonucu oluşan kirlenmeler dahil, diğer kirleticiler yada kirletici grupları tarafından kirletilmesine karşı stratejiler hazırlayabilir.

10. 6. ve 7. paragraflara göre tekliflerini hazırlarken Komisyon ayrıca EK IX'da sayılan bütün Direktifleri gözden geçirecektir. Komisyon 8. paragraftaki nihai tarihe kadar, öncelikli maddeler listesine dahil edilen bütün maddeler için EK IX'daki kontrollerin revizyonunu önerecek ve bütün diğer maddeler için EK IX'da sayılan kontrollerin olası iptali de dahil uygun önlemler teklif edecektir.

Hakkında revizyonlar önerilen EK IX'daki bütün kontroller bu revizyonların yürürlüğe girdiği tarihte iptal edilecektir.

11. Komisyon tarafından önerilen 2. ve 3. paragraflarda sözü edilen maddelerin öncelikli maddeler listesi, Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından kabulü üzerine bu Direktifin EK X'u haline gelecektir. Bu listenin 4. paragrafında sözü edilen revizyon aynı prosedürü takip edecektir.

Madde 17

Yer altı Suyunun Kirlenmesinin Önlenmesi ve Kontrolü Stratejileri

1. Avrupa Parlamentosu ve Konsey yer altı suyu kirlenmesinin önlenmesi ve kontrolüne yönelik spesifik önlemler kabul edeceklerdir. Bu önlemler 4 (1) (b). Maddesine uygun olarak iyi yer altı suyu kimyasal statüsü objektifini gerçekleştirmeyi amaçlayacak ve, bu Direktifin yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde Komisyon tarafından Anlaşmada yeralan prosedüre uygun olarak Komisyon tarafından sunulan teklife dayalı olarak kabul edilecektir.

2. Komisyon önlemler teklif ederken 5. maddeye ve EK II'ye göre gerçekleştirilen analizi dikkate alacaklardır. Eğer data mevcutsa ve şunları içeriyorsa bu önlemler daha önce önerilecektir:

(a) EK II.2.2 ve EK V 2.3.2 ve 2.4.5'e uygun olarak iyi yer altı suyu kimyasal statüsünün değerlendirilmesi için kriterler;

(b) Önemli ve sürekli yukarı doğru trendlerin belirlenmesi ve EK V 2.4.4'e uygun olarak kullanılacak olan aşağı doğru trendler için başlangıç noktalarının tanımı.

3. 1. paragrafın uygulanması sonucu ortaya çıkan önlemler 11. maddede öngörülen önlemler programlarına dahil edilecektir.

4. Topluluk düzeyinde 2. paragrafa uygun olarak kabul edilen kriterlerin yokluğunda, Üye Devletler bu Direktifin yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren en geç beş yıl içinde uygun kriterler oluşturacaklardır.

5. Ulusal düzeyde 4. paragrafa uygun olarak kabul edilmiş kriterlerin yokluğunda, aşağı doğru trend başlangıç noktası olarak yer altı suyuna uygulanabilir mevcut Topluluk mevzuatında belirlenen kalite standartları düzeyinin maksimum % 25'ini alacaktır.

Madde 18

Komisyon Raporu

1. Komisyon Bu Direktifin uygulanmasına ilişkin olarak en geç bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 12 yıl sonra ve ondan sonraki her altı yılda bir rapor hazırlayacak ve bu raporu Avrupa Parlamentosu ve Konseye sunacaktır.
2. Rapor aşağıdakileri içerecektir:
(a) Direktifin uygulanmasında sağlanan gelişmelerin gözden geçirilmesi;
(b) Topluluk içindeki yerüstü ve yer altı suyu statüsünün Avrupa Çevre Ajansıyla koordinasyon içinde gözden geçirilmesi;
(c) 15. madde uyarınca sunulan nehir havzası yönetim planlarının bir değerlendirmesi, gelecekteki planların geliştirilmesi için öneriler dahil;
(d) Üye Devletler tarafından Komisyona verilen her bir rapor yada tavsiyeye verilen cevapların bir özeti;
(e) 16. madde uyarınca geliştirilen teklifler, kontrol önlemleri ve stratejilerin bir özeti;
(f) Avrupa Parlamentosu ve Konsey tarafından önceki uygulama raporları hakkında yapılan yorumlara cevapların bir özeti.
3. Komisyon ayrıca Üye Devletlerin 15 (2). Madde uyarınca sunduğu özet raporlara dayalı olarak uygulamadaki gelişmeler hakkında bir rapor yayınlayacak ve bunu Avrupa Parlamentosu ve Üye Devletlere en geç 5. ve 8. maddelerde atıfta bulunulan tarihlerden itibaren iki yıl içinde sunacaktır.
4. Komisyon, 1. paragraf uyarınca hazırlanan her bir raporun yayınlanmasından itibaren üç yıl içinde, 15 (3). Maddede sözü edildiği şekliyle Avrupa Devletlerinin aradönem raporlarına dayalı olarak uygulamadaki gelişmeleri tanımlayan bir ara dönem raporu yayınlayacaktır. Bu rapor Avrupa Parlamentosu ve Konseye sunulacaktır.
5. Komisyon uygun olan hallerde, Komisyonun uygulama raporları hakkında yorum yapmak ve deneyimleri paylaşmak için, rapor devridaimine paralel olarak , her bir Üye Devletten Topluluk su politikası hakkında ilgili taraflar konferansı toplayacaktır.

Madde 19

Gelecekteki Topluluk Önlemleri için Planlar

1. Komisyon yılda bir kez, 21. maddede atıfta bulunulan Komiteye bilgi amacıyla, yakın gelecekte teklif etme niyetinde olduğu, 16. madde uyarınca geliştirilen tekliflerden, kontrol önlemlerinden ve stratejilerden doğanlar dahil, su mevzuatı üzerinde etkiye sahip olan bir örnek önlemler planı sunacaktır. Komisyon bu sunumlarından ilkini bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde yapacaktır.
2. Komisyon bu Direktifi en geç, bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 19 yıl sonra gözden geçirecek ve bu Direktife yapılması gerekli değişiklikleri teklif edecektir.

Madde 20

Direktifin Teknik Adaptasyonları

1. EK'ler I, III ve EK V'in 1.3.6. bölümü, 21. maddede yer alan prosedürlere uygun olarak, 13. maddede atıfta bulunulan nehir havzası yönetim planlarının gözden geçirilmesi ve güncelleştirilmesi dönemlerini dikkate alınarak bilimsel ve teknik gelişmeye adapte edilecektir. Gerekli olan yerlerde, Komisyon EK II ve V'in uygulanması için, 21. maddede yer alan prosedürlere uygun olarak kılavuzlar yürürlüğe koyabilir.
2. İstatistiki ve haritacılık datası dahil, data iletimi ve işlenmesi amaçları için, 1. paragrafın maksadı için teknik formatlar 21. maddede yer alan prosedürlere uygun olarak yürürlüğe konulacaktır.

Madde 21

Düzenleyici Komite

1. Komisyona bir komite (bundan sonra "komite" olarak atıfta bulunulacaktır) yardım edecektir.

2. Bu maddeye atıfta bulunulan yerlerde, 1999/468/EC sayılı Direktifin 5. ve 7. maddeleri, o Direktifin 8. maddesi hükümleri gözönünde bulundurularak uygulanacaktır.

3. Komisyon kendi usul kurallarını belirleyecektir.

Madde 22

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat ve Geçiş Hükümleri

1. Aşağıdakiler bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren yedi yıl sonra yürürlükten kaldırılacaktır:

- Üye Devletlerde içme suyu temini amaçlı yerüstü suyunda gereken kaliteye ilişkin 16 Haziran 1975 tarih ve 75/440/EEC sayılı Direktif[(1)],
- Toplulukta yerüstü tatlı suyu kalitesi hakkında karşılıklı bilgi değişimi için ortak prosedür oluşturan 12 Aralık 1977 tarih ve 77/795/EEC sayılı Konsey Kararı[(2)],
- Üye Devletlerde içme suyu temini amaçlı yerüstü suyunun ölçüm metodları ve örnek alma ve analiz frekanslarına ilişkin 9 Ekim 1979 tarih ve 79/869/EEC sayılı Konsey Direktifi[(3)].

2. Aşağıdakiler bu Direktifi yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 13 yıl sonra yürürlükten kaldırılacaktır:

- Balık yaşamını desteklemek üzere koruma ve iyileştirme gerektiren tatlı suların kalitesi hakkında 18 Temmuz 1978 tarih ve 78/659/EEC sayılı Konsey Direktifi[(4)],
- Kabuklu deniz ürünleri sularında istenen kalite hakkında 30 Ekim 1979 tarih ve 79/923/EEC sayılı Konsey Direktifi[(5)]
- Belli tehlikeli maddelerin neden olduğu kirlenmeye karşı yer altı suyunun korunması hakkında 17 Aralık 1979 tarih ve 80/68/EEC sayılı Konsey Direktifi,
- 76/464/EEC sayılı Direktif, bu Direktifin yürürlüğe girdiği tarihte yürürlükten kaldırılacak olan 6. maddesi istisna olmak üzere.

3. 76/464/EEC sayılı Direktife aşağıdaki geçiş hükümleri uygulanacaktır:

(a) bu Direktifin 16. maddesi uyarınca kabul edilen öncelikli maddeler listesinin yerine, Komisyonun Konseye 22 Haziran 1982 tarihli yazısındaki öncelikli maddeler listesi geçecektir;

(b) 76/464/EEC sayılı Direktifin 7. maddesi amaçları bakımından Üye Devletler, bu Direktifte yer alan kirlenme sorunlarının ve bunlara neden olan maddelerin belirlenmesi, kalite standartları oluşturulması ve önlemlerin alınması prensiplerini uygulayabilirler.

4. 4. maddedeki çevresel objektifler ve EK IX'da ve 16(7). Maddeye uygun olarak oluşturulan çevresel kalite standartları ve Üye Devletler tarafından; EK V'deki öncelikli maddeler listesinde bulunmayan maddeler için oluşturulan çevre kalite standartları ve 16 (8). Maddedeki Topluluk standartları oluşturulmamış öncelikli maddelere ilişkin

---

(1) OJ L 104,25.7.1975, S.26. Bu Direktif son olarak 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir.

(2) OJ L 334, 24.12.1977,s.29. Bu Karar son olarak 1994 Topluluğa Giriş Yasası ile değiştirilmiştir.

(3) OJ L 271, 29.10.1979, s.44. Bu Direktif son olarak 1994 Topluluğa Giriş Yasası ile değiştirilmiştir.

(4) OJ L 222, 14.8.1978, s.1. Bu Direktif son olarak 1994 Topluluğa Giriş Yasası ile değiştirilmiştir.

(5) OJ L 281, 19.11.1979. Bu Direktif 91/692/EEC sayılı Direktifle değiştirilmiştir.

olarak oluşturulan çevre kalite standartları, 96/61/EC sayılı Direktifin 2. maddesinin 7. noktası ve 10. maddesi amaçları bakımından çevresel kalite standartları olarak kabul edilecektir.
5. 16. madde uyarınca kabul edilen öncelikli maddeler listesinde yeralan bir maddenin bu Direktifin EK VIII'ine yada 96/61/EC sayılı Direktifin EK III'üne dahil edilmemiş olması halinde, (bu madde) buralara dahil edilecektir.
6. Yerüstü su kütleleri bakımından, bu Direktifle öngörülen ilk nehir havzası yönetim planı altında oluşturulan çevresel objektifler, asgari olarak, 76/464/EEC sayılı Direktifin uygulanmasını öngördüğü çevresel objektifler kadar katı kalite standartları getirecektir.

Madde 23

Cezalar

Üye Devletler bu Direktife uygun olarak oluşturulan ulusal mevzuatın ihlaline uygulanacak cezalar belirleyeceklerdir. Bu amaçla belirlenecek cezalar orantılı ve caydırıcı olacaktır.

Madde 24

Uygulama

1. Üye Devletler bu Direktife uymaları için gerekli yasaları, tüzükleri ve idari düzenlemeleri en geç 22 Aralık 2003 tarihine kadar yürürlüğe koyacaklardır. Bunlara ilişkin olarak Komisyonu bilgilendireceklerdir.
Üye Devletler bu önlemleri uygulamaya koyarken, bu önlemlerin bu Direktife atıfta bulunmasını sağlayacaklar yada bunların resmen yayınlanmasında bu referansların da birlikte yayınlanmasını sağlayacaklardır. Bu atıfın yapılması metodları Üye Devletler tarafından belirlenecektir.

2. Üye Devletler bu Direktif kapsamındaki alanda kabul ettikleri ulusal yasa hükümlerinin metinlerini Komisyona göndereceklerdir. Komisyon bu mevzuat hakkında diğer Üye Devletleri bilgilendirecektir.

Madde 25

Yürürlüğe Girme

Bu Direktif Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesinde yayınlandığı tarihte yürürlüğe girecektir.

Madde 26

Kapsam

Bu Direktif Üye Devletleri kapsamaktadır.

23 Ekim 2000 tarihinde Lüksemburg'ta hazırlanmıştır.

Avrupa Parlamentosu Adına	Konsey Adına
Başkan	Başkan
N.FONTAINE	J. GLAVANY

Ek 2 (Eski) Orman ve Su İşleri Bakanlığı Su Yönetimi Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan "Yeni Su Yasası Taslağı"

SU KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Maksat, Kapsam, Tanımlar, Genel Hükümler, İlkeler

Maksat ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun maksadı, su kaynaklarının sürdürülebilir şekilde korunması, kullanılması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi, su ile ilgili bilgilerin toplanması, izlenmesi, havza esasında inceleme ve planlamalarının hazırlanması, kullanım önceliklerinin belirlenerek tahsislerinin tek merciden yapılması, su yönetiminde etkinlik ve katılımın geliştirilmesini sağlamaktır.

(2) Bu Kanun, jeotermal sular ve denizler hariç, kıyı suları dâhil olmak üzere yüzeysel, yeraltı su kaynakları ile alakalı bütün hususları ve doğal mineralli suların tahsisi ile tahsise dair denetim hususlarını kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Alıcı ortam: Atıksuların doğrudan boşaltıldığı veya dolaylı olarak karıştığı göl, akarsu ve kıyı suları ile yeraltı suyu kütlelerini,

b) Alt havza: Havzanın sularını denize boşaltan nehre bağlı yan kollar veya akarsuyu besleyen göller için su toplama alanını,

c) Asgari su akışı: Bir akarsu kesitinde ekolojik ihtiyaçlar ile su kullanımlarının sürdürülebilirliğini sağlamak üzere bulunması gereken ve her su kaynağı için ilmi çalışmalarla belirlenmiş en az su debisini,

ç) Atıksu: Evsel, sanayi, zirai veya başka bir maksatla kullanımdan dolayı kirlenmiş olan veya özellikleri kısmen ya da tamamen değişmiş olan suyu,

d) Bakanlık: Orman ve Su İşleri Bakanlığını,

e) Çevresel hedef: Bir su kütlesinin kimyasal, fiziko kimyasal, ekolojik, hidromorfolojik ve miktar açısından ulaşabileceği iyi su durumunu,

f) Çevresel kalite standardı: Belirli bir kirleticinin veya kirletici grubunun suda, çökeltide ya da su ortamında bulunan bitki ve hayvanlarda, insan sağlığı ve çevreyi korumak için aşmaması gereken konsantrasyonunu,

g) Doğal mineralli su: Yerkabuğunun farklı derinliklerinde, uygun jeolojik şartlarda tabii olarak meydana gelen bir veya daha fazla kaynaktan yeryüzüne çıkan veya çıkartılan, mineral muhtevası ve diğer bileşenleri ile tanımlanan, toplam mineral muhtevası 1000 mg/L ve daha yüksek olan; tedavi, şifa maksatlarıyla da kullanılan içmece suyu, şifalı su ve benzeri adlarla anılan soğuk ve sıcak doğal suları,

ğ) Emniyetli yeraltısuyu işletme rezervi: Yeraltısuyu rezervine zarar vermeden çekilebilecek su miktarını,

h) Geçiş suları: Nehir ağızları civarındaki kıyı sularına yakın olmaları, ancak aynı zamanda tatlı su akımlarından önemli ölçüde etkilenmeleri sebebiyle kısmen tuzlu olma özelliğine sahip yerüstü suyu kütlelerini,

ı) Havza: Nehir havzalarında su ayrım çizgisinden denize aktığı noktaya, kapalı havzalarda ise suyun toplandığı nihai noktaya göre suyun toplanma alanını,

i) Havza yönetim planı: Bir havzadaki su kaynaklarının ve canlı hayatının korunmasını ve geliştirilmesini sağlamak üzere, su kaynakları için sürdürülebilir bir koruma-kullanma dengesi gözetilerek hazırlanan planı,

j) Havza su tahsis planı: Bir veya birden çok havzadaki su kaynaklarının içme – kullanma, tabi hayatı koruma, zirai sulama, enerji, sanayi, ticaret, turizm, taşıma, ulaşım, rekreasyon, projeye dayalı su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığı, su yapılarını koruma maksatlarına göre dağıtımını,

k) İyi su durumu: Bir su kütlesinin ekolojik, kimyasal veya miktar açısından içilebilir, yüzülebilir ve su canlılarının yaşamasına imkan veren kalite seviyesi ve miktar durumunu,

l) Kaynak suyu: Tabii şartlarda yeryüzüne çıkan suları,

m) Kıyı suları: Kıyı çizgisinden itibaren 1852 metre deniz tarafındaki suyu,

n) Koruma bölgesi: Koruma altına alınan su kaynakları ile suya bağlı özel tür veya türleri ile bunların üreme veya yaşama alanlarını,

o) Münferit su tahsisi: Herhangi bir su kaynağından belirli bir kurum, kuruluş veya şahsa verilen su kullanım iznini,

ö) Sınır aşan sular: Birden fazla ülke toprağından akan suyu,

p) Sınır oluşturan sular: İki veya daha çok ülkeyi birbirinden ayıran suları,

r) Su durumu: Bir su kütlesinin ekolojik, kimyasal veya miktar durumuna ilişkin su özelliklerini,

s) Su kaynağı: Yeraltı sularını ve yüzeysel suları,

ş) Su kütlesi: Kendi içinde bütünlük arz eden ve yönetime esas alınan su kaynağının tamamını veya bir bölümünü,

t) Su tahsis sicili: Herhangi bir su kaynağından belirli kurum, kuruluş veya şahıslara verilen izin kayıtlarını ihtiva eden sicili,

u) Su yapıları: Su kaynaklarından faydalanmak ve zararlarını önlemek maksadıyla yapılan her türlü yapı ile bunların tamamlayıcı tesislerini,

ü) Ulusal su planı: Ulusal su politikasının ana unsurlarını ihtiva eden planı,

v)Yeraltı suyu: Yeraltında bulunan durgun veya hareket halindeki suları

y) Yüzeysel su: Kaynak suyu, menba, çay, dere, nehir, ırmak, tabii ve suni göller ile geçiş ve kıyı sularını,

z) Yetkili idare: Kanunlarla kendisine su kaynakları ve kıyı suları ile alakalı görev ve yetki ihdas edilmiş kurum ve kuruluşları,

aa)Yönetim hizmetleri: Kaynakların tespitini, ölçümünü, korunmasını,

izlenmesini, projelendirilmesini, iyileştirilmesini, geliştirilmesini, tahsislerin takibini, denetlenmesini,

bedellerin toplanmasını ve ilgili kurumlara dağıtımını,

ifade eder.

Genel hükümler

MADDE 3- (1) Su kaynakları, ilgili bulunduğu arz'ın malik ve zilyedinden bağımsız olarak Devlet'in hüküm ve tasarrufu altındadır.

(2) Su kaynakları, arazinin bütünleyici parçası değildir. Bir taşınmaza malik ve/veya zilyed olmak, taşınmazın altında, üstünde veya civarındaki su kaynakları üzerinde ayni bir hak tesis etmez. Ancak, su kaynaklarının bulunduğu arazinin malik veya zilyedinin, su kaynakları üzerinde; bu taşınmaz için ihtiyacı kadar sudan öncelikle faydalanma hakkı vardır.

İlkeler

MADDE 4- (1) Su kaynaklarının havza esasında sürdürülebilir bir şekilde korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve kullanılmasının sağlanmasında;

a) Bir havzanın su potansiyelinin öncelikle havzası içerisinde değerlendirilmesi,

b) Su kaynaklarının kamu yararına en uygun şekilde değerlendirilmesi,

c) Su kalitesini ve miktarını olumsuz yönde değiştirecek etkenlerin kaynağında bertarafı veya azaltılması,

ç) Su kaynaklarının ekonomik ve ekolojik ihtiyaçlara en uygun şekilde kullanımının sağlanması, kirlenmeye karşı korunması ve kirlenmiş olan su kaynaklarının kalitesinin iyileştirilerek çevresel hedeflere ulaşılmaya çalışılması,

d) Yüzey ve yeraltı sularının iyi su durumuna ulaştırılması ve bu durumun korunması,

e) Suyun yönetim hizmetleri karşılığında f,

f) Su temin maliyetlerinin kullanan, kirlilik önleme maliyetlerinin kirleten tarafından ödenmesi,

esastır.

(2) Su kaynaklarının korunması, iyileştirilmesi, geliştirilmesi ve kullanılmasını ilgilendiren her türlü iş ve işlemlerde ulusal su planı ve havza yönetim planları dikkate alınır.

(3) Su kaynaklarının korunması, geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve kullanımı için gerekli tedbirler Bakanlığın nezaretinde ilgili kurum ve kuruluşlarca alınır.

Faydalanma ve kullanmada öncelik sırası

MADDE 5- (1) Suyun miktarı, kalitesi, mahallinin özelliği, zaruri ihtiyaçlar ve şartları başka türlü bir çözüm yolu gerektirmedikçe su kaynaklarından faydalanma ve kullanma hakkının tesisinde aşağıdaki öncelik sırası uygulanır:

a) İçme ve kullanma maksatlı su ihtiyaçları,

b) Tabii hayat için gerekli su ihtiyaçları,

c) Zirai sulama suyu ihtiyaçları,

ç) Enerji ve sanayi suyu ihtiyaçları,

d) Ticaret, turizm, rekreasyon, projeye dayalı su ürünleri yetiştiriciliği ve avcılığı, taşıma, ulaşım ile sair su ihtiyaçları.

(2) Öncelik sırasına göre birden fazla maksadın gerçekleşeceğinin mümkün görülmesi halinde, kaynağın birden fazla maksatla kullanılmasına izin verilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Planlanması ve Geliştirilmesi, Korunması, İzleme ve Denetim, Su Yönetimi Yüksek Kurulu

Ulusal su planı

MADDE 6- (1) Bakanlıkça, su kaynaklarının miktar ve kalite açısından mevcut ve gelecekteki durumu dikkate alınarak; sosyal, ekonomik ve ekolojik ihtiyaçları karşılayacak bir Ulusal Su Planı hazırlanır. Bu plan, Yüksek Planlama Kurulu kararı ile yürürlüğe girer ve ihtiyaç olması durumunda güncellenir.

Havza yönetim planı

MADDE 7- (1) Ulusal su planı ile uyumlu olacak şekilde, katılımcı bir yaklaşımla her havza için, suyun akılcı kullanımını ve çevresel hedefleri, bu hedeflere ulaşmak için kurak dönemlerde su yönetimini de dikkate alan tedbirler programını ihtiva eden havza yönetim planı bakanlık koordinasyonunda hazırlanır veya hazırlatılır. Havza yönetim planları bakanlık tarafından onaylanır. Ulusal su planı ve havza yönetim planlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında uyulacak usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(2) Havza yönetim planlarında belirtilen tedbirler alınmasına rağmen tanımlanan hedeflere ulaşmanın, teknik, ekonomik sebepler veya tabii afetler sebebiyle imkânsız olduğu durumlarda, gerekçeler dikkate alınarak plan hedefleri değiştirilebilir.

Taşkın kontrolü, taşkın yönetim planı

MADDE 8- (1) Taşkın sulara ilişkin olarak aşağıdaki hususlar dikkate alınır:

a) Her havza veya alt havza için muhtemel taşkınların oluşturacağı risk ve zararların belirlenmesi, önlenmesi ve planlanmasına yönelik taşkın yönetim planı Bakanlık tarafından hazırlanır veya hazırlatılır.

b) Kadastro çalışmaları sırasında taşınmazların tahdit, tespit ve tescilinde, taşkın kriterlerine uygun olarak dere yatak genişliği esas alınır. Tabii akışa imkan verecek şekilde dere yatakları tescil dışı bırakılır.

c) Yerleşim yerlerinin imar planlarının hazırlanması esnasında taşkın yönetim planlarına uyulması mecburidir.

ç) Akar ve kuru dere yataklarında mevcut ve yeni yapılacak olan tabii akışı değiştirecek veya taşkın akış kesitini etkileyebilecek bütün yapılar için Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nün izni alınır.

Su Kaynaklarının Korunması

MADDE 9- (1) Korunması gereken alanların belirlenerek koruma statüsü verilmesi ve bu alanlara özel çevresel hedeflerin belirlenmesi öncelikli olarak yapılır.

(2) Su kütlelerinde iyi su durumunun korunması için asgari su akışı sağlanır.

(3) Su yapılarının planlanmasında tabii hayatın devamlılığını sağlayıcı tedbirler alınır.

(4) İçme ve kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan su kaynaklarında uygulanabilir en iyi su arıtma teknolojisi kullanılarak insan sağlığı açısından içilebilir su elde edilmesine imkân sağlayacak su kalitesi sağlanır.

(5) İçme ve kullanma suyu temin edilen veya edilmesi planlanan su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması için, su kaynağının beslenme havzasında arazi kullanımı, izin verilemeyecek faaliyetler ve kirletici kaynaklarda alınacak tedbirlerin belirlenmesi için bakanlıkça gerekli çalışmalar yapılır.

(6) Su kaynaklarının sürdürülebilir kullanımını sağlamak maksadıyla çevresel hedefler ve çevresel kalite standartları bakanlıkça belirlenir.

(7) Atık suların alıcı ortam deşarj standartları ile ilgili düzenlemeler çevresel kalite standartları dikkate alınarak Bakanlıkça yapılır.

(8) Jeotermal suların alıcı ortama deşarjında standartlarını sağlaması esas olup, bunun gerçekleştirilememesi durumunda ise DSİ tarafından uygun görülecek derinliğe reenjeksiyon yapılır.

(9) Su yataklarında yapılacak her türlü fiziki düzenlemede tabii akış mecrasının ve canlı hayatın korunması için uygun tedbirler alınır.

(10) Göller, rezervuarlar ve yeraltı su kütlelerinden su çekilmesinde su kütle dengesinin bozulmaması sağlanır.

(11) Su kaynaklarının ve kıyı sularının kirlenmesine yol açan kirleticileri üretenler, kirlenmenin önlenmesi için gerekli tedbirleri almak, yetkili idareler ise gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamakla mükelleftirler.

(12) Termal ve jeotermal su kaynaklarının miktar ve kalite olarak korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması için gerekli tedbirler ilgili idarece alınır veya aldırılır.

(13) Mücbir sebepler ve beklenmeyen hallerde su kaynağının korunması için gerekli olan her türlü müdahale gecikmeksizin yetkili idare tarafından yapılır veya yaptırılır.

(14) İhtiyaç olması ve potansiyelin de yeterli olması halinde havzalar arası su aktarımı yapılabilir.

İzleme, denetim, bilgi verme ve bildirim yükümlülüğü

MADDE 10- (1) Su kaynaklarının ve doğal mineralli suların kullanım maksadına, çevre ve insan sağlığına uygun olarak yönetimi açısından deşarjlarda ve alıcı ortamda izleme ve denetim faaliyetleri, bakanlık tarafından yapılır veya yaptırılır.

(2) Su kaynaklarının ve doğal mineralli suların tahsis maksatlarına ve şartlarına uygun olarak kullanılmasının temini için gerekli denetimler, DSİ tarafından yapılır veya yaptırılır; gereken yaptırımlar DSİ tarafından uygulanır.

(3) Su kaynaklarının, doğal mineralli suların, nitelik ve nicelik bakımından korunmasına yönelik denetimler bakanlıkça, jeotermal suların korunmasına yönelik denetimler ilgili idarelerce yapılır ve gerekli yaptırımlar uygulanır.

(4) İnsani maksatlarla tüketilen suların kalitesinin insan sağlığına uygunluğu, yetkili idarece belirlenen kriterler çerçevesinde ilgili idare tarafından denetlenir ve gerekli yaptırımlar uygulanır.

(5) Bakanlıkça yapılacak denetimlere ait usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir, gerektiğinde denetleme yetkisi, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne, il özel idarelerine, büyükşehir belediye başkanlıklarına devredilebilir.

(6) İlgililer, bakanlığın veya denetimle yetkili diğer mercilerin isteyecekleri bilgi ve belgeleri vermek, yetkililerin yaptıracakları analiz ve ölçümlerin giderlerini karşılamak, denetim esnasında her türlü kolaylığı göstermek zorundadırlar.

(7) İlgililer, su kaynaklarının kirliliğine sebep olabilecek faaliyetleri ile ilgili olarak, bilgi ve belgeleri talep edilmesi halinde bakanlığa veya yetkili denetim birimine vermek zorundadırlar.

Su yönetimi yüksek kurulunun kuruluşu, görev ve yetkileri

MADDE 11- (1) Suyun bütüncül havza yönetimi anlayışı çerçevesinde etkili yönetimi için üst düzeyde koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak üzere su yönetimi yüksek kurulu kurulmuştur.

(2) Kurulun başkanı, Orman ve Su İşleri Bakanıdır. Kurul; Bilim Sanayi ve Teknoloji, Çevre ve Şehircilik, Dışişleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Gıda Tarım ve Hayvancılık, İçişleri, Kalkınma ve Sağlık Bakanlarından oluşur.

(3) Su yönetimi yüksek kurulu toplantılarına konuyla ilgili bakanlar ve kamu görevlileri ile özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerin temsilcileri davet edilebilir.

(4) Su yönetimi yüksek kurulunun görev ve yetkileri şunlardır;

a) Sürdürülebilir su yönetimi için ulusal politikaları belirlemek ve kurumlar arası işbirliğini sağlamak,

b) Su yönetimine ilişkin olarak, kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılan uygulamaları değerlendirerek uygulamada tespit edilen aksaklıkların giderilmesi için gerekli kararları almak ve ilgili kurum ve kuruluşlara bildirilmesini sağlamak,

c) Kurul kararlarının uygulama süreçlerini izlemek, değerlendirmek,

ç) Havzalar arasında su aktarımı konusunda karar almak,

(5) Kurulun çalışma usul ve esasları yönetmelikle belirlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Su Kaynaklarının Tahsisi, Su Tahsis Sicili, Belgeler, Havza Su Tahsis Heyeti ve Su Bilgi Sistemi

Havza su tahsis planları

MADDE 12- (1) Havza su tahsis planları; yerüstü ve yeraltı suları müştereken değerlendirilmek, su kullanım öncelikleri ve bütün ihtiyaçlar dikkate alınmak suretiyle havza veya alt havza ölçeğinde bakanlıkça yapılır veya yaptırılır.

(2) Hazırlanan havza su tahsis planı, havza su tahsis heyeti tarafından karara bağlanır. Havza su tahsis planı bakan tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

(3) Havza su tahsis planlarında, ihtiyaç duyulan değişiklikler, havza su tahsis heyetinin teklifi ile Bakanlıkça yapılır.

Su kaynaklarının tahsisi

MADDE 13- (1) Türkiye Cumhuriyeti kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişiler ve Türk vatandaşlarına yapılacak olan su tahsisleri, havza su tahsis planları esas alınarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılır.

(2) Tahsis edilen su kaynakları ve doğal mineralli sular için su tahsis belgesi verilir, bu belge ücrete tabidir. Suyun tahsis belgesine uygun kullanımı esastır. Doğal mineralli sular dışında kalan münferit su tahsisi en fazla kırk dokuz yıla kadar yapılabilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar yönetmelikle belirlenir.

(3) Doğal mineralli sular dışında verilen su tahsis belgeleri hiçbir şekilde devredilemez. Ancak, mirasa ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla su tahsis belgesi yenilenebilir.

(4) Bakanlık tarafından belirlenen emniyetli yeraltı suyu işletme rezervinden daha fazla su tahsisi yapılamaz.

(5) Termal ve jeotermal suların yetkili idare tarafından yapılacak tahsis miktarları ile ilgili olarak bakanlıktan görüş alınır.

(6) Tahsise konu su kaynağının ve doğal mineralli suların, tamamının veya bir kısmının korunan alanlar içerisinde kalması halinde koruma ile görevli idari birimlerin uygun görüşü alınır.

(7) Su kaynaklarının ve doğal mineralli suların tahsis maksat ve şartları dışında kullanılması veya hiç kullanılmaması halinde verilen su tahsis belgesi iptal edilir. Münferit tahsislerin maksat ve şartlarında değişiklik yapmaya ve gerektiğinde, tahsis edilen su miktarını azaltıp çoğaltmaya veya su tahsisini kaldırmaya Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü yetkilidir. Tahsisin azaltılmasından veya tamamen kaldırılmasından dolayı tazminat talebinde bulunulamaz. Suyun nitelik, nicelik ve tahsis maksadı yönünden özelliğini olumsuz şekilde etkilemeyecek ilave kullanımlara izin verilebilir.

Havza su tahsis heyetinin kurulması, görev ve yetkileri

MADDE 14- (1) Havza su tahsis heyetinin, tahsis ile ilgili kurum ve kuruluşların karar verme yetkisine sahip temsilcilerinden oluşur. Havza su tahsis heyetinin kuruluş ve çalışma usul ve esasları bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir.

(2) Havza su tahsis heyetinin görev ve yetkileri şunlardır;

a) Su kaynaklarının havza veya havzalar ölçeğinde havza su tahsis planını göz önünde bulundurarak karar almak ve alınan kararları bakanın onayına sunmak.

b) Su kullanım öncelikleri konusunda gelen değişiklik tekliflerini değerlendirerek karara bağlamak ve bu kararı bakanın onayına sunmak.

c) Kurak dönemlerde uygulanacak havza su paylaşım usulünü belirlemek.

ç) Gerektiğinde alt heyetler oluşturmak.

(3) Heyetlerin sekretarya hizmetleri bakanlık tarafından yürütülür.

Su tahsis sicili

MADDE 15- (1) Su tahsis sicili, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından tutulur.

(2) Su tahsis sicili alenidir ve kayıtların bilinmediği iddia edilemez. Su kaynaklarıyla ilgili idari karar ve işlemlerden doğan ihtilafların çözümlenmesinde bu sicildeki kayıt ve bilgiler esas alınır.

Su bilgi sistemi

MADDE 16- (1) Su kaynakları ve doğal mineralli sular ile ilgili her türlü bilginin toplanması ve izlenmesine yönelik olarak Bakanlıkça ulusal su bilgi sistemi oluşturulur ve güncellenir. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce su ile ilgili oluşturulmuş sistemlerin su bilgi sistemine aktarımı sağlanır.

(2) Kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan suya ait bilgiler, talebi halinde bakanlığa bedelsiz olarak verilir.

(3) Bakanlıkça temin edilen bilgilerden stratejik önemi haiz olanların dışındakiler talep edilmesi halinde kamu kurum kuruluşlarına bedelsiz; diğer gerçek ve tüzel kişilere ise bakanlıkça her yıl belirlenecek bedeli karşılığında verilebilir. Bu bedel, bakanlık döner sermayesine gelir kaydedilir.

İrtifak ve kamulaştırma

MADDE 17- (1) Tahsis sahibinin, tahsis yapılan alanda, özel mülkiyete konu taşınmazın sahibi ile anlaşamaması halinde, idareye müracaat ederek kamulaştırma veya irtifak hakkı talebinde bulunabilir. Talep, idarece incelenip değerlendirildikten sonra uygun bulunması halinde kamu yararı kararı alınır, bedeli talep sahibince ödenmek üzere kamulaştırılarak idare adına tescil edilir. Tahsis sahibi ile özel mülkiyet sahibinin anlaşması halinde ise, tahsis sahibi tarafından bedeli ödenmek suretiyle taşınmaz idare adına tescil edilir.

(2) İrtifak ve kamulaştırma işlemleri, 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu hükümlerine göre yürütülür. Kamulaştırma ve irtifak hakkı tesisi için gerekli bilgi belge temini, plan yapımı ve diğer giderler tahsis sahibince ödenir.

(3) Faaliyetler devam ettiği sürece, su tahsis belgesi sahibi adına kamulaştırılan taşınmaz tahsis edilir.

(4) Kamulaştırılan taşınmazın, faaliyetler için lüzum kalmadığının idarece tespiti halinde İdarece belirlenecek rayiç bedel üzerinden Kamulaştırma Kanununa göre işlem yapılır.

(5) Tahsisler ile ilgili tapu siciline konulan şerhler idarenin müracaatı üzerine ayrıca mahkeme kararına gerek kalmadan silinir.

(6) Hazinenin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufunda olan yerlerde yapılan faaliyetler için bu Kanunun yürürlük tarihinden sonra bu kanun

hükümleri uygulanır. Bu yerlerin, faaliyet süresince Maliye Bakanlığı tarafından su tahsis belgesi sahibine tahsisi yapılır.

(7)Mera veya orman arazisi olması durumunda bu yerler için, ilgili mevzuatı gereği ödenmesi gereken tüm masraflar tahsis sahibi tarafından ödenir.

Rehin, haciz ve ihtiyati tedbir

MADDE 18– Tahsise konu su kaynağı hiçbir şekilde haczedilemez, rehnedilemez ve üzerine tedbir konulamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Koordinasyon, Sorumluluk, Ücretlendirme, Yasak Fiiller, Cezalar ve Diğer Hükümler

Koordinasyon

MADDE 19- (1) Su kaynakları ve doğal mineralli suların yönetimi ile ilgili olarak; kamu kurum ve kuruluşlarının faaliyetleri arasındaki koordinasyon merkezde ve havzalarda bakanlık tarafından sağlanır.

Sınır oluşturan sular veya ülkeler arasındaki müşterek projeler

MADDE 20- (1) Sınır oluşturan su kaynakları ile ilgili veya ülkeler arasındaki müşterek projelerde; su kalitesi, hidrolojik, hidrometrik, hidrojeolojik, jeolojik, sondaj, harita alma, veri toplama niteliğinde her türlü inceleme, teknik görüşme ve anlaşmalar için, izin ve karar verilmesine Dışişleri Bakanlığının uygun görüşüyle bakanlık yetkilidir.

Sorumluluk

MADDE 21- (1) Kanunla su kaynakları ve doğal mineralli sular ile ilgili herhangi bir konuda yetkili kılınmış bulunan merkezi ve mahalli idareler, kuruluş kanunlarının belirttiği konu ve sınırlar içerisindeki görev ve yetkileri bakımından, bu Kanunda açık hüküm bulunmayan hallerde yetkili idare sayılır.

(2) Yetkili idarelerin su kaynakları ve doğal mineralli sular üzerindeki inceleme, planlama, inşaat ve işletme faaliyetlerinden kaynaklanan taşkın, heyelan ve benzeri durumlar sebebiyle doğacak her türlü zarardan bu işlerin her safhasındaki görevlerine bağlı olarak, bu idareler ayrı ayrı sorumludurlar.

Ücretlendirme

MADDE 22- (1) Bu Kanunun 13 üncü maddesi gereğince, kendisine DSİ tarafından su tahsis belgesi düzenlenmek suretiyle su tahsis edilenlerden, aşağıda belirtilen esaslar çerçevesinde ve tahsis edilen suyun metreküpü üzerinden yönetim hizmetleri ücreti alınır.

(2) Tahsis edilen sulardan, su tahsis belgesinde belirtilen miktar su esas alınarak yıllık ücret alınır. Yönetim hizmetleri ücreti, Orman ve Su İşleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılarak en geç o yılın Ekim ayı içinde ilan olunur. Kararlaştırılan su ücreti, izleyen yılın başından itibaren yürürlüğe girer.

(3) Suları; kullanma maksadı, ekonomik, sosyal ve mahalli şartlar göz önüne alınarak farklı ücretlendirmeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

(4) Mer'i mevzuata istinaden ilgili idareler tarafından bedelleri alınan kaynak, menba, şişeleme suyu, doğal mineralli sular haricindeki ticari maksatla kullanılan sulardan metreküp başına tahsil edilen bedel, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü merkez muhasebe müdürlüğü bünyesinde açılacak özel hesaba öz gelir olarak kaydedilir. Kaydedilen tutarlara ilişkin ilgili yılın Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün (B) işaretli cetvelinde öz gelir öngörülür ve gelir gerçekleşmesine bağlı olarak öz gelir olarak kaydedilir.

(5) Su ücretleri, DSİ tarafından genel hükümlere göre takip ve tahsil edilir.

(6) Su kaynaklarının verimli kullanımı ve korunması için yapılan hizmet, yatırım ve diğer masrafların bedeli, kullanıcı veya faydalanıcıdan, tam maliyet prensibi esas alınarak, hizmet ve yatırımı yapan idarelerce tahsil edilir.

(7) Su kütlelerine, deşarj standartlarına uygun olarak arıtılmış atık su deşarj ederek kirlilik yükü ilave edenlerden kirlilik yükü oranında ilgili idarelerce ücret alınır. Kirletme ücretleri ile ilgili usul ve esaslar bakanlıkça çıkarılacak yönetmelik ile düzenlenir.

(8) Büyükşehir belediyeleri su ve kanalizasyon idarelerince tahsil edilen su ve kullanılmış suları uzaklaştırma bedelinin yüzde biri, katkı payı olarak tahsil edilir. Tahsil edilen bu tutarlar, ilgililerce en geç ertesi ayın onbeşine kadar Bakanlığın ilgili mal saymanlıkları hesaplarına aktarılır ve bütçeye su koruma çalışmalarında kullanılmak üzere ilave gelir kaydedilir.

(9) 3096 ve 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu kapsamındaki su kullanımları Su Kullanım Anlaşması Yönetmeliği'nde belirtilenler ücretler dışında ayrıca ücrete tabi tutulmaz.

Yasak fiiller

MADDE 23- (1) Aşağıdaki fiillerin yapılması yasaktır:

a) Su yapılarına zarar vermek,

b) Nehir yatakları ve taşkın sahalarından, göl ve kıyı suyu tabanlarından izinsiz kum, çakıl malzemesi çıkarmak,

c) Dere yataklarında veya taşkın sahalarında imar düzenlemesi yapmak, yapı izni vermek ve yapı yapmak,

ç) Mevsimlik akışlı olsa dahi, dere yataklarını ve taşkın sahalarını izinsiz kapatmak, üzerine yapı yapmak veya tarla haline dönüştürmek,

d) Su ekosistemlerine zarar vermek,

e) Su kaynakları ve doğal mineralli sular ile ilgili her türlü inceleme, proje, sondaj ve inşaata ilişkin çalışmaları izinsiz yapmak,

f) Yeraltı sularına izinsiz olarak doğrudan veya dolaylı besleme yapmak,

g) Su tahsis belgesi olmadan veya tahsis edilen miktarın üstünde veya yeraltı suyu kütlesinin dengesini olumsuz etkileyecek şekilde su kullanmak yahut kullanılmasına yol açmak,

ğ) Su kaynaklarını ve doğal mineralli suları, su tahsis belgesine aykırı şekilde kullanmak,

h) Su kaynaklarına ve doğal mineralli sulara izinsiz olarak veya deşarj standartlarının üzerinde atık su deşarj etmek, her türlü kirletici madde atmak veya boşaltmak,

ı) Alıcı ortamın çevresel hedeflerini bozacak şekilde her türlü atık ve artığı boşaltmak, boşaltılmasına yol açmak,

i) Su kaynağına ilişkin olarak Bakanlıkça belirlenen şartlarda kontrolsüz zirai mücadele ilaçları ve gübre kullanmak,

j) Su kaynaklarına Bakanlığın izni olmadan balıklandırma ve bitki ekimi yapmak,

k) Projeleri, tahsis belgesine uygun yürütmemek,

l) DSİ'nin izni olmadan drenaj kanallarına arıtılmış dahi olsa su deşarj etmek,

m) Bakanlıkça istenen su ile alakalı bilgi ve belgeleri vermemek,

yasaktır.

Ceza hükümleri

MADDE 24– (1) Su tahsis belgesi olmadığı halde su kaynaklarından ve doğal mineralli sulardan ticari maksatla su kullananlar, 50.000 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar ve su kullanımından men edilirler. 16/12/1960 tarihli ve 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

(2) Su tahsis belgesinde belirtilen tahsis miktarından daha fazla su kullananlar metreküp başına 5 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar. Bu fiilin hassas veya korunan alanlarda gerçekleşmesi durumunda ceza metreküp başına 10 TL olarak uygulanır.

(3) Tahsis sahibinin, tahsis maksadı dışındaki konularda faaliyette bulunulduğu tespit edilirse, su tahsis belgesi iptal edilir.

(4) Tahsis ölçüm sistemini bozanlar 10.000 TL idari para cezası ile cezalandırılırlar. Ayrıca ölçüm sistemine vermiş olduğu zarar tazmin ettirilir. Suyu izinsiz kullandığının tespit edilmesi halinde geçmişte kullandığı en yüksek aylık su bedeli dikkate alınarak kullandığı suyun bedeli tahsil edilir.

(5) Su kaynağının ve kıyı sularının kalitesini olumsuz yönde değişmesine faaliyetleriyle sebep olan gerçek kişilere 5.000 Türk Lirası; özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişilerine 90.000 Türk Lirası idari para cezası uygulanır. Anılan fiilin korunan alanlarda gerçekleşmesi halinde anılan ceza iki katı oranında artırılarak uygulanır.

(6) Bu Kanunun 10'uncu maddesinde öngörülen bildirim ve bilgi verme yükümlülüğünü yerine getirmeyenlere 6.000 Türk Lirası idarî para cezası uygulanır.

(7) Akar ve kuru dere yataklarında su yapılarına zarar verenlere, izinsiz malzeme alanlara ve bu alanlara yapı yapan gerçek kişilere 1.500 Türk Lirası, özel hukuk ve kamu hukuku tüzel kişilerine 25.000 Türk Lirası idarî para cezası uygulanır. Ayrıca izinsiz yapılan müdahaleler bedeli yapan tarafından ödenmek üzere kaldırılır.

(8) Kaynak suları, ve doğal mineralli suların nitelik ve nicelik bakımından bozulmasına sebep olan gerçek kişilere 5.000 Türk Lirası, tüzel kişilere 50.000 Türk

Lirası idari para cezası uygulanır. Anılan fiilin korunan alanlarda gerçekleşmesi halinde anılan ceza iki katı oranında artırılarak uygulanır.

(9) Verilen idari para cezalarına ilişkin kararlar ilgili kurum tarafından 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı başvuru, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları genel hükümlere göre tahsil olunur.

(10) Bu Kanunda belirtilen idarî para cezaları, bu cezaların verilmesini gerektiren fiillerin işlenmesinden itibaren üç yıl içinde birinci tekrarında bir kat, ikinci ve müteakip tekrarında iki kat artırılarak verilir.

İdari para cezalarında yetki

MADDE 25- (1) Bu Kanunda öngörülen idarî para cezalarını verme yetkisi bakanlığa aittir. Bu yetki 10 uncu maddenin beşinci fıkrası uyarınca denetim yetkisinin devredildiği kurum ve merciiler tarafından da kullanılır.

(2) Bu Kanun uyarınca denetim yetkisini kullanan kurum, kuruluş ve merciler tarafından verilen idarî para cezalarının yüzde ellisi, bu Kanun uyarınca yapılacak denetimlerle ilgili harcamaları karşılamak ve su yönetimi hizmetlerinde kullanılmak üzere bu kurumların bütçesine gelir kaydedilir, yüzde ellisi ise genel bütçeye gelir kaydedilir.

(3) Bu Kanun uyarınca yapılacak denetimlerle ilgili harcamaları karşılamak ve su kaynakları yönetimi hizmetlerinde kullanılmak üzere, bakanlık bütçesine, genel bütçeye ilave gelir kaydedilecek idarî para cezaları karşılığı gerekli ödenek konur.

Diğer kanunlarda yazılı cezalar

MADDE 26- (1) Bu Kanunda yazılı fiiller hakkında verilecek idari nitelikteki para cezaları, bu fiiller için diğer kanunlarda yazılı idari para cezası haricindeki cezaların uygulanmasına engel olmaz.

(2) Bu Kanunda bulunan ve idari para cezası verilmesini gerektiren fiiller hakkında diğer kanunlarda da idari para cezasına hükmedilmişse bu cezalardan daha ağır olanı uygulanır.

Adlî nitelikteki cezalar

MADDE 27 – (1) Bu Kanunun 10'uncu maddesinde öngörülen bildirim ve bilgi verme yükümlülüğüne aykırı olarak yanlış ve yanıltıcı bilgi verenler, altı aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu Kanunun uygulanmasında yanlış ve yanıltıcı belge düzenleyenler ve kullananlar hakkında 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yönetmelikler

MADDE 28- (1) Bu Kanun uyarınca hazırlanacak yönetmelikler yetkili idare tarafından en fazla iki yıl içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulur.

Kaldırılan ve değiştirilen hükümler

MADDE 29- (1) 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 718 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki "ve kaynaklar da" ibaresi madde metninden çıkarılmış; aynı Kanunun 756 ncı maddesinin başlığı "Yeraltısuları" olarak değiştirilerek birinci ve ikinci fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 9/5/1985 tarihli ve 3202 sayılı Köye Yönelik Hizmetler Hakkında Kanunun 40 ıncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

"MADDE 40- Köy ve bağlı yerleşme birimleri ile askeri garnizonlara içme ve kullanma suyu temini maksadıyla açılacak kuyular için DSİ'den belge alınır."

(3) 04/07/2011 tarihli ve 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin su ve atıksu yönetimi ile kıyı suları dahil olmak üzere yüzeysel ve yeraltı su kaynakları hakkındaki hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

(4) 11/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.

"h) Ülkenin denizlerinin kirlenmeye karşı korunması esastır. Su yönetimi ile kıyı suları dahil olmak üzere yüzeysel ve yeraltı su kaynakları ile ilgili politikaların oluşturulması planların yapılması ve koordinasyonunun sağlanması Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın sorumluluğundadır.

Denizlerde yapılacak balık çiftlikleri, hassas alan niteliğindeki kapalı koy ve körfezler ile doğal ve arkeolojik sit alanlarında kurulamaz.

Alıcı su ortamlarına atıksu deşarjlarına ilişkin usûl ve esaslar Orman ve Su İşleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle belirlenir."

(5) Çevre Kanunu'na aşağıdaki madde eklenmiştir.

"Ek Madde 10- Su ve atıksu yönetimi ve kıyı suları dahil olmak üzere yüzeysel ve yeraltı su kaynakları hakkındaki hükümleri ile ölçüm, izleme, denetime ve yaptırıma ilişkin hükümleri Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yürütülür."

Diğer kanunların uygulanması

MADDE 30- (1) Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren diğer kanunların bu kanuna aykırı olan hükümleri uygulanmaz.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan su tahsislerine ve verilmiş olan su kullanım izinlerine bu Kanun hükümleri uygulanır. Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış su tahsislerinde ve verilmiş olan su kullanım izinlerinde tahsis ve izin süresinin hesabında tahsisin yapıldığı tarih esas alınır.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunun yayımlandığı tarihten önce yapılmış olan tahsise ve izne ilişkin tüm bilgi ve belgeler kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içerisinde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne aktarılır.

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce hangi adla olursa olsun su kaynağına, ilişkin olarak verilmiş olan su kullanım izni ile su tahsisi ve benzerleri, tahsis şartları ve tahsis maksadına dair esaslar dışında kazanılmış hak

oluşturmaz. Ancak doğal mineralli sulara ilişkin olarak verilmiş olan arama ve işletme ruhsatları hakkında 3/6/2007 tarihli 5686 sayılı Jeotermal Kaynaklar ve Doğal Mineralli Sular Kanunu uygulanmaya devam olunur.

Yürürlük

MADDE 31- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 32- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı :	Merve BULUT
Doğum Yeri :	Sivas
Doğum Tarihi :	31.01.1989
Medeni Hali :	Evli
Yabancı Dili :	İngilizce
Adres :	Çankırı / Merkez
E-posta :	merveacikgozbulut@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise :	Cumhuriyet Anadolu Lisesi (2007)
Lisans :	Çankırı Karatekin Üni. Orman Fak. Orman Müh. Bölümü (2008- 2012)
Yüksek Lisans:	Çankırı Karatekin Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü (2012-2019)